

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΤΑΞΕΑ

ΟΛΓΑ

ΠΑΠΑΨΟΤΑ

ΕΣΟ

26 τόμος 69 ετών
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ
1899—1904

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ
κατά τὴν
Νέαν διοικητικὴν διαίρεσιν
τοῦ Κράτους

ΠΡΟΣ
ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Αριστοβαδμίου δημοδιδασκάλου καὶ Δρος τῆς Νομικῆς

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἡ ΑΡΧΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ
ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1899

1899 - 1903

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1899 - 1903

ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Ἀριστοβαθμίον δημοδιδασκάλου καὶ Δρ. τῆς Νομικῆς.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

6. — Ὁδὸς Σταδίου — 6.

1899

Ἀριθ. Πρωτ. 9157
Διεκπ. 7859

Ἐν Ἀθῆναις τῆ 21 Ἰουλίου 1899.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Πρὸς τὸν κ. Ν. Μεταξῶν.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ
σχετικὸν Β.διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρύ-
ξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαι-
δεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι
ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **Γεω-
γραφίαν**, ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς scho-
λικοῦ ἔτους ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ'. τά-
ξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ιδιω-
τικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ.
ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρα-
τηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός

ΑΘ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς τοῦ
συγγραφέως.

139757/2013

Ὁλγα Δ Παλαιώσα
 Φίλοι Συνάδελφοι,

Ἐν τῷ δημοτικῷ σχολεῖω δὲν εἶναι τόσον σπουδαῖον τὸ τί πρέπει ν' ἀφηγηθῆ ὁ διδάσκαλος, ὅσον τὸ τί πρέπει νὰ παραλίπη. Εἰς τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ δυσκολία τῆς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολεῖω διδασκαλίας καὶ ἐν τούτῳ κείται ὁ μέγιστος σκόπελος τῶν ἐπιχειρούντων νὰ γράψωσι διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ διάταξις τῆς διδακτέας ὕλης δὲν εἶναι εὐκολωτέρα τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς. Τινὲς νομίζουσι, ὅτι τὰ ἐγχειρίδια τῶν μαθημάτων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου πρέπει νὰ ἐκθέτωσι τὰ πράγματα καθ'ὄν τρόπον ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ διεξάγῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ἐν τῷ σχολεῖω· ἄλλοι δὲ πάλιν φρονοῦσι, ὅτι τὰ σχολικὰ βιβλία οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον πρέπει νὰ παρεκτρέπωνται τῆς ἀλληλουχίας, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ μαθήματος ἔρευνα ἀπαιτεῖ. Ἀμφότεροι ὁμως οὔτοι, κατ' ἐμέ, σφάλλονται· διότι οἱ μὲν πρῶτοι συγγράφουσιν οὐχὶ διὰ τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ χάριν τῶν διδασκάλων, οἱ δὲ δεῦτεροι πράττουσι τοῦτο ἀποβλέποντες εἰς νοῦν ἐπιδεκτικόν ἤδη ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, οὐχὶ ὁμως καὶ εἰς νοῦν μὴ δυνάμενον ἔτι νὰ συλλάβῃ ἐκ τῶν προτέρων τὰς γενικωτάτας ἐνοίας τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ νὰ συνδέσῃ αὐτάς ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐπιστημονικῇ ἀλληλουχίᾳ, ἥτις ἀπωθεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ μικροῦ μαθητοῦ καὶ οὐδὲν θέλητρον παρέχει εἰς αὐτόν.

Ἡ ἀλήθεια ἐγκρατεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο τούτων ἀντιθέτων γνωμῶν. Τὰ ἐγχειρίδια τῶν μαθημάτων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου πρέπει ἀφ' ἐνός μὲν νὰ ἐκθέτωσι ἐν συνόψει τὰ σπουδαιότατα τῆς ἐν τῷ σχολεῖω διδασκαλίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπιζῶσι ἀνεπαισθῆτως τοὺς μαθητὰς ἐν τῇ τάξει τῆς ἐρεύνης, ἥτις μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ προάγῃ λεληθότως αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ δύνανται νὰ ἐξετάζωσι τὰ πράγματα κατὰ τὴν λογικὴν αὐτῶν σειρὰν καὶ ὑφ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἐπόψεις.

Ὑπὸ τοιοῦτο δὲ πνεῦμα συνέγραψα καὶ ἐγὼ τότε τὸ ἐγχειρίδιον τῆς Γεωγραφίας, τὸ ὁποῖον ἐτόλμησα νὰ ὑποβάλω εἰς τὸν διαγωνισμόν τῆ προτροπῆ πολλῶν δοκίμων συναδέλφων καὶ φίλων μου. Ἐν αὐτῷ περιέλαβον πᾶν ὅ,τι πρέπει καὶ δύναται νὰ ἐξεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἑλλήνου μαθητοῦ, καὶ ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς μέλλοντος πολίτου καὶ ὡς χριστιανοῦ. Καὶ ἐκ μὲν τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας παρέλαβον ὅ,τι εἶνε ἀνθρωπίνως ἀναγκαῖον εἰς πάντα ἀνθρώπων νὰ γινώσκῃ, ὅπως μὴ διαφεύγῃ αὐτὸν ἡ αἰτία τοῦ ἡμερονηκτίου, τοῦ ἔτους καὶ τῶν ὥρῶν αὐτοῦ, τοῦ κλίματος τῶν διαφορῶν τῆς γῆς μερῶν καὶ τῶν ἐκλείψεων τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. Ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ καὶ Πολιτικῇ γεωγραφίᾳ, ἀφοῦ πρῶτον ἐπεσκόπησα τὴν ἐπι-

φάνειαν τῆς γῆς, τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, διεξήλθον ἔπειτα λεπτομερῶς τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἐξή-
 τασα τὴν ἐν Εὐρώπῃ δούλην Ἑλλάδα μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν λε-
 πτομερείας, μεθ' ἧς καὶ τὴν ἑλευθέραν, καὶ ἀρκούντως ἐσκιαγράφησα
 καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου κράτη, τὰ ὅποια ὁ Ἕλληνας
 μαθητὴς ὀφείλει δι' ἔθνικούς λόγους νὰ γινώσκῃ, ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς
 καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἔδωκα ἀμυδρὰν τινα ἔννοιαν
 τῶν ἐξ Μεγάλων Δυνάμεων καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ
 μετὰ βραχείαν εἰσαγωγὴν περὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἐνδιέτριψα
 ὅσον τὰ στενὰ ὄρια τοῦ βιβλίου μοι ἐπέτρεπον, ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς
 Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου, μετὰ τῶν ὁποίων
 στενωτέρον συνδεόμεθα, καὶ ὡς χριστιανοὶ καὶ ὡς Ἕλληνες, καὶ κατέ-
 ληξα εἰς τὰς δύο ἡπείρους τοῦ νέου κόσμου.

Ἐν τῷ ἀνά χεῖρας ἐγχειριδίῳ ἠκολούθησα τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον
 ὡς τὴν μόνην φυσικὴν ὁδόν, τὴν ὅποιαν ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἐνστίκτου,
 οὕτως εἰπεῖν, ἀκολουθεῖ ἐν τῇ ἐρεύνη τῶν πραγμάτων. Ἐξετάζοντες
 δηλονότι ζῷόν τι ἢ φυτόν, πρῶτον θὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ ὅλον,
 ἔπειτα δὲ θὰ προβῶμεν εἰς τὴν λεπτομερῆ ἐξέτασιν τῶν καθ' ἕκαστον
 μερῶν τῶν συναπαρτιζόντων τὸ ἐξεταζόμενον ἀντικείμενον. Οὕτω καὶ
 ἐγὼ ὠρμήθην ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ ἀφοῦ
 διήρσα ταύτην εἰς τὰ συναπαρτιζόμενα αὐτὴν κράτη, εἰσῆλθον εἰς τὴν
 ἐξέτασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ διὰ βαθμιαίας ἀναλύσεως,
 κατέληξα εἰς τὰς διοικήσεις, τὰς ὁποίας ἀπεικόνισα ἐν πάσῃ τῇ δυ-
 νατῇ λεπτομερεῖα καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε μέθοδον, ὅπως καὶ ὁ
 μαθητὴς σὺν τῷ χρόνῳ ἀποκτήσῃ τὴν μέθοδον ταύτης τῆς ἐρένης,
 ἥτις θὰ καθοδηγῇ αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν ἐξοδόν του ἐκ τοῦ σχολείου ἐν
 τῇ ἐρεύνη τῶν χωρῶν. Ἐκάστης δηλαδὴ χώρας ἐξήτασα τὸ σχῆμα, τὸ
 μέγεθος, τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, τὰς πεδιάδας, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας,
 τὸ κλίμα, τὰ προϊόντα, τοὺς κατοίκους καὶ τὰς κυριώτερας πόλεις,
 πάντα δὲ ταῦτα συγκατέλεξα οὕτως, ὥστε καὶ ἐν ἀλληλουχίᾳ τινὶ νὰ
 διατελῶσι καὶ περιγραφικῶς νὰ ἐκτίθενται καὶ τὰ κυριώτερα ἱστορικὰ
 γεγονότα μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ἀντικειμένων, ὅσον οἷόν τε ἀρμονικῶς
 νὰ συγκαταπλέκωνται, ὅπως ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀγαπήσῃ ὁ Ἕλλη-
 νολόγος τὴν πατρίδα του λαμπρυνθεῖσαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χώραν
 ὑπὸ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἐγέννησε, καὶ ὑπὸ τῶν ἐνδό-
 ξων ἔργων, τὰ ὅποια καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους καὶ κατὰ τοὺς νεωτέ-
 ρους χρόνους συνετελέσθησαν ἐν αὐτῇ διὰ τῆς φιλοπατρίας καὶ μεγα-
 λοφροσύνης τῶν τέκνων τῆς. Ἐν τέλει δὲ τῆς ἐξετάσεως τοῦ Ἑλλη-
 νικοῦ βασιλείου ἀνεσκόπησα τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ κράτους καὶ
 ἐξέθηκα συνοπτικῶς τὰ τοῦ πολιτεύματος αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ δι-
 δασκαλία, ὡς μὴ ὄφελε, παραμελεῖται, καὶ ἐξιστόρησα διὰ βραχείαν

τά τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ μέθοδον ἐξήτασα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου κράτη.

Ἄλλα καὶ ἂν αἱ ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἔχω περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου, ἦσαν ὅλως διάφοροι ἢ καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας, δὲν θὰ ἠδυνάμην οὐχ ἦττον νὰ συγγράψω ἄλλως ἢ ὡς συνέγραψα συμμορφούμενος μὲ τὸ ἐν ἰσχύϊ πρόγραμμα τῶν δημοτικῶν σχολείων, τοῦ ὁποίου ἡ ἐφαρμογὴ ἐπεβλήθη τῷ 1894 διὰ Β. Διατάγματος καὶ κατὰ τὸ ὅποιον διδασκτέα ὕλη ἐν τῷ μαθήματι τῆς Γεωγραφίας (τετραταξίου σχολείου πρόγραμμα σελ. 34) εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Τάξις Δευτέρα.

» *Πατριδογραφία.* — Τὰ γενικώτατα ἐκ τῆς Γεωγραφίας.

» 1. Ἡ γῆ ὡς κατοικία ἐμψύχων ὄντων.

» 2. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ, φυσικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα, τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, οἱ ἄνεμοι.

» 3. Ἡ ξηρὰ καὶ τὰ ὕδατα γενικῶς.

» 4. Ἡ ξηρὰ ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

» α') Οἰκίαι, ὁδοὶ πόλεως, ἐπισκόπησις τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης, ἐν ἣ ὁ ἕκασταχοῦ διδασκόμενος μαθητῆς ζῆ.

» β') Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Αἱ μεγάλῃται πόλεις τῆς Ἑλλάδος δούλης καὶ ἐλευθέρως. — Πάτραι, Σῦρος, Κωνσταντινούπολις κλπ.

» γ') Τὰ δημόσια κτίρια. — Ἐκκλησίαι, δημαρχεῖον, νομαρχία, θεάτρον, ταχυδρομεῖον, νοσοκομεῖον, φρενοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, σχολεῖα, στρατώνες, πτωχοκομεῖον, βουλευτήριον, ἀνάκτορα. Τάφροι, τεῖχος, φρούριον, γέφυρα, ὕδραγωγεῖον, νεκροταφεῖον.

» δ') Τὰ δημόσια μέρη. — Ἀγορά, πλατεῖαι, ἀνδριάντες, πίδακες κλ.

» 5. Ἡ ξηρὰ κατὰ τὴν χρησιμότητά αὐτῆς.

» α') Νομαί, λιμῶνες, δάση, ἀγροί: τὰ ἐν αὐτοῖς διακτώμενα ζῷα.

» β') Ἐρημοί. Ἐρημα μέρη.

» 6. Τὰ ὑψώματα τῆς ξηρᾶς.

» α') Λόφοι, βουνά, ὄρη, ὄροπέδια. Ἠφαίστεια. Τὰ μεγαλύτερα ὄρη τῆς Ἑλλάδος. Τὰ συνηθέστερα δένδρα τῆς Ἑλλάδος.

» β') Ὁ βίος τῶν ὄρεινῶν.

» 7. Τὰ ὕδατα. — Ποταμοί, λίμναι, ἔλη, τέλματα, κόλποι, λιμῆνες. Οἱ ἰχθύες οἱ συνηθέστεροι ἐν Ἑλλάδι.

» 8. Αἱ κῶμαι, αἱ πολίχναι καὶ αἱ πόλεις τῆς χώρας, ἐνθα ὁ μαθητῆς ὁ διδασκόμενος, ὁ δῆμος.

» 9. Χαρτογραφία τοῦ δήμου, ἐν ᾧ κατοικεῖ ὁ διδασκόμενος.

» Ἀνάγνωσις τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ τῶν
 » περιχώρων αὐτῆς. Ἀνάγνωσις τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου τοῦ δήμου,
 » ἐν ᾧ εὐρίσκεται ὁ μαθητής.

» Τάξις τρίτη.

Ε Λ Λ Α Σ

- » 1. Ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων.
- » 2. Ἡ Ἐπαρχία, ἐνθα ὁ μαθητής.
- » 3. Ἑλλάς. Τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, οἱ νομοί
 » καὶ αἱ μεγαλύτεραι πόλεις, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς.
- » 4. Χαρτογραφία συχνή.

» Τάξις τετάρτη.

- » Τὰ ἀναγκαιότατα ἐκ τῆς Γεωγραφίας.—Εὐρώπη.
 » Ἑλλάς.—Αἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα χώραι.
- » 1. Τὰ ἀπλούστατα ἐκ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.
 » Ἡ γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα. Τὸ σφαιροειδές αὐτῆς. Ἡ περὶ τὸν
 » ἑαυτῆς ἄξονα περιστροφή. Ἡμέρα, νύξ. Ἡ περὶ τὸν ἥλιον περι-
 » φορὰ τῆς γῆς. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ.
  - » 2. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ἡπειροί. Ὠκεανοί.
  - » 3. Εὐρώπη. Τὰ μεγαλύτερα Κράτη αὐτῆς γενικῶς.
  - » 4. Ἑλλάς.
  - » α') Ἡ ἐν τῇ Εὐρώπῃ θέσις αὐτῆς· ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας,
 » ὄρη, ὕδατα.
  - » β') Οἱ Νομοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου· ἡ πρὸς ἀλλήλους θέσις
 » αὐτῶν· τὰ ὄρια καὶ ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν· αἱ μεγαλήτε-
 » ραι πόλεις, τὸ κλίμα, τὰ προϊόντα, ὁ βίος καὶ ἡ δίαιτα τῶν εἰς
 » ἑκάστην αὐτῶν κατοικούντων.
  - » γ') Γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία, συγκοινωνία, ἐμπόριον,
 » πληθυσμός, θρησκευμα καὶ πολιτισμός ἐν γένει τῶν κατοίκων.
  - » δ') Τὰ ἀναγκαιότατα περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 » κράτους (Βασιλεὺς, Ὑπουργεῖα, Βουλὴ κλπ.).
  - » 5. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία. Χῶραι, πόλεις, κάτοικοι, πολιτι-
 » σμός, βίος.
  - » 6. Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Σερβία, Βουλ-
 » γαρία, Μαυροβούνιον.
  - » 7. Μικρὰ Ἀσία. Αἴγυπτος.
  - » 8. Χαρτογραφία συχνή.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Ἰουλίου 1899.

Ὁ διατελῶν ἀείποτε μετὰ διακεκριμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ Γεωγραφία ἐξετάζει καὶ περιγράφει τὴν γῆν ὡς φυσικὸν σῶμα καὶ ὡς κατοικητήριον τοῦ ἀνθρώπου. Διδάσκει ἡμᾶς περὶ τοῦ σχήματος τῆς γῆς καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, περὶ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, περὶ ὀρέων καὶ πεδιάδων, λιμνῶν καὶ ποταμῶν, περὶ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων τοῦ ἐδάφους, περὶ ἔθνων, κρατῶν καὶ πόλεων.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἀστέρες ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται.

✕ Ὄταν κατὰ τινὰ ὥραίαν νύκτα ἐξετάζωμεν τὸν οὐρανόν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι πλείστα φωτεινὰ σημεῖα, λάμποντα ὡς ἀδάμαντες. Ταῦτα εἶναι σώματα σφαιρικὰ μέγιστα αὐτόφωτα, διάπυρα καὶ ὅμοια μὲ τὸν ἥλιον.

Τὰ σώματα ταῦτα καλοῦμεν ἀστέρας ἀπλανεῖς, διότι φαίνονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι ποτὲ δὲν μεταβάλλουσι τὴν θέσιν των. Ἀληθῶς ὁμως ταῦτα κινουῦνται μὲ πολλὴν ταχύτητα, τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εὐκόλως, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως.

Ἐκτὸς τούτων ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηροῦμεν μετὰ ἢ ἄνευ τηλεσκοπίου, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἀστέρες, οἵτινες διαρκῶς μεταβάλλουσι τὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θέσιν των· τούτους καλοῦμεν πλανήτας, ὡς δῆθεν πλανωμένους. ✕

Διακρίνονται δὲ οἱ πλανῆται ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς, διότι πέμπουσι φῶς ἡσυχον, μὴ ὄντες, ὡς οἱ ἀπλανεῖς, αὐτόφωτοι, ἐνῶ οὗτοι ὡς ἔχοντες ἑἴδιον φῶς σπινθηροβολοῦσιν. Εἰς τοὺς πλανήτας ἀνήκει καὶ ἡ γῆ καὶ 447 ἄλλοι περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσό-

τεροι φαίνονται διὰ τηλεσκοπίου. Κινούνται δὲ οἱ πλανῆται περίξ τοῦ ἡλίου εἰς διαφόρους εὐρισκόμενοι ἀπ' αὐτοῦ ἀποστάσεις.

Ὁ Ἥλιος εἶναι ἀστήρ ἀπλανής, εἶναι δὲ σφαῖρα, οὐχὶ στερεὰ ὡς ἡ γῆ, ἀλλὰ ρευστή, διάπυρος καὶ φωτοβόλος, πολὺ μεγαλητέρα τῆς γῆς (1,280,000, φορές)· ἀπέχει δὲ ἀπὸ ἡμᾶς 148 ἑκατομμύρια χιλιομέτρα. Δὲν μένει δὲ ἀκίνητος, ἀλλὰ κινεῖται ταχύτατα ἐντὸς τοῦ χρόνου. Ἐνῶ δὲ τόσον ταχέως τρέχει, παρακολουθεῖται ὑπὸ τῶν πλανητῶν μετὰ τῶν δορυφόρων τῶν ὑπὸ κομητῶν τινῶν καὶ ἀπείρων διαττόντων ἀστέρων. Ἀπαντες οὗτοι περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα.

Ἐκ τῶν πλανητῶν τούτων 8 εἶναι μεγάλοι, οἱ δὲ ἄλλοι εἶναι μικροὶ καὶ τοὺς βλέπομεν μόνον διὰ τηλεσκοπίου. Εἶναι δὲ 1) ὁ Ἑρμῆς 2) ἡ Ἀφροδίτη (Ἀύγερινος - Ἑσπερος), 3) ἡ Γῆ μετὰ τοῦ δορυφόρου τῆς, τῆς Σελήνης, 4) ὁ Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) ὁ Ζεὺς μετὰ πέντε δορυφόρων· οὗτος εἶνε ὁ μέγιστος πάντων, 6) ὁ Κρόνος μετὰ ὀκτῶ δορυφόρων καὶ τριῶν δακτυλίων, ἐγκλεισόντων αὐτὸν κατὰ τὸ μέσον περίπου, 7) ὁ Οὐρανὸς μετὰ τεσσάρων δορυφόρων καὶ 8) ὁ Ποσειδῶν μεθ' ἑνὸς δορυφόρου.

Δορυφόροι τῶν πλανητῶν ἢ Σελῆναι καλοῦνται τὰ οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐκτάκτως φέροντα κόμην φωτοβόλον, πολλακίς μακροτάτην καὶ πυρῆνα πολὺ φωτεινόν.

Οἱ κομῆται εἶναι σώματα ἀκίνδυνα καὶ ἀνίκανα νὰ βλάψωσι τὴν γῆν, ἐνῶ εἰς παλαιότερους χρόνους τοὺς ἐθεώρουν, ὅτι ἦσαν προάγελοι κακῶν.

Διάττοντες ἀστέρες καλοῦνται τὰ φωτεινὰ σώματα, τὰ ὁποῖα συνήθως βλέπομεν τὰς νύκτας νὰ διασχίζωσι τὸν οὐρανὸν ὡς πύραυλοι.

Οἱ διάττοντες ἀστέρες εἶναι οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον, ὅπως οἱ πλανῆται καὶ ὁσάκις πλησιάσωσι τὴν γῆν, ἔλκονται ὑπ' αὐτῆς. Γίνονται δὲ διάπυρα, διότι προστρέβοντα ἰσχυρῶς ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας.

Ἡ Γῆ.

Ἡ Γῆ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς δίσκος, ἀλλ' εἶναι στρογγύλη ὡς σφαῖρα καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεθα, ἐὰν ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τινος μέρους ν

ἐπανεέλθωμεν εἰς αὐτὸ ἀκολουθοῦντες πάντοτε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Τοῦτο πολλοὶ θαλασσοπόροι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξηκρίβωσαν.

Ὅτι ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικόν, ἔχομεν πολλὰς ἀποδείξεις: ὅταν παρατηρῶμεν μακρινὰ ἀντικείμενα π. χ. βουνά, ὑψηλὰ δένδρα, πλοῖα, βλέπομεν πρῶτον τὰς κορυφὰς τούτων καὶ ἔπειτα, ὅταν πλησιάσωμεν, βλέπομεν τὰ κάτω αὐτῶν μέρη· καὶ τὰνάπαλιν, ὅταν ἀπομακρυνώμεθα ἀπ' αὐτῶν, γίνονται ἀφανῆ εἰς ἡμᾶς πρῶτον τὰ κάτω καὶ τελευταῖον αἱ κορυφαὶ αὐτῶν.

Ἡ σκιὰ τῆς γῆς, ἣτις πίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ ἐπιφέρει τὴν ἐπισκότισιν (ἔκλειψιν) ταύτης, εἶναι πάντοτε κυκλική. Παρομοίαν δὲ σκιάν ρίπτουσι μόνον αἱ σφαῖραι. Τὰ ὄρη τῆς γῆς, ὅσον μεγάλα καὶ ἂν εἶναι, δὲν δύνανται νὰ μεταβάλλωσι τὸ σφαιρικόν σχῆμα αὐτῆς, διότι, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν γῆν, εἶναι τόσον μικρά, ὅσον αἱ ἕξοχαὶ τοῦ πορτοκαλλίσι, ἐὰν ἡ γῆ εἶχε τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

Ἡ γῆ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ἀέρος, ὅστις ἔχει καὶ αὐτὸς σχῆμα σφαίρας καὶ ὀνομάζεται ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχει ὕψος περὶ τὰς 80,000 μέτρα, ἐν αὐτῇ δὲ συμβαίνουσιν αἱ βροχαί, αἱ χιόνες, αἱ βρονταί, αἱ ἀστραπαί, οἱ ἄνεμοι, τὸ οὐράνιον τόξον καὶ τὰ λοιπὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα.

Ὁ ὀρίζων.

Ὅταν ἀναβαίνωμεν εἰς ὑψηλὸν τι μέρος λ. χ. εἰς βουνόν, βλέπομεν τὴν γῆν ὡς μέγιστον δίσκον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπικάθηται ὁ οὐρανός. Νομίζομεν δὲ τότε, ὅτι ὁ οὐρανὸς περικλείει πανταχόθεν τὴν γῆν διὰ καμπύλης γραμμῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, ὅπου νομίζομεν, ὅτι στηρίζεται ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καλεῖται ὀρίζων.

Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Εἰς τὸν ὀρίζοντα διακρίνομεν τέσσαρα κύρια σημεῖα: τὴν ἀνατολήν, ἣτοι τὸ μέρος, ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος· τὴν δύσιν, τὸ μέρος, ὅπου δύει· τὴν ἄρκτον (ἢ βορρᾶν), ἣτοι τὸ μέρος, πρὸς τὸ ὅποιον διευθύνεται ἡ σκιὰ ἡμῶν τὸ μεσημέριον· καὶ τὴν μεσημβρίαν (ἢ νότον), τὸ ἀντίθετον τῆς ἄρκτου μέρος.

Ἐὰν τὸ μεσημέριον ἀκριβῶς σταθῶμεν εἰς τὸν ἥλιον, ἔχοντες τὰ νῶτα πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα, ἡ σκιὰ ἡμῶν διευθύνεται ἀκριβῶς

πρὸς ἄρκτον. Οὕτως ὀρίζομεν ἀκριβέστατα τὸ ἐν σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος. Ὅπισθεν ἡμῶν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους εἶναι ἡ μεσημβρία, δεξιόθεν εἶναι ἡ ἀνατολή καὶ ἀριστερόθεν ἡ δύσις¹.

Μεταξὺ τῶν τεσσάρων τούτων κυρίων σημείων τοῦ ὀρίζοντος ὑπάρχουσιν ἄλλα δευτερεύοντα, ἀναφέρομεν δ' ἐνταῦθα τέσσαρα.

Μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ βορρᾶ εἶναι τὸ βόρειον ἀνατολικόν· μεταξὺ βορρᾶ καὶ δύσεως τὸ βορειοδυτικόν· μεταξὺ δύσεως καὶ νότου τὸ νοτιοδυτικόν καὶ μεταξὺ νότου καὶ ἀνατολῆς τὸ νότιον ἀνατολικόν. Τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος σημειοῦνται ἐν τῷ βιβλίῳ διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων οὕτως· ἀ. = ἀνατολή, δ. = δύσις, β. = βορρᾶς, ν. = νότος, β. ἀ. = βορειοανατολικόν, β. δ. — βορειοδυτικόν, ν. δ. = νοτιοδυτικόν, ν. ἀ. = νοτιοανατολικόν

Ἡ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς. Ἡμερονύκτιον.

Ἡ γῆ δὲν στηρίζεται εἰς κένρον μέρος, ἀλλ' εἶναι μετέωρος ἐν τῷ οὐρανῷ ἐλκομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, κινεῖται δὲ περὶ ἑαυτὴν ἐκ δ. πρὸς ἀ. περιστρέφεται δηλ. περὶ νοητὸν ἄξονα ἐντὸς 24 ὥρων, ὅπως περιστρέφεται πορτοκάλιον, τὸ ὅποσον διεπεράσαμεν διὰ βελόνης. Ὁ νοητὸς δὲ οὗτος ἄξων ἔχει μῆκος 12,700,000 μέτρων. Εἰς πᾶσαν σφαῖραν στεφομένην περὶ ἑαυτὴν διακρίνομεν δύο σημεῖα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, τὰ ὅποια δὲν συμπεριστρέφονται· τὰ σημεῖα ταῦτα ὀνομάζονται πόλοι. Καὶ ἡ γῆ λοιπόν, ἐπειδὴ εἶναι σφαῖρα, ἔχει δύο πόλους, βόρειον καὶ νότιον.

Τὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποσον ἡ γῆ χρειάζεται, διὰ νὰ κάμῃ μίαν περιστροφήν περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς, λέγεται ἡμερονύκτιον.

Οὕτω περιστρεφόμενη ἡ γῆ δεικνύει πρὸς τὸν ἥλιον ἄλλοτε τοῦτο καὶ ἄλλοτε ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς. Καὶ ἐκεῖνο μὲν τὸ μέρος, τὸ ὅποσον εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δ' ἄλλο, τὸ ὅποσον κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

1 Πρὸς τούτοις δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος καὶ διὰ τῆς μαγνητικῆς βελόνης. Αὕτη εἶναι αἰθρᾶ καὶ μαγνητισμένη, ἡ μία ἄκρα αὐτῆς δεικνύει πάντοτε τὴν ἄρκτον, ἢν καὶ οὐχὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας, διότι πάντοτε ἐκκλίνει πρὸς τὴν δύσιν ὀλίγον. Ἀφοῦ εὗρεθῆ ἡ ἄρκτος, τὰ λοιπὰ σημεῖα εὐρίσκονται εὐκόλως, ὡς ἀνωτέρω.

Ίσημερινός. Γεωγραφικὸν πλάτος.

Οἱ πόλοι τῆς γῆς ἀπέχουσι ἐξ ἴσου ἐξ ἑνὸς κύκλου, ὅστις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα λέγονται *ἡμισφαίρια*. Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρὸς β. λέγεται βόρειον, τὸ δὲ πρὸς ν. νότιον ἡμισφαίριον· ὁ δὲ κύκλος οὗτος λέγεται *Ίσημερινός*, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος ῥίπτῃ ἐπ' αὐτὸν τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ καθέτως, πανταχοῦ τῆς γῆς ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση μὲ τὴν νύκτα, ἥτοι ἔχομεν *ισημερίαν*. Τοῦτο συμβαίνει δις τοῦ ἔτους, τῇ 9 Μαρτίου καὶ τῇ 11 Σεπτεμβρίου καὶ ἡ μὲν ἰσημερία τοῦ Μαρτίου λέγεται *εαρινή*, ἡ δὲ τοῦ Σεπτεμβρίου *φθινοπωρινή ἰσημερία*.

Γεωγραφικὸν δὲ πλάτος τόπου τινὸς λέγεται ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ίσημερινοῦ μετρουμένη διὰ μοιρῶν (εἶναιδὲ ἡ μοῖρα τὸ $\frac{1}{866}$ τῆς περιφερείας παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ) καὶ ὅσαι μὲν χῶραι εἶναι πρὸς β. τοῦ Ίσημερινοῦ ἔχουσι βόρειον πλάτος, ὅσαι δὲ εἶναι πρὸς ν. νότιον. Τὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐπὶ τοῦ Ίσημερινοῦ καὶ ἐπομένως δὲν ἀπέχουσι διόλου ἀπ' αὐτοῦ, δὲν ἔχουσι πλάτος ἢ, ὡς συνήθως λέγουσιν, ἔχουσι πλάτος μηδέν, τὰ δὲ μέρη, τὰ ὁποῖα κεῖνται ἀκριβῶς εἰς τοὺς πόλους, ἔχουσι πλάτος 90 μοιρῶν ὥστε τὸ ἐλάχιστον πλάτος εἶναι μηδέν καὶ τὸ μέγιστον εἶναι 90°. Ἐπομένως αἱ χῶραι, αἵτινες εἶναι μεταξὺ τῶν πόλων καὶ τοῦ Ίσημερινοῦ, ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον τοῦ μηδενὸς καὶ μικρότερον τῶν 90° καὶ ὅσαι μὲν ἐκ τούτων πλησιάζουσι πρὸς τὸν Ίσημερινὸν ἔχουσι πλάτος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι εἰς τοὺς πόλους ἔχουσι πλάτος μεγαλύτερον¹⁾).

Μεσημβρινοί. Γεωγραφικὸν μῆκος.

Ὁ Ίσημερινός, ὡς ἐν τῇ ὑδρογραφίᾳ σφαῖρα παρατηροῦμεν, τέμνεται καθέτως ὑπὸ πολλῶν μεγίστων κύκλων, αἵτινες διέρχονται διὰ τῶν δύο πόλων. Οἱ κύκλοι οὗτοι λέγονται *μεσημβρινοί*, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος ῥίψῃ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ κατακορυφῶς ἐπὶ τινὰ μεσημβρινόν, πάντες οἱ τόποι, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας αὐτοῦ τῆς

1) Τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἔχει περίπου βόρειον πλάτος 38 μοιρῶν, ὅπερ γράφεται Β. Π. 38° καὶ σημαίνει, ὅτι τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου κεῖται πρὸς β. τοῦ Ίσημερινοῦ καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ 38 μοίρας.

πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένης, ἔχουσι μεσημβρίαν τὴν αὐτὴν στιγμὴν. Οἱ μεσημβρινοὶ εἶναι ἴσοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀπειροὶ τὸ πλῆθος· ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν συνεφώνησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ ὀνομάζωσι *πρῶτον*. Ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς διαίρει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια· *ἀνατολικὴν* καὶ *δυτικὴν* 1).

Γεωγραφικὸν δὲ *μῆκος* τόπου τινὸς (ἐὰν λάβωμεν ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου) εἶναι ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς Φέρου μετρομένης διὰ μοιρῶν. Καὶ ὅσαι μὲν χῶραι εἶναι ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ, ἔχουσι ἀνατολικὸν μῆκος, ὅσαι δὲ εἶναι ἐν τῷ δυτικῷ, δυτικόν. Οἱ τόποι, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς Φέρου, δὲν ἔχουσι διόλου μῆκος, ἢ, ὡς λέγουσι συνήθως, ἔχουσι μῆκος μηδέν, οἱ δὲ τόποι, οἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡμιπεριφερείας τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ, ἔχουσι μῆκος 180 μοιρῶν. Ὡστε τὸ ἐλάχιστον μῆκος εἶναι τὸ 0⁰ καὶ τὸ μέγιστον τὸ 180⁰. πᾶσαι δὲ αἱ χῶραι, αἵτινες κεῖνται μεταξὺ τῶν δύο ἡμιπεριφερειῶν, ἔχουσι μῆκος μεγαλύτερον τῶν 0⁰ καὶ μικρότερον τοῦ 180⁰. καὶ ὅσαι μὲν πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἡμιπεριφέρειαν τὴν διερχομένην διὰ τῆς Φέρου ἔχουσι μῆκος μικρόν, ὅσαι δὲ πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἀντίθετον ἡμιπεριφέρειαν ἔχουσι μῆκος μεγαλύτερον.

Τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἔχει περίπου 40 μοιρῶν ἀνατολικὸν μῆκος, ὅπερ γράφεται Α. Μ. 40⁰ καὶ σημαίνει ὅτι τὸ μέσον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους κεῖται πρὸς ἀ. τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ πρῶτου μεσημβρινοῦ τῆς διερχομένης διὰ τῆς Φέρου καὶ ἀπέχει ἀπ' αὐτῆς 40 μοίρας.

Περιφορά τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Ἔτος, μῆνες.

Ἐν ᾧ περιστρέφεται ἡ Γῆ περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα, κινεῖται συγχρόνως μετὰ μεγαλητέρας ταχύτητος καὶ περὶ τὸν ἥλιον ἐκ Δ. πρὸς Α. Κινεῖται δὲ οὕτως, ὥστε ἄλλοτε μὲν στρέφει πρὸς τὸν ἥλιον τὸ

1) Εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας τοῦ ἀειμνήστου Ζαφειροπούλου, τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν, ὡς πρῶτος μεσημβρινὸς θεωρεῖται ὁ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου.

βόρειον ἡμισφαίριον, ἄλλοτε δὲ τὸ νότιον καὶ ἄλλοτε τὸν Ἰσημερινόν. Ἔνεκα δὲ τούτου ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει πάντοτε ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος, ἀλλὰ τὸ μὲν θέρος ἀνατέλλει βορειότερον, τὸν δὲ χειμῶνα νοτιώτερον.

Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται *περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον* καὶ γίνεται εἰς διάστημα 365 ἡμερῶν καὶ 6 περίπου ὥρῶν, ἧτοι εἰς διάστημα ἑνὸς ἔτους. Καὶ ὅταν μὲν ἡ γῆ στρέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, οἱ μὲν κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουσι θέρος, οἱ δὲ τοῦ νοτίου χειμῶνα· ὅταν δὲ στρέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τὸ νότιον ἡμισφαίριον, οἱ μὲν κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουσι θέρος, οἱ δὲ τοῦ βορείου χειμῶνα· ὅταν δὲ τέλος ἡ γῆ στρέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τὸν Ἰσημερινόν, οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ ἑνὸς ἡμισφαιρίου ἔχουσιν ἔαρ, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ ἄλλου φθινόπωρον.

Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν, ὅτι ἔτος καλεῖται τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ γῆ ἐκτελεῖ μίαν περιφορὰν περὶ τὸν ἥλιον. Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον, Μάρτιον, Ἀπρίλιον, Μάιον, Ἰούνιον, Ἰούλιον, Αὐγούστον, Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον, Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον. Ἐκαστος δὲ μὴν ἔχει 30 ἢ 31 ἡμέρας ἐκτὸς τοῦ Φεβρουαρίου, ὅστις ἔχει 28 καὶ ἀνὰ τέσσαρα ἔτη 29 ἡμέρας. Τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Φεβρουάριος ἔχει 29 ἡμέρας λέγεται *ἐμβόλιμον ἢ δίσεκτον* καὶ περιέχει 366 ἡμέρας.

Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι.

Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ φανταζόμεθα πολλοὺς ἄλλους κύκλους παραλλήλους αὐτοῦ· ἐξ ὧν δὲ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι οἱ δύο τροπικοὶ καὶ οἱ δύο πολικοὶ κύκλοι. Οἱ τροπικοὶ εἶναι ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἑκάτερος αὐτῶν ἀπέχει 23°, 27'. ἐκ τούτων ὁ μὲν πρὸς β. τοῦ Ἰσημερινοῦ λέγεται *τροπικὸς τοῦ Καρκίνου*, ὁ δὲ πρὸς ν. *τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω*. Οἱ τροπικοὶ εἶναι σημαντικοὶ κύκλοι, διότι μεταξὺ αὐτῶν φαίνεται, ὅτι κινεῖται ὁ ἥλιος, ἄλλοτε μὲν ἀνατέλλων βορειότερον, ἄλλοτε δὲ πάλιν νοτιώτερον· καὶ εἰς μὲν τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου φθάνει ὁ ἥλιος τῇ 9 Ἰουνίου, ὅτε τρέπεται, δηλαδή ἐπιστρέφει ὀπίσω, πρὸς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγόκερω, εἰς τὸν ὁποῖον φθάνει τῇ 9 Δεκεμβρίου, ὅτε πάλιν τρέπεται πρὸς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου. Τούτου ἕνεκα καὶ οἱ κύκλοι οὗτοι ὠνομάσθησαν *τροπικοὶ*, καὶ αἱ ἡμέραι, καθ' ἃς ὁ ἥλιος δὲν προχωρεῖ περαιτέρω, ἀλλ' ἐπιστρέφει ὀπίσω, *τροπαὶ ἢ ἡλιοστά-*

σιο· καὶ ἡ μὲν 9 Ἰουνίου λέγεται *θερινὴ τροπὴ ἢ θερινὸν ἡλιοστάσιον*, ἡ δὲ 9 Δεκεμβρίου *χειμερινὴ τροπὴ ἢ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Ἐκ δὲ τῶν πολικῶν κύκλων, ὁ μὲν εἰς ἀπέχει $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τοῦ βορείου πόλου καὶ λέγεται βόρειος πολικὸς κύκλος, ὁ δὲ ἄλλος ἀπέχει ἐπίσης $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τοῦ νοτίου πόλου καὶ λέγεται νότιος πολικὸς κύκλος. Εἶναι δὲ καὶ οἱ κύκλοι οὗτοι σπουδαῖοι, διότι ὅλαι αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου, τῇ μὲν 9 Ἰουνίου ἔχουσι τὸν ἥλιον 24 ὥρας ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, ἥτοι ἔχουσι τὴν ἡμέραν 24 ὥρων, τῇ δὲ 9 Δεκεμβρίου ἔχουσι τὸν ἥλιον 24 ὥρας ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἥτοι ἔχουσι ἐπίσης 24 ὥρων νύκτα· τούναντίον δ' αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου τῇ μὲν 9 Ἰουνίου ἔχουσι 24 ὥρων νύκτα, τῇ δὲ 9 Δεκεμβρίου 24 ὥρων ἡμέραν.

Αἱ ζῶναι τῆς Γῆς. Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους.

Ὁ ἥλιος δὲν θερμαίνει ἐξ ἴσου ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Τὰ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν μέρη θερμαίνονται πολὺ περισσότερον, διότι εἰς αὐτὰ ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ καθέτως ἢ ἐλάχιστα πλαγίως· τὰ δὲ πρὸς τοὺς πόλους μέρη θερμαίνονται ἐλάχιστα, διότι ἐκεῖ ἡ ρίπτει πολὺ πλαγίως τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ὁ ἥλιος ἢ καὶ οὐδὲ ὡς φαίνεται ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι διήρσαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα ὠνόμασαν *ζῶνας*.

Αἱ ζῶναι τῆς γῆς εἶναι πέντε· ἡ *διακεκαυμένη*, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν· αἱ δύο *εὐκρατοὶ*, βόρειος εὐκρατος καὶ νότιος εὐκρατος, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων· καὶ τέλος αἱ δύο *κατεψυγμέναι*, βόρειος κατεψυγμένη καὶ νότιος κατεψυγμένη, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξὺ τῶν δύο πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων. Εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην ἡ θερμότης εἶναι πάντοτε μεγάλη· διακρίνομεν δ' ἐν αὐτῇ δύο μόνον ἐποχάς· τὴν ἐποχὴν τῆς βροχῆς καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Εἰς τὰς εὐκράτους ζῶνας οὔτε ἡ θερμότης εἶναι πολὺ μεγάλη, οὔτε τὸ ψῦχος πολὺ δριμύ· διακρίνομεν δ' ἐν αὐταῖς τέσσαρας ἐποχάς· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶνα. Τέλος δὲ εἰς τὰς κατεψυγμένας ζῶνας τὸ ψῦχος εἶναι πάντοτε ἀφόρητον· διακρίνομεν δ' ἐν αὐταῖς ἄλλας δύο ἐποχάς· τὴν ἐποχὴν τοῦ φωτός, κατὰ

τὴν ὁποῖαν ὁ ἥλιος φαίνεται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας συνεχῶς ἐποχὴν τοῦ σκότους, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἥλιος κρύπτεται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, αἱ δὲ χῶραι ἐκεῖναι μένουσιν εἰς τὸ σκότος.

Αἱ ἐποχαὶ λέγονται καὶ ὄραι τοῦ ἔτους. Ἡ Ἑλλάς κεῖται εἰς τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην καὶ διὰ τοῦτο διακρίνομεν ἐν αὐτῇ τὰς τέσσαρας ὥρας, ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶνα, τὸ δὲ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐκράες, οὔτε πολὺ θερμὸν δηλονότι, οὔτε καὶ πολὺ ψυχρόν:

Ἡ σελήνη. Φάσεις αὐτῆς. Ἐκλείψεις.

Ἡ σελήνη λέγεται καὶ δορυφόρος τῆς γῆς. Ἡ σελήνη εἶναι 49 φορὰς μικροτέρα τῆς γῆς, ἀπέχει δ' αὐτῆς κατὰ μέσον ὄρον περὶ τὰς 385,000 χιλιόμετρα, ἐνῶ ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀφ' ἡμῶν 385 φορὰς περισσότερον ¹⁾. Ἡ σελήνη ἔχει σχῆμα σφαιρικόν, περιστρέφεται δὲ περὶ τὸν ἄξονά της εἰς 27 ¹/₂ περίπου ἡμέρας, ἄλλας δὲ τόσας χρειάζεται, διὰ νὰ κάμῃ μίαν περιφορὰν καὶ περὶ τὴν γῆν καὶ διὰ τοῦτο ἔχει πάντοτε ἐστραμμένον πρὸς αὐτὴν τὸ αὐτὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας της. Ἐνῶ ὁμως περιφέρεται περὶ τὴν γῆν εἰς 27 ¹/₂ ἡμέρας κινουμένη ἐκ δ. πρὸς ἀ., μόνον μετὰ 29 ¹/₂ ἡμέρας λαμβάνει πάλιν τὴν αὐτὴν θέσιν ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον, διότι ἐν τῷ μεταξύ καὶ ἡ γῆ ἀλλάσσει τὴν θέσιν της κινουμένη περὶ τὸν ἥλιον ἐκ δ. πρὸς ἀ. Ἡ σελήνη φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, παρουσιάζει δὲ εἰς ἡμᾶς διαφόρους φάσεις κατὰ τὴν διάφορον θέσιν, τὴν ὁποῖαν ἔχει ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον· αἱ κυριώτεραι τῶν φάσεων εἶναι τέσσαρες· ἡ νέα σελήνη, τὸ πρῶτον τέταρτον, ἡ πανσέληνος καὶ τὸ τελευταῖον τέταρτον. *Νέα σελήνη* λέγεται, ὅταν ὁ δορυφόρος εὐρίσκηται μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς καὶ ἐπομένως τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον εἶναι σκοτεινόν· *πρῶτον τέταρτον* ὀνομάζεται, ὅταν μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ φωτιζομένου μέρους εἶναι ὄρατόν εἰς ἡμᾶς, τὰ δὲ κερατοειδῆ ἄκρα αὐτοῦ εἶναι ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολάς· *πανσέληνος* δὲ καλεῖται, ὅταν ὅλον τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον μέρος φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου· καὶ *τελευταῖον τέταρτον* λέγεται, ὅταν πάλιν μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ φωτιζομένου μέρους εἶναι ἐστραμμένον πρὸς ἡμᾶς.

¹⁾ Ἡ περὶ ἄξονα περιστροφή τῆς σελήνης δυνατόν καὶ νὰ παραλείπηται ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ὡς δυσνόητος τοῖς μαθηταῖς.

Ἐνίοτε, ὅταν εἶναι νέα σελήνη, ὁ δορυφόρος οὗτος κείται ἐπ' εὐθείας μεταξύ ἡλίου καὶ γῆς, ἀποκρύπτει ἀφ' ἡμῶν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καὶ τότε ἔχομεν *ἐκλειψιν ἡλίου*. Ἐνίοτε δὲ πάλιν, ὅταν εἶναι πανσέληνος, ἡ γῆ κείται ἐπ' εὐθείας μεταξύ ἡλίου καὶ σελήνης, ἀποκρύπτει ἀπ' αὐτῆς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ τότε ἔχομεν *ἐκλειψιν σελήνης*.

Φ Υ Σ Ι Κ Η Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ἡπειροί.

Ἡ γῆ, ὡς εἶδομεν, εἶναι στρογγύλη, καὶ ἐπομένως ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι κυρτή. Τὰ τρία τέταρτα περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καλύπτουσι τὰ ὕδατα, μόνον δὲ τὸ ἓν τέταρτον κατέχει ἡ ξηρά. Ἡ ξηρὰ ἀλλαχοῦ μὲν ὑψοῦται καὶ σχηματίζει λόφους, ὄρη καὶ ὄροπέδια· ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν εἶναι χαμηλὴ καὶ σχηματίζει πεδιάδας καὶ κοιλάδας. Τὰ χαμηλὰ μέρη συνήθως διαρρέονται ὑπὸ χειμάρρων καὶ ποταμῶν.

Αἱ ἥπειροί εἶναι μεγάλα τμήματα ξηρᾶς καὶ εἶναι αἱ ἐξῆς: Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Αὐστραλία. Ἐκ τούτων μεγαλύτεραι μὲν εἶναι ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀμερική, μικρότεραι δὲ ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Αὐστραλία· καὶ ἡ μὲν Εὐρώπη συνέχεται μετὰ τῆς Ἀσίας, αὕτη δὲ μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, αἱ δὲ ἄλλαι δύο εἶναι μεμονωμέναι. Ἐκ τῶν πέντε ἡπειρῶν αἱ μὲν τέσσαρες εἶναι εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον, μόνη δὲ ἡ Ἀμερική κείται εἰς τὸ δυτικόν. Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική ἦσαν γνωσταὶ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ διὰ τοῦτο λέγονται *παλαιὸς κόσμος*, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἀνεκαλύφθησαν κατόπιν καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζονται *νέος κόσμος*.

Ἐκεανοί.

Ἡ θάλασσα δὲν διαίρεται εἰς μέρη, ὡς ἡ ξηρὰ, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἓν ὅλον συνεχές, τὸ ὅποιον λέγεται Ἐκεανός. Ὁ Ἐκεανός περιβάλλει τὴν γῆν καὶ ἔχει διάφορα ὀνόματα κατὰ τὰ διάφορα μέρη αὐτῆς. Τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι πέντε.

1ον) Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανός, περὶ τὸν βόρειον πόλον· περιβρέχει τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς.

2ον) Ὁ Νότιος Παγωμένος Ὠκεανός, περὶ τὸν νότιον πόλον μακρὰν τῶν ἡπείρων.

3ον) Ὁ Ἀτλαντικός Ὠκεανός, μεταξὺ Ἀμερικῆς, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς.

4ον) Ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός Ὠκεανός μεταξὺ Ἀμερικῆς ἀπ' ἐνὸς καὶ Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας ἀπ' ἑτέρου· οὗτος εἶναι ὁ μέγιστος πάντων.

5ον) Ὁ Ἰνδικός Ὠκεανός μεταξὺ Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας.

Θάλασσα, πελάγη, κόλποι, λιμένες καὶ πορθμοί.

Αἱ θάλασσα εἶναι μεγάλα τμήματα (κλάδοι) τῶν ὠκεανῶν, χωρίζουσι δὲ πολλάκις δύο ἡπείρους (Μεσόγειος θάλασσα).

Πελάγη εἶναι μικρότερα τμήματα θαλάσσης ἢ ὠκεανοῦ, χωρίζουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δύο στερεάς (Αἰγαίον, Ἀδριατικὸν πέλαγος).

Κόλπος καλεῖται μέρος θαλάσσης βαθέως εἰσχωροῦν εἰς τὴν ξηρὰν οἶον ὁ Σαρωνικός, ὁ Κορινθιακός κόλπος.

Λιμὴν καλεῖται ἐσοχὴ θαλάσσης ἐν τῇ ξηρᾷ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα καὶ προφυλάσσονται ἀπὸ τῆς τρικυμίας, ὡς ὁ Πειραιεύς, ὁ Πόρος κλ.

Ὅρμος εἶναι πάλιν ἐσοχὴ θαλάσσης ἐν τῇ ξηρᾷ, ἀλλὰ μικρὰ τοιαύτη, ὡς εἶναι ὁ ὄρμος τοῦ Φαλήρου.

Λιμὴν τεχνητὸς καλεῖται ὁ διὰ τεχνητοῦ κυματοθραύστου προφυλασσόμενος. Τεχνητοὺς λιμένας ἔχουσιν ἐν Ἑλλάδι αἱ Πάτραι, τὸ Κατάκωλον καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη.

Πορθμὸς εἶναι στενὸν μέρος θαλάσσης μεταξὺ δύο στερεῶν, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο κόλποι, πελάγη κτλ. Πορθμοὶ εἶναι ὁ τοῦ Ρίου παρὰ τὰς Πάτρας καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου (Χαλκίς).

Παράλια, σκόπελος, ὕψαλος, ἀκρωτήριον, ἑσθμὸς καὶ σύρτις.

Παράλια ἐν γένει καλοῦνται τὰ ὑπὸ τῆς θαλάσσης βρεχόμενα ἄκρα ἢ χεῖλη τῆς ξηρᾶς. Ὅταν ταῦτα εἶναι χαμηλὰ καὶ ὀμαλὰ, λέγονται αἰγιαλός, ὅταν δὲ ὑψηλὰ καὶ βραχώδη, καλοῦνται ἀκτὴ.

Σκόπελος καλεῖται ὁ ὀλίγον ἐξέχων τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης βράχος.

Υἶγαιος ὀνομάζεται ὁ ὀλίγιστον σκεπαζόμενος ὑπὸ τῆς θαλάσσης βράχος καὶ ὅστις εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Ἀκρωτήριον καλεῖται, ὅταν ἡ στερεὰ ὡς ὄρος ἀπότομον εἰσχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν (Μαλέας, Ταίναρον). Ἄν εἰσχωρῇ ὡς γῆ ἐπίπεδος καὶ χαμηλῆ, τότε λέγεται *γ.λῶσσα* ἢ *ἄκρα γῆς*.

Ἴσθμὸς λέγεται στενὸν μέρος ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον συνδέει δύο στερεὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας. (Κορινθιακὸς Ἴσθμὸς).

Σύρτις λέγεται βυθὸς θαλάσσης ἀμμώδης καὶ ἀβαθῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ ἄμμος μετακινεῖται κατὰ τὰς τρικυμίας καὶ παλιρροίας.

Βυθὸς καλεῖται τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον σκεπάζεται ὑπὸ ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν.

Νῆσοι καὶ χερσόνησοι.

Ἐκτὸς τῶν πέντε ἡπείρων τῶν μεγάλων τούτων τμημάτων τῆς ξηρᾶς ἔχομεν καὶ ἄλλα μέρη ταύτης, σχετικῶς μικρά, καὶ τοιαῦτα εἶναι αἱ νῆσοι, αἵτινες ἀλλαχοῦ μὲν εὐρίσκονται κατὰ ὁμάδας ἢ στοίχους (Κυκλάδες νῆσοι), ἀλλαχοῦ δὲ εἶναι ἀπομεμονωμένα.

Τινὲς τούτων εἶναι ἡφαιστειογενεῖς, διότι ἐγεννήθησαν ὑπὸ ἡφαιστειῶν, καὶ ἄλλαι κοραλλιογενεῖς, διότι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ κοραλλίων. Ὅσαι τῶν νήσων κεῖνται πλησίον τῶν ἡπείρων λέγονται *ἡπειρωτικαὶ* καὶ εἶναι λείψανα καταβυθισθείσης ξηρᾶς. Ὅσαι δὲ εὐρίσκονται ἐν μέσῳ ὠκεανῶ μακρὰν τῶν ἡπείρων λέγονται *ὠκεάνειοι*.

Νῆσος λέγεται τμημα ξηρᾶς σχετικῶς μικρὸν, πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης περιβροχόμενον. (Π. χ. Κρήτη, Εὐβοία).

Χερσόνησος λέγεται μέρος ξηρᾶς μικρὸν ἢ μέγα κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς θαλάσσης περικυκλούμενον καὶ ἐξ ἑνὸς μόνου μέρους συνεχόμενον μετὰ τῆς ξηρᾶς. (Π. χ. Πελοπόννησος, Ἰταλία).

Πεδιάδες, ἔρημοι, ὄψεις, λόφοι καὶ ὄρη.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς δὲν εἶναι ὁμαλῆ, ὅπως εἶναι ἡ τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἔχει πολλὰς ἀνωμαλίας καὶ ἐξογκώματα, τὰ ὅποια εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς εἶναι μεγάλα.

Πεδίον ἢ *πεδιάς* κοινῶς *κάμπος* λέγεται ἕκτασις ξηρᾶς σχετικῶς ὀμαλὴ ἀνεπαισθήτους ἔχουσα ἀνωμαλίας. Ὅταν ἡ πεδιάς ἐξέχη ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν (μέχρι 200 μέτρων) λέγεται *βαθύπεδον*, ὅταν δὲ περισσότερον τῶν 300 μέτρων, λέγεται *υψηλόπεδον*.

Ἐρημος λέγεται ἡ ξηρά, ὅταν στερηταί φυτῶν καὶ ὕδατων καὶ εἶναι ἀκχοϊκῆτος· ὡς ἡ Σαχάρα ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἡ Γοβη ἐν Ἀσίᾳ.

Ὀασίς ἢ *αἰθίσις* καλεῖται ἡ ἐν μέσῳ ἐρήμου κειμένη εὐφορος χώρα καὶ ἔχουσα ὕδατα.

Δόφος καλεῖται ὑψωμα γῆς ἐν μέσῳ πεδιάδος ἔχον ὕψος τὸ πολὺ 200 μέτρων.

Λοφίσκοι μικροὶ ἀπὸ ἄμμον, κείμενοι πλησίον τοῦ αἰγιαλοῦ, καλοῦνται *θῆρες*. Οὗτοι γεννῶνται ὑπὸ τῶν ἀνέμων, οἱ ὅποιοι ρίπτουσι τὴν ἄμμον τῆς παραλίας πρὸς τὴν στερεάν.

Βουρὸς ἢ *ὄρος* ἐν γένει καλεῖται ἐξόγκωμα γῆς, ἔχον ὕψος μεγαλύτερον τῶν 200 μέτρων. Ἡ χώρα καλεῖται *λοφώδης* ἢ *ὄρεινῆ*, ὅταν ἔχη πολλοὺς λόφους ἢ ὄρη. Πολλὰ ὄρη, τὰ ὅποια κεῖνται τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ συνδέονται μετ' ἀλλήλων σχηματίζουνσι σειρὰς ὄρεων ἢ *ὄροστοιχίας*, ὡς εἶναι ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ Ταύγετον. Τὰ ὄρη καὶ αἱ ὄροστοιχίαι φέρουσι ρήγματα, φάραγγας καὶ χαραδράς. Ὅταν ἡ φάραγξ εἶναι πλατεῖα καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐπίπεδον, λέγεται *κοιλίς*.

Ἡφαίστεια.

Ἡφαίστεια λέγονται βουνοὶ ἢ ὄρη τινά, τὰ ὅποια ἔχουσι σχῆμα κωνοειδές καὶ ἐκπέμπουσι καπνόν, φλόγας, ἐνίοτε δὲ ρευστὴν καὶ στερεὰν ὕλην, ἣτις ρευστὴ ὕλη λέγεται *λάβα*. Ἡ Θῆρα (Σαντορίνη), Αἴτην ἐν Σικελίᾳ καὶ Βεζούβιος ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἡηγαί, ποταμοὶ καὶ λίμναι.

Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων εἰσδύοντα βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος, ἐξέρχονται πάλιν διὰ ρηγματίων ἀπὸ χαμηλὰ μέρη καὶ σχηματίζουνσι τὰς πηγὰς.

Ἀπὸ τινων πηγῶν τὸ ὕδωρ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν γῆν θερμὸν καὶ σχηματίζει τὰς θερμὰς καὶ *ισαματικὰς* πηγὰς. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅτι ἡ γῆ εἰς τὰ σπλάγγνα τῆς ἐγκλείει θερμότητα μεγάλην.

Πηγαὶ πολλαὶ ἐνοόμεναι ἀποτελοῦσι *ρύακας* καὶ *ποτάμια*. Τὸ ποτάμιον καλεῖται *ἐπιθαλάσσιον*, ἂν χύνηται ἀμέσως εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄν ὅμως τὸ ποτάμιον χύνηται εἰς ἄλλο μεγαλύτερον, τότε λέγεται *παραποτάμιον*.

Ποταμὸς καλεῖται μέγας βραχίων ὑδάτων χυνόμενος εἰς τὴν θάλασσαν ἢ λίμνην καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα πολλῶν παραποταμίων.

Παραπόταμος εἶναι ὁ δεχόμενος πολλὰ παραποτάμια καὶ εἰς ποταμὸν χυνόμενος.

Χεῖμαρρος ἢ *ξηροπόταμος* καλεῖται ὁ ὑπὸ βροχῶν καὶ τηχομένων χιόνων σχηματιζόμενος ὀρηκτικὸς ποταμὸς. *Χεῖμαρρος* εἶναι ὁ Ἰλιός, ὅστις, ὅταν γίνωνται μεγάλα βροχαί, πληροῦται ὑδάτων.

Κοίτη ποταμοῦ ἐν γένει καλεῖται ἡ μεγάλη ἐκείνη αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέει τὸ ὕδωρ αὐτοῦ.

Ὀχθαὶ ποταμῶν καὶ λιμνῶν καλοῦνται τὰ βραχώδη ἢ χαμηλὰ χεῖλη τῆς ξηρᾶς, τὰ ὁποῖα βρέχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποτάμιον ὕδωρ.

Δεξιὰ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ καλεῖται ἐκείνη, ἡ ὁποία εὐρίσκεται πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, καὶ *ἀριστερά*, ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά, ὅταν εἴμεθα ἐστραμμένοι πρὸς τὴν διεύθυνσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν ῥέει τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ.

Καταρράκτης σχηματίζεται, ὅταν ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἀνώμαλος καὶ βραχώδης καὶ τὸ ὕδωρ κατακρημνίζεται ὀρηκτικῶς ἀπὸ τινος ὕψους. Ὁ μέγιστος καταρράκτης εἶναι ὁ τοῦ Νιαγάρα ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ.

Δέλτα (ὡς τὸ τοῦ Νείλου) καλεῖται ἡ χαμηλὴ χώρα ἡ ὁμοιάζουσα πρὸς τὸ γράμμα Δ. καὶ ἡ ὁποία σχηματίζεται ἐκ δύο ἢ καὶ περισσοτέρων βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὰς ἐκβολὰς του.

Ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ καλοῦνται τὸ μέρος, ὅπου χύνεται εἰς θάλασσαν ἢ λίμνην.

Συμβολή καλεῖται τὸ μέρος, ὅπου δύο ποτάμια ἐνοῦνται.

Διῶρυξ (π. χ. τῆς Κορίνθου) καλεῖται ἡ αὐλαξ, διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνοῦσι δύο θάλασσαι ἢ δύο ποταμοί, καὶ ἡ ὁποία κατεσκευάσθη ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Λίμναι καλοῦνται αἱ κοιλότητες τῆς στερεᾶς, εἰς τὰς ὁποίας συλ-

λέγονται πολλά ὕδατα· τούτων αἱ περισσότεραι ἔχουσιν ὕδωρ γλυκύ, ὡς ἡ Κωπαίς, τινὲς δὲ ἀλμυρόν, ὡς ἡ Κασπία θάλασσα.

Ἔλος ἢ τέλιμα (βάλτος) γεννᾶται, ὅπου συλλέγονται ὀλίγα ὕδατα μετὰ πηλοῦ. Ἐντὸς αὐτοῦ φύονται φυτὰ ὑδρόβια, κάλαμοι κτλ. καὶ ἀναπτύσσονται μιάσματα πυρετῶν καὶ ἄλλων νοσημάτων ἐπικινδύνων.

Κλίμα.

Κλίμα τόπου τινὸς καλοῦνται ὅλαι ὁμοῦ αἱ καταστάσεις τῆς ἀτμοσφαιρας αὐτοῦ, δηλ. ἡ θερμοκρασία, ἡ ὑγρασία, οἱ ἄνεμοι, τὸ αἶθριον ἢ νεφελῶδες τοῦ οὐρανοῦ κτλ. Ἐπὶ τούτου μεγάλην ἐπίδρασιν ἔχει καὶ τὸ ἔδαφος (δασῶδες, πετρῶδες, ἐλώδες). Διακρίνουσι δὲ τὸ κλίμα εἰς διακεκαυμένον, θερμόν, εὐκρατον, ψυχρόν καὶ κατάψυχρον. Προσέτι ξηρὸν ἢ ὑγρὸν, νοσῶδες ἢ ὑγιεινόν. Τὸ κλίμα μιᾶς χώρας, ἰδίως τῶν παραλίων, λέγεται *ὠκεάνειον* ἢ *θαλάσσιον* ὅταν οἱ μὲν χειμῶνες αὐτῆς δὲν εἶναι πολὺ ψυχροί, τὰ δὲ θέρη εἶναι δροσερά. Ἡπειρωτικὸν δὲ λέγεται τὸ κλίμα τῶν μεσογειῶν χωρῶν, ὅταν οἱ χειμῶνες εἶναι ψυχρότατοι καὶ τὰ θέρη θερμότατα.

Ὄρυκτά, φυτὰ, ζῶα καὶ ἄνθρωποι.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, εἶναι ποικιλιωτάτη, ἢ δὲ ποικιλία αὕτη καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καθιστᾷ αὐτὴν ἐξόχως τερπνὴν καὶ θαυμασίως ὠραίαν. Τὰ ὄρη καὶ αἱ πεδιάδες, οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι, αἱ θάλασσαὶ καὶ αἱ νῆσοι, οἱ κόλποι καὶ αἱ χερσόνησοι, περικοσμοῦσι τὸ ἐξωτερικὸν τῆς γῆς.

Ἡ λάμψις τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, προσδίδουσιν εἰς αὐτὴν ἀνέκφραστον καλλονὴν καὶ ἀπερίγραπτον χάριν. Ἄλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ λίθοι καὶ τὰ μάρμαρα, ἦτοι τὰ ὄρυκτά, εἶναι στολισμὸς τῆς γῆς.

Ὄρυκτά εἶναι τὰ ἄψυχα φυσικὰ σώματα, τὰ ὅποια εἶναι ὑγρά ἢ στερεά, π. χ. τὸ ὕδωρ, τὸ μάρμαρον, τὸ ἄλας τὸ μαγειρικόν, ὁ ἀδάμας. Εὐρίσκονται δὲ ταῦτα πανταχοῦ τῆς γῆς καὶ χρησιμεύουσι πρὸς διαφόρους ἡμῶν ἀνάγκας καὶ πρὸς ἐξαγωγὴν μετάλλων π.χ. χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ, σιδήρου.

Ὅτι ὅμως τὰ μάλιστα λαμπρύνει τὴν γῆν εἶναι τὰ φυτὰ καὶ τὰ

ἄνθη, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Πανάγαθος Θεὸς κατεκόσμησε τὴν ξηρὰν αὐτῆς ὄψιν.

Φυτὰ καλοῦνται τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι, ἡ χλόη· εἶναι δὲ χρησιμώτατα, διότι ἐξ αὐτῶν λαμβάνομεν τροσάς, ξυλείαν, φάρμακα κτλ. Φυτὰ χρήσιμα εἶναι τὰ σιτηρά, τὸ κλήμα, ἡ καφέα, τὰ γεώμηλα καὶ πολλὰ ἄλλα. Εἶναι δὲ κατεσπαρμένα εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, διότι ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ κλίματος π. χ. εἰς τοὺς θερμοὺς τόπους τὰ φυτὰ γίνονται μεγάλα καὶ παράγουσιν ἄνθη εὐώδη καὶ καρποὺς γλυκεῖς, ὡς ὁ φοῖνιξ κτλ.

Ζῷα καλοῦνται ὁ λέων, ὁ ἵππος, ὁ ἰχθύς, τὰ ἔντομα. Τούτων πολλὰ εἶναι χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι δίδουσιν εἰς αὐτὸν τροφήν, ὅσα δὲ δέρματα, μαλλίον κτλ. Ὅσα ζῷα ἐξημέρωσεν ὁ ἄνθρωπος καλοῦνται κατοικίδια, π. χ. ὁ ἵππος, ὁ βοῦς, ἡ ἀλεκτορίς, τὸ πρόβατον, ἡ γαλῆ. Εἶναι δὲ τὰ ζῷα, καθὼς καὶ τὰ φυτὰ, ἀνομοίως διεσκορπισμένα εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τῆς γῆς, διότι ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ κλίματος· π. χ. εἰς τὰ θερμὰ μέρη ζῆ ὁ ἐλέφας, ὁ λέων, ἡ τίγρις, οἱ πίθηκοι κλπ. Εἰς τὰ ψυχρὰ ἡ λευκὴ ἀρκτος κλπ.

Ὅτι κυρίως δίδει ζωὴν εἰς τὴν γῆν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, τὸ τελειότατον τῶν δημιουργημάτων τοῦ πλάστου. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ λογικοῦ, τὸ ὅποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτόν, ἔγεινεν ὁ δεσπότης ὅλης τῆς γῆς καὶ ὁ βασιλεὺς ὅλων τῶν ἐπ' αὐτῆς δημιουργημάτων.

Πάντες οἱ ἄνθρωποι κατάγονται ἐξ ἑνὸς ζεύγους, τῶν πρωτοπλάστων, τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας. Ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ κατέλαβον αὐτήν· ἀνέρχονται δὲ εἰς 1500 ἑκατομμύρια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἕμισυ περίπου κατοικεῖ τὴν Ἀσίαν, τὸ $\frac{1}{4}$ σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, τὸ δὲ ἄλλο τέταρτον τὰς ἄλλας τρεῖς ἡπείρους.

Οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσι μεταξύ των κατὰ τὸ χρῶμα καὶ ἄλλα τινὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται εἰς πέντε φυλάς· πρῶτον τὴν Καυκασίαν, δεύτερον τὴν Μογγολικὴν, τρίτον τὴν Μαλακκίαν, τέταρτον τὴν Αἰθιοπικὴν ἢ μαύρην καὶ πέμπτον τὴν Ἀμερικανικὴν. Οἱ Ἕλληνες, ὡς καὶ πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἀνήκομεν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν.

Θρησκεία.

Όλοι οί άνθρωποι ἔχουσι θρησκείαν, πιστεύουσι δηλαδή, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται καί κυβερνᾶται ὑπό ἐνός ὑπερτάτου ὄντος, τὸ ὅποῖον εἶναι ὁ Θεός.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι διάφορον διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καί ἐξημέρωσιν, ἔχουσι καί διαφόρους δοξασίας περὶ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ κόσμου, τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ὑπάρχει μεγάλη ποικιλία θρησκευμάτων. Πᾶσαι ὁμως αἱ θρησκείαι δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς δύο μεγάλας τάξεις, τὸν πολυθεϊσμόν καί τὸν μονοθεϊσμόν. Οἱ πολυθεῖσται, δηλαδή οἱ προσκυνοῦντες πολλοὺς θεοὺς, εἶναι πολὺ περισσότεροὶ τῶν μονοθεῖστων, τῶν προσκυνούντων ἕνα μόνον Θεόν. Μονοθεῖσται εἶναι οἱ Χριστιανοί, οἱ Ἰουδαῖοι καί οἱ Μωαμεθανοί.

Ἡ μόνη τελεία θρησκεία εἶναι ὁ χριστιανισμός. Ταύτην προσβεβούσι πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη· ἡ δὲ μᾶλλον ἀτελής ὁ ρετιχισμός. Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἦτο κατ' ἀρχὰς μία. Ἀπὸ ταύτης τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπεσχίσθησαν οἱ Καθολικοί, ἀπὸ τούτων οἱ Διαμαρτυρούμενοι (Προτεστάνται κλπ.). Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἀνήκομεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Πολιτισμός καὶ πολίτευμα.

Οἱ ἄνθρωποι, συμφώνως τῷ βαθμῷ τῆς ἐξημερώσεως καὶ ἀναπτύξεώς των, ὑποδιαίρουνται εἰς βαρβάρους καί πεπολιτισμένους. Οἱ ἔχοντες τὸν μέγιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος λέγονται συνήθως ἄγριοι. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον δὲ κατὰ τὸν ὅποῖον ζῶσιν οἱ διάφοροι ἄνθρωποι, ὑποδιαίρουνται, 1^{ον}) εἰς θηρευτὰς καί ἀλιεῖς, ζῶντας μόνον ἐκ τῆς θήρας καί ἀλιείας· τοιοῦτοι οἱ ἄγριοι· 2^{ον}) εἰς νομάδας ἢ σκηνίτας πλανωμένους ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καί καταγινομένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καί τινὰς τέχνας, καί 3^{ον}) εἰς τοὺς ἔχοντας σταθερὰς καί μονίμους οικήσεις, δηλ. πόλεις καί χωρία. Οὗτοι καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας καί ἐπιστήμας. Οἱ πλεῖστοι τούτων εἶναι πεπολιτισμένοι.

Πλήθος ἀνθρώπων λαλούντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καί ἔχόντων τὴν αὐτὴν καταγωγὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καί τὴν αὐτὴν θρησκείαν ἀποτελοῦσιν ἔθνος (τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος).

Κράτος ἢ πολιτεία καλεῖται ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἔχει ὠρισμένα ὅρια καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἑνὸς ἢ πολλῶν ἐθνῶν, κυβερνᾶται δὲ ὑπὸ κοινῆς τινος ἀρχῆς.

Ἔθνος τι δύναται νὰ ἀποτελῇ διάφορα κράτη, ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, ὅπως τὸ Γερμανικόν. Ἔτι δὲ διάφορα ἔθνη δύναται νὰ ἀποτελῶσιν ἓν Κράτος. Τοιοῦτον εἶναι ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικόν ἔθνος, τὸ Ἀλβανικόν, τὸ Τουρκικόν κτλ.

Λαὸς κράτους τινὸς λέγονται οἱ κάτοικοι καὶ οἱ ὑπῆκοοι αὐτοῦ.

Πολίτευμα καλεῖται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται κράτος τι.

Μοναρχία καλεῖται τὸ πολίτευμα, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἔχει ἰσόβιος καὶ κληρονομικὸς ἀρχων, δηλ. αὐτοκράτωρ, βασιλεὺς, δούξ κτλ.

Ἀπόλυτος καλεῖται ἡ μοναρχία, ὅταν ὁ μονάρχης ἔχη ὀλόκληρον τὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς χεῖράς του. Ὅταν ὅμως ὁ μονάρχης κυβερνᾷ ἐπὶ τῇ βᾶσει θεμελιώδους τινὸς νόμου, ὅστις λέγεται *σύνταγμα*, τότε ἡ μοναρχία καλεῖται *περιορισμένη ἢ συνταγματική*.

Ἐν τοιαύτῃ μοναρχίᾳ καὶ ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του, τῶν βουλευτῶν, συμμετέχει εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους.

Τυραννικὸν πολίτευμα εἶναι ἡ δεσποτικὴ μοναρχία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ μονάρχης εἶναι κύριος τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων του. Τοιοῦτος μονάρχης εἶναι ὁ Σουλτᾶνος.

Ἐκτὸς τῆς μοναρχίας εἶναι καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, εἰς τὸ ὁποῖον πᾶσα ἐξουσία πηγάζει ἐκ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὸ κράτος διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένων ἀρχόντων, ὡς εἶναι ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας.

Πολλὰ κράτη ἢ πολιτεία ἠνωμένοι μετ' ἀλλήλων ὑπὸ κοινὴν τινὰ κυβέρνησιν μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν ἀποτελοῦσιν *ὀμοσπονδία* ἢ *συμπολιτεία*. (Γερμανία, Ἑλβετία).

Τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα κράτη τῆς γῆς εἶναι τὰ τῆς Εὐρώπης.

ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Εὐρώπη συνεχεται πρὸς ἀ. μετὰ τῆς Ἀσίας, εἶναι ὅλη σχεδὸν εἰς τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην καὶ κεῖται εἰς τὸ β.δ. μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἐξαιρετος, διότι ὄχι μόνον κεῖται ἐν τῇ καλλιτέρᾳ ζώνῃ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως δύναται νὰ συγκοινωνῇ καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ μετὰ τῆς Ἀμερικῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς δ. καὶ μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς ν. αὐτῆς. Ἡ Εὐρώπη εἶναι πολὺ μικροτέρα καὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλ' ἔχει πολλοὺς καὶ πεπολιτισμένους κατοίκους. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι τριγωνικόν, ἡ δὲ παραλία ποικιλωτάτη· διότι ἀλλαχοῦ μὲν διατέμνεται βαθέως ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων κόλπων, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ἐξέχει πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει χερσονήσους, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Σκανδιναυικὴ πρὸς β. δ. καὶ τρεῖς ἄλλαι πρὸς ν. ἡ Ἰθνηρικὴ, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος.

Ἡ Εὐρώπη συνορεύει πρὸς ἀ. μὲ τὴν Ἀσίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τοῦ ποταμοῦ Οὐράλη καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τῆς μεγαλειτέρας λίμνης τοῦ κόσμου, πρὸς β. μὲ τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, πρὸς δ. μὲ τὸν Ἀτλαντικόν καὶ πρὸς ν. μὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, τὴν Προποντίδα, τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ μὲ τὸ ὄρος Καύκασον. Ἡ Εὐρώπη περιστοιχίζεται ὑπὸ πολλῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Νέα Ζέμβλα εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ἡ Ἰσλανδία εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἡ Μαξιόρκα, ἡ Σαρδῶ, ἡ Κύρνος, ἡ Σικελία καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον.

Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης πρὸς β. ἀ. μὲν εἶναι πεδινόν διαρρεόμενον ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, πρὸς ν.δ. δὲ μᾶλλον ὄρεινόν. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ Ἄλπεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέρχονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι ὄροστοιχίαι, αἵτινες διακλαδοῦνται κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι καθόλου μὲν εὐκραές, ποικίλλει ὅμως κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη· αἱ χῶραι δη-

λονότι αὐ καίμενοι πρὸς β. εἶναι ψυχρότεροι, αὐ δὲ πρὸς ν. θερμότεροι. Ἡ Εὐρώπη ἔχουσα κλίμα εὐκράες παράγει τὰ ἀναγκασιώτερα εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα· π.χ. δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, ἔλαιον. οἶνον, βάμβακα, λίνον καὶ κάνναβιν· τρέφει δὲ καὶ τὰ χρησιμώτερα. ζῆα, καθὼς πρόβατα, αἴγας, βοῦς, ἵππους, ὄνους κλπ. Ἡ Εὐρώπη ἔχει καὶ πολλὰ δάση δρυῶν, πευκῶν, ἑλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων, ἐκ τῶν ὁποίων προμηθεύομεθα ξυλείαν διὰ τὴν κατασκευὴν ἐπίπλων, διὰ τὴν οἰκοδομὴν οἰκιῶν, διὰ τὴν ναυπηγίαν καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας χρείας τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἡπειρος αὕτη περιέχει καὶ πολλὰ ὄρυκτά, καθὼς γαιάνθρακας, θετόν, χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, μόλυβδον, ψευδάργυρον καὶ πολλὰ ἄλλα χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ Εὐρώπη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατοικημένη, ὅλοι δὲ σχεδὸν οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Κευκασίαν φυλὴν καὶ ἀνέρχονται εἰς 350 ἑκατομ., ἤτοι τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Οἱ Εὐρωπαϊοὶ διακροῦνται εἰς πολλοὺς λαοὺς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κυριώτεροι εἶναι οἱ Γερμανοί, οἱ Σλαῦοι, οἱ Ρωμᾶνοι καὶ οἱ Ἕλληνες. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἑκατομμυρίων Μωαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων, εἶναι Χριστιανοὶ διακροῦμενοι εἰς τρεῖς Ἐκκλησίας, τὴν ὀρθόδοξον, τὴν δυτικὴν καὶ τὴν τῶν διαμαρτυρομένων. Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς πολλὰ κράτη· ἐκ τούτων τὰ μεγαλύτερα καὶ ἰσχυρότερα εἶναι ἕξ, Ῥωσσία, Γερμανία, Αὐστρουγγαρία, Γαλλία, Ἰταλία καὶ Ἀγγλία καὶ λέγονται *Μεγάλαι Δυνάμεις*.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος λέγεται ἡ χερσόνησος, ἡ ὁποία εἶναι πρὸς ν. τῆς γραμμῆς, ἣτις ἀρχεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ καταλήγει εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβειω. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος εἶναι ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν τριῶν μεγάλων χερσονήσων, τὰς ὁποίας ἔχει πρὸς ν. αὐτῆς ἡ Εὐρώπη. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἕξαισία, διότι κεῖται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς βορείου εὐκράτου

ζώνης και έπομένως έχει κλίμα γλυκύτατον· γειτονεύει δέ με τήν ώραιότεραν χερσόνησον τής 'Ασίας, τήν Μικράν 'Ασίαν, πρὸς τήν ὁποίαν πλησιάζει εἰς δύο μέρη τόσον πολύ, ὥστε σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο στενωτάτους πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν 'Ελλήσποντον, οἱ ὁποῖοι περικοσμοῦνται με πολλὰς φυσικὰς καλλονὰς.

'Η 'Ελληνικὴ χερσόνησος πρὸς β. μὲν εἶναι πλατεῖα, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐκτείνεται πρὸς ν. στενοῦται καὶ καταλήγει εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Πελοποννήσου, τὸ ἀκρωτήριον Ταΐναρον. 'Επομένως προσομοιάζει με τρίγωνον, τοῦ ὁποῖου τὴν κορυφὴν ἀποτελεῖ τὸ νοτιώτατον ἄκρον τοῦ 'Ελληνικοῦ κράτους. Χωρίζεται δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου διὰ τοῦ 'Αδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους, ἀπὸ δὲ τῆς 'Αφρικῆς διὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἀπὸ τῆς Μ. 'Ασίας διὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ 'Ελλησπόντου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. 'Εν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι πολλὰ καὶ χαριέστατα νῆσοι, ἐξ ὧν αἱ μὲν κείμεναι πρὸς τὴν 'Ελληνικὴν χερσόνησον περιλαμβάνονται εἰς τὴν Εὐρώπην, αἱ δ' ἄλλαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν 'Ασίαν ὡς πλησιάζουσαι περισσότερον εἰς αὐτήν. 'Η παραλία τῆς 'Ελληνικῆς χερσονήσου ἐν μὲν τῷ 'Αδριατικῷ πελάγει καὶ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὑδροῦντος, ὅστις ἐνάνει τὸ 'Αδριατικὸν μετὰ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, ἡ χώρα κατατέμεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ περιστέφεται ὑπὸ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους, αἱ ὁποῖαι προσδίδουσιν εἰς τὴν παραλίαν αὐτῆς πολλὴν ὡραιότητα καὶ χάριν.

Τὸ β. κ. μέρος τῆς χερσονήσου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, ὅλη δὲ ἡ ἄλλη χώρα διατέμεται ὑπὸ μεγάλων ὄροστοιχιῶν, αἵτινες εἶναι διακλαδώσεις τῶν 'Ανατολικῶν Ἄλπεων. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γλυκύτατον καὶ μάλιστα πρὸς ν.· τὸ δὲ ἔδαφος, διαρρέομενον ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν καὶ ὑπὸ τοῦ κλίματος ὑποβοηθούμενον, παράγει πολλὰ, ποικίλα καὶ ἐλεκτὰ προϊόντα· π. χ. δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, οἶνον, ἔλαιον, σῦκα, σταφίδα, βάμβακα, καπνὸν κλπ. Τρέφει δὲ καὶ ὅλα τὰ συνανθρωπεύόμενα ζῷα, πρόβατα, αἴγας, βοῦς, ἵππους, ὄνους, καὶ ἔχει καὶ πολλὰ ὀρυκτὰ, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ πολλῶν ἄλλων.

Οι κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἀνέρχονται εἰς 20 περίπου ἑκατομμύρια καὶ εἶναι Ἕλληνες, Ῥωμοῦνοι, Σλαῦοι, Τούρκοι, Βούλγαροι, Ἀλβανοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί· ἐξ ὧν δὲ τούτων οἱ Ἕλληνες ὑπερέχουσι καὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὸν πολιτισμόν. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος λέγεται καὶ χερσονήσος τοῦ *Αἴμου* καὶ *Βαλκανικῆ* χερσονήσος, περιλαμβάνει δὲ ἐξ μικρὰ κράτη, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, τὴν Σερβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὸ Μαυροβούνιον καὶ τὴν Ῥωμουνίαν· περιλαμβάνει δὲ προσέτι καὶ τρεῖς ἄλλας χώρας, τὴν Δαλματίαν, τὴν Ἐρζεγοβίνην καὶ τὴν Βοσνίαν μετὰ τοῦ Νόβι-παζάρ, αἵτινες κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. Τὰ κράτη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, πλὴν τῆς Βουλγαρίας, ἥτις εἶναι ὑποτελεῆς εἰς τὴν Τουρκίαν.

Ε Λ Λ Α Σ

Ἡ Ἑλλὰς εἶναι πατρίς ἡμῶν· αὕτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο μεγάλη καὶ ἔνδοξος, βραδύτερον ὅμως ἐξησθένησεν, ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν της. Μετὰ δὲ τετρακοσίων ἐτῶν δουλείαν, ἐπαναστατήσασα τῷ 1821 κατὰ τῶν τυράννων της, κατώρθωσε μετὰ ἑπταετῆ αἱματηρὸν ἀγῶνα νὰ ἀπελευθερώσῃ μικρὸν μόνον μέρος αὐτῆς, ἐνῶ τὸ μεγαλύτερον στενάζει ἀκόμη ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας. Καὶ τὸ μὲν ἀπελευθερωθὲν μέρος ἀποτελεῖ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, ἐκεῖνο δέ, τὸ ὅποτον διατελεῖ ἀκόμη ὑπὸ τοὺς Τούρκους, λέγεται **δούλη Ἑλλάς**.

Ἡ ἐλευθερὰ Ἑλλὰς κατέχει τὸ ν. μέρος τῆς Ἑλλ. χερσονήσου, συνορεύει δὲ πρὸς ἀ. μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς δ. μὲ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, πρὸς β. μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ πρὸς ν. μὲ τὸ Ἴόνιον καὶ μὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἶναι περὶ τὰ 65,120 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,434,000. Ἡ ἐλευθερὰ Ἑλλὰς ἔχει περίπου σχῆμα τετραπλεύρου, ἡ δὲ περὶ αὐτὴν θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι πολλαὶ καὶ τερπνόταται νῆσοι, κατατέμνει τὴν παράλιαν αὐτῆς εἰς πολλὰ μέρη, διαίρει αὐτὴν εἰς πλείστας ἄλλας μικροτέρας χερσονήσους καὶ

σχηματίζει κόλπους βαθεῖς καὶ λιμένας ἀσφαλεστάτους. Τὸ Ἐλληνικὸν βασίλειον περιλαμβάνει τὴν Θεσσαλίαν καὶ μικρὸν τι μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, πολλὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τὰς Ἴονιους νήσους. Διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 26 μέρη, τὰ ὅποια λέγονται νομοί.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Στερεά Ἑλλάς καλεῖται μέρος, τὸ ὅποιον εἶναι μεταξύ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου πρὸς β. καὶ τῆς Πελοποννήσου πρὸς ν., ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Κορινθιακῆς διώρυχος, ἡ ὁποία ἤνωσε τοὺς δύο κόλπους καὶ ἀπεχώρισε τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες, διήκει ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς ἀ. μέχρι τοῦ Ἴονιου πρὸς δ. καὶ διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς ἕξ νομούς, 1) τὸν νομὸν Ἀττικῆς, 2) τὸν νομὸν Βοιωτίας, 3) τὸν νομὸν Φθιώτιδος, 4) τὸν νομὸν Φωκίδος 5) τὸν νομὸν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ 6) τὸν νομὸν Εὐρυτανίας.

Νομὸς Ἀττικῆς.

Ὁ νομὸς Ἀττικῆς κατέχει τὸ ν. ἀ. μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ σχηματίζει πρὸς ν. ἀ. αὐτοῦ μικρὰν τριγωνικὴν χερσόνησον, τὴν χερσόνησον τῆς Ἀττικῆς. Ὁ νομὸς οὗτος πρὸς ἀ. συνορεύει μὲ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, πρὸς δ. μὲ τὸν νομὸν Βοιωτίας, μὲ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ μὲ τὸν νομὸν Κορινθίας καὶ πρὸς ν. μὲ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς ἔχει 256,000 κατοίκους. Καὶ ἡ μὲν Ἀττικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Πάρνηθος μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου καὶ καταλαμβάνει ὅλην τὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία κεῖται μεταξύ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου· μεταξύ δὲ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βοιωτίας κεῖται ἡ Μεγαρίς, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται εἰς τὸν νομὸν τοῦτον, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι Σαλαμίς, Αἴγινα καὶ Ἀγκίστριον, αἵτινες εἶναι εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ὁ νομὸς

Ἀττικῆς πολιτικῶς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) τῆς Ἀττικῆς, 2) τῆς Μεγαρίδος καὶ 3) τῆς Αἰγίνης.

1. Ἐπαρχία Ἀττικῆς.

Ἡ Ἀττικὴ ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, ἀρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους Πάρνηθος καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον, ἔνθα ἄλλοτε ὑπῆρχεν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς Σουνιαδος Ἀθηνᾶς, τοῦ ὁποίου σφύζονται ἀκόμη 14 στῦλοι, ἐξ ὧν καὶ τὸ ἀκρωτήριον λέγεται *Καβοκολόννας*. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄρεινόν, διότι πρὸς ν. ἔχει τὸ ὄρος Λαύρειον, τὸ ὅποιον περιέχει πολλὰ μεταλλεύματα ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου καὶ ψευδαργύρου, πρὸς ἀ. ἔχει τὸ Πεντελικόν ὄρος, περιφημον διὰ τὰ λευκὰ του μάρμαρα, πρὸς β. τὴν Πάρνηθα, εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τῆς ὁποίας εἶναι ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Δακέλεια, πρὸς δ. τὸν Αἰγάλεω, ὅπου ἔσθησε τὸν θρόνον αὐτοῦ ὁ Ξεῖξης, ἵνα ἴδῃ τὴν ἔκβασιν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, καὶ ἐν τῷ μέσῳ περίπου τὸν Ὑμηττόν, ὁ ὅποιος φημίζεται διὰ τὸ ἐξαιρετὸν μέλι καὶ διὰ τὸν λαμπρὸν χρωματισμόν, τὸν ὅποιον λαμβάνει κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἄδενδρα καὶ βραχώδη, ἀλλὰ μακρόθεν θεώμενα φαίνονται ὠραιότατα καὶ διὰ τὸν λαμπρὸν χρωματισμόν, τὸν ὅποιον ἔχουσι, καὶ διὰ τὰς ὠραίας καὶ λεπτὰς γραμμάς, τὰς ὁποίας σχηματίζουσιν εἰς τὴν ὀρίζοντα, περικλείουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τινὰς μικρὰς πεδιάδας, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλειτέρα εἶναι ἡ πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ τοῦ Ὑμηττοῦ, τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Αἰγάλεω καὶ φθάνει μέχρι τῆς παραλίας, καὶ τῆς ὁποίας τὸ πρὸς ἀν. μέρος εἶναι κατάφυτον ἐξ ἀμπελώνων, ἐλαιῶνων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Πρὸς ἀν. δὲ τοῦ Πεντελικοῦ εἶναι ἡ μικρὰ μὲν, ἀλλ' ἐνδοξὸς πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μιλτιάδου κατετρόπωσαν τῷ 490 π. Χ. τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βερβάρους. Δυστυχῶς αἱ πεδιάδες τῆς Ἀττικῆς ἕνεκα τῆς γυμνότητος τῶν πέριξ ὄρων εἶναι ξηραὶ καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ λεγόμενοι ποταμοί, ὁ Ἴλισός καὶ ὁ Κηφισός, οἱ ὅποιοι διέρχονται ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἀπλοὶ χεῖμαρροι. Διὰ τοῦτο ἡ χώρα εἶναι ξηρὰ καὶ

άνδρος και μόνον ἔλαιον, ὀλίγους δημητριακοὺς καρποὺς και οἶνον παράγει. Τὸ κλίμα τῆς Ἀττικῆς εἶναι γλυκὺ, ἀλλ' εὐμετάβλητον, ὁ δὲ οὐρανὸς αὐτῆς εἶναι πάντοτε σχεδὸν ἀνέφελος και φημίζεται διὰ τὴν χάριν αὐτοῦ και λαμπρότητα.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον στολιζει ἀκόμη περισσότερο τὴν χώραν, εἶναι αἱ Ἀθῆναι, ἡ πατρίς τοῦ Σόλωνος, τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου και πολλῶν ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν, ἡ ἐνδοξοτέρα πόλις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι ἐπισημεναι μεταξὺ πολλῶν λόφων, εἰς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅστις διασφῆζει ἀκόμη πολλὰ λείψανα τῶν περικαλλῶν ναῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μέγας πολιτικός ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ὁ Περικλῆς, ἀπθηνάτισε τὴν δύναμιν, τὸν πλοῦτον και τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας πόλεως. Κατὰ τὴν ἀνοδὸν εἰς τὸν λόφον τῆς Ἀκροπόλεως εὐρίσκονται τὰ Προπύλαια μετὰ τῆς Πινακοθήκης και πλησίον τούτων ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως σφῆζονται λείψανα τῶν ναῶν τοῦ Ἐρεχθείου και τοῦ Παρθενῶνος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἴστατο τὸ ὑπὸ τοῦ Φειδίου κατασκευασθὲν ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ Παρθενῶν, τὸ ἀριστούργημα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὠκοδομήθη ἐπὶ Περικλέους ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτινίου και Καλλιμάχου και διεσώθη ὁλόκληρος μέχρι τοῦ 1687 μ. Χ. διότι εἶχε μεταβληθῆ εἰς ναὸν τῆς Θεοτόκου και τελευταῖον εἰς τζαμίον.

Κατὰ τὸ ἔτος ὅμως τοῦτο οἱ Ἐνετοὶ πολιορκοῦντες τοὺς Τούρκους ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἔρριψαν ὄβιδα ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος, ὅστις ἐχρησίμευεν ὡς πυριτιδαποθήκη, και ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα μέγα μέρος αὐτοῦ. Πέριξ τῆς Ἀκροπόλεως κείνται τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Ἀσκληπιεῖον και τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Οὐχὶ μακρὰν τούτων εὐρίσκονται τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ Ὀλυμπιεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου σφῆζονται 16 στῦλοι, ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς, τὸ Ὀρολόγιον τοῦ Κυρρήστου (Ναὸς τοῦ Αἰόλου) και πλεῖστα ἄλλα λείψανα τῆς ἐνδόξου ἐποχῆς. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι και σήμερον ἡ μεγαλειτέρα και ὠραιότερα πόλις τοῦ βασιλείου, ἡ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ και ὅλου τοῦ κράτους ἔχουσα 111,500 κατοίκους. Ἐνταῦθα κατοικεῖ ὁ βασιλεὺς, ἐδρεύει ἡ Κυβέρνησις και συνέρχεται ἡ Βουλὴ και ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ

άνώτερα εκπαιδευτήρια, καθώς τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ Ἀρσάκειον καὶ πολλὰ ἄλλα, εἰς τὰ ὅποια ἐκπαιδεύονται χιλιάδες νέοι καὶ νέαι ἐκ τῆς ἐλευθέρας καὶ ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος· ἐν αὐτῇ προσέτι εἶναι καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ὄρφανοτροφεῖα, νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖον, φρενοκομεῖον καὶ πολλὰ ἄλλα. Αἱ Ἀθηναὶ κεῖνται ὑπὸ οὐρανὸν γλυκύτατον καὶ ὠραιότατον, ἔχουσιν ὁδοὺς εὐθείας, περιπάτους, συστάδας, πλατείας ὠραίας καὶ εἶναι ἐστολισμέναι μὲ μεγαλοπρεπεῖς δημοσίας οἰκοδομὰς, καθὼς τὰ Ἀνάκτορα, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Βιβλιοθήκη, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ Μουσεῖον, τὸ Θέατρον, τὸ Ζάππειον, τὸ ἀνακαινιζόμενον καλλιπρεπὲς Στάδιον, καὶ μὲ καλλιμαρμαρέους ἰδιωτικὰς οἰκίας. Αἱ Ἀθηναὶ ἔχουσι παντοειδῆ βιομηχανικὰ καταστήματα, διεξάγουσι μέγα ἐμπόριον μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἔχουσι πολλὰς καὶ ὠραίας ἐξοχὰς, μετὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνοῦσι διὰ σιδηροδρόμων καὶ ἵπποσιδηροδρόμων· τοιαῦται δὲ ἐξοχαὶ εἶναι τὰ Πατήσια, τὸ παλαιὸν καὶ νέον Φάληρον, τὸ Ἀμαρούσιον, ἡ Κηφισία καὶ παλλαὶ ἄλλαι.

Τὰ Πατήσια κεῖνται εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀπόστασιν, ἔχουσι δὲ περιπάτους ὠραίους, κήπους εὐθαλεῖς καὶ ὠραίας ἐξοχικὰς οἰκίας, εἰς τὰς ὁποίας διέρχονται τὸ θέρος πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. Τὸ νέον Φάληρον κεῖται πρὸς τὴν τῶν Ἀθηνῶν εἰς θέσιν τερπνὴν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Σκρωνικοῦ κόλπου καὶ ἔχει κομφοτάτας οἰκίας, θαλάσσια λουτρά, θέατρον καὶ μεγαλοπρεπὲς ξενοδοχεῖον. πλησίον τοῦ νέου Φαλήρου εἶναι καὶ ὁ τάφος τοῦ Καρχησίου, ὁ ὁποῖος πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ πληγωθεὶς ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἔπεσεν ἐνδόξως τῷ 1827. Τὸ παλαιὸν Φάληρον εἶναι ἀπέναντι τοῦ νέου καὶ ν.κ. αὐτοῦ, κεῖται δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῆς παραλίας εἰς θέσιν ὠραιότατην καὶ ἔχει ὀλίγας, ἀλλὰ κομφοτάτας οἰκίας καὶ θαλάσσια λουτρά. Τὸ δὲ Ἀμαρούσιον καὶ ἡ Κηφισία κεῖνται πρὸς ταῖς ὑπαρεῖκας τοῦ Πεντελικοῦ καὶ εἶναι ὑψηλαί, ὄροσραὶ καὶ τερπνόταται κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας πολλοὶ Ἀθηναῖοι διέρχονται τὸ θέρος. Πρὸς β. τῆς Κηφισίας εἶναι ἡ Δεκέλεια, ἣτις λέγεται καὶ Ταπότον καὶ κεῖται εἰς τὰς ὑπαρεῖκας τῆς Πάρνηθος. Ἡ Δεκέλεια εἶναι κατάφυτος ἐκ πευκῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων καὶ περιέχει πολ-

λους ἀγρούς καὶ ἐκτεταμένας φυτείας, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν βασιλέα καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς θερινὴ ἔπαυλις αὐτοῦ.

Τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ὁ Πειραιεύς, ὅστις ἔχει 43,000 κατοικοὺς περίπου καὶ κεῖται πρὸς ν.δ. τῆς πρωτευούσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ ὀκτὼ χιλιόμετρα. Ὁ Πειραιεύς εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἔχει εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, περιλαμβάνει πολλὰ καὶ ποικίλα βιομηχανικὰ καταστήματα: μηχανουργεῖα, ναυπηγεῖα, κλωστήρια, ὑφαντήρια, ἀτμομύλους καὶ πολλὰ ἄλλα ἐργοστάσια, καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ νέου Φαλήρου καὶ τῆς πρωτευούσης διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ Πειραιεύς εἶναι πόλις ὠραιοτάτη, ἔχει ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, πλατείας ὠραίας καὶ καταφύτους, οἰκίας μεγαλοπρεπεῖς, γυμνάσιον, ἀνώτερον ὀηλέων ἐκπαιδευτήριον καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα: εἰς δὲ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος αὐτοῦ εἶναι ὁ τάφος τοῦ μεγάλου ναυάρχου τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως Ἀνδρέου Μιαούλη.

Εἰς τὸ ν. ἄκρον τῆς χερσονήσου καὶ πρὸς ἀ. τοῦ Σουνίου εἶναι τὰ Ἐργαστήρια, ἐν οἷς κατοικοῦσιν ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρείου. Τὰ Ἐργαστήρια εἶναι πόλις παράλιος καὶ ἔχουσι πολλὰς μεταλλευτικὰς καμίνους, ὀνομαστὸν πλυντήριον, εἰς τὸ ὅποιον καθαρίζονται τὰ μεταλλεύματα, πρὶν ριφθῶσιν εἰς τὰς καμίνους, καὶ 8,000 κατοικοὺς: συνδέονται δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις διέρχεται διὰ πολλῶν χωρίων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ὀμιλοῦσιν ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν.

2. Ἐπαρχία Μεγαρίδος.

Ἡ Μεγαρίς κεῖται πρὸς β.δ. τῆς Ἀττικῆς, ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Αἰγᾶλεω μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς β.δ. καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νοτιοῦ τῆς Βοιωτίας, μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου πρὸς ν. περιλαμβάνει δὲ ἡ ἐπαρχία αὕτη καὶ τὴν νῆσον Σαλαμῖνα. Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγαρίδος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, διότι πλὴν τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ τοῦ Αἰγᾶλεω, τὰ ὅποια περικλείουσιν αὐτὴν ἀπὸ β. καὶ ἀ. καὶ τὴν Γεράνειαν, ἡ ὁποία ἄρχεται ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ διευθυνομένη πρὸς ἀ. διασχίζει κατὰ μῆκος

τὴν χώραν καὶ κατέρχεται μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Σαρωνικοῦ, ἔνθα καταπίπτει ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν. Τὸ κρημνώδες τοῦτο μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου, λέγεται: Κακὴ σκάλα, ἄλλοτε δὲ ἐλέγετο: Σκειρωνίδες, πέτραι ἀπὸ τοῦ ληστοῦ Σκειρώνος, ὁ ὁποῖος ἐκεῖ που παραμονεύων ἔρριπτε τοὺς διαβάτας εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουσι πολλὰ δάση πευκῶν καὶ περικλείουσι δύο πεδιάδας, τὴν Μεγαρικὴν καὶ τῆς Ἐλευσίνας. Αἵτινες ἔχουσι πολλοὺς ἀγρούς, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς χώρας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον γεωργοὶ καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν.

Πρωτεύουσα τῆς Μεγαρίδος εἶναι τὰ Μέγαρα, τὰ ὁποῖα κείνται πλησίον τῆς παραλίας, ἔχουσι περὶ τὰς 6,400 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς ἀ. τῶν Μεγαρῶν κείται ἡ Ἐλευσίς μικρὰ παραλίῳ κόμῃ, ἡ ὁποία εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀνήκει εἰς τὴν Ἀττικὴν, νῦν δὲ περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μεγαρίδος. Ἐν αὐτῇ σφύζονται ἀκόμη τὰ εἶρηπτα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς Δήμητρος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτελοῦντο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια.

Ἡ Σαλαμίς, ἡ ὁποία σήμερον λέγεται καὶ Κούλουρη, εἶναι μικρὴ νῆσος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, φράσσει δὲ τὸν μικρὸν κόλπον τῆς Ἐλευσίνας καὶ σχηματίζει μετὰ τῆς Ἀττικῆς τὰ ἐνδοστενὰ τῆς θαλάσσης, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Ἐβρυτιάδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Θεμιστοκλέους κατενεχύθησαν τῷ 480 π. Χ. τὸν Περσικὸν στόλον καὶ οὕτω διέσωσαν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ στενοῦ τούτου σχηματίζει ἡ νῆσος μικρὸν ἀκρωτήριον, τοῦ ὁποίου κείται ὁ Βασιλικὸς ναύσταθμος. Ἡ Σαλαμίς ἔχει περὶ τὰς 6000 κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις κατοικοῦσι τὴν ὀμώνυμον πελοποννησιακὴν κειμένην εἰς τὴν δ. παραλίαν τῆς νήσου, οἱ δ' ἄλλοι εἶναι ἐγκαταστημένοι εἰς διάφορα αὐτῆς μέρη ἢ διαμένουσιν εἰς τὸν ναύσταθμον.

3. Ἐπαρχία Αἰγίνης.

Ἡ Ἐπαρχία Αἰγίνης ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Αἰγίνης καὶ τῆς μικρᾶς νήσου Ἀγιστρίου.

Ἡ Αἶγινα εἶναι νῆσος μικρὰ, τριγωνικοῦ σχήματος, κείται εἰς τὴν

μέσον τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ ἔχει περὶ τὰς 8200 κατ. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ὀρεινὸν καὶ μόνον πρὸς ν.δ. ἔχει μίαν μικρὰν πεδιάδα ἐκτεινομένην κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ κατάφυτον ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, συκῶν, ἀμυγδαλῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης εἶναι καὶ ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἡ ὁποία ἔχει 4,700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν σπογγαλιείαν καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπέδότησαν οἱ κάτοικοι ἕνεκα τοῦ καταλλήλου λευκοῦ πηλοῦ, ὅστις εὐρίσκεται ἀφθονοῦς ἐν τῇ νήσῳ. Ἡ Αἴγινα ὑπῆρξεν ἐπὶ τινα χρόνον ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους, διότι ἐν αὐτῇ κατ' ἀρχὰς διέμενον ἡ βασιλοδίστριας, ὁ ὁποῖος καὶ ἔκτισεν ἐνταῦθα μέγα ὄρφανοτροφεῖον διὰ τὰ ὄρφανὰ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅπερ κατόπιν μετετέραπεν εἰς στρατῶνα καὶ φυλακὰς. Ἡ νῆσος αὕτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν, ἀκόμη δὲ καὶ τῶρα σφύζονται ἐκ τῆς ἀκμῆς ἐκείνης ὁ τεχνητὸς λιμὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τὰ εῤεῖπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις ἔκειτο 2 1/2 ὥρας πρὸς ἀ. τῆς πόλεως.

Τὸ δὲ Ἀγκίστριον κεῖται πρὸς δ.τῆς Αἰγίνης καὶ εἶναι πολὺ μικρὰ νῆσος κατὰφυτος ἐκ πευκῶν καὶ ἔχει περὶ τοὺς 700 κατοίκους.

Νομὸς Βοιωτίας.

Ο νομὸς Βοιωτίας ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Μεγαρίδος μέχρι τῶν νομῶν Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου πρὸς ἀ., ὅπου σχηματίζει μετὰ τῆς νήσου Εὐβοίας τὸν στενὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου. Ὁ νομὸς τῆς Βοιωτίας ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἔκτασιν μεγαλειτέραν τῆς Ἀττικῆς καὶ 57,000 κατοίκους· εἶναι δὲ χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὴ καὶ ἐγκλείεται μετὰξὺ τοῦ Κιθαιρώνα καὶ τῆς Πάρνηθος πρὸς ν. καὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τοῦ Πτώφου πρὸς β., ἐντὺς δ' αὐτῆς ἔχει τὸ ὄρος τῶν Μουσῶν Ἐλικῶνα. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλὰ καὶ δασώδη, οἱ δ' ἀπ' αὐτῶν καταφερόμενοι χεῖμαρροι κατέρχονται εἰς τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βοιωτίας, τὴν ὁποίαν τὰ πέριξ ὄρη περιστέφουσι καὶ προάγουσι θαυμασίως τὴν βλά-

στην αὐτῆς. Ἡ πεδιάς αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Ἄσωπὸς ποταμὸς, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ Κιθαιρώνας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Λεβαδείας, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται ὁ ἀπὸ β. κατερχόμενος Κηφισός, ὅστις χύνεται εἰς τὴν μεταξὺ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κειμένην Κωπαίδα λίμνην. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι καθιστῶσι τὴν χώραν εὐφορωτάτην, ἀλλὰ τὸ κλίμα αὐτῆς ἔνεκα τῶν λιμναζόντων ὑδάτων, καὶ μάλιστα πρὸς β., εἶναι πολὺ νοσηρὸν κατὰ τὸ θέρος. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Βοιωτίας εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ ὕσπρια, ὁ οἶνος καὶ ὁ βάμβαξ, ὅστις καλλιεργεῖται ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Λεβαδείας. Ἡ Βοιωτία εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν. Ἡ Βοιωτία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λεβαδείας καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Θηβῶν.

1 Ἐπαρχία Λεβαδείας.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Λεβαδείας κατέχει τὸ β.δ. μέρος τῆς Βοιωτίας· πρωτεύουσα δ' αὐτῆς καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ Βοιωτίας εἶναι ἡ Λεβαδεία, ἡ ὁποία κεῖται ἐν ὠραίᾳ τοποθεσίᾳ πρὸς β. τοῦ ὄρους Ἐλικίωνος καὶ ἔχει 6,200 κατοίκους. Πλησίον αὐτῆς ἦτο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Τροφωνίου, ὅστις, καθὼς λέγεται, ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς. Πρὸς β. τῆς Λεβαδείας κεῖται τὸ χωρίον Κάπραϊνα, πλησίον τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ ἀρχαία Χαϊρώνεια, ἐν ἧ ὁ Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὴν μάχην ἀνήγειραν τύμβον ὠραιότατον καὶ ἔστησαν ἐπ' αὐτοῦ μεγαλοπρεπῆ μαρμαρίνον λέοντα σφζόμενον ἀκόμη καὶ σήμερον. Πρὸς β.δ. τῆς Λεβαδείας εἶναι ἡ Ἀράχωβα, μικρὰ κώμη ἐκτισμένη εἰς τὰς νοτίους ὑψιπεῖρας τοῦ Παρνασσοῦ ἐν θέσει γραφικωτάτῃ καὶ ἔχουσα ὀνομαστὴν ταπητουργίαν. Ἐν αὐτῇ ὁ Καραϊσκάκης κατετρόπωσε τοὺς Τούρκους τῷ 1826 καὶ ἔστησε τρόπαιον εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐνδόξου νίκης του κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος.

2 Ἐπαρχία Θηβῶν.

Ἡ ἐπαρχία τῶν Θηβῶν κατέχει τὸ ν. ἀ. μέρος τῆς Βοιωτίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι αἱ Θῆβαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐκτισμέναι ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ πάλαι ἔκειτο ἡ ἀκρόπολις τῶν ἀρχαίων Θηβῶν Καδμεία. Αἱ Θῆβαι σήμερον εἶναι μικρὰ πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 3,400 κατ., ἀλλ' εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους αἱ Θῆβαι ἦσαν μία ἐκ τῶν μεγίστων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· ἔφθασαν δ' εἰς τὴν μεγίστην ἀκμὴν καὶ δόξαν αὐτῶν αἱ Θῆβαι ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων αὐτῆς στρατηγῶν, τοῦ Πελοπίδου καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ὅτε καὶ διημφισβήτησαν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς ἀ. τῶν Θηβῶν καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Αὐλῖς, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἐξέπλευσαν ἐναντίον τῆς Τροίας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος. Πρὸς ν. δὲ τῶν Θηβῶν ἔκειτο αἱ Πλαταιαί, ἐν αἷς τῷ 479 π. Χ. οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausανίου κατετρόπωσαν τοὺς Πέρσας.

Νομὸς Φθιώτιδος.

Ὁ νομὸς Φθιώτιδος κεῖται πρὸς β. δ. τοῦ νομοῦ Βοιωτίας καὶ ἔχει 99,000 κατοίκους. Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Βοιωτίας καὶ τοῦ νομοῦ Φωκίδος μέχρι τοῦ νομοῦ Λοκρίσης καὶ τοῦ νομοῦ Μαγνησίας πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Εὐρυτανίας μέχρι τοῦ Εὐβοϊκοῦ καὶ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου πρὸς ἀ. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων κόλπων ἐκτείνεται ὁ Μαλιακὸς κόλπος, ὅστις εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαιρεῖ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ νομοῦ εἰς δύο ἄνισα μέρη, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐνοσηνοῦται ἡ β. δ. ἄκρα τῆς Εὐβοίας. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας· 1) τῆς Φθιώτιδος, 2) τῆς Λοκρίδος καὶ 3) τοῦ Δομοκοῦ.

1. Ἐπαρχία Φθιώτιδος.

Ἡ Φθιώτις κατέχει τὸ β. μέρος τοῦ νομοῦ, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους Οἶτης μέχρι τοῦ ὄρους Ὄθρυος πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Τυμφορηστοῦ καὶ τῆς Ὄξιας, τὰ ὁποῖα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Εὐ-

ρυτανίας μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου πρὸς ἀ. Τὰ μεγαλοπρεπῆ ταῦτα ἔρη, τὰ ὅποια περιστέφουσι τὴν Φθιώτιδα, εἰς μὲν τὰς κλιτύας αὐτῶν ἔχουσι μεγάλα καὶ πυκνότατα δάση ἐκ παμμεγέθων πευκῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων, εἰς δὲ τὰς ὑπωρείας αὐτῶν βλαστάνει ἀφθονον χόρτον, τὸ ὅποιον ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας. Ἐκ τῶν ὄρεων τούτων ἡ μὲν Ὀθρυς καὶ ἡ Οἶτη διευθύνονται πρὸς ἀ. ὁ δὲ Τυμφρηστός καὶ ἡ Ὀξιά πρὸς ν. ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν ἀπλοῦται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς Φθιώτιδος, τὴν ὅποιαν διαρρέει κατὰ μῆκος ὁ ποταμὸς Σπερχεῖος (Ἀλαμάνα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ διευθύνεται πρὸς ἀ. καὶ δεχόμενος πολλοὺς ἐκατέρωθεν παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ὁ κόλπος οὗτος κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰσῆρχετο βαθύτερον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐσχημάτιζε μετὰ τῶν ἀνατολικῶν κρημνωρεῖων τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου, κλάδου τῆς Οἶτης, τὸ περιήρημον στενὸν τῶν Θερμοπιλῶν, τὸ ὅποιον ἐδόξασεν ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν μαχόμενος ἐναντίον ἀπειραριθμῶν ἐχθρῶν (τῶν Περσῶν) τῆς πατριδος τῷ 480 π. Χ.

Τὰ ὕδατα ὅμως τοῦ Σπερχεῖοῦ προσέχωσαν διὰ τῆς ἰλῦος αὐτῶν τὴν θάλασσαν καὶ οὕτω τὸ ἔνδοξον ἐκεῖνο στενὸν μετεβλήθη εἰς ἀλίπεδον ἐκτεινόμενον μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐδοξάσθη τὸ μέρος ἐκεῖνο· διότι πρὸς β. τοῦ περιήρημου στενοῦ καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Σπερχεῖοῦ ὁ Ἀθανάσιος Διακὸς τὸ ἥρωϊκὸν παράδειγμα τοῦ Λεωνίδου μιμούμενος ἠγωνίσθη ὡς λέων ἐναντίον πολλῶν χιλιάδων Τούρκων προτιμήσας νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του παρὰ νὰ καταισχύνη διὰ τῆς φυγῆς τὸν ἱερὸν ἐκείνου τόπον, τὸν ὅποιον ὁ Λεωνίδας διὰ τοῦ αἱματός του ἐδόξασε καὶ ἐλάμπρυνε. Τὸ κλίμα τῆς Φθιώτιδος ἐκατέρωθεν τῆς πεδιάδος παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς εἶναι πολὺ θερμὸν κατὰ τὸ θέρος καὶ εἰς τινὰ μέρη πολὺ νοσηρὸν. Τὸ ἔδαφος ὅμως αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, καπνόν, βάμβυκα, οἶνον καὶ ἔλαιον· οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Φθιώτιδος καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Λαμία, ἡ

ὅποια κείται εἰς τὰς κλιτύας εὐφορωτάτης κοιλάδος παρὰ τοὺς πρό-
 ποδας τῆς ἀκροπόλεως Ἀκρολαμίας καὶ ἔχει περὶ τὰς 7,400 κ. Ἐν
 αὐτῇ ἐσουβλίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ ἥρωσ τῆς Ἀλαμάνας Διάκος,
 τοῦ ὁποίου τὸν ἀνδριάντα θὰ στήσωσιν ὀσονοῦπω εἰς τὴν πλατείαν
 τῆς πόλεως. Πρὸς ἀ. τῆς Λαμίας καὶ εἰς ἀπόστασιν 3 περίπου ὥρων
 ἀπ' αὐτῆς εἶναι ἡ Στυλὶς, ἣτις κείται ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Μα-
 λιακοῦ κόλπου καὶ χρησιμεύει ὡς ἐπίνειον τῆς Λαμίας καὶ ὅλης τῆς
 Φθιώτιδος. Πρὸς ν. δ. δὲ τῆς Λαμίας εἶναι ἡ Ὑπάτη, τῆς ὁποίας
 τὰ θερμὰ λουτρά φημίζονται διὰ τὰς ἱαματικὰς αὐτῶν ιδιότητας.

2. Ἐπαρχία Λοκρίδος.

Ἡ Λοκρὶς κατέχει τὸ ν. ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ
 τῆς Βοιωτίας μέχρι τῆς Οἴτης πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ Παρνασσοῦ μέχρι
 τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου πρὸς ἀ. ἔνθα σχηματίζεται ὁ μικρὸς κόλπος τῆς
 Ἀταλάντης ὁ καὶ Ὀπούντιος καλούμενος. Ἡ Λοκρὶς ἔχει ἐν τῇ
 μέσῳ μίαν μεγάλην πεδιάδα κειμένην μεταξύ τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ
 Πτόφου καὶ τῆς Οἴτης καὶ διαρροομένην ὑπὸ τοῦ Κηρισοῦ, ὅστις
 πηγάζει ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ παρὰ τὴν ἀρχαίαν Λίμνην καὶ χύνεται
 εἰς τὴν Κωπαίδα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι μᾶλλον ψυχρὸν, ἀλλ'
 ὑγιεινόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορωτάτον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς
 σεισμὸς καταστρεπτικούς. Οἱ κάτοικοι τῆς Λοκρίδος εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ γεωργοὶ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν
 καρπῶν, τοῦ βάμβακος καὶ τοῦ καπνοῦ.

Ἡ Λοκρὶς δὲν ἔχει μεγάλας πόλεις· αἱ κυριώτεραι κωμοπόλεις
 αὐτῆς εἶναι ἡ Ἀταλάντη, ἡ ὅποια κείται πλησίον τοῦ ὁμωνύμου
 κόλπου, εἶνε πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἔχει 1400 κ. μετὰ τῆς
 Ἀταλάντης συνέχεται ἡ Ἄνω ἢ Νέα Πέλλα συνοικισμὸς τῶν Μακε-
 δόνων ἐγκατασταθέντων ἐκεῖ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως. Πρὸς
 β. ἀ. τῆς Ἀταλάντης εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Λιβανάταις ἡ πατρίς τοῦ
 Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου καὶ πρὸς δ. ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις τῆς
 ἐπαρχίας Δαφνίον, τὸ ὅπεσον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἀταλάντης δι'
 ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ ἔχει περὶ τὰς 3400 κατοίκους.

3. Ἐπαρχία Δομοκοῦ.

Ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ κείται πρὸς β. τῆς ἐπαρχίας Φθιώτιδος καὶ

χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς διὰ τῆς ὄροστοιχίας τῆς Ὀθρυος. Πρωτεύουσα δὲ ταύτης εἶναι ὁ Δομοκός, ὅστις κεῖται πρὸς β. τῆς λίμνης Εὐνιάδος (Δαουκλῆ) ἐπὶ θέσεως ὑψηλῆς, ἐκ τῆς ὁποίας φαίνεται ἀπλουμένη μεγαλοπρεπῶς ἡ πεδιάς τῆς Θεσσαλίας καὶ ἔχει 1,600 κατοίκους.

Νομὸς Φωκίδος.

✕ Ὁ νομὸς Φωκίδος κεῖται πρὸς ν. τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος· ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Φθιώτιδος μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ν. καὶ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Βοιωτίας· μέχρι τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πρὸς δ. ἔχει 60,500 κατοίκους καὶ διαίρεται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας, τῆς Παρνασσίδος καὶ τῆς Δωρίδος.

1. Ἐπαρχία Παρνασσίδος.

Ἡ Παρνασσὶς κεῖται πρὸς δ. τοῦ μεγαλοπρεπῶς ὑψομένου Παρνασσοῦ, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα, περιλαμβάνει δὲ μέρος τῆς ἀρχαίας Δωρίδος, τῆς Λοκίδος καὶ τῆς Φωκίδος καὶ ἐκτείνεται πρὸς ν. μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ὅστις κατὰ τὸ μέρος τοῦτο σχηματίζει ἄλλον μικρότερον κόλπον, τὸν Κρισαῖον. Ὁ Παρνασσὸς εἶναι ὄρος ὑψηλὸν καὶ δασῶδες, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι θεώρουν ὡς ὄρος ἱερῶν τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, αἱ δὲ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι δύο, ὁ Γεροντόβραχος καὶ ἡ Λιάκουρα, ἐκ τῆς ὁποίας λέγεται καὶ ὁ ἐκεῖ παρχόμενος περίφημος τυρὸς «τυρὶ τῆς Λιάκουρας». Ἡ ἀπὸ τῶν κορυφῶν τούτων θεὰ τῶν πέριξ εἶναι μαγευτικὴ, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ καὶ μάλιστα ξένοι περιηγηταί, ἀνέρχονται εἰς αὐτάς, ὅπως ἐκεῖθεν θαυμάσωσι τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ ἀπολαύσωσι τοῦ λαμπροῦ θεάματος, τὸ ὅποιον ἡ ἀποψὶς τῶν πέριξ παρουσιάζει. Εἰς τινὰ τῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασσοῦ ὑπάρχει ἄντρον παμμέγιστον, Κωρύκιον καλούμενον· εἰς δὲ τὰς νοτίους ὑπώρειας τοῦ ὄρους ἦσαν ἄλλοτε οἱ Δελφοί, ἐνθα ὑπῆρχε τὸ περιώνυμον μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ ἀγῶνες, τὰ *Πύθια*. Οἱ Δελφοί (νῦν τὸ χωρίον Καστρὶ) ἀγορασθέντες ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἀνεσκάφησαν καὶ οὕτως εὐρέθησαν ἐν αὐτοῖς πλείστα ἀρχαιοτάτητες μεγάλης ἀξίας. Πρὸς δ. τοῦ Παρνασσοῦ εἶναι ἄλλο ὄρος ὑψηλόν, ἡ Γκιῶνα, ἡ ὁποία ἔχει πολλὰ καὶ πυκνότατα δάση ἐλατῶν. Μεταξὺ δὲ τῆς

Γκιώνας και τοῦ Παρνασσοῦ ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τῆς Ἀμφίσσης, ἥτις κατέρχεται μέχρι τοῦ Κρισαίου κόλπου καὶ εἶναι κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἐλαίαι ἔχουσιν ὠραίαν γεῦσιν καὶ εἶναι γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα αἰλαίαι τῶν Σαλώνων». Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς β. οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Παρνασσίδος καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ Φωκίδος εἶναι ἡ Ἀμφισσα (Σάλωνα) εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁμωνύμου κοιλάδος ἐν θέσει τερπνοτάτῃ κειμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 5,400 κατοίκους. Ἐπίκειον αὐτῆς εἶναι ἡ Ἰτέα, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κρισαίου κόλπου καὶ ἀπέχει δύο σχεδὸν ὥρας ἀπὸ τῆς Ἀμφίσσης. Ἐν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ τοῦ κόλπου τούτου εἶναι τὸ Γαλαξείδιον, παράλιος πόλις, ἔχουσα καλὸν λιμένα, ναυπηγεῖον καὶ περὶ τὰς 4,100 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι ναυτικοί, φημιζόμενοι διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἰκανότητα. Μεταξὺ δὲ τῆς Γκιώνας καὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἥτις φέρει ἐκ τῆς Ἀμφίσσης εἰς τὴν Λαμίαν κεῖται ἡ μικρὰ κωμόπολις Γραβιά, ὅπου εἶναι τὸ ὄνομαστὸν ~~Χάνε~~, τὸ ὁποῖον ἐδόξασε μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσος μετὰ τῶν 120 συντρόφων του, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων οἱ Ἕλληνες εὐγνωμονοῦντες ἔστησαν μεγαλοπρεπῆς μνημεῖον φέρον τὴν προτομὴν τοῦ Ὀδυσσεύος.

2. Ἐπαρχία Δωρίδος.

Ἡ Δωρίς κεῖται πρὸς δ. τῆς Παρνασσίδος, κατέρχεται μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἐκτείνεται πρὸς δ. μέχρι τῆς Αἰτωλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Βαρδουσιῶν ὄρεων καὶ τοῦ ποταμοῦ Μόρνου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Οἴτης, ῥέει πρὸς ν. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Τὸ ἔδαφος τῆς Δωρίδος εἶναι ὄρεινόν, διότι πρὸς β. ἔχει τὴν Γκιῶναν καὶ τὰ Βαρδούσια, τῶν ὁποίων αἱ διακλαδώσεις διήκουσι δι' ὅλης τῆς χώρας καὶ φθάνουσι μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ δύσκολος καὶ τὸ κλίμα πολὺ ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ὀλίγοι καὶ εἰς πολλὰς κώμας διεσπαρμένοι. Ἡ Δωρίς παράγει ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, κυρίως δὲ οἱ κάτοικοι ἀποζῶσιν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ μάλιστα αἰγῶν καὶ προβάτων, τὰ ὁποῖα

τὸ μὲν θέρος νέμονται εἰς τὰς χλοεράς ὑπωρείας τῶν ὀρέων τῆς χώρας, τὸν δὲ χειμῶνα μεταβαίνουνσιν εἰς χειμάδια μέρη τῶν ἐπαρχιῶν Φθιώτιδος, Παρνασσίδος καὶ Ἀττικῆς.

Πρωτεύουσα τῆς Δωριδος εἶναι τὸ Λιδωρικίον, τὸ ὅποιον κεῖται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς ἐπαρχίας καὶ ἔχει περί τοὺς 1,100 κατ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Βαρδουσιῶν εἶναι ἡμικρὰ κώμη Ἀρτοτίνα οὐχὶ δὲ μακρὰν τῆς θαλάσσης κεῖται ἡ κώμη Βιτρινίτσα, ἔχουσα 900 κ. Πρὸ τῆς ἀκτῆς κείνται τὰ νησίδρια Τριζόνια, τὰ ὅποια χρησιμεύουσιν ἐνίοτε ὡς λοιμοκαθαρτήριον.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ὁ Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας περιλαμβάνει ὅλον σχεδὸν τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, οἱ κάτοικοι ὅμως αὐτοῦ σχετικῶς μὲ τὴν ἔκτασιν εἶναι ὀλίγοι, διότι μόλις ἀνέρχονται εἰς 127000. Ὁ Νομὸς οὗτος ἔχει σχῆμα σχεδὸν κυκλοτερές καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Φωκίδος καὶ τοῦ νομοῦ Εὐρυτανίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ν. πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὸν στενὸν πορθμὸν τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου. Πρὸς δ. τοῦ πορθμοῦ τούτου ἡ θάλασσα εὐρνομένη εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει πρὸς ν. τοῦ νομοῦ τὸν κόλπον τοῦ Μεσολογγίου, εἰς τοῦ ὁποίου τὰ πλήρη ἰχθύων ἀβαθῆ ὕδατα εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι καὶ τινες μικραὶ νῆσοι. Ἡ δὲ δυτικὴ παραλία τοῦ νομοῦ εἶναι λίαν ἀνώμαλος, διότι κατατέμνεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὸ ὅποιον πρὸς β.δ. τοῦ νομοῦ σχηματίζει τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ κόλπος οὗτος ἔχει εἰσόδον στενωτάτην κειμένην μετὰξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκτίου καὶ τῆς Πρεβέζης καὶ χωρίζει ἐν μέρει τὸν νομὸν ἀπὸ τῆς Ἠπείρου. Διὰ μέσου δὲ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ῥέει ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὀρμητικὸς Ἀχελῶος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου ῥέει πρὸς ν. καὶ διαιρῶν τὴν χώραν εἰς δύο μέρη τὴν Αἰτωλίαν πρὸς ἀ. καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν πρὸς δ. ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος ἀντικρὺ τῶν Ἐχινάδων νήσων. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πολιτικῶς διαίρεται εἰς πέντε ἐπαρ

ρίας 1) Μεσολογγίου, 2) Ναυπακτίας, 3) Τριχωνίας, 4) Βάλτου και
5) Βονίτσης και Ξηρομέρου.

Ἐπαρχία Μεσολογγίου.

Ἡ ἐπαρχία Μεσολογγίου κατέχει τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐήνου μέχρι τοῦ Ἀχελῷου πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῆς λίμνης Τριχωνίδος μέχρι τοῦ ὁμωνύμου κόλπου πρὸς ν. Τὸ πρὸς ἀ. τοῦ κόλπου μέρος εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν, διότι ἐν αὐτῷ ὑψοῦται τὸ ὄρος Ἀράκυνθος (Ζυγός), ὅπερ ἄρχεται ἀπ' αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ μυχοῦ τῆς λιμνοθαλάσσης καὶ διευθυνόμενον πρὸς ἀ. φθάνει μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐήνου· τὸ δὲ πρὸς δ. τοῦ κόλπου μέρος εἶναι ὅλως πεδινόν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἀχελῷου, ὅστις ἐξοχολοθεῖ νὰ προσχῶνῃ τὴν θάλασσαν διὰ τῆς ἰλύος, τὴν ὁποίαν καταφέρει εἰς τὰς ἐκβολὰς του. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραές, τὸ δὲ ἔδαφος, καὶ μάλιστα πρὸς δ. λίαν εὐφορον. Ἡ ἐπαρχία αὕτη παράγει δημητριακοὺς καρπούς, πολὺν καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν, σταφίδα, οἶνον καὶ ἔλαιον· ἐν δὲ τῇ λιμνοθαλάσσει ἀλιεύονται παχύτατοι ἰχθύες (κέφαλοι), ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται τὸ ὀνομαστὸν ἀγγοτάραχον τοῦ Μεσολογγίου.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Μεσολόγγιον, τὸ ὁποῖον ἔχει 8,300 κατοίκους καὶ κεῖται εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Τὰ ὕδατα τοῦ κόλπου τούτου εἶναι τόσοσὸν ἀβαθῆ, ὥστε τὰ πλοῖα δὲν δύνανται νὰ προσεγγίσωσιν εἰς τὴν παραλίαν, ἡ δὲ θαλασσία συγκοινωνία γίνεται διὰ τοῦ Κρουονερίου, ὕπερ κεῖται παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Μεσολόγγιον ἐκτίσθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἔγεινεν ἐνδοξον ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τὰς τρεῖς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίας κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα 1822, 1823, 1826 καὶ τὴν ἡρωϊκὴν ἐξοδον τῆς φρουρᾶς αὐτοῦ (12 Ἀπριλίου 1826). Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν πείναν, δὲν παρεδόθησαν εἰς τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ διασχίσαντες τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας διεσώθησαν εἰς τὰ ὄρη, ἀφοῦ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐφονεύθησαν. Οἱ δὲ ἐναπομείναντες ἐν τῇ πόλει ὀλίγοι Ἕλληνες, οἱ πλεῖστοι γέροντες καὶ γυναῖκες, στερούμενοι ἄλ-

λου μέσου υπερκαπίσεως, ανέφλεξαν τὴν πυρίτιδα καὶ ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τῶν Τούρκων, ὡς ἐπραξεν ὁ ἥρωας Καψάλης.

Αἱ πολιορκίαι αὗται καὶ ἡ ἔνδοξος τοῦ Μεσολογγίου ἐξοδος, αἵτινες κατέπληξαν τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἀποτελοῦσι μίαν ἐκ τῶν λαμπροτέρων σελίδων τῆς πατρῴου ἡμῶν ἱστορίας. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης μανθάνομεν, ὅποσον ἅγιον αἶσθημα ὑπεξέκαε τὰς καρδίας τῶν πατέρων ἡμῶν, οἵτινες χειμάρρους αἱμάτων ἔχυσαν, ὅπως ἐλευθερώσωσι τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Τοιαύτην καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ τρέφωμεν ἀγάπην πρὸς τὴν φιλότατην πατρίδα. Ἐνταῦθα ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὁ μέγας ποιητὴς τῆς Ἀγγλίας λόρδος Βύρων, ὅστις κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ συνκωνισθῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ· ἐν αὐτῷ δὲ εἶναι καὶ ὁ τάφος τοῦ ἥρωος Μάρκου Βότσαρη· Πλησίον τῆς πόλεως κεῖνται καὶ αἱ μικραὶ νῆσοι Κλεισόβα καὶ Βασιλάδι, αἵτινες ἔγειναν ὄνυμασαι κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τῆς γενναίας αὐτῶν φρουρᾶς. Εἰς δὲ τὸν μυχὸν τῆς λιμνοθαλάσσης εἶναι τὸ Αἰτωλικόν, ὅπερ κεῖται ἐπὶ νησιδρίου συνδεδεμένου μετὰ τῆς Ζηρᾶς διὰ γεφύρας, ἔχει 5,000 κατοίκους καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου.

2. Ἐπαρχία Ναυπακτίας.

Ἡ ἐπαρχία Ναυπακτίας κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ κεῖται μετὰ τῶν δύο ποταμῶν, τοῦ Μόρνου, ὁ ὁποῖος ἐν μέρει χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Δωρίδος, καὶ τοῦ Εὐήνου, ὁ ὁποῖος πηγάζων ἐν τῶν Βαρδουσιῶν ῥεεῖ πρὸς ν.δ. καὶ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου. Τὸ ἔδαφος τῆς Ναυπακτίας πρὸς β. μὲν εἶναι ὀρεινόν, διότι ἐνταῦθα ἐκτείνονται αἱ δυτικαὶ διακλαδώσεις τῶν Βαρδουσιῶν, ἀλλὰ τὸ νότιον αὐτῆς μέρος εἶναι μᾶλλον πεδινόν καὶ διαρρέεται ἐκ τέρωθεν ὑπὸ τοῦ Μόρνου καὶ τοῦ Εὐήνου. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς β. εἶναι ψυχρόν, ἐνῶ πρὸς ν. εἶναι συγκεκριασμένον· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ναυπακτίας εἶναι ἡ Ναύπακτος, μικρὰ παράλιος πόλις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς ἐπικαιροτάτην θέσιν πλησίον τοῦ πορθμοῦ.

Ἔριου καὶ Ἀντιρρίου καὶ ἔχει 2,300 κατοίκους. Ἡ Ναύπακτος εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἶχε ναυτιλίαν μεγάλην, ἐξ αὐτῆς δὲ διεπεραιώθησαν οἱ Δωριεῖς εἰς τὴν Πελοπόννησον.

3. Ἐπαρχία Τριχωνίας.

Ἡ ἐπαρχία Τριχωνίας κεῖται ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ νομοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς β. τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου μεταξὺ τοῦ Εὐήνου καὶ τοῦ Ἀχελφίου. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινόν, μόνον δὲ πρὸς β. ἀ. ἔχει τὸ ὑψηλὸν ὄρος Παναιτωλικόν, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Εὐρυτανίας. Ἡ πεδιάς τῆς Τριχωνίας ἔχει πρὸς ν. τὴν μεγάλην λίμνην Τριχωνίδα καὶ τὴν μικροτέραν αὐτῆς Λυσιμαχίαν, εἶναι δὲ εὐφορώτατη, παράγουσα πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ἀγρίνιον (Βραχωῖρι). τὸ ὅποιον κεῖται πρὸς ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ Παναιτωλικοῦ καὶ ἔχει 6.700 κατ. καὶ ἐξαιρετὸν βιομηχανίαν ἐγχωρίων ὑφασμάτων, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις παρακάμπτει τὸν Ἀράκυνθον παρὰ τὸ Ἀγγελόκαστρον, διέρχεται μετὰ τῶν Ἀχελφίου καὶ Λυσιμαχίας καὶ καταλήγει εἰς Ἀγρίνιον.

4 Ἐπαρχία Βάλτου.

Ἡ ἐπαρχία Βάλτου ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀχελφίου μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τινος βάλτου κειμένου πλησίον τοῦ κόλπου. Τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὄρεινόν καὶ δυσπρόσιτον, διότι ἐν αὐτῷ ἐκτείνεται ἡ ὄροστοιχία τοῦ Μακρυνόρους, τὸ ὅποιον ἔχει μεγάλας καὶ βαθεῖας χαράδρας, εἰς δὲ τὰς κλιτύας καὶ τοὺς πρόποδας εἶναι κατάφυτον ἐκ δρυῶν, αἵτινες παρέχουσι πολὺν καὶ στερεὰν ξυλείαν καὶ παράγουσιν ἄφθονα βαλανίδια. Τὸ δὲ νότιον μέρος τοῦ Βάλτου περιλαμβάνει ὅλον τὸ τμήμα τῆς Ἀκαρνανικῆς πεδιάδος, ὅπερ λέγεται Λεπενοῦ, καὶ παράγει πολὺν καπνόν καὶ ἄφθονα βαλανίδια. Ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ ὑπάρχει ἡ μικρὰ λίμνη Ὀζηρός, πρὸ τῆς ὁποίας ὑψοῦνται τερπνότατοι λόφοι κεκαλυμμένοι

ὑπὸ ὠρειοτάτων δασῶν, καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἐπιμήκης λίμνη Ἀμβρακία, ἣτις ἐκτείνεται πρὸς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Βάλτου εἶναι ὁ Καρβασαράς, ὅστις κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ ἔχει 2,050 κατ.

5 Ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου.

Ἡ ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βάλτου καὶ τῆς Τριχωνίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς πρὸς δ. εἶναι ὄρεινόν, διότι ἐνταῦθα ὑψοῦται ἡ σειρὰ τῶν Ἀκαρνανικῶν ὄρων, τὰ ὅποια εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀδενδρα, ξηρὰ καὶ βραχῶδη καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη καὶ ἡ χώρα Ξηρόμερος· ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀχελῶον μέρη εἶναι μᾶλλον πεδινὰ καὶ λοφώδη, κατὰφυτα ἐκ δρυῶν καὶ καλλιερ-γίσιμα.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Βόνιτσα, ἡ ὅποια κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐν θέσει μαγευτικῇ καὶ ἔχει 2,275 κατοίκους. Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ὁ Ἀστακὸς καὶ ἡ Ζαβέρδα κείμεναι ἐπὶ κολπίσκων τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Νομὸς Εὐρυτανίας.

Ἄ ὁ νομὸς Εὐρυτανίας κατέχων τὸ β. ἀ. μέρος τῆς Αἰτωλίας ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Παναιτωλικοῦ μέχρι τῆς Θεσσαλίας καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀχελῶου μέχρι τῆς Φθιώτιδος, ἔχει δὲ 44,000 κατοίκους. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὄρεινόν, διότι ἔχει πρὸς ἀ. μὲν τὸ Τυμφρηστὸν καὶ τὴν Ὀξείαν, πρὸς ν. δ. τὸ Παναιτωλικὸν καὶ πρὸ β. τὰς διακλαδώσεις τῆς Πίνδου, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἀγρᾶφων. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλὰ, διασχίζονται ὑπὸ βαθυτάτων φαράγγων καὶ καλύπονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν. Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τῆς Τουρκικῆς τυραννίας ἦσαν τὸ κρησφύγον τῶν ἀρματωλῶν καὶ κλεφτῶν.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ ἡ συγκοινωνία δυσκολοτάτη, οἱ δὲ κάτοικοι διακρίνονται διὰ τὴν καρτεροψυχίαν.

αὐτῶν, εἶναι διεσπαρμένοι κατὰ μικρὰς κώμας καὶ ζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ὑλοτομίας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Καρπενήσιον, μικρὰ κωμόπολις κειμένη εἰς τὰς νοτίους ὑπώρειας τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ ἔχουσα 2,000 κατ. Πλησίον τοῦ Καρπενησίου ἐφρονεῦθη ὁ Μῆρκος Βότσαρης ἡρωϊκῶς μαχόμενος ἐναντίον πολυαριθμῶν Τούρκων τῷ 1823.

Ἄλλαι κώμαι εἶναι ὁ Προυσὸς ἔχων 1212 κατ., τὸ Κρικέλλον 1200 κατ. καὶ τὸ Φουρνᾶ 1500 κατοίκους.

Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

Ἡ Θεσσαλία κατέχει τὸ βόρειον μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίης πρὸς β. καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Ἠπείρου πρὸς δ. ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀχελφῶ. Ἡ Θεσσαλία ἡλευθερώθη τῷ 1881, δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 πλὴν μικροῦ τινος μέρους, τῆς Ἐλασσῶνος, τὸ ὅποιον παραμένει ἀκόμη ὑπὸ τοὺς Τούρκους. Ἡ παραλία τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἰς τοῦτο τὸ μέρος εἶναι ἀλίμενος καὶ μόνον πρὸς ν.ἀ. τῆς χώρας σχηματίζει τὸν Παγασητικὸν κόλπον, ὅστις περιβάλλεται ὑπὸ τῆς χερσονήσου Μαγνησίας καὶ ἔχει στενὴν εἴσοδον κειμένην ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας. Ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα πεδινή, διατέμνεται δὲ πού καὶ πού ὑπὸ μικρῶν βουνῶν καὶ χαμηλῶν λοφοσειρῶν καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ μεγάλων ὄρεων κεκαλυμμένων ὑπὸ πυκνῶν καὶ ὠραιότητων δασῶν. Τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὅποια ἐχρησίμευσαν ὡς κρυσφύγετα εἰς τοὺς κλέφτας ἐπὶ Τουρκοκρατίας, συνέχονται μετ' ἀλλήλων καὶ σχηματίζουν τεῖχος φυσικόν, τὸ ὅποιον περιφράσσει πανταχόθεν τὴν χώραν, διαρρήγνυται δὲ μόνον ὑπὸ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ τῆς στενῆς καὶ περικαλλοῦς τῶν Τεμπῶν κοιλάδος. Ἡ Θεσσαλία πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας νομοὺς, τὸν νομὸν Μαγνησίας, ὅστις κεῖται πρὸς ἀ., τὸν νομὸν Λαρίσης, ὅστις κεῖται εἰς τὸ κέντρον περιήπου, καὶ τοὺς νομοὺς Τρικινάλων καὶ Καρδίτσας, οἵτινες κεῖνται πρὸς δυσμὰς

καί χωρίζονται διὰ τῆς ὄροστοιχίας τῆς Πίνδου ἀπὸ τῆς Ἡπειροῦ.

Νομὸς Μαγνησίας.

Ὁ νομὸς Μαγνησίας εἶναι ἡ ὠραιότερα χώρα τῆς Θεσσαλίας, κατέχει ὁλόκληρον τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον, ἔνθα ὑψοῦται τὸ περικαλλές ὄρος Πήλιον καὶ ἐκτείνεται κατ' ὄλον σχεδὸν τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας ἐν ἀρχῇ μὲν διευθύνεται πρὸς ν.ά. καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο Σηπτιάδα, ἔπειτα δὲ κάμπτεται πρὸς δ. καὶ ἀποτελεῖται εἰς τὸ ἀκρωτήριο Διάντειον (Τρίκερι) καὶ οὕτω σχηματίζει τὸν Παγασητικόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ τῶν ὠραιότερων κόλπων τοῦ κράτους. Ὁ νομὸς Μαγνησίας ἔχει 92,000 κατ. καὶ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἑπαρχίας, Βόλου, Ἀλμυροῦ καὶ Σκοπέλου.

1. Ἐπαρχία Βόλου.

Ἡ ἑπαρχία Βόλου κεῖται πρὸς ν. τῆς Βοιωτικῆς λίμνης καὶ καταλαμβάνει τὸ Πήλιον καὶ τὴν χερσόνησον Μαγνησίαν.

Πρωτεύουσα τῆς ἑπαρχίας καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ Βόλος, ὅστις κεῖται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου καὶ ἔχει λιμένα ἀσφαλῆ καὶ εὐρύχωρον, ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, πλατείας ὠραίας, οἰκίας μεγαλοπρεπεῖς καὶ 18,000 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὁ Βόλος ἐκτίσθη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, σήμερον δὲ εἶναι εἰς τῶν σπουδαιότερων λιμένων τοῦ κράτους καὶ τὸ ἐπίνειον ὅλης τῆς Θεσσαλίας. Ὁ Βόλος συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τῆς Θεσσαλίας δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἄρχεται καὶ ὁ σιδηρόδρομος τῆς Θεσσαλίας, διὰ τοῦ ὁποῖου κομίζονται εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως τὰ διάφορα προϊόντα τῆς χώρας καὶ ἐκεῖθεν ἐξαποστέλλονται εἰς τὰς ἄλλας ἑπαρχίας τοῦ κράτους ἢ ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Πλησίον τοῦ Βόλου ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι Παγασαί, ἐξ ὧν ὁ κόλπος ἔλαβε τὸ ὄνομα, καθὼς καὶ ἡ ἀρχαία Ἰωλκός, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέπλευσεν ὁ Ἰάσων μετὰ τῶν ἄλλων Ἀργοναυτῶν. Πρὸς ἀ. τοῦ Βόλου εἶναι τὰ 24 χωρία τοῦ Πηλίου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 14 εἶναι πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον, τὰ δ' ἄλλα

10 κείνται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Τὰ δροσερὰ καὶ τερπνότατα ταῦτα χωρία ἔχουσιν ἀφθονα ὕδατα καὶ περιβάλλονται ὑπὸ ὠραιότατων δασῶν ἐξ ἔλαιων, μωρεῶν, κερασεῶν, μηλεῶν, πορτοκαλλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γεωμῆλων, εἰς τὴν δενδροκομίαν καὶ τὴν σηροτροφίαν καὶ εἶναι λίαν εὐποροὶ καὶ πολὺ πεπολιτισμένοι. Τὰ ἐπισημότερα τῶν χωρίων τοῦ Πηλίου εἶναι ἡ Ζαγορά, ἡ Μακρυνίτσα, ἡ Πορταριά καὶ αἱ Μηλέαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ πατρίς τῶν ἀοιδίμων διδασκάλων τοῦ γένους Ἀνθίμου Γαζῆ καὶ Γρηγορίου Κωσταντᾶ. Πρὸς δ. δὲ τοῦ Βόλου εἶναι ἡ πατρίς τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ῥήγα, καὶ Φεραὶ (Βελεστίνον), αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις διχάζεται ἐνταῦθα καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος αὐτοῦ διευθυνόμενος πρὸς β. καταλήγει εἰς τὴν Λάρισαν, ὁ δὲ ἄλλος διευθυνόμενος πρὸς ν.δ. διέρχεται διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Φαρσάλου καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν νομὸν Τρικκάλων.

2. Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ.

Ἡ ἐπαρχία Ἀλμυροῦ εἶναι πρὸς δ. τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ ἐκτείνεται πρὸς ν. μέχρι τῆς Ὄθρου· εἶναι δὲ ἡ χώρα, ἥτις ἐκτελεῖ τὸ βασιλεῖον τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως καὶ ἡ ὁποία πρώτη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὠνομάσθη Ἑλλάς. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ Ἀλμυρός, ὁ ὁποῖος ἔχει 4,800 κατ. καὶ κεῖται παρὰ τὸν Παγασητικὸν κόλπον ἐν τῷ μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, ἡ ὁποία παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα καὶ ἐκλεκτὸν κικπρόν. Πλησίον τοῦ Ἀλμυροῦ εἶναι τὸ χωρίον Ἀϊδίνιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει ἡ Κασαθέτειος γεωργικὴ σχολή.

3. Ἐπαρχία Σκοπέλου.

Ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σκοπέλου, Σκιαθοῦ καὶ Χελιδρομίας, αἵτινες κείνται πρὸς β. τῆς Εὐβοίας. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι μικραὶ καὶ πετρώδεις, παράγουσι δὲ λαμπρόν οἶνον, ἔλαιον, ἐκλεκτὰ ἀπίδια καὶ ἄλλας ὀπώρας.

Ἡ μεγίστη καὶ πολυανθρωποτάτη ὄλων εἶναι ἡ Σκόπελος, ἡ ὁποία κεῖται μεταξύ τῶν ἄλλων δύο καὶ ἔχει 5.300 κατ.

Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Σκόπελος κειμένη ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ ἔχουσα 3.800 κατοίκους.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Σκοπέλου εἶναι ἡ Σκιάθος· ἔχει πρωτεύουσαν ὁμωνύμον, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ μόνη κωμόπολις τῆς νήσου καὶ κεῖται πρὸς ν. αὐτῆς εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ τινος κόλπου.

Ἡ Χελιδρομία ἐλέγето ἄλλοτε Ἀλόνησος, εἶναι δὲ ἡ μικροτέρα ὄλων καὶ ἔχει μόνον 500 κατ. καὶ κώμην ὁμωνύμον κειμένην εἰς τὴν ν.ἀ. παραλίαν τῆς νήσου.

Νομὸς Λαρίσης.

Ὁ νομὸς Λαρίσης κατέχει τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἔχει 86.500 κατ. Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μέχρι τῆς ἐπαρχίας Δομοκοῦ, περιλαμβανομένης ἤδη εἰς τὸν νομὸν Φθιώτιδος πρὸς ν. μέχρι δὲ τοῦ νομοῦ Μαγνησίας πρὸς ἀ., καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Μακεδονίας διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ὀλύμπου, τοῦ ὁποίου μόνον αἱ νότιοι διακλαδώσεις εἰσέρχονται ἐντὸς τοῦ νομοῦ. Ὁ Ὀλυμπος εἶναι τὸ μέγιστον ὄρος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔχει πολλὰς καὶ οὐρανομήκεις κορυφάς, αἱ μέγισταί τῶν ὁποίων ἔχουσι 3.000 μέτρων ὕψος καὶ εἶναι ἀποκεκρυμμένα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν χειμῶνα ἐντὸς τῶν νεφῶν καὶ πάντοτε χιονοσκεπεῖς. Μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ πλουσιώταται βοσκαὶ καλύπτουσι τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, αἵτινες διαρρέονται ὑπὸ ἀναριθμητῶν βυακίων καὶ ἔχουσι πολυαριθμούς καὶ διαυγεστάτας πηγὰς, πολλὰ δὲ ἄγρια ζῷα, καθὼς ἀλώπεκες, λύκοι, δορκάδες, ἀγριόχοιροι, δαιτιῶνται ἐντὸς τῶν πυκνοτάτων αὐτοῦ δασῶν. Ὁ Ὀλυμπος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ὄρος ἱερὸν, διότι ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ ἐπίστευον, ὅτι εἶχον τὴν κατοικίαν τῶν οἱ ἀνωτεροὶ τῶν θεῶν, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦτο ἐλέγοντο καὶ Ὀλύμπιοι. Πρὸς ν. τοῦ Ὀλύμπου κεῖται τὸ ὄρος Ὅσσα, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα κωνοειδές, εἶναι δασώδης καὶ ὀνομαζέται καὶ Κίσαθος. Μεταξὺ δὲ τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐκτείνεται ἡ περικαλλῆς κοιλὰς τῶν Τεμπῶν, ἡ ὁποία εἶναι κατάφυτος ἐκ πλατάνων, δαρῶν καὶ ἄλλων εὐθαλῶν δένδρων

καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Πηνειοῦ. Πρὸς ν. τῆς Ὀσσης κεῖται τὸ ὄρος Μαυροβούνιον, ὅπερ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου Μαγνησίας καὶ συνέχεται μετὰ τοῦ ὄρους Πηλίου. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ὄρεων τούτων ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐφοροῦς πεδιάς τῆς κάτω Θεσσαλίας διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ μετὰ πολλῶν ἐλιγμῶν διευθυνόμενος πρὸς ἀ. δέχεται πλείστους ὄτους παραποτάμους ἐκατέρωθεν καὶ διὰ τῶν Τεμπῶν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρος καὶ ἔχει πρὸς ἀ. δύο ἀβαθεῖς λίμνας συγκοινωνούσας μετὰ τοῦ ποταμοῦ, τὴν Βοιθηίδα (Κάρλα), ἡ ὁποία ἔχει πολλοὺς ἰχθῦς καὶ τὴν Νεσσωνίδα, ἡ ὁποία κατὰ τὸ θέρος ξηραίνεται. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν καὶ μάλιστα παρὰ τὰ ὄρη καὶ πρὸς βορρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον, παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβεκα, σήσαμον, καπνόν, γεώμηλα, ὕσπρια, μέταξαν, ἐλαίαις καὶ πολλὰς ὀπώρας καὶ τρέφει βοῦς, ἵππους καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Σὲ πλείστοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας δὲν ἔχουσιν ἰδίαν περιουσίαν, ἀλλ' ἐργάζονται ὡς κολλῆγοι εἰς τὰ μεγάλα κτήματα τῶν πλουσιῶν (τσιφλίκια), ἢ ποιμαίνουσι τὰ ποίμνια αὐτῶν Ὁ νομὸς Λαρίσης τυλιτικῶς διακίρεται εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας: 1) Λαρίσης, 2) Τυρνάβου, 3) Ἀγριῆς καὶ 4) Φαρσάλων.

1. Ἐπαρχία Λαρίσης.

Ἡ ἐπαρχία Λαρίσης κεῖται μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν Τυρνάβου καὶ Φαρσάλων καὶ προεκτείνεται μέχρι τῶν Τεμπῶν, εἰς τὰ ὅποια φέρει ῥόμος ἀμαξιτὸς ἀκολουθῶν τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Λάρισα, ἐξ ἧς ληβὲ τὸ ὄνομα καὶ ὁ νομὸς. Ἡ Λάρισα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τοῦ ἡ σπουδαιστάτη πόλις τῆς Θεσσαλίας. εἶναι δὲ ἐκτισμένη παρὰ τὴν ἀρχαίαν κηρόπολιν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πηνειοῦ, ἐκ τοῦ ποιοῦ ὑδρεύεται καὶ ἔχει 15,300 κατ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Μωαμετανοὶ καὶ Ἰσραηλιταί. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει μεγάλην ἔκτασιν, αἱ πλείοντες ὅμως τῶν οἰκιῶν αὐτῆς εἶναι πλινθόκτιστοι, οἱ δὲ δρόμοι στενοὶ καὶ σκολιοί, καὶ ἐν γένει παρουσιάζει ὄψιν Τουρκικῆς πόλεως εἰσέτι.

2 Ἐπαρχία Τυρνάβου.

Ἡ ἔπαρχία Τυρνάβου περιλαμβάνει ὅλον τὸ πρὸς β. τοῦ Πηνειοῦ μέρος μέχρι τῶν συνόρων. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ὁ Τύρναβος, ὁ ὁποῖος κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν νοτιῶν διακλαδώσεων τοῦ Ὀλύμπου ἐν τῷ μέσῳ ἀμπελώνων καὶ μωρεῶν, ἔχει 5,500 κατ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἐν τῇ ἔπαρχίᾳ ταύτῃ εὐδοκίμει μάλιστα ἡ βομβυκοτροφία, τὰ δὲ ἐκ βάμβακος ὠραῖα χρωματιστὰ ὑφάσματα τοῦ Τυρνάβου εἶναι ὀνομαστὰ καὶ περιζήτητα.

8 Ἐπαρχία Ἀγυιάς.

Ἡ ἔπαρχία Ἀγυιάς κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς χερσονήσου Μαγνησίας, ἔνθα κεῖται ἡ Ὀσσα καὶ τὸ Μαυροβούνιον, καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Πρωτεύουσα τῆς ἔπαρχίας εἶναι ἡ Ἀγυιά, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τῆς Ὀσσης καὶ ἔχει 2,300 κατ. Εἰς δὲ τὰς β. ἀ. ὑπερείας τῆς Ὀσσης εἶναι τὸ Τσαγγέζι, μικρὰ παραλίος κώμη, ἣτις κεῖται παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ καὶ χρησιμεύει ὡς ἐπίγειον τῆς ἔπαρχίας.

Ἐπαρχία Φαρσάλων.

Ἡ ἔπαρχία Φαρσάλων κεῖται πρὸς ν. τοῦ νομοῦ μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν Λαρίσης, Δομοκοῦ καὶ Ἀλμυροῦ καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Φάρσαλον, ἡ ὁποία συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει 2,000 κατ.

Νομὸς Τρικιῶν.

Ὁ νομὸς Τρικιῶν περιλαμβάνει τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρη τινὰ τῆς Ἠπείρου ἐπέκεινα τῆς Πίνδου κείμενα καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ νομοῦ Καρδίτσης πρὸς ν. Ὁ νομὸς Τρικιῶν περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς ὡς οἱ τῆς Καρδίτσης καὶ Εὐρυτανίας. Ὁ νομὸς οὗτος πρὸς β. μὲν ἔχει τὰ Χάσια ὄρη, τὰ ὁποῖα διακλαδοῦνται ἐκ τῶν Καμβουνίων καὶ συνεχόμενα μετὰ τῆς Πίνδου διὰ τοῦ ὄρους Ζυγοῦ φράσσουσι τὴν χώραν πρὸς β. καὶ ἐξασφαλίζουν τὰ πρὸς τὴν Τουρκίαν σύνορα αὐτῆς. Πρὸς δ. δὲ ἔχει

τὴν πολυκόρυφον Πίνδον. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλὰ καὶ δασώδη, περικλείουσι δ' ἐντὸς αὐτῶν τὴν πεδιάδα τῆς ἄνω Θεσσαλίας, τὴν ὁποῖαν διαρρέει ὁ Πηνειός, εἰς ὃν συρρέουν πάντες οἱ ἄλλοι ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι οἱ ἀπὸ τῶν πέριξ ὄρεων καταφερόμενοι. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνεχῆς, λαμβάνει ὅμως διάφορα ὀνόματα ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων τῶν νομῶν Τρικκάλων καὶ Καρδίτσης, τρέφει δὲ πολλοὺς βοῦς, ἵππους καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ παράγει ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς, ὄρυζαν, σῆσαμον, καπνὸν καὶ μέταξαν· ἐσχάτως μάλιστα εἰσήχθη καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν τεύτλων (κοκκινογουλιῶν) πρὸς κατασκευὴν τῆς σακχαρώς. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἰς μὲν τὰ ὄρεινά μέρη εἶναι ψυχρὸν, ἐν δὲ τῇ πεδιάδι πολὺ ὑγρὸν κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων καὶ πολὺ καυστικὸν κατὰ τὸ θέρος. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν· δὲν ἔχουσιν ὅμως καὶ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ πάντες οἱ γεωργοὶ ἰδίαν περιουσίαν. ἀλλὰ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐργάζονται ὡς κολλῆγοι εἰς τὰ μεγάλα κτήματα τῶν πλουσίων.

Ἡ νομὸς Τρικκάλων διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας 1) Τρικκάλων καὶ 2) Κκαλαμπάκας.

1 Ἐπαρχία Τρικκάλων.

Ἡ ἐπαρχία Τρικκάλων εἶναι μεταξὺ τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας καὶ τοῦ νομοῦ Καρδίτσης, ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Τρίκκαλα. ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἐπαρχία καὶ ὅλος ὁ νομὸς. Τὰ Τρίκκαλα κεῖνται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ληθαίου, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Χασίων καὶ ἔχουσιν ἀφθονα ὑδάτα, πολλοὺς καὶ εὐθαλεῖς κήτους καὶ 21,140 κατ. μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰσραηλιταί. Τὰ Τρίκκαλα εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς ἄνω Θεσσαλίας καὶ συνδέονται μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις διέρχεται διὰ τῆς Καρδίτσης καὶ καταλήγει εἰς τὴν Καλαμπάκην.

2 Ἐπαρχία Καλαμπάκας.

Ἡ ἐπαρχία Καλαμπάκας εἶναι πρὸς β. τῆς προηγουμένης καὶ κεῖται μεταξὺ τῶν Χασίων καὶ τῆς Πίνδου. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι

ἡ Καλαμπάκα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Μετεώρων, ἔχει 2,300 κατ. καὶ εἶναι ὀνομαστή διὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1854. Τὰ δὲ Μετέωρα εἶναι ὑψηλοὶ μέχρι 400 μέτρων καὶ ἀπότομοι βράχιοι, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται ὡς γιγάντιοι στῦλοι πρὸς β. τῆς Καλαμπάκας. Ἐπ' αὐτῶν ἦσαν ἄλλοτε 24 μοναστήρια, ἐκ τῶν ὁποίων σφύζονται ἀκόμη 7· ἀναβαίνουνσι δ' εἰς αὐτὰ ἡ διὰ κλιμάκων ἢ ἐντός δικτύου ἀνασυρομένου ἀνωθεν διὰ τροχαλίας.

Νομὸς Καρδίτσας.

Ὁ νομὸς Καρδίτσας ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνην τὴν ἐπαρχίαν Καρδίτσας, κατέχει τὸ νότιον μέρος τοῦ νομοῦ περιλαμβάνουσα καὶ τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Θεσσαλικῶν Ἀγραφῶν· ἔχει 80,700 κατ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Καρδίτσα, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψώματος καὶ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Καλέντη παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ ἐν τῷ μέσῳ εὐφορράτης πεδιάδος, ἔχει πολλοὺς εὐθαλεῖς κήπους καταφύτους ἐκ διαφόρων δένδρων καὶ 9,400 κατ. ἐν οἷς εἶναι καὶ πολλοὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰσραηλῖται. Ἐν αὐτῇ διχheimerάζουσι καὶ πολλὰ οἰογένεια Βλαχοποιμένων, οἵτινες ἐγκαταλείποντες τὸ θέρος τὴν πόλιν ἀνέρχονται μετὰ τῶν ποιμνίων των εἰς τὰ ὄρη. Ἄλλαι κωμοπολεῖς εἶναι ὁ Παλαμᾶς, τὸ Φανάριον καὶ οἱ Σοφάδες.

Νομὸς Ἄρτης.

Ὁ νομὸς Ἄρτης περιλαμβάνει ὅλην σχεδὸν τὴν μικρὰν λωρίδα τῆς Ἠπείρου, ἣτις παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῆς Θεσσαλίας τῷ 1881 δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ παραδοθῶσι καὶ τὰ Ἰωάννινα, ἅτινα ἡ Τουρκία ἠρνήθη νὰ ἐκχωρήσῃ· ἔχει ἔκτασιν 1390 τετρ. χιλιομέτρων καὶ 39,000 κατ. Ὁ νομὸς Ἄρτης ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, χωρίζεται δὲ ἀπὸ μὲν τῶν νομῶν Καρδίτσας καὶ Τρικκάλων διὰ τοῦ Ἀχελῷου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἐλέγετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἰναχος, ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης Ἠπείρου διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου, ὅστις πηγάζει καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Πίνδου καὶ βέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ Ἄρτης εἶναι ὀρεινὸν καὶ μάλι-

στα πρὸς ἀ. ὅπου ἐκτείνεται τὸ ὄρος Τσουμέρκα· τὸ ὄρος τοῦτο διευθύνεται πρὸς ν. καὶ καταλήγει εἰς τὸ Μακρόνορος, ὅπερ χωρίζει ἐν μέρει τὸν νομὸν Ἄρτης ἀπὸ τῆς Ἀκαρνανίας. Πεδινὸν δὲ μόνον εἶναι τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ, ἔνθα ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τῆς Ἄρτης, ἡ ὁποία κατέρχεται μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει κλίμα ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς β.ἀ. παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, πορτοκάλια, λεμόνια, μέταξαν καὶ τρέφει πολυάριθμα ποίμνια, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Ἡ Ἄρτης ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τῆς Ἄρτης· πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ Ἄρτα, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου ἐν τῷ μέσῳ λαμπρῶν πορτοκαλλεῶνων καὶ ἔχει 7,500 κατ. Πρὸς ἀ. τῆς Ἄρτης εἶναι ἡ Σκουλικαριά, ἡ πατρίς τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Καραϊσκάκη· μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς Ἄρτης κεῖται τὸ μικρὸν χωρίον Πέτα, ὅπου εὔρον τὸν θάνατον ἡρωικῶς μαχόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων πλεῖστοι ὅσοι Ἕλληνες καὶ φιλέλληνες. Εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη τοῦ νομοῦ παρὰ τὰ σύνορα εἶναι ἡ ὄρεινὴ κωμόπολις Ἀγναντα καὶ ἔτι βορειότερον οἱ Καλαρῦται.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ἡ Πελοπόννησος λέγεται κοινῶς Μωριάς καὶ εἶναι τὸ μεγαλειότερον καὶ ὠραιότερον μέρος τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ὀνομάσθη δὲ Πελοπόννησος ἐκ τοῦ Πέλοπος, ὁ ὁποῖος, καθὼς ἀναφέρει ἡ μυθολογία, ἦλθεν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ κατῴκησεν ἐν αὐτῇ. Ἡ Πελοπόννησος κεῖται πρὸς ν. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀποτελεῖ χερσόνησον, ἡ ὁποία πρότερον συνείχετο μετ' ἐκείνης διὰ τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου· τὸν ἰσθμὸν τοῦτον ἀπεχώρισαν ἐσχάτως διὰ διώουχος, ὑπεράνω τῆς ὁποίας εἶναι μεγάλη σιδηρὰ γέφυρα, ἥτις ἐνώνει τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἡ χερσόνησος αὕτη πρὸς β. μὲν ἔχει τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ὁ ὁποῖος εἰσχωρεῖ β.θ. εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ λίμνην κειμένην

μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος, πρὸς ἀ. δὲ συναρεῦει μὲ τὸ Αἰγαῖον καὶ πρὸς δ. μὲ τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Τὰ δύο ταῦτα πελάγη περιβάλλουσιν αὐτὴν καὶ ἀπὸ τὸ νότιον μέρος καὶ εἰσδύοντα βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουσι πολλοὺς κόλπους καὶ υποδιαρροῦσιν αὐτὴν εἰς πολλὰς ἄλλας μικροτέρας χερσονήσους, αἱ ὅποισι δίδουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον σχῆμα προσομοιάζον μὲ φύλλον πλατάνου. Ἡ Πελοπόννησος πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 9 νομούς: 1) Ἀργολίδος, 2) Κορινθίας, 3) Ἀχαΐας, 4) Ἡλείας, 5) Ἀρκαδίας, 6) Λακεδαιμόνος, 7) Λακωνικῆς, 8) Μεσσηνίας καὶ 9) Τριφυλίας.

Νομὸς Ἀργολίδος.

Ὁ νομὸς Ἀργολίδος κατέχει τὸ ἀ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς ἀ. μὲν ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πρὸς β. δὲ ὑπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας, καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας πρὸς β. καὶ ἀποτελεῖται πρὸς ν. εἰς τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ καταλήγει πρὸς ν.ἀ. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σκύλλαιον περιέχει δὲ καὶ 3 νήσους, τὸν Πόρον, τὴν Ὑδραν καὶ τὰς Σπέτσας, αἵτινες κεῖνται περὶ τὴν Ἀργολικὴν χερσόνησον ἔχει 80,700 κατ. διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 4 ἑπαρχίας: 1) Ναυπλίας, 2) Σπετσῶν καὶ Ἑρμιονίδος, 3) Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας καὶ 4) Ἄργους.

1. Ἑπαρχία Ναυπλίας.

Ἡ ἑπαρχία Ναυπλίας κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς ἀ. Ἡ ἑπαρχία αὕτη πρὸς δ. μὲν εἶναι μάλλον πεδινή, διότι ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ πεδιάς τῆς Ἀργολίδος, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ ἐκτείνεται τὸ ὄρος Ἀραχναῖον, τὸ ὅποσον ἔχει διαφόρους διακλαδῶσεις καὶ καθιστᾷ τὴν χερσόνησον τραχεῖαν, τὴν δὲ παραλίαν αὐτῆς ἀπότομον καὶ βραχῶδη. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραές, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ναύπλιον, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ, ἔχει 5,800 κατ., κεῖται ἐπὶ μικρᾶς βραχῶδους χερσονήσου τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Ἄργους καὶ εἶναι ὠχυρωμένον διὰ τείχους κατὰ τὸ πλεῖστον κατακρημνισθέντος ἤδη.

Τὸ Ναύπλιον ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1834, διότι εἰς αὐτὸ μετένεγκε τὴν ἑδρὰν αὐτοῦ ἐξ Αἰγίνης ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριας, ἐν αὐτῷ δὲ ἔμεινε κατ' ἀρχὰς καὶ ὁ Ὅθων ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεράνω τῆς πόλεως τοῦ Ναυπλίου ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου 215 μέτρων ὕψους εὐρίσκεται τὸ φρούριον Παλαμῆδιον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ἐκυρίευσεν ὁ Σταϊκόπουλος, τῇ 30 Νοεμβρίου 1822 καὶ ἡ Ἀκροναυπλία (Ἴτσο - Καλέ). Ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχουσι στρατῶνες καὶ φυλακαί. Ἀπέναντι τῆς πόλεως καὶ ἐντὸς τοῦ ἀσφαλοῦς καὶ εὐρυχώρου λιμένος ὑψοῦται ἐπὶ μικρᾶς νησίδος τὸ μικρὸν φρούριον Μπουῦρτσι, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἦτο ἡ ἑδρα τῆς κυβερνητικῆς ἐπιτροπείας.

Πρὸς ἀ. τῆς πόλεως καὶ εἰς ὀλίγων λεπτῶν ἀπόστασιν εἶναι τὸ ὠραῖον προάστειον αὐτῆς, ἡ *Πρόνοια*, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς καὶ τερπνοτάτης θέσεως καὶ ἔχει 1500 κατ. Πρὸς β. τοῦ Ναυπλίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Τίρυνς τῆς ὁποίας σφίζονται ἀκόμη τὰ περίφημα Κυκλώπεια ἢ Πελασγικὰ λεγόμενα τείχη. Εἰς δὲ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς χερσονήσου πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον κεῖται ἡ Νέα Ἐπίδαυρος μικρὰ μεσόγειος κώμη, ἣτις ἀπέβη ὀνομαστή, διότι ἐν αὐτῇ συνῆλθεν ἡ πρώτη Ἑθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων τῷ 1821. Πρὸς ν. αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἐπίδαυρος, τῆς ὁποίας τὸ περίφημον θέατρον καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀνεσκόφησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, συνδέεται δὲ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ μετὰ τοῦ Ναυπλίου.

2 Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἐρμιονίδος, ἡ ὁποία κατέχει τὸ ν. δ. μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τῆς νήσου Σπετσῶν, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου.

Ἡ Ἐρμιονίς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τραχεῖα καὶ λοφώδης, κατα-

λήγει δὲ πρὸς ν.κ. εἰς τὸν ὀμώνυμον κόλπον. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι γλυκὺ, τὰ δὲ κυριώτερα προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον φημιζεται διὰ τὴν ἐξαιρέτον αὐτοῦ γεῦσιν. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑρμιονίδος ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἀλιείαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν σπογγαλιείαν. Ἐπισημότερα πόλις τῆς Ἑρμιονίδος εἶναι τὸ Κρανίδιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτισμένον ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ ὑψώματος ἐν ὠραία τοποθεσίᾳ καὶ ἔχει 6,900 κατ. Πρὸς ν. αὐτοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 1 1/2 ὥρας εἶναι τὸ ἐπίγειον αὐτοῦ Πορτοχέλι, τὸ ὁποῖον ἔχει λιμένα ἀσφαλέστατον. Πρὸς β.κ. δὲ τοῦ Κρανιδίου εἶναι ἡ Ἑρμιόνη κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὀμώνυμου κόλπου καὶ ἔχουσα 2,500 κατ.

Αἱ Σπέτσαι εἶναι νῆσος μικρὰ κειμένη πρὸς ν. τοῦ Κρανιδίου. Ἡ πόλις αὐτῆς εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ κατωφερειᾶς εἰς τὴν βορείαν παραλίαν τῆς νήσου, ἔχει 4300 κατ. καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα ὅλης τῆς ἐπαρχίας. Οἱ κάτοικοι τῶν Σπετσῶν λαλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ἀσχολοῦνται δὲ κυρίως εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιείαν. Οἱ Σπετσιῶται διέπρεψαν μεγάλως κατὰ τὸν ἱερὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα καὶ διὰ τοῦτο μόνη ἡ νῆσός των ἀνευ τῆς Ἑρμιονίδος ἀποτελεῖ ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν.

3 Ἐπαρχία Ἰδρας καὶ Τροιζηνίας.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Τροιζηνίας, ἡ ὁποία κατέχει τὴ ν.κ. μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τῶν νήσων Πόρου καὶ Ἰδρας κειμένων ἐκατέρωθεν τοῦ ἀκρωτηρίου Σικελλαίου.

Ἡ Τροιζηνία πρὸς ἀ. σχηματίζει τὴν ἠρκιστεῖώδη χερσονήσον τῶν Μεθάνων, εἰς τὴν παραλίαν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι θερμὰ ἱαματικὰ λουτρά. Το ἔδαφος τῆς Τροιζηνίας εἶναι τραχὺ καὶ βουνῶδες καὶ εἰς πολλὰ μέρη καλύπτεται ὑπὸ ὠραιοτάτων δασῶν, ἡ δὲ ἀπέριαντι τοῦ Πόρου παραλία εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ χარიεστάτη, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ εἶναι κατάφυτος ἐκ πορτοκαλλεῶν καὶ λεμονεῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς Τροιζηνίας ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν ἐκτὸς τῶν κατοικούντων τὴν μικρὰν κώμην Δικμαλᾶ, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς τὴν ἀρχαίαν Τροιζῆνα. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ συνῆλθεν ἡ τρίτη Ἐθνικὴ

Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία ἐξέλεξεν ὡς κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν.

Ὁ Πόρος εἶναι μικρὰ καὶ δασώδης νῆσος, κειμένη ἀπέναντι τῆς Τροιζηνίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ στενωπότητος πορθμοῦ ἀσφαλεστάτου εἰς ἀγκυροβολίαν. Ἡ πόλις τῆς νήσου εἶναι ὁμώνυμος, κεῖται πρὸς ν.δ. αὐτῆς καὶ ἔχει 4,100 κατ. λαλοῦντας καὶ τὴν Ἀλβανικὴν ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ὠραίων κτημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Τροιζηνίας, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ ναυτιλίαν. Ὁ Πόρος τὸ πάλαι ἐλέγετο Καλαυρία, σφῶνται δ' ἔτι ἐν αὐτῷ τὰ εἰρήπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον κατέφυγε καὶ ἔπιε τὸ διλητήριον ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὁ Ἀθηναῖος Δημοσθένης.

Ἡ Ὑδρα εἶναι νῆσος μικρὰ, ξηρὰ καὶ ἐπιπέδης καὶ κεῖται πρὸς ν. τοῦ ἀκρωτηρίου Σκυλλαίου. Ἡ πόλις αὐτῆς εἶναι ὁμώνυμος καὶ κεῖται εἰς τὴν βορείαν παραλίαν τῆς νήσου ἐπὶ κατωφεροῦς θέσεως, ἔχει δὲ κομψὰ καὶ ὠραίας οἰκίας καὶ περὶ τὰς 7,000 κατ. οὗτινες ὁμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν σπογγαλιεῖαν. Ἡ Ὑδρα ἐδοξάσθη κατὰ τὸν ἱερόν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα διὰ τὸν ἥρωισμὸν τῶν ναυτῶν τῆς, διὰ τὴν φιλοπατρίαν τοῦ Κουντουριώτου καὶ τῶν ἄλλων πλουσιῶν αὐτῆς κατοίκων καὶ διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τῶν δύο μεγάλων ναυάρχων τῆς Ἀνδρ. Μιαούλη καὶ Γεωρ. Σαχτούρη· διὰ τοῦτο δὲ ἀπέκτησε καὶ τὸ προνόμιον νὰ ἀποτελῇ ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν.

4. Ἐπαρχία Ἄργους.

Ἡ ἐπαρχία Ἄργους ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Ναυπλίας μέχρι τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Κορινθίας πρὸς β. ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ χαμηλῆς ὄροστοιχίας, ἥτις ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ὄρους Λυρκείου καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ἀραχναῖον. Ἡ ὄροστοιχία αὕτη ταπεινοῦται ἐν τῷ ἐσφ. καὶ σχηματίζει τὰ περίφημα στενὰ τῶν Δερβενακίων, ὅπου ὁ Κολοκοτρῶνης κατέστρεψε τὸν πολυἀριθμὸν στρατὸν τοῦ Δράμακη τοῦ 1822.

Ἡ ἐπαρχία τοῦ Ἄργους περιλαμβάνει ὅλην σχεδὸν τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα, τὴν ὁποίαν φράσσει πρὸς δ. τὸ ὑψηλὸν ὄρος Ἄρτεμισιον καὶ κατωτέρω τὸ Παρθένιον, τὰ ὁποῖα χωρίζουσι τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ τοῦ νομοῦ τῆς Ἀρκαδίας. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ μικρὸς ποταμὸς Ἰναχος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἄρτεμισίου καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐξαφανίζεται ἐντὸς ἀμμώδους ἐδάφους πλησίον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ἡ Ἀργολικὴ πεδιάς εἶναι μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρος καὶ στερεῖται πολλῶν ὑδάτων, ἀλλ' εἶναι εὐφορωτάτη καὶ καλῶς καλλιεργημένη· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβυκα, καπνόν, γλυκάνισον, σταφίδα καὶ μάλιστα ξανθὴν, ἣ ὁποία κοινῶς λέγεται *σουλιτανίνα*.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ἄργος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως εἰς τοὺς πρότοδας ὑψηλοῦ βράχου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία ἀκρόπολις Λάρισα. Τὸ Ἄργος ἀπέχει περὶ τὴν μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τοῦ νομοῦ ἔχουσα 10,000 κατ. συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, ὁ ὁποῖος διακλαδύεται ἐνταῦθα καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος αὐτοῦ καταλήγει εἰς τὸ Ναύπλιον, ὁ δ' ἄλλος διέρχεται διὰ τῶν Μύλων καὶ διασχίζων τὴν μικρὰν πεδιάδα τοῦ Ἀχλαδοκάμπου εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Πλησίον τῶν Μύλων ὑπάρχουσι πολλὰ ἔλη, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπέτελουν τὴν λίμνην Λέρνην, ἐν ἣ κατὰ τὴν μυθολογίαν διητᾶτο ἡ ἐνεακέφαλος Ὑδρα, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς. Πρὸς β. τοῦ Ἄργους εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Χαρθάτι, πλησίον δ' αὐτῆς ἔκειτο ἡ ἔδρα τοῦ Ἀγαμέμνονος αἱ ἀρχαῖαι Μυκῆναι, τῶν ὁποίων σφίζετο ἡ ἀκρόπολις μετὰ τῆς πύλης τῶν λεόντων καὶ πολλὰ ὑπόγεια αἰκοδομήματα καλούμενα θησαυροὶ καὶ χρησιμεύοντα ὡς τάφοι τῶν βασιλέων· ἐν αὐτοῖς εὐρέθησαν πολλὰ κοσμήματα χρυσοῦ, ὄπλα καὶ σκευὴ θυμασίας τέχνης, τὰ ὁποῖα κατετέθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον.

Νομὸς Κορινθίας.

Ἄνω νομὸς Κορινθίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μόνην τὴν ἐπαρχίαν Κορινθίας καὶ ἔχει 64,600 κατοίκους. Ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ

κόλπου μέχρι τῶν νομῶν Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν Ἄργους καὶ Ναυπλίας μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς β. Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει καὶ ὅλην τὴν χώραν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία εἶναι πέραν τῆς διώρυχος μέχρι τῆς Μεγαριδος καὶ λέγεται Περαχώρα. Ἡ Κορινθία ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ πρὸς β. μὲν εἶναι πεδινή, διότι ἐνταῦθα εἶναι ἡ εὐφορος πεδιάς τῆς Κορινθίας (Βόχρα), ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μήκος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ἐχει ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγει δημητριακοὺς καρποὺς οἶνον, ἔλαιον καὶ ἐκλεκτὴν σταφίδα, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας ὠνομάσθη Κορινθιακὴ σταφίς. Ἄλλὰ πρὸς ν.δ. τῆς στενῆς ταύτης πεδιάδος ἡ χώρα καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὄρεινή, διότι ἐνταῦθα ὀρθοῦται τὸ ὑψηλὸν καὶ δασῶδες ὄρος ἡ Κυλλήνη (Ζίρια), ἣτις εἶναι μετὰ τὸν Ταύγετον τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Κυλλήνης καὶ εἰς μέγα ὕψος ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἶναι δύο μεγάλαι λίμναι, ἡ Φενεὸς καὶ ἡ Στυμφαλίδς, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἐκρέουσιν ὑπογίως ἐκ τῆς Στυμφαλίδος ἐκλήθησαν καὶ τὰ ἀνθρωποφάγα ἐκεῖνα ὄρνεα, τὰ ὁποῖα ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς, Στυμφαλίδες ὄρνιθες. Πρὸς ν.δ. τῆς Στυμφαλίδος εἶναι δύο μικραὶ πεδιάδες ἡ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Ἄσωπός, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ ἡ πεδιάς τῆς Νεμέας, ὅπου ὁ Ἡρακλῆς συνέλαβε τὸν λέοντα· ἀμφότεραι αἱ πεδιάδες αὗται παράγουσι πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐξαιρετὸν οἶνον. Τὸ κλίμα τῆς Κορινθίας εἰς μὲν τὰ παράλια εἶναι γλυκὺ καὶ εὐκραεῖς, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια καὶ μάλιστα πρὸς ν.δ. εἶναι πολὺ ψυχρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ὀμιλοῦσι καὶ τὴν Ἀλβανικὴν.

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Κόρινθος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸν κόλπον τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει 4200 κατ. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη μετὰ τὸν φοβερὸν σεισμὸν τοῦ 1857, ὁ ὁποῖος κατέστρεψε τὴν παλαιὰν Κόρινθον, κειμένην ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Κορίνθου. Ἐκεῖτο δὲ ἡ ἀρχαία Κόρινθος εἰς τοὺς βορείους πρόποδας τοῦ ὑψηλοῦ Ἀκροκορίνθου καὶ ἦτο μία τῶν μεγαλειτέρων καὶ πλουσιωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρὸς β. τῆς Κορίνθου ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Περαιχώρας κεῖται τὸ Λουτρακίον ὀνομασθὲν οὕτως ἐκ τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια ἔχει καὶ εἰς τὰ ὅποια συρρέουσι κατ' ἔτος πολλοὶ πάσχοντες ἐκ διαφορῶν ἀσθενειῶν. Ἐκ τῆς Κορίνθου ὁ σιδηρόδρομος διακλαδοῦται καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος διευθυνόμενος πρὸς ν. εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀργολίδα, ὁ δ' ἄλλος ἀκολουθεῖ τὴν μαγευτικὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ διερχόμενος διὰ τοῦ Κιάτου, τοῦ Ευλοκάστρου καὶ πολλῶν ἄλλων κωμοπόλεων καὶ χωρίων εἰσέρχεται εἰς τὸν νομὸν Ἀχαΐας.

Νομὸς Ἀχαΐας.

Ὁ νομὸς Ἀχαΐας κατέχει τὸ β.δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Κορινθίας μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους πρὸς δ. καὶ ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοῦ νομοῦ τῆς Ἠλείας μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν πρὸς β. Ὁ κόλπος οὗτος σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐκτείνεται δὲ πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ ἔχει ἐκατέρωθεν αὐτοῦ δύο ἀκρωτήρια, τὸν Ἄραξον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπέναντι τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Μεσολογίου καὶ τὸ Ἴριον, ὅπερ ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ κειμένου Ἀντιρρίου τὴν στενὴν εἴσοδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἔχει 144.800 κατ. διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 3 ἐπαρχίας: 1) Πατρῶν, 2) Αἰγιαλείας καὶ 3) Καλαβρύτων.

1. Ἐπαρχία Πατρῶν.

Ἡ ἐπαρχία Πατρῶν κατέχει τὸ β.δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ πρὸς ἀ. μὲν εἶναι μάλλον ὄρεινῆ, διότι ἐνταῦθα ὀρθοῦνται μεγαλοπρεπῶς δύο ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη τὸ Παναχαϊκὸν (Βοιδιαῖς) καὶ ὁ Ἐρύμανθος (Ὠλενός), τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὰ πρὸς ἀ. ὄρια τῆς χώρας: πρὸς δ. ὁμῶς ἀπλοῦται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς Ἀχαΐας, ἡ ὅποια ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἀναπεπταμένου κόλπου τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους: εἶναι δὲ ἡ πεδιάς αὕτη κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ σταφιδάμπελων, καὶ ἔχει πολυαριθμούς δρύς, ἐλαίας, ἀγλαδίας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ Πάτραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου ἐπὶ λαμπρῆς τοποθεσίας καὶ ἔχουσι 38,000 κατ. Αἱ Πάτραι εἶναι ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσιν ὄδιους εὐρείας καὶ κανονικὰς, πλατείας μεγάλας καὶ καταφύτους, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, πολλὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰ οἰνοποιεῖα, οἰνοπνευματοποιεῖα καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ ἐργαστήσια καὶ εἶναι μία τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ κράτους, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται τὸ μεγαλειτερον μέρος τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος· συνδέεται δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις καὶ τῶν Πατρῶν διευθύνεται πρὸς ν.δ. καὶ διερχόμενος διὰ τῆς κωποπόλεως Ἀχαΐας κειμένης παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἠλείαν.

2. Ἐπαρχία Αἰγιαλείας.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Αἰγιαλείας ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Παναχαϊκοῦ μέχρι τῆς Κορινθίας κατὰ μῆκος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· εἶναι δὲ ἐνὴν καὶ ἐπιμήκης καὶ τὸ μὲν νότιον αὐτῆς μέρος εἶναι κατὰ τὸ λεῖστον ὄρεινόν, διότι περιλαμβάνει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Παναχαϊκοῦ καὶ τοὺς βορειότερους κλάδους τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ τῶν Προανίων, τὸ μέρος ὅμως, τὸ ὅποιον κεῖται πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, εἶναι μᾶλλον πεδινόν καὶ σχηματίζει τὴν εὐφρονον πεδιάδα τῆς Αἰγιαλείας. Ἡ πεδιάς αὕτη διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶναι ὁ Σελινοῦς καὶ ὁ Κραθίς, καὶ εἶναι κατάφυτος ἐκ σταφιδάκμηλων, ἔλαιων, πορτοκαλλῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Αἶγιον (καινῶς Βασίτισα), τὸ ὅποιον κεῖται ἐπὶ τερπινοτάτης καὶ περιβλέπτου θέσεως, ὑπεράνω τῆς Αἰγιαλείας, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις καὶ ἔχει 7800 κατ. Τὸ Αἶγιον εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ εὐπορωτάτη, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται ἡ κλεκτοτέρα ποιότης τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος, ἔχει δὲ ὄδους εὐρείας καὶ κανονικὰς, οἰκίας ὠραίας, ἀφθονα ὕδατα καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Πατρῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς ν. τοῦ

Αιγίου κείται ἡ πλουσία μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ πρὸς α. αὐτοῦ παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Διακοφτόν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀρχεται ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος ὁ ἄγων εἰς τὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Καλαβρῦτων.

3 Ἐπαρχία Καλαβρῦτων.

Ἡ ἐπαρχία Καλαβρῦτων εἶναι χώρα μεσόγειος καὶ πολὺ ὄρεινῆ, διότι ἐν αὐτῇ ἐκτείνονται οἱ κυριώτεροι κλάδοι τοῦ Ἐρυθρῶν καὶ τῶν Ἀρσανίων (Χελμός)· διὰ τοῦτο καὶ ἡ συγκοινωνία αὐτῆς εἶναι πολὺ δύσκολος καὶ τὸ κλῆμα τῆς δροσερῶν κατὰ τὸ θέρος καὶ πολὺ ψυχρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ τῆς ἀμπέλου καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Καλαβρυτὰ μικρὰ κωμόπολις, ἡ ὁποία κείται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς ἐπαρχίας, ἔχει 1400 κατ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Διακοφτοῦ διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς δ. τῶν Καλαβρῦτων καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρῶν αὐτῶν εἶναι ἡ ἱστορικὴ μονὴ τῆς Ἁγίας Ἀκρύας, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνῆλθον τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 ὁ ἀρχιεπίσκοπος παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ὁ πρόκριτος τοῦ Αἰγίου Λόντος καὶ ὁ τῶν Καλαβρῦτων Ζαήμης, μετὰ πολλῶν ἄλλων ὄπλαρχηγῶν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐξεγείρωσι τοὺς κατοίκους εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἐν τῇ μονῇ λοιπὸν ταύτῃ τῇ 25 Μαρτίου 1821 ὑψώθη τὸ πρῶτον ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ. Ἡ ἐρὰ αὕτη σημαία, ἥτις ἦτο τὸ παραπέτασμα τῆς ὠραίας Πύλης, σφάζεται ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τῆς Μονῆς. Πρὸς β. τῶν Καλαβρῦτων εἶναι τὸ Μέγα Σπήλαιον ἡ μεγαλειτέρα καὶ πλουσιωτέρα μονὴ τοῦ κράτους, ἐν ᾗ ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Παναγίας, τὴν ὁποίαν λέγουσιν, ὅτι ἔγραψεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Νομὸς Ἡλείας.

Ὁ νομὸς τῆς Ἡλείας συνίσταται ἐκ μόνης τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας· ἔχει 91,500 κατ. καὶ κατέχει τὸ β.δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ εὐφρωτέρα χώρα αὐτῆς. Τὸ ἔδαφος τῆς

* Ηλείας πρὸς α. μὲν εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν, διότι ἐνταῦθα ὑψοῦται τὸ θασσῶδες ὄρος Φυλόη καὶ καταλήγει τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἐρυμάνθου· ὅλον ὁμῶς τὸ ἄλλο μέρος ἀποτελεῖ τὴν εὐθαλή καὶ χαρίεσσαν τῆς Ἡλείας πεδιάδα, ἐκτεινομένην μέχρι τῆς παραλίας, ἣ ὅποια ἀπλοῦται ὀμαλῇ καὶ πλήρῃ βλαστήσεως καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν. Ἡ πεδιάς τῆς Ἡλείας πρὸς β. μὲν διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πελάγος, πρὸς ν. δὲ ἔχει τὸν μέγιστον ποταμὸν τῆς Πελοποννήσου, τὸν Ἀλφειόν, ὁ ὅποτος ῥέων ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος καὶ ἀποτελεῖ τὸ νότιον τῆς χώρας ὄριον τὸ χωρίζον αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ Τριφυλίας.

* Ἡ Ἡλεία ἔχει κλίμα γλυκύτατον καὶ μᾶλλον θερμὸν κατὰ τὸ θέρος, περιέχει δὲ πολλοὺς λειμῶνας θαυμαστῶς βλαστήσεως καὶ παράγει μεγάλην ποσότητα σταφίδος, οἶνον, ἔλαιον, βλανιδία καὶ διαφόρους ἐκλεκτὰς ὀπώρας.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ὁ Πύργος, ὁ ὅποτος κεῖται ἐπὶ ὑψώματος ἐν μέσῳ καταφύτου ὑπὸ σταφιδαμπέλων πεδιάδος μίαν ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ ἐπίνειου αὐτοῦ Κατακόλου διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ Πύργος εἶναι ἐμπορικὴ πόλις, ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 12,700 κατ. ἀσχολουμένων κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος καὶ τὸ ἐμπόριον. Μεταξὺ τοῦ Πύργου καὶ τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ ἐν τῷ μέσῳ λαμπρᾶς πεδιάδος εἶναι ἡ ὠραία κωμόπολις Λεχαινὰ ἔχουσα 6,200 κατ. Πρὸς β. δὲ τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ ὠραία κωμόπολις Λεχαινὰ ἔχουσα 2,800 καὶ ἐτι βορειότερον ἡ Μενωλάδα τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν κτήμα τοῦ Δικδόχου, τὸ ὅποτον ἐδώρησεν εἰς αὐτὸν τὸ ἔθνος. Δι' ὅλων τούτων καὶ πολλῶν ἄλλων κωμοπόλεων διέρχεται ὁ ἐκ Πατρῶν σιδηροδρόμος, ὅστις διακλαδοῦται πλησίον τῶν Λεχαινῶν καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος κατέρχεται εἰς τὸν Πύργον, ὁ δ' ἄλλος κάμπτεται πρὸς δ. καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κυλλήνην (Λίντζη), ἣ ὅποια εἶναι πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Χελωνάτα (Γλαρέντζα), ἣτις ἔχει λαμπρὰς ἰαματικὰς πηγὰς. Ἐκ τοῦ Πύργου δὲ πάλιν ὁ σιδηροδρόμος διευθύνεται πρὸς α. καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου τὸ πάλαι ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους συνέρρεον ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλή-

νικῶν πόλεων χιλιάδες ἀνθρώπων, ὅπως θαυμάσωσι τοὺς ἀγωνιζομένους, οἵτινες ὡς μόνην ἀμοιβὴν διὰ τὴν νίκην των ἐλάμβανον στέφανον ἐλαίας ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἄλλους τοῦ Διός. Ἡ Ὀλυμπία ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς τόπος ἱερός, κατεῖχε δὲ τὴν μικρὰν κοιλάδα, ἣ ὅποια ἔκειτο εἰς τοὺς πρόποδας τερπινοτάτου λόφου παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ εἶχε ναὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦ Ὀλυμπίου Διός καὶ πλῆθος ἱερῶν βωμῶν καὶ ἄλλων περικαλλῶν οἰκοδομημάτων. Ἡ κοιλὰς αὕτη, ἣ ὅποια ἐκ φύσεως εἶνα ὠραία καὶ μαγευτικὴ, στολισθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων, τοὺς ὁποίους οἱ Ὀλυμπιονεῖκαι ἰδικοιοῦντο νὰ ἐγείρωσιν εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης των, ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Κλάδεος πλημμυρῆσαντες κατεκάλυψαν διὰ τῆς ἰλῦος αὐτῶν τὸ ἱερόν ἐκεῖνο ἔδαφος· διὰ δὲ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἀνασκαφῶν ἀνεκαλύφθησαν τὰ λείψανα τῶν ναῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων μνημείων καὶ ἀνευρέθησαν πλεῖστα ὄσα ἀγάλματα, ἐν οἷς ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου, ἑξαισίας τέχνης, καὶ τὰ ὅποια κατετέθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ ἰδρυθὲν μουσεῖον.

Νομὸς Ἀρκαδίας.

Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας κεῖται ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῶν ἄλλων νομῶν τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζεται διὰ μεγάλων καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυσπρόσιτων ὄρεων· μόνον δὲ πρὸς ν.ἀ. ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης. Ὁ νομὸς οὗτος ὀρίζεται πρὸς β. ὑπὸ τῶν Ἀροαρίων ὄρεων καὶ τῆς Κυλλήνης, πρὸς ἀ. δὲ συνάπτεται μετὰ τῶν ὄρεων Λυρκείου, Ἀρτεμισίου καὶ Παρθενίου καὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρὸς ν. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Λακεδαιμόνος καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας καὶ τοῦ νομοῦ τῆς Ἠλείας. Ἡ Ἀρκαδία εἶναι χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινή, ἔχει 4.300 τετραγ. χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ 167.000 κατ. Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας πολιτικῶς διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας· 1) Μαντινείας, 2) Γορτυνίας, 3) Μεγαλοπόλεως καὶ 4) Κυνοῦρίας

1. Ἐπαρχία Μαντινείας.

Ἡ ἐπαρχία Μαντινείας κατέχει τὸ β.ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ, περιλαμβάνει δὲ ὅλον τὸ ὄροπέδιον, τὸ ὅποσον ἐκτείνεται μετὰξὺ τοῦ ὄρους

Ἄρτεμισίου πρὸς α. τοῦ ὄρους Μαινάλου πρὸς δ. καὶ τῶν βορείων διακλαδώσεων τοῦ Πάρνωνος πρὸς ν. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο εἶναι πολὺ ὑψηλόν, διαιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ἄρτεμισίου καὶ τοῦ Μαινάλου εἰς δύο μέρη, τὸ βόρειον, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Μαντινεία, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἡ ἐπαρχία, καὶ πλησίον τῆς ὁποίας οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας, ἐφρονεῦθη δὲ καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας τῷ 362 π.Χ. καὶ τὸ νότιον, ὅπερ κατεῖχεν ἡ ἀρχαία Τεγέα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρόν, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς προϊόντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὁ οἶνος.

Πρωτεύουσα τῆς Μαντινείας καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Τρίπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μαινάλου καὶ ἔχει 10,500 κατ. Ἡ Τρίπολις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἦτο ἡ πρωτεύουσα ὅλης τῆς Πελοποννήσου, ἐκυριεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη τῇ 23ῃ Σεπτεμβρίου 1821. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ὠραίας οἰκοδομάς, περίφημα οἰνοποιεῖα καὶ λαμπρὰν βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς, χαλκευτικῆς καὶ ὑφαντικῆς ταπήτων καὶ φανελλῶν, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς ν.δ. τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ ὄρεινὴ κώμη Βαλτέτσι, ἐν ἧ κατὰ πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους τὴν 12 Μαΐου 1821. Πρὸς β. δὲ τῆς Τριπόλεως εἶναι τὸ Λεβίδιον, τὸ ὁποῖον κεῖται πλησίον τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Ὀρχομενοῦ καὶ ἔχει 2400 κατ.

2. Ἐπαρχία Γορτυνίας.

Ἡ ἐπαρχία Γορτυνίας εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα χώρα τοῦ νομοῦ, κατέχει τὸ β.δ. αὐτοῦ καὶ κεῖται μετὰ τοῦ ὄρους Μαινάλου, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸς α. τοῦ ὄρους Λυκαίου, ὅπερ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας, καὶ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ἐρυμάνθου, αἵτινες τὴν περιορίζουσιν ἀπὸ τῶν νομῶν Ἀχαΐας καὶ Ἡλείας περιλαμβάνει δ' ἐντὸς αὐτῆς πολλὰς διακλαδώσεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλειότεραι εἶναι τὸ Θαυμασίον καὶ ἡ Ὀστρακίνα. Τὰ ὄρη τῆς Γορτυνίας εἶναι μεγάλα καὶ δύσβατα· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ ψῦχος ἐνταῦθα κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας εἶναι δριμύ καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συγκοινωνία δυσκολωτάτη. Τὰ ὄρη ταῦτα καλύπτονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν

καί ἔχουσιν ἀφθονωτάτας βοσκάς· ἔνεκα δὲ τούτου οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς χώρας τρέπονται εἰς τὴν ὑλοτομίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Μεταξὺ τῶν ὄρέων τῆς Γορτυνίας ῥέουσι πολλοὶ χεῖμαρροι καὶ τινες ὀρμητικοὶ ποταμοὶ ὡς ὁ Λάδων καὶ ὁ Γορτύνιος, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἄλφειόν.

Πρωτεύουσα τῆς Γορτυνίας εἶναι ἡ Δημητσάνα, ἡ πατρίς τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τὸν ὅποιον ἀπηγχόνισαν οἱ Τοῦρκοι τῷ 1821 καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Γερμανοῦ, ἔχουσα 2,400 κατ.

Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν 14 ὑδρομήνητοι πυριτιδόμυλοι, οἵτινες νυχθημερὸν ἐργαζόμενοι κατῶρθονον ἅ ἐφοδιάζωσι τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν διὰ πυριτίδος· ἐν αὐτῇ δὲ ὑπῆρχει καὶ μεγάλη βιβλιοθήκη μὲ πολύτιμα χειρόγραφα. Πρὸς β. τῆς Δημητσάνης εἶναι τὰ Λαγκάδια, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Γορτυνίας, ἔχουσα 6,800 κατ. Ἄλλαι κῶμαι εἶναι ἡ Ζάτουνα, ἡ Στερνίτσα, ἡ Βυτίνα ἔχουσα γεωργικὸν σταθμὸν καὶ ἡ Καρύταινα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἄλφειοῦ καὶ ἔχει ὀχυρὸν φρούριον καὶ 1200 κατ.

3. Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως.

Ἡ ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως περιλαμβάνει τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ καὶ πρὸς δ. μὲν ἔχει τὸ Λύκαιον καὶ τὰ Νόμια ὄρη ὑψηλὰ καὶ δασώδη, τὰ ὁποῖα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῶν νομῶν Μεσσηνίας καὶ Τριφυλίας, πρὸς ἀ. δὲ τὰς βορείους διακλαδώσεις τοῦ Πάρνωνος καὶ πρὸς ν. τὰς βορείους ὑψεῖρας τοῦ Ταυγέτου. Μεταξὺ τῶν ὄρέων τούτων ἐκτείνεται τὸ ὄροπέδιον τῆς Μεγαλοπόλεως, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔχουσι τὰς πηγὰς αὐτῶν ὁ Εὐρώτας, ὅστις ῥέων πρὸς ν. εἰσβάλει εἰς τὴν Λακεδαίμονα καὶ ὁ Ἄλφειός, ὁ ὁποῖος ἐν ἀρχῇ μὲν ῥεεῖ πρὸς β. ἔπειτα δὲ κάμπτεται πρὸς δ. καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἥλειαν. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει ἀφθόνους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ πολὺν εἶνον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Μεγαλόπολις, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται Σινᾶνον, ἔχει δὲ 1,400 κ. καὶ κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἄλφειοῦ πρὸς ν. τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Μεγαλόπολις, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβαίων Ἐπαμεινώνδας καὶ ἐξ ἧς κατῆ-

γατο ὁ Φιλοποίμην ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας καὶ ὁ ἔσχατος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πρὸς δ. τῆς Μεγαλοπόλεως εἶναι ἡ κωμόπολις Ἰσαρι, ἔχουσα 1,500 κ. καὶ πρὸς ν. ἡ ὄρεινὴ κωμόπολις Λεοντάριον.

4. Ἐπαρχία Κυνουρίας.

Ἡ Ἐπαρχία Κυνουρίας κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ νομοῦ, ἔχει δὲ πρὸς ἀ. τὸν Ἀργολικὸν κόλπον καὶ κεῖται μεταξύ τοῦ ὄρους Πάρωνος, ὁ ὁποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νομοῦ Λακεδαιμόνος καὶ τοῦ ὄρους Παρθενίου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀργολίδος. Τὸ ἔδαφος τῆς Κυνουρίας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, ἡ δὲ παραλία αὐτῆς ἀλίμενος καὶ τραχεῖα· μόνον πρὸς β. πλησίον τῆς Ἀργολίδος ἐκτείνεται μικρὰ καὶ ἐπιμήκης πεδιάς, ἡ ὁποία κατέρχεται μέχρι τῆς παραλίας καὶ λέγεται πεδιάς τοῦ Ἄστρους. Ἡ Κυνουρία λέγεται καὶ Τσακωνιά, ἔχει δὲ κλίμα εὐκραὲς καὶ παράγει δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον, πορτοκάλια, κάστανα καὶ πολλὰς ἄλλας ὀπώρας. Τινὲς τῶν κατοίκων τῆς Κυνουρίας ὀμιλοῦσιν ἰδίαν διάλεκτον (τὰ Τσακωνικά), ἡ ὁποία ἐν πολλοῖς εἶναι ἀκατάληπτος εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Λεωνίδιον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας ἀποκρήνου βουνοῦ πλησίον τῆς παραλίας καὶ ἔχει 3700 κ. Πρὸς β. τοῦ Λεωνιδίου εἶναι τὸ Ἄστρος, μικρὰ παράλιος κώμη, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὀμωνύμου πεδιάδος. Ἐνταῦθα συνῆλθεν ἡ Δευτέρα Ἐθνικὴ Συνέλευσις ὑπὸ τὸν Πετρόμπετην τῷ 1823. Εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ Πάρωνος, εἶναι τῆ ὄρεινὴ κωμόπολις Ἅγιος Πέτρος, ἔχουσα 3,800 κ. Πρὸς β. τοῦ Ἁγίου Πέτρου εἶναι αἱ μικραὶ κωμοπόλεις Βέρβαινα καὶ Δολιανά, αἱ ὅτινες ἀπέβησαν ὀνομασταὶ διὰ τὰς αὐτόθι νίκας τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Νικηταρᾶν κατὰ τῶν Τούρκων.

Νομὸς Λακεδαιμόνος.

Ὁ νομὸς Λακεδαιμόνος κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ κεῖται δὲ πρὸς ν. τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας καὶ καταλήγει εἰς τὴν χερ-

σόνησαν τὴν βρεχομένην ὑπὸ τοῦ Μυρτώου πελάγους πρὸς ἀ. καὶ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου πρὸς δ. καὶ ἦτις ἀποτελεῖται εἰς τὸ ἀκρωτήριον Μαλέαν.

Ὁ νομὸς Λακεδαιμόνος ἔχει 85,000 κατ. πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας: 1) Λακεδαιμόνος καὶ 2) Ἐπιδάουρου Λιμηρᾶς.

Ἐπαρχία Λακεδαιμόνος.

Ἡ ἐπαρχία Λακεδαιμόνος κεῖται μεταξύ τοῦ Ταυγέτου καὶ τοῦ Πάρνωνος καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης περιλαμβάνουσα ὅλην σχεδὸν τὴν πεδιάδα, ἣτις ἀρχεται πλησίον τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως καὶ εὐρυνομένη πρὸς ν. καταλήγει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Εὐρώτας, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. Ἡ πεδιάς τῆς Λακεδαιμόνος εἶναι εὐφοροτάτη, παρῆγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ὄσπρια καὶ εἰς πολλὰ μέρη εἶναι κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, μωρεῶν, πορτοκαλλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Σπάρτη, ἡ ὁποία ἐκτίσθη μετὰ τὴν ἐπανάστασιν παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ἐπὶ τῶν ἑρείπιων τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἔχει 4,200 κατ. Ἡ δὲ ἀρχαία Σπάρτη, ἡ ὁποία διὰ τῆς νομοθεσίας τοῦ Λυκούργου κατέστη ἡ μία ἐκ τῶν δύο μεγαλειτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἔκειτο ἐπὶ πολλῶν χαμηλῶν λόφων καὶ κατὰ τοὺς ἐνδοξοὺς αὐτῆς χρόνους ἦτο ἀτείχιστος, διότι εἰ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται ἐφρόνουσι, ὅτι τὰ στήθη τῶν πολιτῶν εἶναι τὸ ἀριστὸν ὄχυρῶμα τῆς πόλεως. Τῆς ἐνδοξοῦ ταύτης πόλεως ἐλάχιστα μόνον λείψανα ἀνευρέθησαν, ἐν οἷς τὰ ἑρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Χαλκιοῦ καὶ Ἀθηνᾶς καὶ τὰ τοῦ ἀρχαίου θεάτρου. Πρὸς δ. τῆς Σπάρτης εἶναι κομὸπολις Μισθρᾶς, ἐν ἣ εἶχε τὴν ἔδραν αὐτοῦ «ὁ δεσπότης τοῦ Μωρέως» Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ ὁποῖος ἀνελθὼν ἔπειτα εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

2. Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς περιλαμβάνει ὅλην τὴν χερσόνησον, ἣ ὅποια σχηματίζεται ὑπὸ τῶν νοτίων διακλαδώσεων τοῦ Πάρωνος καὶ καταλήγει εἰς τὸ τρικυμιῶδες ἀκρωτήριο Μαλιάν πρὸς δ. τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μικρὰ νῆσος Ἐλαφρόνησος, κειμένη εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. Ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἥτις εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῆ, περιλαμβάνει καὶ τινὰς μικρὰς πεδιάδας, τῶν ὁποίων ἐπισημοτέρα εἶναι ἡ εὐφορος πεδιάς τοῦ Ἑλους, κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρώτα· παράγει δὲ ἀφθονα κρόμμυα, σῦκα, οἶνον, ἔλαιον, βλανίδια καὶ τρέφει πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι οἱ Μολάοι, κωμόπολις μεσόγειος, ἣ ὅποια κεῖται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας εἰς τὸ ἄκρον εὐφόρου καὶ τερπνοτάτης κοιλάδος καὶ ἔχει 1500 κ. Πρὸς ν. ἀ. αὐτῆς εἶναι ἡ Μονεμβασιά, ἣ ὅποια κεῖται ἐπὶ νησουλίου τοῦ Μυρτώου πελάγους συνδεομένου μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ λιθίνης γεφύρας μήκους 150 μέτρων καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Μολάων δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πρὸς ἀν. δὲ τῆς Ἐλαφρόνησου εἶναι ἡ Νεάπολις, παράλιος κώμη, ἔχουσα ἀξιόλογον ναυτικόν.

Νομὸς Λακωνικῆς.

Ὁ νομὸς τῆς Λακωνικῆς κατέχει τὸ μέσον τοῦ νοτίου μέρους τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀκριβῶς τὴν χερσόνησον τὴν σχηματιζομένην μετὰ τοῦ Μεσσηνιακοῦ καὶ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο Ταίναρον.

Ὁ νομὸς τῆς Λακωνικῆς ἔχει 63,000 κατ., πολιτικῶς δὲ διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, 1) Γυθείου, 2) Οἰτύλου καὶ 3) Κυθήρων,

1. Ἐπαρχία Γυθείου.

Ἡ ἐπαρχία Γυθείου ἀποτελεῖ τὴν ἀνατολικὴν Μάνην, περιλαμβάνει δὲ ὅλην τὴν ἀνατολικὴν κατωφέρειαν τῆς χερσονήσου τῆς προεκτεινομένης ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου καὶ ὅλην τὴν παραλίαν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου μέχρι σχεδὸν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐρώτα. Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῆ, μόνον δὲ

πρὸς τὸν Εὐρώταν τὸ ἔδαφος εἶναι ὀμαλώτερον καὶ μᾶλλον πεδινόν· παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, ἐξαιρέτων ἔλαιον, οἶνον πολύν, Κορινθιακὴν σταφίδα καὶ ἄφθονα βλανίδια. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ Γύθειον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ ἔχει 4000 κατ. Τὸ Γύθειον εἶναι ἐκτισμένον πλησίον τῆς θέσεως, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις καὶ εἶναι τὸ ἐπίγειον τῆς Σπάρτης, μετὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

2. Ἐπαρχία Οἰτύλου.

Ἡ Ἐπαρχία Οἰτύλου κατέχει ὅλην τὴν δυτικὴν κατωφέρειαν τοῦ Ταυγέτου μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας μέχρι τοῦ Ταϊνάρου πρὸς ν. Ὁ Ταύγετος εἶναι τὸ ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου, ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρχαδίας καὶ διευθυνόμενος πρὸς ν. χωρίζει τοὺς νομοὺς Λακωνικῆς καὶ Λακεδαιμόνος ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας καὶ ἀποτελεῖ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀκρωτήριο Ταίναρον. Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει πολὺν καὶ ὑψηλὸν κορυφῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χιονοσκεπεῖς καὶ τὰς μὲν κλιτύας αὐτοῦ περιστεφουσι μεγαλοπρεπέστατα δάση ἐλατῶν, εἰς δὲ τὰς ὑπερείας ἐκτείνονται μεγάλα καὶ πυκνὰ δάση δρυῶν, περιέχει δὲ καὶ πολλὰ χρωματιστὰ μάρμαρα. Ἡ ἐπαρχία αὕτη περιλαμβάνει τὴν κυρίως ἢ μέσα καλουμένην Μάνην, ἡ ὁποία εἶναι μεστὴ ἀγρίων ὄρεων, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐξοχὴν εὐανδρὸς οὐδέποτε ὑποταχθεῖσα εἰς τοὺς Τούρκους· παράγει δὲ ἐκλεκτὸν ἔλαιον καὶ ἄφθονα βλανίδια.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἀρεόπολις (Τσίμοβα), ἡ ὁποία κεῖται πλησίον τοῦ ὄρου αὐτῆς Λιμένι καὶ ἔχει 2,000 κατ. Πρὸς β. αὐτῆς εἶναι ἡ Οἰτύλος, ἐξ ἧς ἡ ἐπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα, ἔχουσα περὶ τοὺς 1200 κατ. καὶ ἔτι βορειότερον ἡ μικρὰ παράλιος κώμη Καρδαμύλη.

6. Ἐπαρχία Κυθήρων.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Κυθήρων καὶ ἐκ τινος μικρᾶς νήσου, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς ν. αὐτῆς καὶ λέγεται Ἀντικύθηρα.

Τὰ Κύθηρα εἶναι μία ἐκ τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ

κείνται πρὸς ν. τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα. Ἡ παραλία τῆς νήσου εἶναι ἀπότομος καὶ βραχύδης, ἀλλ' ἐν τῇ μέσῳ ἔχει πολλὰς μικρὰς κοιλάδας τερπνοτάτας καὶ πολὺ καταλλήλους εἰς τὴν ἀμπελοουργίαν καὶ ἐλαιοφυτείαν. Τὰ Κύθηρα, τὰ ὅποια λέγονται κοινῶς Τσιρίγο, ἔχουσι λαμπρὰ μεταλλικὰ ὕδατα καὶ 12,300 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων εἶναι καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωσιν ἐν τῇ νήσῳ ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη καὶ μάλιστα εἰς τὴν Σμύρνην. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Κύθηρα, μικρὰ κωμόπολις κειμένη εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου πλησίον τῆς παραλίας.

Τὰ δὲ Ἀντικύθηρα εἶναι ἡ νοτιωτάτη νῆσος τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους καὶ ἔχουσι περὶ τοὺς 500 κατ. καταγομένους ἐκ Κρήτης.

Νομὸς Μεσσηνίας.

Ὁ Νομὸς Μεσσηνίας κατέχει τὸ ν.δ. μέρος τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας, Λακεδαιμόνος καὶ Λακωνικῆς μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους, τὸ ὅποion εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει πρὸς ν. τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· πρὸς β. δὲ ὁ νομὸς οὗτος συνορεύει μὲ τὸν νομὸν Τριφυλίας καὶ τὴν ἐπαρχίαν Μεγαλοπόλεως, καταλήγει δὲ πρὸς ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριο Ἀκρίταν, ἀπεναντι τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Θηγανοῦσα, καλουμένη κοινῶς Βενέτικο, καὶ πρὸς δ. αὐτῆς 4 ἄλλα νησίδρια, ὀνομαζόμενα Οἰνοῦσαι. Οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς Ἑλλάδος ἔχει τόσον θελκτικὸν κλίμα, οὐδὲ τόσον εὐφορον ἔδαφος· καὶ τοῦτο δὲ καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς πυκνότατος, διότι οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ἀνέρχονται εἰς 19,000. Ἔνεκα τῆς ἐκτάκτου ταύτης γονιμότητος καὶ τῆς μοναδικῆς εὐφορίας τοῦ ἐδάφους, ἂν καὶ πολλὰκις ἡ Μεσσηνία κατεστράφη ἐκ μαφόρων πολέμων εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἐν τούτοις ταχέως πάντοτε ἀνέλαβεν· ἐνῶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἠρημώθη π' ἄκρου εἰς ἄκρον ὑπὸ τοῦ Ἰμβραήμ, σήμερον ὅμως πάλιν εἶναι ἡ κῆπος καλλιεργημένη καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν ὠραιωτέρων νομῶν τοῦ κράτους. Ὁ νομὸς Μεσσηνίας πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας 1) Καλαμῶν, 2) Μεσσήνης καὶ 3) Πυλίας.

1 Ἐπαρχία Καλαμῶν.

Ἡ ἐπαρχία Καλαμῶν κατέχει τὸ ν.ά. μέρος τοῦ νομοῦ περιλαμβάνουσα ὅλην σχεδὸν τὴν χώραν, ἡ ὁποία εἶναι μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Παμίσου καὶ τῶν ὑπαιρειῶν τοῦ Ταυγέτου. Ἡ ἐπαρχία αὕτη πρὸς β. ἄ. εἶναι μᾶλλον ὄρεινῆ, ἀλλὰ πρὸς ν.δ. καταλαμβάνει μέγα μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Πάμισος, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Νομίων ὄρεων (Τετράζι) καὶ ῥέει πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. Ἡ πεδιάς αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, βόρειον καὶ νότιον, εἶναι δὲ εὐφορώτατη καὶ κατὰ φύτον ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, συκῶν, μωρεῶν, πορτοκαλλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ καὶ ἐκλεκτοὶ εἶναι καὶ πρῶτότερον ὀριμάζουσι.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ Καλάμαι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νεδῶνος εἰς 20 λεπτῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας, ἐνθα εἶναι τὸ ἐπίγειον αὐτῶν αἱ Νεαὶ Καλάμαι. Αἱ Καλάμαι ἔχουσι περίφημα οἰοπνευματοποιεῖα, μεταξοκλωστήρικα ἀτμοκίνητα καὶ διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα, εἶναι δὲ μία τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ κράτους, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς ἀνατολικῆς Μεσσηνίας λαμβάνοντα τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. π. χ. σῦκα Καλαμῶν, ἐλαίαι Καλαμῶν καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ 12,300 κατοικοὺς. Ἡ συγκοινωνήσις δὲ ὁσονούτω μετὰ τῆς Τριπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Αἱ Καλάμαι εἶναι ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ πόλις, ἥτις ἐκυριεύθη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Πετρόμπεη τῆ 23ῆς Μαρτίου 1821· ἄλλαι κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν εἶναι ἡ Σίτσοβα, τὸ Ἀρφαρὰ καὶ Ἀσλάναγα.

2. Ἐπαρχία Μεσσήνης.

Ἡ ἐπαρχία Μεσσήνης κεῖται πρὸς β.δ. τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν περιλαμβάνουσα τὸ μέγιστον καὶ εὐφορώτατον μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι διὰ τὴν εὐφορίαν αὐτῆς ὠνόμαζον Μακρῆαν. Ἡ εὐδαίμων αὕτη πεδιάς εἶναι ὡς εὐθαλῆς κῆπος κατὰ

φυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, ἔχει δὲ τόσον γλυκὺ κλίμα, ὥστε νὰ εὐδοκίμωσιν ἐν αὐτῇ καὶ πολλὰ φιλόθερμα φυτά, τὰ ὁποῖα εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ προκόψωσι. Πρὸς β.δ. τῆς πεδιάδος ταύτης εἶναι τὸ ὄρος Ἰθάμη, κοινῶς Βουλκιάνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατέφυγον οἱ Μεσσηνιοὶ κατὰ τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον. Εἰς τὰς ὑπάρχειας τοῦ ὄρους τούτου σφίζονται ἀκόμη πολλὰ λειψάνα τῆς ἀρχαίας πόλεως Μεσσήνης, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδης συναθροίσας ἐν αὐτῇ τοὺς εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος διεσπαρμένους Μεσσηνίους. Τὸ δὲ βόρειον τμήμα τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος φράσσει πρὸς β. ἡ ὄροστοιχία τῶν Νομιῶν ὀρέων, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ λέγεται *Τετράγιον*. Εἰς μίαν τῶν κορυφῶν τῆς ὄροστοιχίας ταύτης, Εἶραν καλουμένην, ἔκειτο τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ 11 ὅλα ἔτη ἀνδρείως ὑπερήσπισε κατὰ τὸν δευτέρου Μεσσηνιακὸν πόλεμον ὁ ἑνδοξος στρατηγὸς τῶν Μεσσηνίων Ἀριστομένης ἠρωϊκῶς μαχόμενος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Μεσσήνη, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Νηοὶ* καὶ κεῖται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμίσου εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτῆς, ἡ Μπουῦκα. Ἡ Μεσσήνη εἶναι ἐμπορικὴ πόλις, ἔχει 6,200 κατ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Καλαμῶν δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἄλλαι κῶμαι τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ἡ Ἀνδροῦσα, τὸ Μαυρομμάτι παρὰ τὰ ὄρη τῆς ἀρχαίας Μεσσήνης, Μελιγαλᾶς καὶ Διαβολίτσιον ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ ὁδοῦ Καλαμῶν-Τριπόλεως.

3. Ἐπαρχία Πυλίας.

Ἡ ἐπαρχία Πυλίας κατέχει τὸ ν.δ. μέρος τοῦ νομοῦ περιλαμβάνει δὲ ὅλην τὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μετὰ τὸν Ἰόνιον πελάγους καὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ καταλήγει εἰς τὸν Ἀκρίαν. Ἡ χερσόνησος αὕτη εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινή, διότι σχηματίζεται ἐκ τινος ὄροστοιχίας, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ λέγεται Λυκοῦδημος (Μαθίας) καὶ ἐκατέρωθεν ὑπάρχειαι τῆς ὄροστοιχίας αὐτῆς εἶναι εὐφορώταται.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Πύλος, ἡ ὁποία ἔχει 2,150 κ.

καὶ κείται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, ὅστις λέγεται καὶ κόλπος τοῦ Ναβαρινού. Ὁ κόλπος οὗτος εἶναι μικρὸς, ἀλλ' ὠραιότατος· φράσσει δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἢ μικρὰ καὶ βραχύδης νῆσος Σφακτηρία μεταβάλλουσα οὕτως αὐτὸν εἰς μέγαν καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ ἠνωμένοι στόλοι Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας κατέστρεψαν ὀλοσχερῶς τὸν Τουρκικὸν καὶ Αἰγυπτιακὸν στόλον τῷ 1827 καὶ ἐξησφάλισαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ νῆσος Σφακτηρία εἶναι ὀνομαστή, διότι ὀχυρωθέντες ἐν αὐτῇ οἱ Ἕλληνες ἀντίστησαν ἡρωϊκῶς κατὰ τῆς στρατιᾶς καὶ τοῦ στόλου τοῦ Ἰμβραήμ πασσᾶ. Τότε ὡς ἐκ θαύματος μετὰ ἡρωϊκὸν ἀγῶνα ἐσώθη τὸ πλοῖον τοῦ Τσαμαδοῦ «Ἄρης», διασπίσαν τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Τὸ πλοῖον τοῦτο ἐπισκευασθὲν σώζεται μέχρι σήμερον. Πρὸς ν. τῆς Πύλου εἶναι ἡ Μεθώνη, ἡ ὁποία κείται εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ βουνοῦ καὶ ἔχει 1700 κ. Ἡ Μεθώνη ἔχει ἰσχυρὸν φρούριον καὶ καλὸν λιμένα. ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Μιαούλης τῷ 1825 ἐπυρπόλησεν ἑννέα Αἰγυπτιακὰ πλοῖα. Πρὸς δ. τῆς Μεθώνης ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου εἶναι ἡ Κορώνη, ἔχουσα 3,000 κ. Ἡ πόλις αὕτη κείται πέντε ὄρας πρὸς ν. τῆς ἀρχαίας Κορώνης, ἡ ὁποία ἦτο, ὅπου σήμερον κείται ἡ παράλιος κώμη Πεταλίδιον, καὶ εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ βράχου προεξέχοντος εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν ὁποῖον περιστρέφει ἰσχυρότατον φρούριον, εἰς δὲ τὸ β. μέρος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Μανιάκι, ἡ ὁποία ἀπέβη ὀνομαστή, διότι ἐν αὐτῇ ἔπεσεν ἐνδοξῶς τῷ 1825 ὁ ἀτρόμητος Παπαφλέσας, ἡρωϊκῶς μαχόμενος ἐναντίον πολυαριθμῶν ἐχθρῶν τῆς πατριδος.

Νομὸς Τριφυλίας.

Ὁ νομὸς Τριφυλίας κατέχει τὸ μέσον σχεδὸν τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Πελοποννήσου. Ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Πυλίας καὶ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀλφειοῦ πρὸς β. καὶ ἀπὸ τῆς Γορτυνίας μέχρι τοῦ Κυπαρισσιακοῦ κόλπου πρὸς δ., ἔχει 86,500 κ. καὶ διαίρεται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας, 1) Τριφυλικὴ καὶ 2) Ὀλυμπικὴ.

1. Ἐπαρχία Τριφυλίας.

Ἡ ἐπαρχία Τριφυλίας περιλαμβάνει ὅλον τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Μεσσηνίας, τὸ ὅποτον ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς Πυλίας καὶ τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Νέδας, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν Νομίων καὶ ῥέων πρὸς δ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον. Κατὰ μῆκος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὑψοῦται μακρὰ, ἀλλὰ χαμηλὴ ὄροστοιχία, πρὸς δ. τῆς ὁποίας ἡ χώρα καθίσταται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πεδινὴ καὶ περικλείει πολλὰς τερπνοτάτας κοιλάδας καὶ τινὰς στενάς πεδιάδας εὐφροωτάτας ἐκτεινομένης μέχρι τῆς παραλίας. Τὰ πεδινὰ ταῦτα μέρη ἔχουσι κλίμα γλυκύτατον καὶ εἶναι κατάφυτα ἐξ ἀμπελων καὶ μάλιστα σταφιδαμπέλων, ἐλαιῶν, συκῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κυπαρισσία, ἐκτισμένη ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ βουνοῦ καὶ ἔχει 6,500 κ. Ἡ πόλις αὕτη ἀπέχει 25 λεπτά τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅπου κεῖται ὁ ὄρμος αὐτῆς (παραλία Κυπαρισσίας) ἔχει μεγάλην πλατείαν καὶ ὠραίας οἰκίας ἀνοικοδομηθείσας μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν σεισμόν τοῦ 1886. Πρὸς ν. δ. τῆς Κυπαρισσίας καὶ πλησίον τῆς παραλίας εἶναι τὰ Φιλιατρά, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα 9700 κ. Καὶ ἡ πόλις αὕτη ἀνοικοδομήθη μετὰ τὸν φοβερὸν σεισμόν τοῦ 1886. ἔχει ὠραίαν πλατείαν καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς. Πρὸς ν. τῶν Φιλιατρῶν εἶναι οἱ Γαργαλιᾶνοι, οἱ ὁποῖοι κεῖνται ἐπὶ θέσεως περιβλέπτου ὑπεράνω τερπνοτάτης κοιλάδος καὶ ἔχουσιν ὠραίας οἰκίας καὶ 5700 κ. Πρὸς ἀ. δὲ τῶν Γαργαλιᾶνων εἶναι ἡ πλουσία κωμόπολις Λιγούδιστα, ἔχουσα 2700 κ. Ἀτυχῶς καὶ κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1899 πάλιν σεισμὸς φοβερός ἐκλόνισε τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐπενεγκῶν μεγάλας βλάβας εἰς τὰς οἰκίας τῶν διαφόρων ὄψεων καὶ χωρίων.

2. Ἐπαρχία Ὀλυμπίας.

Ἡ ἐπαρχία Ὀλυμπίας περιλαμβάνει τὴν ἄρχαίαν Τριφυλίαν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Νέδας μέχρι τοῦ Ἄλφειοῦ. Τὸ ἀ. μέρος τῆς Ὀλυμπίας εἶναι ὄρεινόν, διότι εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ οἱ δυτικοὶ κλάδοι τοῦ ὄρους Παίου· ἀλλὰ πρὸς δ. τὸ ἔδαφος καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλ-

λον πεδινόν και καταλήγει εις τόν Κυπαρισσιακόν κόλπον, όπου εκτείνεται μεγάλη αλιτενης πεδιάς, τής οποίας τό βόρειον μέρος κατέχει ή λιμνοθάλασσα τής 'Αγουλινίτσας. 'Η 'Ολυμπία παράγει δημητριακούς καρπούς, σταφίδα πολλήν και οίνον, τρέφει δέ και πολλά ποιμνια αιγών και προβάτων.

Πρωτεύουσα τής έπαρχίας είναι ή 'Ανδρίτσαινα, ή οποία κείται εις τās ύπωρείας του Λυκαίου και έχει αξιόλογον βιβλιοθήκην και 2,100 κατ. Παρά τās έκβολάς δέ του 'Αλφειου είναι ή κωμόπολις 'Αγουλινίτσα έχουσα 2,600 κατ. εκ τής κωμοπόλεως δέ ταύτης έλαβε τό όνομα και ή παρ' αυτήν κειμένη λιμνοθάλασσα, ή οποία χρησιμεύει ως ίχθυοτροφειον.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

'Ολοι αι νήσοι του Αιγαίου πελάγους κατοικούνται υπό 'Ελλήνων, άλλ' άλλαι μὲν εξ αυτών διατελοῦσιν ακόμη υπό τόν ζυγόν τής Τουρκίας, άλλαι δέ απελευθερωθείσαι ανήκουσιν εις τό 'Ελληνικόν βασιλειον. Αι ελεύθεροι νήσοι υποδιαιρούνται εις 2 νομούς, τής Εύβοίας και των Κυκλάδων.

Νομός Εύβοίας.

'Ο νομός Εύβοίας είναι προς ά. τής Στερεας 'Ελλάδος, περιλαμβάνει δέ τās νήσους Εύβοιαν και Σκῦρον. 'Ο νομός ούτος έχει 115,500 κατ., και διαιρείται πολιτικώς εις 3 έπαρχίας: 1) Χαλκιδος, 2) Εψηρωχρίου και 3) Καρυστίας. 'Εκ τούτων ή Καρυστία κατέχει τό νότιον μέρος τής Εύβοίας και συμπεριλαμβάνει και τήν νήσον Σκῦρον, γνωστήν εκ των μύθων του 'Αχιλλέως και Θησέως.

Η ΝΗΣΟΣ ΕΥΒΟΙΑ

Ἡ Εὐβοία εἶναι ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, κεῖται δὲ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ ἔχει σχῆμα ἐπιμήκης εὐρυομένη εἰς τὸ μέσον καὶ στενομένη κατὰ τὰ ἄκρα. Ἡ Εὐβοία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῶν νομῶν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας καὶ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζεται διὰ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ὅστις διὰ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, βόρειον καὶ νότιον. Ἡ β. δ. ἄκρα τῆς Εὐβοίας σχηματίζει μετὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Φθιώτιδος πορθμὸν στενὸν καὶ ἐπιμήκη καὶ καταλήγει εἰς δύο ἀκρωτήρια, τὸ Ἀρτεμίσιον, ὅπου ἔγειναν αἱ πρῶται ναυμαχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν τῷ 480 π. Χ. καὶ τὸ Κηναῖον, τὸ ὁποῖον εἰσχωρεῖ βαλέως ἐντὸς τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ ἔχει πρὸς ν. αὐτοῦ τὰς λεγόμενας Λιχάδας νήσους. Ἡ δὲ ν. ἀ. ἄκρα τῆς Εὐβοίας σχηματίζει μετὰ τῆς νήσου Ἄνδρου πορθμὸν τρικυμιάδην καὶ ἀποτελεῖται πρὸς β. ἐν εἰς τὸ ἀκρωτήριο Καφηρέα, πρὸς ν. δὲ εἰς τὸν Γεραιστὸν. Μεταξὺ τοῦ νοτίου τμήματος τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς ὑπάρχουσι μικραὶ τινες νῆσοι, ἡ μεγαλειτέρα τῶν ὁποίων λέγεται Πεταλῖαι καὶ ἀνήκει μετὰ τριῶν ἄλλων εἰς τὸν Βασιλεῖα. Ἡ Εὐβοία ἄλλοτε ποτε συνείχετο μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ὁποίας πεσπᾶσθη διὰ μεγίστου ῥήγματος, τὸ ὁποῖον σήμερον κατέχει ἡ Θάσος.

1. Ἐπαρχία Χαλκίδος.

Ἡ ἐπαρχία Χαλκίδος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ὄρους Τελεθρίου μέχρι τοῦ ὄρους Κοτυλαίου, εἰς ὃ καταλήγει μεγάλη ὄροστοιχία, τῆς ὁποίας ὑψηλοτέρα κορυφή λέγεται Δίρρος. Τὸ βόρειον μέρος τῆς ὄροστοιχίας ταύτης, ἐνῶ πρὸς τὸ Αἰγαῖον καταπίπτει ἀποτόμως καὶ καθίσταται τὴν παραλίαν ἀλίμενον καὶ βραχῶδη, ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους καθίσταται βαθμηδὸν καὶ σχηματίζει ὠραίαν δασώδη κοιλάδα. Πρὸς δ. τῆς κοιλάδος ταύτης εἶναι τὸ ὄρος Κανδῆλι, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται

ται κατὰ μήκος τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, εἰς ὃν κατακρημνίζεται καὶ προεκβάλλει βράχους μεγάλους καὶ ἀπορροῶνας. Πυκνότερα δάση περιστεύουσι τὰ ὄρη ταῦτα καὶ χλωροὶ λειμῶνες καλύπτουσι τὰ κράσπεδα αὐτῶν· μεταξύ δὲ τῶν ὄρεων περικλείονται πολλὰ εὐφορώτατα κοιλάδες, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶναι κατάρυτοι ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων, εἰς ἄλλας δὲ πάλιν καλλιεργεῖται ὁ σίτος καὶ οἱ λοιποὶ δημητριακοὶ καρποί. Πρὸς δ. δὲ τῆς Δίρφου ἐκτείνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορὸς πεδιάς τῆς Χαλκίδος, ἡ ὁποία παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβηκα, οἶνον, ἔλαιον καὶ διαφόρους ὀπώρας. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ ποταμὸς Ἀήλας, ὅστις πη ἀξίει ἐκ τῆς Δίρφου καὶ ῥέων πρὸς δ. ἐκβάλλει πλησίον τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐβοίου.

Πρὸ εὐόουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὅλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Χαλκίς κειμένη εἰς τὸ στενότερον μέρος τοῦ πορθμοῦ, ἔνθα ὑπάρχει σιδηρὰ γέφυρα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν νῆσον μετὰ τῆς Βοιωτίας. Ἡ Χαλκίς ἔχει λαμπρὰ οἰνοπνευματοποιεῖα, διάφορα ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 8,600 κατ. μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ τινες Ἰσραηλιταὶ καὶ Μωαμεθανοί. Ἐνταῦθα γίνεται καθ' ἐλάχιστην τὸ ὄρατον φαινόμενον τῆς καλιφροῦς· ἄλλοτε δηλαδὴ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης φέρονται μεθ' ὀρυθῆς πρὸς τὰ ἄνω τοῦ πορθμοῦ, ἄλλοτε δὲ πάλιν ῥέουσι μετὰ μεγάλῃς ταχύτητος πρὸς τὰ κάτω δίκην ὀρητικῶν ποταμῶν. Πρὸς ν. ἀ. τῆς Χαλκίδος εἶναι τὰ Νέα Ψαρά, τὰ ὅποια ἐκτίσαν οἱ Ψαριανοὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἠρωϊκῆς αὐτῶν νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὰ Νέα Ψαρά εἶναι μικρὰ παράλιος κώμη κειμένη ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ἐρετρίας, ἔχουσι δὲ τὸ προνόμιον ἀ ἐκλέγωσι δύο βουλευτάς.

2. Ἐπαρχία Ξηροχωρίου.

Ἡ ἐπαρχία Ξηροχωρίου κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Εὐβοίας καὶ κείται πρὸς β. τοῦ δασώδους ὄρους Τελεθρίου, τὸ ὅποτον διακρίνεται καὶ καταλήγει πρὸς δ. εἰς τὸ ἀκρωτήριο Κηναῖον. Μετὰ δὲ τοῦ ὄρους τούτου καὶ μιᾶς ἄλλης χαμηλῆς ὄροστοιχίας, ἡ ὁποία κατευθύνεται πρὸς τὸ ἀκρωτήριο Ἀρτεμίσιον, ἐκτείνεται ἡ πε-

τοῦ Ἐπρωχωρίου, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Κάλλας, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Τελεθρίου καὶ ρέων πρὸς β. ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἀρτεμισίου. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι εὐφορωτάτη, παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, ἔλαιον καὶ ἐξαιρετὸν οἶνον.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ἐπρωχώριον, τὸ ὁποῖον ἔχει 3,400 κ. καὶ κεῖται εἰς ἀπόστασιν μίση καὶ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ οἱ Ὁρειοί, μετὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξίτου ὁδοῦ. Πρὸς ν.δ. τοῦ Ἐπρωχωρίου εἶναι ἡ Αἰδηψός, τερπνοτάτη κώμη, κειμένη εἰς τὰς ὑψεῖρας τοῦ Τελεθρίου καὶ ἔχουσα 1,200 κ. Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς ν. τῆς κώμης ταύτης καὶ ὀλίγα μέτρα μακρὰν τῆς θαλάσσης εἶναι τὰ περιώνυμα λουτρὰ τῆς Αἰδηψοῦ, ὅπου ὑπάρχουσι πολλαὶ μεταλλικαὶ πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναβλύζουσι θειοῦχα ὕδατα μεγάλης θερμοκρασίας, ὀνομαστὰ διὰ τὰς ἰαματικὰς αὐτῶν ιδιότητας.

3. Ἐπαρχία Καρυστίας.

Ὅλον τὸ ἄλλο μέρος τῆς Εὐβοίας, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸς ν.δ. τῆς Δίρφους, ἀποτελεῖ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρυστίας, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ νῆσος Σκῦρος. Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ πολυανθρωποτέρα τοῦ νομοῦ, καὶ ἡ μὲν ἀνατολικὴ παραλία αὐτῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπότομος, ἡ δυτικὴ ὅμως ἀκτὴ εἶναι μᾶλλον πεδινὴ καὶ σχηματίζει πολλοὺς λιμένας ἀσφαλεῖς. Ἡ Καρυστία ἔχει πρὸς ν. τὸ ὑψηλὸν ὄρος Ὀχνην, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξάγονται ὠραϊότατα χρωματιστὰ μάρμαρα. Ἡ Ὀχνη συνάπτεται μετὰ τῆς Δίρφους διὰ χαμηλῆς ὄροστοιχίας, ἥτις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδενδρὸς καὶ βραχῶδης καὶ καθιστᾷ ὅλον σχεδὸν τὸ νότιον μέρος τῆς Εὐβοίας ὀρεινόν. Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς ὄροστοιχίας εἶναι ἡ μικρὰ λίμνη Δυστός, πρὸς β. τῆς ὁποίας ἡ νῆσος ἄρχεται εὐουνομένη· πρὸς δ. τῶν διακλαδώσεων τῆς Δίρφους εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Κύμης, ἐν ἣ ἀκμαῖζει μάλιστα ἡ ἀμπελοφυξία. Ἡ Καρυστία παράγει πολὺν καὶ ἐκλεκτὸν οἶνον, ἔλαιον, σῦκα, μέλι ἐξαιρετὸν καὶ διάφορους ὀπώρας.

Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κύμη, ἡ ὁποία κεῖται ἀπέ-

ναντι τῆς νήσου Σκύρου ἡμίσειαν ὄραν μακρὰν τῆς παραλίας καὶ ἔχει 4,800 κατ. Πρὸς τῆς πόλεως ὑπάρχουσιν ἀνθρακωρυχεῖα, ὁ δὲ μελας οἶνος τῆς Κύμης εἶναι ὀνομαστός καὶ περιζήτητος ἐν Εὐρώπῃ. Πρὸς ν. τῆς Κύμης εἶναι τὸ Ἀλιβέριον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ ὑψώματος πλησίον τῆς παραλίας τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ὅπου εἶναι τὸ ἐπίγειον αὐτοῦ, ἡ Σκάλα, καὶ ἔχει 1400 κατ. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἄκρον τῆς νήσου εἶναι ἡ Κάρυστος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Ὀχης πλησίον τοῦ ὁμωνύμου κόλπου. Ἡ Κάρυστος ἔχει λαμπροὺς κήπους λεμονεῶνων καὶ πορτοκαλεῶνων καὶ 1400 κατοίκους.

Ἡ νήσος Σκύρος κεῖται πρὸς β.ά. τῆς Εὐβοίας, ἔχει δὲ 3.500 κατ. καὶ πόλιν ὁμωνύμον κειμένην εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου. Ἡ Σκύρος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον βραχῶδης, παράγει δὲ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ ἔλαιον.

Νομὸς Κυκλάδων.

Κυκλάδες κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο μόνον αἱ νῆσοι αἱ σχηματίζουσαι οἰοῦν κύκλον, τοῦ ὁποῖου θρησκευτικὸν κέντρον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο ἡ Δῆλος, ἡ ἱερὰ νήσος τοῦ Ἀπόλλωνος· ἔπειτα ὁμως προσετέθησαν εἰς αὐτὰς καὶ αἱ νότιοι Σποράδες, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς ν. τῆς γραμμῆς τῆς διερχομένης διὰ τῆς Νάξου καὶ τῆς Σίφνου καὶ οὕτω πᾶσαι ὁμοῦ ἀπετέλεσαν τὸν νομὸν Κυκλάδων. Αἱ περισσότεραι τῶν νήσων τούτων σχηματίζουσι δύο σειράς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία εἶναι κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Εὐβοίας, ἡ δ' ἄλλη κατὰ τὴν προέκτασιν τῆς Ἀττικῆς. Διὰ τοῦτο δὲ ὑποθέτουσιν, ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλουσαν μετ' αὐτῆς μίαν μεγάλην ξηρὰν· ἀφοῦ δὲ αὕτη κατεβυθίσθη, τὰ μὲν χαμηλότερα αὐτῆς μέρη κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἔμειναν δὲ ἐξέχοντα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης μόνον τὰ ὑψηλὰ μέρη, τὰ ὅποια μετεβλήθησαν εἰς νήσους. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι τερπνόταται καὶ μετὰ περισσῆς χάριτος ἐγκατεσπαρμένοι, ἔχουσι δὲ 2,695 τετρ. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ 134,700 κ., οἵτινες ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἀλιείαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὁ νομὸς Κυκλάδων πολιτικῶς διαιρεῖται

εις 7 ἐπαρχίας 1) Σύρου, 2) Τήνου, 3) Ἄνδρου, 4) Κέας, 5) Νέ-
ξου, 6) Μήλου καὶ 7) Θήρας.

1. Ἐπαρχία Σύρου.

Ἡ ἐπαρχία Σύρου περιλαμβάνει τὰς νήσους Σῦρον, Μύκονον, Δῆ-
λον, Ρήνειαν καὶ Γύαρον, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς τελευταῖαι εἶναι
ἰκατοίμητοι.

Ἡ Σῦρος εἶναι μικρὰ νῆσος κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων Κυ-
κλάδων, εἶναι δὲ ἡ πολυανθρωποτέρα τοῦ νομοῦ ἔχουσα 27,700 κ.
Ἡ Σῦρος, ἂν καὶ εἶναι ξηρὰ καὶ ἄνυδρος νῆσος, ἔχει ὅμως γῆν ἐπι-
τηδείαν εἰς καλλιέργειαν κυάμων, ντοματῶν καὶ ἄλλων κηπευτικῶν
φυτῶν, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ ὀριμάζουσι πρωϊμώτατα ἐν αὐτῇ
καὶ διὰ τοῦτο πωλοῦνται εἰς μεγάλας τιμὰς. Πρωτεύουσα τῆς
Σύρου καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Ἐρμούπολις, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτι-
σμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ κατωφεροῦς ἐδάφους εἰς τὴν ἀνατολικὴν
παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει ἐξαιρετικὸν λιμένα, πολλὰ ἀτμόπλοια
καὶ ἰστιοφόρα πλοῖα καὶ 18,700 κ. Ἡ Ἐρμούπολις εἶναι μία τῶν
πλουσιωτέρων καὶ ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ κράτους, ἔχει περίφημα
βυρσοδεφεῖα, μέγα ναυπηγεῖον, νεωλεῖον ἀτμήλατον, ὀνομαστὰ ζα-
χαροπλαστεῖα, ἐν οἷς κατασκευάζονται τὰ περιώνυμα «λουκούμια
τῆς Σύρου» καὶ πολλὰ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα· εἶναι δὲ
προσέτι ὄρασιότατη πόλις ἡ Ἐρμούπολις ἔχουσα προκυμαίαν μεγά-
λην, πλατεῖαν ὄραϊαν, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ πολλὰ ἐκπαι-
δευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη
κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ Χίων καὶ πολλῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἱ-
τινες κατέφυγον εἰς τὴν Σῦρον, τὴν ὁποίαν δὲν ἔβλαψαν οἱ Τούρκοι,
διότι δὲν εἶχε λάβῃ μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Ἡμί-
θειαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἐρμουπόλεως εἶναι ἡ Ἄνω Σῦρος, ἐκτισμένη
εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν ὑψηλοῦ λόφου καὶ ἔχουσα 3,300 κ. ἐκ
τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι καθολικοί.

Πρὸς β.δ. τῆς Σύρου εἶναι ἡ νῆσος Γύαρος, πρὸς ἀ. ἡ Ρήνεια, ἡ
ὁποία λέγεται καὶ *μεγάλη Δῆλος*. Πρὸς ἀν. τῆς Ρηνείας εἶναι ἡ μι-
κρὰ νῆσος Δῆλος, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς λοιμοκαθαρτήριον. Ἡ Δῆλος
θεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἱερὰ νῆσος, διότι πιστευον, ὅτι ν

αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις· ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μεγαλοπρεπὴς ναὸς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ πολλὰ ἄλλα ἱερά, τῶν ὁποίων λείψανά τινα ἀνευρέθησαν διὰ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἀνασκαφῶν.

Πρὸς β.ά. τῆς Δήλου κεῖται ἡ νῆσος Μύκονος, ἡ ὁποία εἶναι μικρά, πετρώδης καὶ ἄγονος, ἔχει δὲ 4.400 κ. ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι ναυτικοί. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Μυκόνου εἶναι ὁμώνυμος, κεῖται δὲ εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλιάν τῆς νήσου καὶ ἔχει 3,000 κ.

2. Ἐπαρχία Τήνου.

Ἡ ἐπαρχία Τήνου ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Τήνου, κειμένης πρὸς β.ά. τῆς Σύρου. Ἡ Τήνος εἶναι νῆσος τραχεῖα, ἀλλ' ἔχει ἄφθονα ὕδατα, παράγει δὲ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ ἔλαιον, καὶ ἔχει 12,300 κ. μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ καθολικοί. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλοὶ ἄλλοι Τήνιοι, οἱ ὅποιοι δὲν μένουσι διαρκῶς ἐν τῇ νήσῳ, ἀλλ' ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη, εἰς τὰ ὅποια συνήθως μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λιθοξόου καὶ τοῦ κτίστου.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Τήνος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν ν.δ. παραλιάν τῆς νήσου καὶ ἔχει 2,400 κ. Ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ περίφημος ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας, εἰς τὸν ὅποτον συρρέουσι δις τοῦ ἔτους, τῆ 25 Μαρτίου καὶ τῆ 15 Αὐγούστου, ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τῆς ἐλευθέρου καὶ δούλης Ἑλλάδος χιλιάδες προσκυνητῶν. Πρὸς β.δ. δὲ τῆς Τήνου εἶναι ἡ κωμόπολις Πύργος, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν λατομεῖα χρωματιστῶν μαρμάρων.

3. Ἐπαρχία Ἄνδρου.

Ἡ ἐπαρχία Ἄνδρου ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Ἄνδρου ἡ ὁποία ἔχει 18,000 κατ. καὶ κεῖται μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Τήνου χωριζομένη ἀπὸ μὲν τῆς Εὐβοίας διὰ τοῦ τρικυμιάδου ποταμοῦ τοῦ Κασηρέως, ἀπὸ δὲ τῆς Τήνου διὰ στενωπάτου αὐλῶν πολὺ ἐπικινδύνου εἰς τοὺς ναυτιλλομένους. Ἡ Ἄνδρος εἶναι ἡ βραχύτερα νῆσος τῶν Κυκλάδων καὶ ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες· διασχίζεται δὲ κατὰ μῆκος ὑπὸ μακρᾶς ὀροστοιχίας, τῆς ὁποίας πολλοὶ κλάδοι διευθύνονται ἐκ δ. πρὸς ἀ. περικλείοντες μεταξὺ των καὶ τινὰς κ.

λάδας εύφορωτάτας και καταρρύτους, ἐν αἷς θαυμασίως εὐδοκιμοῦσιν αἱ πορτοκαλέαι, αἱ λεμονεῖαι και τὰ ἄλλα τὰ ἐσπεριδοειδῆ λεγόμενα δένδρα. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Ἄνδρος κειμένη εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου και ἔχουσα 1800 κατ. Πρὸς ν. αὐτῆς εἶναι ἡ παραλίος κόμη Κόρθιον, εἰς δὲ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς νήσου εἶναι τὸ Γαύρειον.

4. Ἐπαρχία Κέας.

Ἡ ἐπαρχία Κέας περιλαμβάνει τὰς νήσους Κέα, Κύθον και Σέριφον.

Ἡ Κέα εἶναι νῆσος βουνώδης, κεῖται δὲ πρὸς ἀ. τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου και ἔχει 5,000 κατ. Ἡ Κέα κοινῶς λέγεται *Τζιά*, παράγει δὲ ἐξαιρετον οἶνον, βαλανίδια και διαφόρους ὀπώρας. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει μίαν και μόνην κωμόπολιν, ἡ ὁποία εἶναι και πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας και κεῖται ἐπὶ τινος κατωφερείας τοῦ ὄρους Ἁγίου Ἡλίας ἀπέχουσα ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

Πρὸς ν. τῆς Κέας εἶναι ἡ Κύθνος, ἣτις λέγεται κοινῶς *Θερμιά*, εἰς τῶν θερμῶν ἰαματικῶν ὑδάτων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσιν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἁγ. Εἰρήνης, κείμενον εἰς τὴν β.ἀ. παραλίαν τῆς νήσου. Ἡ Κύθνος εἶναι νῆσος τραχεῖα, ἔχει δὲ 4,300 κ., τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις κατοικοῦσιν εἰς τὴν κωμόπολιν Κύθον, κειμένην ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς νήσου μίαν ὥραν μακρὰν τῶν λουτρῶν.

Πρὸς ν. τῆς Κύθνου εἶναι ἡ Σέριφος, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα κυκλωτὲρες και 3.800 κ. Ἡ Σέριφος εἶναι νῆσος μικρὰ και πετρώδης, ἔχει δὲ πολλὰ μεταλλεύματα σιδήρου, τὰ ὁποῖα ἐξαγόμενα πωλοῦνται εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Σέριφος κεῖται ἐπὶ ἐπιτόμου βράχου μίαν ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης και ἔχει 2,400 κ.

5. Ἐπαρχία Νάξου.

Ἡ ἐπαρχία Νάξου περιλαμβάνει τὰς νήσους Νάξον, Πάρον, Ἀντίπαρον και Ἐπισκοπὴν.

Ἡ Νάξος εἶναι ἡ μεγαλειτέρα και εύφορωτέρα νῆσος τοῦ νομοῦ Κυκλάδων, διασχίζεται δὲ ὑπὸ μεγάλης ὀροστοιχίας, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ κεῖται πρὸς ν. και λέγεται Δρύος. Ἡ Νάξος ἔχει

15,600 κ., ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι καθολικοί· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ἐκλεκτὸν οἶνον, πορτοκαλία, λεμόνια, κίτρα καὶ τρέφει ποῦ-ἀριθμὰ ποιμνία. Ἐν αὐτῇ ἐξάγεται τὸ ὄρυκτὸν σμύρις, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ χρήσιμος εἰς τὴν βιομηχανίαν· διότι δι' αὐτῆς ἀκονίζουσι τὰ κοπτερὰ ἐργαλεῖα καὶ λειαινουσι διάφορα ἀντικείμενα. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Νάξος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν β.δ. παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει 1,700 κ. Δύο ὥρας πρὸς ἀ. τῆς πρωτευούσης εἶναι ἡ κωμόπολις Κωμιακὴ, πλησίον τῆς ὁποίας εἶναι τὰ μεταλλεῖα τῆς σμύριδος, ἔχουσα 1400

Ἡ νῆσος Πάρος κεῖται πρὸς δ. τῆς Νάξου, ἔχει δὲ ὀνομαστὰ λατομεῖα περιφύμου ἡμιδιαφανοῦς μαρμάρου, κείμενα ἐπὶ τοῦ ὄρους Μαρπίσσης, τὸ ὁποῖον διακλαδοῦται ἐφ' ὅλης σχεδὸν τῆς νήσου. Ἡ Πάρος ἔχει ὠραίους λεμονεῶνας καὶ πορτοκαλεῶνας, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 8.300. Πρωτεύουσα τῆς Πάρου εἶναι ἡ Παροικία, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν β.δ. παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχει 2600 κ. Εἰς δὲ τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς νήσου εἶναι ἡ κωμόπολις Νάουσα, ἔχουσα μέγαν καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα καὶ 1,300 κ.

Ἡ Ἀντίπαρος ἄλλοτε ἐλέγετο Ὠλίαρος, εἶναι δὲ μικρὰ νῆσος ὑπὸ ὀλίγων κατοικουμένη καὶ κεῖται πρὸς ν.δ. τῆς Πάρου, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ στενωτάτου αὐλῶνος. Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἀνεκαλύφθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη βαθύτατον σπήλαιον πλήρες ὠραίων σταλακτιτῶν. Πρὸς ν.δ. τῆς Ἀντιπάρου εἶναι ἡ μικρὰ καὶ ἔρημος νῆσος Ἐπισκοπή.

6. Ἐπαρχία Μήλου.

Ἡ ἐπαρχία Μήλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Μήλου, Κιμώλου Σίφνου, Φολεγάνδρου καὶ Σικίνου.

Ἡ Μῆλος εἶναι ἡ δυτικωτέρα τῶν νοτίων Σποράδων, ἔχει δὲ πρὸ β. κόλπον βαθύτατον, ὁ ὁποῖος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαιρεῖ τὴν νῆσον εἰς δύο τμήματα διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ συνδεόμενα. Ὁ κόλπος οὗτος κοινῶς καλεῖται *Λιμάνι* καὶ ὄντως εἶναι ὁ ἀσφαλέςτατος καὶ μᾶλλον εὐρύχωρος λιμὴν τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἡ Μῆλος εἶναι νῆσος ἡφαιστειώδης καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη αὐτῆς ἀναβλύζουσιν ἐκ τοῦ ἐδάφους θερμαὶ πηγαὶ καὶ ἀνέρχονται ἐκ τῆς γῆς πνιγροὶ ἀτμοὶ πλήρεις θειώδους ἀέρος. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει 5,200

κατ. ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι ναυτικοὶ φημιζόμενοι ὡς λίαν ἐπιτήδειοι πρῶφρεις· ἐξάγει δὲ πολλὰ ὄρυκτά, μυλοπέτρας, θεῖον, στυπτηρίαν, γύψον καὶ πέτραν τινὰ καλυμένην βαρυτίνην περιέχουσαν πολὺν ἄργυρον. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Πλάκα κειμένη παρὰ τὸ στόμα τοῦ κόλπου καὶ ἔχουσα 1,100 κατ. Πλησίον τῆς Πλάκας ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Μῆλος, τῆς ὁποίας σφύζονται πολλὰ λείψανα· μεταξὺ δ' αὐτῶν εὐρέθη κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τὸ περίφημον ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, τὸ ὁποῖον ἐξαχθὲν κρυφίως ἐκ τῆς Ἑλλάδος κοσμεῖ τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἐν Παρισίοις.

Πρὸς β. ἀ. τῆς Μήλου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Κίμωλος ἔχουσα 1600 κατ. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται ὡς σάπωνα· ἐκ τοῦ χόματος τούτου κρυσταλλοποιεῖται προσέτι καὶ ἡ κιμωλία, διὰ τῆς ὁποίας γράφομεν ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος. Ἡ Κίμωλος ἔχει κώμην ὁμώνυμον κειμένην εἰς τὴν ν. ἀ. παραλίαν τῆς νήσου πλησίον τοῦ ὄρμου Πράσα.

Πρὸς β. ἀ. τῆς Κιμώλου εἶναι ἡ νῆσος Σίφνος ἔχουσα 4,000 κατ. Ἐν αὐτῇ κατασκευάζονται διάφορα πῆλινα ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα γανῶνουσι μὲ τὸν λιθάργυρον, ὅστις εὐρίσκεται ἀφθονος ἐν τῇ νήσῳ. Πρωτεύουσα τῆς Σίφνου εἶναι ἡ Ἀπολλωνία, ἡ ὁποία κεῖται εἰς β. ἀ. μέρος τῆς νήσου πλησίον τῆς παραλίας καὶ ἔχει 800 κατ.

Ἡ δὲ Φολεγάνδρος εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ τραχεῖα, κεῖται πρὸς ἀ. τῆς Μήλου καὶ ἔχει 1,000 κατ. καὶ κώμην ὁμώνυμον.

Πρὸς ἀ. τῆς Φολεγάνδρου εἶναι ἡ Σίκινος νῆσος βουνώδης καὶ ἀλίμενος ἔχουσα 700 κατ. καὶ ὁμώνυμον κώμην.

7. Ἐπαρχία Θήρας.

Ἡ ἐπαρχία Θήρας περιλαμβάνει τὰς νήσους Θήραν, Θηρασίαν, Ἴον, Ἀμοργὸν καὶ Ἀνάφην.

Ἡ Θήρα, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται Σαντορίνη, εἶναι νῆσος ἡφαιστειώδης ἔχουσα σχῆμα ἡμισελήνου πρὸς δ. ἐστραμμένον. Πρὸ τοῦ μνηοειδοῦς αὐτῆς κόλπου κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Θηρασία ἔχουσα 850 κατ. καὶ ἐκλείουσα μετὰ τῆς Θήρας καὶ μετὰ τινος ἄλλης μικρᾶς νήσου θάλασσαν βαθυτάτην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀνέδυσαν κατὰ διαφόρους καιροὺς ὡς μεγάλοι σωροὶ σκωρίας τρεῖς μικραὶ νῆσοι Καϊμέναι κα-

λούμεναι. Ἡ Θήρα περιέχει πολλὰ μέταλλα καὶ ἐξάγει ἀφθονον πορσελάνην, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου καλεῖται *Θηραϊκὴ γῆ*.

Τὸ ἔδαφος τῆς Θήρας εἶναι ξηρὸν καὶ ἀνυδρον, ἀλλὰ πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀμπελοουργίαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀράκου, ἐκ τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται ἡ φάβα. Ἡ Θήρα ἔχει 15,800 κατ. μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι πολλοὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος, καὶ ὑπὲρ τὰ 100 μικρὰ καὶ μεγάλα πλοῖα. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κωμόπολις Θήρα, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Φηρά*· κεῖται δὲ αὕτη ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς νήσου εἰς ὕψος 250 μέτρων ἀπὸ τοῦ κάτωθι αὐτῆς κειμένου ὄρμου καὶ ἔχει 1000 κατ.

Πρὸς β. τῆς Θήρας εἶναι ἡ νῆσος Ἴος ἔχουσα 2100 κατ. Ἡ Ἴος, (Νιὸς) ἔχει μίαν καὶ μόνην κωμόπολιν ὀμώνυμον, κειμένην εἰς τὸ β.δ. μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχουσαν μέγαν καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα.

Πρὸς β.α. τῆς Ἴου κεῖται ἡ Ἀμοργὸς ἡ ἀνατολικωτέρα νῆσος τοῦ κράτους ἔχουσα 4200 κατ. Ἡ Ἀμοργὸς εἶναι νῆσος ὄρεινὴ καὶ ἐπιμήκης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν ὀμώνυμον, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Χώρα*, ἡ κωμόπολις αὕτη εἶναι μεσόγειος καὶ κεῖται μίαν ὥραν πρὸς ἀ. τοῦ λιμένος αὐτῆς *Καταπόλα*, ἔχουσα 1000 κατ.

Ἡ δὲ Ἀνάφη εἶναι νῆσος μικρὰ καὶ τραχεῖα, κεῖται δὲ πρὸς ἀ. τῆς Θήρας καὶ ἔχει μίαν καὶ μόνην κώμην κατοικουμένην ὑπὸ 650 κ.

ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ

Αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους λέγονται καὶ *Ἰόνιοι νῆσοι* καὶ *Ἐπτάνησος*, διότι αἱ μεγαλείτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι 7.

Τὰς Ἰονίους ὑπέταξαν κατὰ πρῶτον οἱ Ἐνετοί, οἱ ὁποῖοι κατέσχον αὐτὰς ἐπὶ 405 περίπου ἔτη μέχρι τοῦ 1797. Κατόπιν, μετὰ πολλὰς περιπετείας περιήλθον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. ἐν τῇ ὁποίᾳ διέμειναν 50 ὅλα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τοῦ 1863, ὅτε πλέον ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐξηναγκάσθη ὑπὸ τῆς φιλοπατρίας τῶν κατοίκων νὰ παραχωρήσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐπτάνησος, πλὴν τῶν Κυθήρων, πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς τέσσαρας νομοῦς, *Κερκύρας*, *Λευκάδος*, *Κεφαλληνίας* καὶ *Ζακύνθου*.

Νομὸς Κερκύρας.

Ὁ νομὸς Κερκύρας ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, τῶν Παξῶν καὶ τεσσάρων πολῶν μικρῶν τοιούτων, ἔχει 94,600 κατ. δικαιοῦται δὲ πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας: 1) Κερκύρας καὶ 2) Παξῶν.

1. Ἐπαρχία Κερκύρας.

Ἡ Κέρκυρα εἶναι νῆσος μεγάλη καὶ ἐπιμήκης, κειμένη ἀπέναντι τῆς Ἡπείρου, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ πορθμοῦ, ὁ ὁποῖος στενωῦται πολὺ εἰς τὸ βόρειον αὐτοῦ ἄκρον. Μεγάλῃ ὄροστοιχίᾳ, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ λέγεται *Παντοκράτωρ*, διασχίζει ἐκ δ. πρὸς ἀ. τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ πλατύτερον. Ἐκ δὲ τοῦ δυτικῆς τμήματος τῆς ὄροστοιχίας ταύτης κατέρχεται πρὸς ν. ἄλλη τις χαμηλότερα ὄροστοιχία, ἡ ὁποία κτείνεται δι' ὅλης τῆς νήσου διαιρουμένη εἰς πολλὰ μικρά, ἀλλὰ γραφικώτατα, ὄρη καὶ καταλήγει πρὸς ν. ἀ. εἰς δύο ἀκρωτήρια, τὴν Λευκίμην καὶ τὸν Ἀμφίπαγον. Ἐκατέρωθεν τῆς ὄροστοιχίας ταύτης ὑψοῦνται πολλοὶ χαριέστατοι λόφοι, οἱ ὁποῖοι περιλείουσι τερπνότητας κοιλάδας καταφύτους ἐξ ἔλαιων καὶ ἀμπέλων, ἑνιαχοῦ δὲ κεκοσμημένας δι' ἐσπεριδοειδῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ Κέρκυρα, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται *Κορφοί*, ἔχει πολλὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ κλίμα γλυκὺ καὶ ὠραιότατον· τὰ κυριώτερα αὐτῆς προϊόντα εἶναι τὸ ἔλαιον καὶ ὁ οἶνος, ἐκ τῶν ὁποίων κάμνει μεγάλην ἐξαγωγήν, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶναι πυκνότετος, ἀνερχόμενος εἰς 94,000 κατ.

Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Κέρκυρα, κειμένη ἐπὶ τινος μικρᾶς προεξοχῆς, ἡ ὁποία σχηματίζεται κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ἀντικρὺ τῆς Ἡπείρου. Πρὸς β. τῆς πόλεως ἐκτείνεται λιμὴν εὐρύχωρος καὶ ἀναπεπταμένος, πλησιέστατα δ' εἰς αὐτὴν ὑπάρχουσι πολλὰ περικαλλῆ προάστεια καὶ τερπνότητας κώμαι, τῶν ὁποίων ἡ θῆα εἶναι ἐκτάκτως ὠραία καὶ μαγευτικὴ. Μόνη ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἔχει 18,000 κατ., μετὰ δὲ τῶν προαστείων ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 29,000, μετὰξὺ τῶν ὁποίων εἶναι πολλοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰσραηλιταί. Ἡ Κέρκυρα ἔχει λαμπροὺς ἔξο-

χικούς περιπάτου, ώραϊαν πλατεϊαν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἴσταται ὁ ἀνδριὰς τοῦ Καποδιστρίου, ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως, μεγαλοπρεπεῖς δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς οἰκοδομάς, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ τὸν ὀνομαστὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψανον· εἶναι δὲ προσέτι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις ἔχουσα λαμπρὰ ἐπιπλοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, οἶνοπνευματοποιεῖα, ἐργοστάσια στεατικῶν κηρίων καὶ πολλὰ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα. Πρὸς ν. τῆς πόλεως εἶναι ἡ τερπνοτάτη κωμόπολις Γαστοῦρι κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ ἔχουσα 1100 κατ. Πλησίον δὲ τῆς κωμοπόλεως ἐπιθέσει περικαλλεστάτη καὶ μαγευτικῆ εἶναι ἡ ὠραιοτάτη ἔπαυλις τῆς δολοφονηθείσης αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας Ἑλισάβετ ἔχουσα λαμπρὸν ἀνάκτορον Ἀχίλλειον καλούμενον.

1-Πλησίον τῆς β.δ. ἄκρας τῆς νήσου Κερκύρας εἶναι τρεῖς μικροὶ τοῦλοι, οἱ Ὄθωνοί, ἡ Ἐρικοῦσα καὶ ἡ Μελθάκη, ἔχουσαι ἐν συνόλῳ 1450 κατ.

2. Ἐπαρχία Παξῶν.

Ἡ ἐπαρχία Παξῶν περιλαμβάνει δύο μικρὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς: Οἱ Παξοὶ καὶ οἱ Ἀντίπαξοι, κείμεναι πρὸς ν. τῆς Κεαρύρας καὶ ἔχουσαι 3 800 κατ. Εἶναι δὲ τραχεῖαι καὶ ἀνυδροὶ νήσοι τῶν ὁποίων κυριώτερον προϊόν εἶναι τὸ ἔλαιον. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ μικρὰ κωμόπολις Γάιος, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν ν. παραλίαν τῶν Παξῶν καὶ ἔχει ἀσφαλῆ λιμένα. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχει καὶ τόπος τις, ἐν τῷ ὁποίῳ λέγεται, ὅτι κατώκησεν ὁ Ἀποστόλος Παῦλος κατὰ τὴν αὐτόθι διαμονὴν του.

Νομὸς Λευκάδος.

Ὁ νομὸς Λευκάδος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Ἰθάκης καὶ τῶν μικρῶν νήσων Γάφου, Κκαλάμου καὶ Καστοῦ· ἔχει 43,000 κ. καὶ διαίρεται πολιτικῶς εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) Λευκάδος καὶ 2) Ἰθάκη.

1. Ἐπαρχία Λευκάδος.

Ἡ Λευκὰς κεῖται πρὸς δ. τῆς Ἀκαρνανίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἄλλοτε συνέϊχετο διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, τὸν ὁποῖον εἰς τοὺς ἀρχαίους

χρόνους διώρυξαν οἱ Κορίνθιοι. Κατὰ μῆκος τῆς νήσου ἐκτείνεται μεγάλη ὄροσσιχία, καταλήγουσα πρὸς ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριο Λευκά-
ταν· Ἐκατέρωθεν τῆς ὄροσσιχίας ταύτης ὑψοῦνται πολλοὶ χαριέ-
στατοι λόφοι, οἱ ὅποιοι περικλείουσιν εὐφορωτάτας κοιλάδας καταφύ-
τους ἐξ ἑλαίων, ἀμπέλων καὶ σταφιδαμπέλων. Ἡ Λευκάς ἔχει 28000
κατ. κεκτηται δὲ πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἱστιοφόρα πλοῖα καὶ παρά-
γει πολλὰ προϊόντα, ἐκ τῶν ὁποίων ὀνομαστός εἶναι ὁ οἶνος αὐτῆς
καὶ μάλιστα ὁ ἐρυθρός. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ
εἶναι ἡ Λευκάς, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας κατὰ τὸ
βόρειον ἄκρον τῆς νήσου καὶ ἔχει 5800 κ. Ἡ μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ
τῆς Ἀκαρνανίας θάλασσα εἶναι τόσον ἀβαθής, ὥστε μόνον μικρὰ πλοῖα
δύνανται νὰ τὴν διαπλεύσωσι, τὰ δὲ ἀτμόπλοια ἀναγκάζονται νὰ
ἴστανται κατωτέρω εἰς τὸν λεγόμενον ὄρμον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Πρὸς
β. τῆς πόλεως, ἐπὶ τινος προεξοχῆς τῆς νήσου, ὑπάρχει Ἐνετρί-
φρούριον, τὸ ὁποῖον λέγεται: Ἀγία Μαύρα· ἐξ αὐτοῦ δὲ ἔλαβε καὶ ἡ
πόλις καὶ ὅλη ἡ νήσος τὸ Ἰταλικὸν τοῦτο ὄνομα καὶ λέγεται κοινῶς
Ἀγία Μαύρα. Ἡ προεξέχουσα αὕτη ἄκρα τῆς νήσου σχηματίζει μετὰ
τῆς ἀπέναντι στερεᾶς στενῆν αὐλάκα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ξυλίνη
γέφυρα, συνδέουσα τὴν Λευκάδα μετὰ τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἡ δὲ Τάφος, ἡ ὁποία κοινῶς λέγεται Μεγανησί, εἶναι μικρὰ νῆσος
κειμένη πρὸς ἀ. τῆς Λευκάδος καὶ ἔχουσα 1,400 κατ.

2. Ἐπαρχία Ἰθάκης.

Ἡ ἐπαρχία Ἰθάκης ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου Ἰθάκης καὶ ἄλλων
μικρῶν νήσων, τοῦ Καλάμου καὶ τῆς Καστοῦ, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς
τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἔχουσι 1800 κατοίκους.

Ἡ Ἰθάκη κεῖται μετὰ τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἀκαρνανίας,
εἶναι δὲ πατρὶς τοῦ Ὀδυσσεῦς, τοῦ ὁποίου τὴν ἀνδρῖαν καὶ τὴν
σύνεσιν ἐξύμνησεν ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα του καὶ ἔχει 11.400 κ.
Κόλπος βαθύς εἰσχωρῶν εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου
σχηματίζει πολλοὺς καὶ ἀσφαλεῖς λιμένας καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο
ἰσομεγέθη τμήματα, διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ συνδεόμενα. Ἐκάτερον τῶν
τμημάτων τούτων κατέχεται ὑπὸ ὄρους ἀδένδρου, ἀλλὰ τὸ νότιον
περιλαμβάνει καὶ μίαν μεγάλην καὶ εὐφορωτάτην κοιλάδα καταφύ-

τον ἐξ ἀμπελώνων καὶ σταφιδαμπέλων, τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου εἶναι ἡ σταφίς, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον· οἱ δὲ Ἰθακῆσιοι διακρίνονται ὡς ἐμπειρότατοι ναυτικοί, ἔχοντες πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα, καὶ ὡς δραστηριώτατοι ἔμποροι. Πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατίας εἶναι ἡ Ἰθάκη ἢ Βαθύ, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν μεγάλου καὶ ἀσφαλστάτου λιμένος. Ἡ Ἰθάκη εἶναι ὠραία κωμόπολις, ἀνερχομένη ἀμφιθεατρικῶς εἰς τοὺς πέριξ λόφους, οἵτινες περιστέφουσι τὸν λιμένα αὐτῆς, ἔχει δὲ κομφοτάτας οἰκίας καὶ 4,700 κ.

Νομὸς Κεφαλληνίας.

Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Κεφαλληνίας.

Ἡ Κεφαλληνία κεῖται ἀντικρὺ εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, εἶναι δὲ ἡ μεγίστη τῶν Ἰονίων νήσων καὶ ἔχει 70,000 κατ.

Ἡ παραλία αὐτῆς κατατέμενεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων, ἐκ τῶν ὁποίων τοῦ ὄρους Λειβαδίου, ὅστις κεῖται πρὸς ν. τῆς νήσου, εἰσχωρεῖ βραχέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Πάλης, ἡ ὁποία συνδέεται μετὰ τῆς λοιπῆς νήσου διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ.

Ἡ Κεφαλληνία διασχίζεται ἀπὸ β.δ. πρὸς ν.ἀ. ὑπὸ μεγάλης ὄροστοιχίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχονται πολλὰ χαμηλότερα ὄρη διακλαδούμενα κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις. Τὸ μέγιστον τῶν ὄρέων τῆς νήσου λέγεται Αἶνος καὶ κατέχει τὸ ν.ἀ. τμήμα τῆς ὄροστοιχίας. Ὁ Αἶνος εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑπτανήσου, διασφάζει δ' ἀκόμη μεγάλα δάση ἐλατῶν, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐκάλυπτον ὄλον τὸ ὄρος. Τὰ ὄρη τῆς Κεφαλληνίας ἀλλαγῶ μὲν ὑψοῦνται ἀποτόμως, ἀλλαγῶ δὲ πάλιν ὁμαλῶς κατερχόμενα καταλήγουσιν εἰς λόφους καλῶς καλλιεργημένους· μεταξὺ δὲ τῶν λόφων τούτων περικλείονται πολλοὶ καὶ εὐφορώτατοι κοιλάδες κατάφυτοι ἐξ ἐλαιῶν, ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ Κεφαλληνία ἔχει λαμπρὰν ναυτιλίαν καὶ παράγει πολλὰ προϊόντα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι ἡ σταφίς, οἱ ὀνομαστοὶ αὐτῆς οἶνοι καὶ τὸ ἔλαιον· οἱ δὲ Κεφαλλῆνες, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη, διακρίνονται ὡς τολμηροὶ καὶ ἐπιτηδεῖοι ναυτικοὶ καὶ ἐπιχειρηματικώτατοι ἔμποροι. Ὁ Νομὸς Κεφαλληνίας πολιτικῶς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) Κραναιάς, 2) Πάλης καὶ 3) Σάμης.

1. Ἐπαρχία Κραναίας.

Ἡ ἐπαρχία Κραναίας κατέχει τὸ ν.ἀ. μέρος τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Ἀργαστόλιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς μικρᾶς χερσονήσου ἢ χερσονήσος αὕτη προεξέχει ἐντὸς τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου καὶ σχηματίζει μετὰ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς ἴδιον κολπίσκον, ὅστις χρησιμεύει ὡς λιμὴν τῆς πόλεως. Μεγάλῃ λιθίνῃ γέφυρᾳ μήκους 900 μέτρων συνδέει τὴν πόλιν μετὰ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τοῦ λιμένος, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Κράνη, ἐξ ἧς ἡ ἐπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα. Τὸ Ἀργαστόλιον εἶναι ὡραία πόλις ἔχουσα μεγάλῃν προκυμαίαν, ὁδοὺς εὐρείας καὶ κανονικὰς, ὡραίας πλατείας, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, μουσεῖον, θέατρον, λαμπρὰ οἰνοποιεῖα καὶ οἰνοπνευματοποιεῖα καὶ 9,000 κατ. Δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Ἀργαστολίου εἰς τοὺς πρόπτεδας τοῦ Αἴνου κεῖται ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ἐν ᾗ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λειψάνον τοῦ Ἁγίου, τὸ ὁποῖον οἱ Κεφαλλῆνες ἰδιαζόντως τιμῶσι καὶ σέβονται.

2. Ἐπαρχία Πάλης.

Ἡ ἐπαρχία Πάλης κατέχει τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς νήσου περιλαμβάνουσα ὅλην τὴν ὁμώνυμον χερσονήσον, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς β.δ. τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου καὶ τελευτᾷ πρὸς ν. εἰς τὸ Ἀκρωτήρι, πλησίον τοῦ ὁποίου ὑπάρχει πέτρα μεγάλη διηνεκῶς καὶ ῥυθμικῶς κινουμένη ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ Ληξούριον, ἡ δευτέρα πόλις τῆς νήσου, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τοῦ κόλπου τοῦ Λειβαδίου καὶ ἔχει 5,400 κ. Ἡμίσειαν ὥραν πρὸς β. τοῦ Ληξουρίου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πάλη, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ χερσονήσος καὶ ἡ ἐπαρχία.

3. Ἐπαρχία Σάμης.

Ἡ ἐπαρχία Σάμης κατέχει τὸ β.ἀ. μέρος τῆς νήσου, περιλαμβάνουσα καὶ ὅλην τὴν χερσονήσον Ἐρίσον, ἧτις ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς τὴν Ἰθάκην, μετὰ τῆς ὁποίας σχηματίζει μακρὸν πορθμόν.

Πρωτεύουσα δὲ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ Αἰγιαλὸς Σάμης, μικρὰ κωμό-
πολις, κειμένη εἰς τὸν μυθὸν ἡμικυκλοειδοῦς κόλπου πλησίον τῆς
καταστροφείσης ἀρχαίας πόλεως Σάμης.

Νομὸς Ζακύνθου.

Ὁ νομὸς Ζακύνθου ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νήσου Ζακύνθου, εἰς
τὴν ὁποίαν ἀνήκουσι διοικητικῶς καὶ δύο μικραὶ νῆσοι, αἵτινες καὶ
τῶν πρὸ ν. αὐτῆς καὶ λέγονται *Στροφάδες*.

Ἡ Ζάκυνθος κεῖται πρὸς δ. τῆς Ἡλείας καὶ ἔχει 420 τετρ. χι-
λιομέτρων ἑκτασιν καὶ 45.000 κστ. Ἡ νῆσος αὕτη πρὸς β. μὲν τε-
λευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σχινάρι, πρὸς ν. δὲ καταλήγει εἰς δύο ἄλλα
ἀκρωτήρια, τὸν Μαραθίαν καὶ τὸν Ἰέρακα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰσχω-
ρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν ὁ κόλπος τοῦ Κερίου, πλησίον τοῦ ὁποίου
ὑπάρχουσι πολλαὶ πηγαὶ πίσης καὶ πετρελαίου. Τὸ β.δ. μέρ-
ος τῆς νήσου κατέχεται ὑπὸ χαμηλῶν βουνῶν καὶ τερπινοτάτων
λόφων, εἰς δὲ τὸ ν.ἀ. ἐκτείνεται μεγάλη καὶ εὐφορωτάτη πεδιάς,
ἡ ὁποία κατέχεται μέχρι τοῦ κόλπου, πάντοτε σχεδὸν χλοερά
καὶ θάλλουσα ἐξ ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων, ἐλαιῶν, λεμονεῶν,
πορτοκαλεῶν καὶ πολλῶν ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων, τὰ ὁποῖα
καθιστῶσιν αὐτὴν ἀληθῆ παράδεισον ἐστολισμένον μὲ πολυάριθμα καὶ
ποικιλώτατα ἄνθη. Ἔνεκα τῶν φυσικῶν τούτων καλλονῶν καὶ τοῦ
λαμπροῦ κλίματος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἡ Ζάκυνθος, δικαίως ἐπονομάζε-
ται *Ἄρθος τῆς Ἀνατολῆς*· δυστυχῶς ὁμῶς ἡ ὠραία αὕτη νῆσος
ὑπόκειται εἰς καταστρεπτικούς σεισμούς, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ἐσχάτως
ἐκόμη ἔπαθε μεγάλας ζημίας.

Ἡ Ζάκυνθος ἀποτελεῖ μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν ἐπαρχίαν Ζακύν-
θου· πρωτεύουσα δ' αὐτῆς εἶναι ἡ Ζάκυνθος, ἡ ὁποία ἔχει 14600 κ.
καὶ κεῖται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς νήσου εἰς τοὺς πρό-
ποδας ὑψηλοῦ βουνοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν μὲν κορυφὴν περιστέφει Ἐνε-
τικὸν φρούριον, αἱ δὲ ὑπώρειαι αὐτοῦ εἶναι κεκοσμημέναι ὑπὸ ὠραι-
οτάτων ἐξοχικῶν ἐπαύλεων. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰν προκουμιάν,
ὠραίας πλατείας, περικαλλῆς θέατρον, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φι-
λανθρωπικὰ καταστήματα καὶ μεγαλοπρεπεστάτους ναοὺς κεκοσμη-
μένους διὰ καλλιτεχνικωτάτων ἀγιογραφιῶν. Μεταξὺ τῶν ναῶν τού-

των διακρίνεται ὁ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου, ὅστις εἶναι ὁ προστάτης τῆς νήσου. Ἡ Ζάκυνθος εἶναι ἐμπορικωτάτη πόλις, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται ἡ σταφίς, ὁ οἶνος, τὸ ἔλαιον, τὰ πορτοκάλια καὶ τὰ ἄλλα τῆς νήσου προϊόντα· ἔχει δὲ ὀνομαστὰ σαπωνοποιεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ εἶναι ἡ πατρίς τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ.

Ἄλλα χωρία εἶναι τὸ Ἄνω καὶ Κάτω Γερακάριον, τὸ Μαχαιράδον, τὸ Βανᾶτον.

Κόλποι, πορθμοί, χερσόνησοι, ἀκρωτήρια τοῦ κράτους.

Κόλποι. — Ὁ Θερμαϊκός, ὁ Παγασητικός, ὁ Μαλιακός, ὁ Εὐβοϊκός, ὁ Σαρωνικός, ὁ Ἀργολικός, ὁ Λακωνικός, ὁ Μεσσηνιακός, ὁ Κυπριαρισσιακός, ὁ κόλπος τῶν Πατρῶν, ὁ Κορινθιακός, ὁ κόλπος τοῦ Μεσολογγίου, ὁ Κρισαῖος καὶ ὁ Ἀμβρακικός.

Πορθμοί. — Ὁ πορθμὸς τοῦ Τρίκερι, ὁ τοῦ Εὐρίπου, ὁ τοῦ Καφηρέως, ὁ τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου, ὁ τοῦ Ἀκτίου καὶ ἡ διῶρυξ τῆς Κορίνθου.

Χερσόνησοι. — Ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας, ἡ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ Πελοπόννησος, ἡ ὁποία πάλιν περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς χερσονήσους· τὴν Ἀργολικὴν, τὴν χερσόνησον τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, τὴν τῆς Μάνης καὶ τὴν τῆς Μεσσηνίας.

Ἀκρωτήρια. — Ἡ Σηπιάς, τὸ Αἰάντειον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Κηνηκίον, ὁ Καφηρέυς, ὁ Γεραιστός, τὸ Σούνιον, τὸ Σκύλλαιον, ὁ Μαλιάς, τὸ Ταίναρον, ὁ Ἀκρίτας, ὁ Χελωνάτας, ὁ Ἄραξος, τὸ Ῥίον, τὸ Ἀντίρριον καὶ τὸ Ἀκτιον.

ΧΩΡΑΙ, ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Χῶραι	Νομοὶ	Κάτοικοι
1. Στερεὰ Ἑλλάς	6	631,000
2. Θεσσαλία.....	4	358,303
3. Ἡπειρος.....	1	39,000
4. Πελοπόννησος	9	902,000
5. Νῆσοι Αἰγαίου Πελάγους	2	250,200
ά. Ἐπτάνησος.....	4	253,000
Τὸ ὅλον 26		2,433,500

Νομοὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

1 Ἀττικῆς	κάτοικοι 256,000	Πρωτεύουσα Ἀθῆναι	111,500
2 Βοιωτίας	» 57,100	» Λεβάδεια	6,300
3 Φθιώτιδος	» 98,800	» Λαμία	7,400
4 Φωκίδος	» 60,500	» Ἄμφισσα	5,400
5 Αἰτωλίας - Ἀκαρναν.	» 126,900	» Μεσολόγγιον	8,300
6 Εὐρυτανίας	» 43,700	» Καρπενήσιον	2,000
Νομοὶ Θεσσαλίας			
7 Μαγνησίας	» 91,800	» Βόλος	16,800
8 Λαρίσης	» 86,500	» Λάρισα	15,400
9 Τρικιάλων	» 96,000	» Τρίκκαλα	21,100
10 Καρδίτσας	» 80,700	» Καρδίτσα	9,400
Νομός Ἠπείρου			
11 Ἄρτης	» 39,100	» Ἄρτα	7,600
Νομοὶ Πελοποννήσου.			
12 Ἀργολίδος	» 80,700	» Ναύπλιον	5,800
13 Κορινθίας	» 61,500	» Κόρινθος	4,200
13 Ἄχαΐας	» 144,800	» Πάτραι	38,090
15 Ἠλείας	» 91,500	» Πύργος	12,700
16 Ἀρκαδίας	» 167,100	» Τρίπολις	10,500
17 Λακεδαιμόνος	» 85,000	» Σπάρτη	4,200
18 Λακωνικῆς	» 62,800	» Γύθειον	4,100
19 Μεσσηνίας	» 116,300	» Καλάμαι	12,300
20 Τριφυλίας	» 86,500	» Κυπαρισσία	6,500
Νομοὶ Αἰγαίου πελάγους.			
21 Εὐβοίας	» 106,700	» Χαλκίς	8,600
22 Κυκλάδων	» 134,700	» Ἐρμούπολις	17,800

Νομοὶ Ἑστανήσου.

23 Κερκύρας	»	94,600	»	Κέρκυρα	18,000
24 Λευκάδος	»	43,700	»	Λευκάς	5,800
25 Κεφαλληνίας	»	70,000	»	Ἀργυστόλιον	9,200
6 Ζακύνθου	»	45,000	»	Ζάκυνθος	12,600

Ποιῶν τοῦ ἔδαφους τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀσβεστολίθους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξάγεται ἡ ἀσβεστος ἀπὸ ὠραῖα λευκὰ ἢ χρωματιστὰ μάρμαρα καὶ ἀπὸ ἄλλους λίθους. Αἱ πεδιάδες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι μικραὶ καὶ περικλείονται συνήθως, ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων, καλύπτονται ὁμως ἀπὸ εὐφορον γῆν.

Κλίμα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὸ ὠραιότατον κλίμα τοῦ κόσμου. Ὁ οὐρανὸς αὐτῆς δὲν εἶναι ὀμιχλώδης, ἀλλ' αἶθριος, αἱ δὲ θάλασσαί εἶναι θαυμάσιαι διὰ τὸ ὠραῖον κυανοῦν αὐτῶν χρῶμα. Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι χαριέστατα ἢ ποίησις οὐδέποτε θά ἐξυμνήσῃ κἀνὲν ὄρος τῆς γῆς τόσον, ὅσον ἐξυμνήσῃ τὸν Πικρασσόν, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸν Ἐλικῶνα. Τὰ ὄρεινά μέρη τῆς πατρίδος μας κατὰ τὸ θέρος εἶναι δροσερά, διαρρέονται δὲ ὑπὸ δροσερωτάτων καὶ διαυγεστάτων πηγῶν. Τὰ παράλια εἶναι μὲν θερμὰ το θέρος, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν δροσιζονται ὑπὸ τῆς δροσερᾶς αὔρας τῆς θαλάσσης (τοῦ μπάτη), τὴν δὲ νύκτα ὑπὸ τῆς ἀπὸ τῶν ὄρεων κατερχομένης. Ἐν ὠρᾷ δὲ χειμῶνος, ἐνῶ τὰ ὄρη εἶναι σκεπασμένα ὑπὸ παχείας χιόνος, τὰ παράλια καὶ αἱ νῆσοι ἔχουσι κλίμα γλυκύ, διότι τὰ θερμαίνει ὁ θαλάσσιος ἀήρ.

Προϊόντα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους.**Εἰσαγωγή. — Εξαγωγή.**

Ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ὡς εἶδομεν, παράγει πολλὰ καὶ ποικίλα προϊόντα, διότι καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐκράες καὶ τὸ ἔδαφος πολὺ εὐφορον. Ἄλλ' ἐκεῖνα ἰδίως τὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα παράγει ἐν ἀφθονίᾳ, εἶναι ἡ σταφίς, ὁ οἶνος, ὁ καπνός, αἱ ἔλαια, τὸ ἔλαιον, τὰ σύκα, τὰ πνευματώδη ποτά, ἡ μέταξα, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ τὰ βαλκανίδια. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν προϊόντων τούτων ἐξάγεται εἰς

τὸ ἐξωτερικόν, ἐκ δὲ τῆς πωλήσεως αὐτῶν εἰσέρχονται ἐντὸς τοῦ κράτους κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Εἰς ταῦτα δὲ πρέπει νὰ προστεθῶσιν ὑπὲρ τὰ 50 ἄλλα ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα εἰσέρχονται ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ὀρυκτῶν (μόλυβδος, ψευδάργυρος, σμύρις, γύψος, μάρμαρα κτλ.) καὶ τῶν σπόγγων, ἐκ τῆς ἐξαγωγῆ δερμάτων καὶ ὑφασμάτων, ἐκ τῆς ναυτιλίας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐργαζομένων ὁμογενῶν. Ἄλλ' ἐνῶ τὸ κράτος εἰσπράττει περὶ τὰ 100 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἐτησίως, ἀναγκάζεται ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐποστέλλῃ ὅλον αὐτὸ τὸ ποσὸν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διότι πλὴν τῶν γαιανθράκων καὶ τῶν ἀποικιακῶν εἰδῶν, σακχάρους, καφέ, ὀρύζης καὶ λοιπῶν, τὰ ὁποῖα εἰσάγει ἐξωθεν, οὔτε βιομηχανίαν ἐπαρκῆ ἔχει, οὔτε ξυλείαν ἄρθονον παρασκευάζει, οὔτε οἱ δημητριακοὶ καρποὶ, τοὺς ὁποίους παράγει, εἶναι ἐπαρκεῖς εἰς τὴν κατανάλωσιν τοῦ τόπου, οὔτε τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα τρέφει, δύνανται νὰ ἐξοικονομήσωσιν ἔλας τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Ἐπομένως πλεῖστα εἶδη τῆς βιομηχανίας, καθὼς καὶ μέγα μέρος τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῆς ξυλείας καὶ τῶν ζῶων, τὰ ὁποῖα χρειάζεται, ἀναγκάζεται νὰ τὰ προμηθεύηται ἐξωθεν.

Συγκοινωνία, ναυτιλία καὶ ἐμπόριον.

Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι προήχθη σημαντικῶς, διότι καὶ ἡ ἐνεργουμένη ἀκτοπλοία διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῶν διαφόρων ἐταιριῶν τῆς ἡμεδαπῆς εἶναι λίαν πυκνὴ καὶ πανταχοῦ τοῦ κράτους ὑπάρχουσιν ὁδοὶ ἀμαξιτοί, πολλοὶ δὲ κατεσκευάσθησαν σιδηρόδρομοι, οἱ ὁποῖοι συνδέουσι τὴν πρωτεύουσαν μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν.

Οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ καλλίτεροι ναῦται τοῦ κόσμου, ὡς ἐκ τούτου πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων πλουσίων ἐν τε τῇ ἐσωτερικῇ καὶ ἐξωτερικῇ εἶναι ἰδιοκτῆται πολλῶν ἀτμοπλοίων, ἅτινα μεταφέρουσι διάφορα ἐμπυρέματα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἐπιδεικνύοντα οὕτω τὴν ἐνδοξὸν ἡμῶν σημαίαν εἰς λίαν μεμακρυσμένης χώρας.

Καὶ τὸ ἐμπόριον οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυξαν εἰς μέγαν βαθμόν, κατάρθωσαν τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα νὰ φέρωνται καὶ μέχρι τῆς Ἀμερικής, νὰ εἰσάγωνται δὲ εἰς τὸν τόπον μας πλεῖστα ὄσα προϊόντα τῆς Ἑυρωπαϊκῆς βιομηχανίας.

Πολίτευμα καὶ Θρησκεία.

Ἡ Ἑλλάς κυβερνᾶται συνταγματικῶς. Λέγεται δὲ *συνταγματικὴ* τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ βασιλεὺς, ὅστις εἶναι ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς χώρας, νομοθετεῖ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Βουλῆς καὶ κυβερνᾷ διὰ τῶν ὑπεθύνων αὐτοῦ Ὑπουργῶν κατὰ τινὰ θεμελιώδη νόμον, τὸν ὅποιον συνέταξαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους· ὁ νόμος οὗτος καλεῖται *Σύνταγμα*.

Ἡ Βασιλεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι διαδοχικὴ περιερχομένη εἰς τοὺς κατ'εὐθείαν γραμμὴν ἄρρενας ἀπογόνους τοῦ βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'. κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας.

Ἡ Βουλὴ ἀπαρτίζεται ἐκ 234 βουλευτῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ· συγκαλεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διαλύεται ὑπ' αὐτοῦ.

Οἱ Ὑπουργοὶ παρ' ἡμῖν εἶναι ἑπτὰ, 1) τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, 2) τῆς Δικαιοσύνης, 3) τῶν Στρατιωτικῶν, 4) τῶν Ναυτικῶν, 5) τῶν Ἐξωτερικῶν, 6) τῶν Οἰκονομικῶν καὶ 7) τῶν Ἐσωτερικῶν. Οἱ Ὑπουργοὶ ἀποτελοῦσι τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας· παύονται δὲ καὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ὁ εἰς ἕξ αὐτῶν εἶναι ὑπέρτερος τῶν ἄλλων καὶ λέγεται *Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἢ Πρωθυπουργός*.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ὁ ἀνώτατος ἐπόπτης τῶν διαφόρων θρησκευμάτων καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐν Ἑλλάδι πᾶσα θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ· ἀλλ' ἐπίσημος θρησκεία τοῦ κράτους εἶναι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διοικεῖται ὑπὸ Ἱεράς Συνόδου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ πέντε ἀρχιερέων καὶ ἔχει ὡς πρόεδρον αὐτῆς τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ ἐκπαίδευσις διαίρεται εἰς τρία μέρη, τὴν κατωτέραν ἢ δημοτικὴν, τὴν μέσην καὶ τὴν ἀνωτέραν. Καὶ ἡ μὲν κατωτέρα περιλαμβάνει τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια εἶναι διαδεδομένα καθ' ὅλον τὸ κράτος, ἡ δὲ μέση περιλαμβάνει τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια λειτουργοῦσι εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις, καὶ τὰ γυμνάσια, τὰ ὅποια ὑπάρχουσι μόνον εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν νομῶν καὶ εἰς τινὰς ἄλλας μεγάλας πόλεις τοῦ κράτους· τέλος δὲ διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν εἶναι τὸ

ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον, εἰς τὸ ὅποιον σπουδάζουσιν οἱ ἐπιστήμονες. Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδείσεως ὑπάγεται καὶ ἡ Ῥιζάρειος σχολή, ἡ ὁποία προπαρασκευάζει τοὺς μέλ-
λοντας νὰ ἱερατεύσωσι, καθὼς καὶ τὰ Διδασκαλεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἐ-
παιδεύονται οἱ δημοδιδάσκαλοι. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ
πολλοὶ ἄλλοι εἰδικαὶ σχολαί, καθὼς τὸ Πολυτεχνεῖον, αἱ ναυτικά,
αἱ στρατιωτικαὶ καὶ αἱ γεωργικαὶ σχολαί, αἵτινες ὑπάγονται εἰς τὴν
δικαιοδοσίαν ἄλλων Ὑπουργῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἔχει τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν δικασ-
τηρίων τοῦ κράτους. Τὰ δικαστήρια, διὰ τῶν ὁποίων ἀπονέμεται
ἡ δικαιοσύνη εἰς πάντας ἀνεξικρέτως τοὺς πολίτας, εἶναι πολλῶν εἰ-
δῶν, τὰ εἰρηνοδικεῖα, τὰ πρωτοδικεῖα, τὰ ἐφετεῖα καὶ ὁ Ἄρειος
Πάγος, ὅστις ἐδρεύει ἐν Ἀθήναις, καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον τοῦ
κράτους δικαστήριον. Ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι καὶ τὰ δικαστήρια τῶν
ἐνόρκων τὰ λεγόμενα *κακουρηγοδικεῖα*, τὰ ὅποια δικάζουσι τὰ με-
γάλα ἐγκλήματα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν φροντίζει διὰ τὸν στρατόν, ὅστις
ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 20,000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου δύ-
ναται μετὰ τῆς ἐφεδρείας νὰ ὑπερβῇ τὰς 100,000.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν μεριμνᾷ κυρίως διὰ τὸ πολεμικὸν ναυ-
τικόν, ὅπερ ἀριθμεῖ τέσσαρα θωρηκτὰ καὶ τινὰ καταδρομικὰ καὶ τορ-
πιλλοβόλα.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν προστατεύει διὰ τῶν πρεσβευτῶν
καὶ τῶν προξένων, τοὺς ὁποίους ἔχομεν εἰς τὰ ἄλλα κράτη, τὰ συμφέ-
ροντα τῆς πατρίδος καὶ τῶν Ἑλλήνων, οὔτινες ζῶσιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιβλέπει εἰς τὸ νὰ εἰσπράττων-
ται τακτικῶς οἱ φόροι, τοὺς ὁποίους ἀναγράφει ὁ προϋπολογισμὸς
τοῦ κράτους, ὅστις ἀνέρχεται εἰς 100 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν
καὶ προσέτι φροντίζει νὰ συντηρῆται ὁ στρατὸς καὶ τὸ ναυτικόν, καὶ
πληρῶννται τακτικῶς οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων καὶ νὰ θεραπεύων-
ται αἱ ἄλλαι οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι τοῦ κράτους.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν φροντίζει διὰ τῶν νομαρχῶν, αἵ-
τινες ἐδρεύουσιν ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν, τῶν ἀστυνόμων,
τῶν μηχανικῶν, τῶν τηλεγραφικῶν καὶ ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων, καὶ

διοικῆται καλῶς ὁ τόπος, νὰ ἐξασφαλιζῆται ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσίαι τῶν πολιτῶν καὶ νὰ προαγῆται ἡ εὐημερία αὐτῶν.

Οἱ νομοὶ τῶν ὁποίων προΐστανται οἱ νομάρχαι, εἶναι **26**, διαρροῦνται εἰς **69** ἐπαρχίας, αὐταὶ δὲ πάλιν εἰς **443** δήμους. Ἐκαστος δήμος ἀποτελεῖ ἰδίαν κοινότητα διοικουμένην ὑπὸ δημάρχου καὶ δημοτικοῦ συμβουλίου. Ὁ δήμαρχος καὶ οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ τετραετίαν· εἶναι δὲ ὑπόχρεοι νὰ φροντίζωσι διὰ τὴν καλὴν τοῦ δήμου κατάστασιν.

Οἱ δὲ πολῖται εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα ἀπὸ τοῦ 21^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας των νὰ ἐκλέγωσι τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς βουλευτάς, νὰ ἐκλέγωνται δὲ καὶ αὐτοὶ ἅμα ὑπερβῶσι τὸ 30^{ον} ἔτος· ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ὀφείλουσι νὰ πληρώνωσι τοὺς φόρους ἀναλόγως τῆς περιουσίας των, νὰ ὑπηρετῶσι τὴν πατρίδα ὡς στρατιῶται, νὰ συμμορφῶνται πάντοτε πρὸς τοὺς νόμους αὐτῆς καὶ νὰ μανθάνωσι γράμματα.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ἡ ἔλευθερα Ἑλλάς δὲν ἦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν της, ὅποια σήμερον εἶναι, κράτος πεπολιτισμένον, πλούσιον καὶ εὐνομούμενον. Ἡ Ἑλλάς ἐξῆλθε τῆς ἐπαναστάσεως αἰμάσσουσα, κατεσπαραγμένη καὶ ἔρημος· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν κράτος περιελάμβανε μόνον τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους κατοικουμένας ὑπὸ 650,000 κατοίκων. Ὁ μακρὸς καὶ πεισματοῦδης πόλεμος ἠρήμωσε τὴν χώραν, μετέβαλε τὰς πόλεις εἰς ἐρείπια, ἐφόνευσε χιλιάδας ἀνθρώπων καὶ ἀπεγύμνωσε τοὺς ἐπιζήσαντας. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐρίσκετο ἡ Ἑλλάς, ὅτε ἔφθασεν εἰς Αἴγινα τῇ 12 Ἰανουαρίου 1828 ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, τὸν ὁποῖον ἐξελεξαν οἱ Ἕλληνας νὰ κυβερνήσῃ τὴν χώραν ἐπὶ μίαν ἐπταετίαν. Δυστυχῶς ὅμως, ἐνῶ ὁ μεγαλοφυῆς καὶ φιλόπατρις ἐκεῖνος ἀνὴρ προσεπάθει νὰ ἐξημερώσῃ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου ἐξαγριωθέντας κατοίκους καὶ ν' ἀνεγείρῃ τὰ καπνίζοντα ἔτι ἐκ τοῦ πολέμου ἐρείπια, ἐδολοφονήθη ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1831 καὶ οὕτω πάλιν ἐπεκράτησεν ἀναρχία μέχρι τῆς ἀφιξέως τοῦ Ὀθωνος, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνας ἐξελεξαν ὡς βασιλεῖα των.

Ὁ Ὄθων ἦτο υἱὸς τοῦ φιλέλληνος Λουδοβίκου, βασιλέως τῆς Βαυαρίας· ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπεβιβάσθη εἰς Ναύπλιον τῇ 25 Ἰανουαρίου 1833 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ 1835, ὅτε μετέφερε τὴν πρωτεύουσάν τοῦ κράτους εἰς Ἀθήνας, τὸ δ' ἀμέσως ἐπόμενον ἔτος ἐνυμφεύθη τὴν ἡγεμονίδα Ἀμαλίαν.

Ὁ Ὄθων ἐκυβέρνησεν ὡς μονάρχης μέχρι τοῦ 1843, ὅτε ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ ὀρκισθῆ, ὅτι θὰ φυλάττη τοὺς θεμελιώδεις νόμους, τούτεστι τὸ σύνταγμα, τὸ ὁποῖον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους συνέταξαν καὶ ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς αὐτό· Ἐπειδὴ ὁμως κατόπιν οἱ Ἕλληνες δυσηρεστήθησαν ἐναντίον τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου βασιλέως, τὸν ἐξεθρόνισαν τῷ 1862 καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἡ Ζ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις συνελοῦσα ἐν Ἀθήναις ἀνηγόρευσε βασιλέα τῶν Ἑλλήνων τὸν υἱὸν τοῦ νῦν βασιλέως τῆς Δανίας Γεώργιον τὸν Α', ὅστις ἀκόμη καὶ σήμερον ἐξακολουθεῖ νὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς τὸ σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ἡ Συνέλευσις ἐκείνη συνέταξεν.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ βασιλέως Γεωργίου, ἡ Ἀγγλία ἀπέδωκε τῷ 1864 εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Ἐπτάνησον· τέλος δὲ τῷ 1881 παρεχωρήθη εἰς αὐτὴν ὅλη σχεδὸν ἡ Θεσσαλία καὶ μικρὸν μέρος τῆς Ἡπείρου. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἀριζεύσεως τοῦ Καποδιστρίου μέχρι σήμερον, ἡ χώρα ἔκαμε γιγαντιαίας προόδους· αἱ καταστραφεῖσαι πόλεις ἀνηγέρθησαν μεγαλειότεραι καὶ ὠρσιότεραι, οἱ ἀγροὶ ἐκαλλιεργήθησαν καὶ ἐφυτεύθησαν, ἡ χώρα ἐστρώθη διὰ σιδηροδρόμων καὶ συνεδέθη διὰ τηλεγράφων, ἡ δὲ θάλασσα ἐκαλύφθη ὑπὸ πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων· ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ τὸ βασίλειον ἐπέξετάθη, ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ σχεδὸν ἐτετραπλασιάσθη, τὸ κράτος ἀπέκτησε στρατὸν καὶ στόλον, οἱ δὲ κάτοικοι διὰ τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἀπέκτησαν νέας περιουσίας πολὺ μεγαλειότερας ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἔχασαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ἄτυχως τὴν πρόοδον τοῦ Βασιλείου ἀνέκοψε πρὸς στιγμὴν μόνον ὁ ἐπισυμβῆς χάριν τῆς ἐκπληρώσεως ἐθνικῶν πόθων ἀτυχὴς πόλεμος τοῦ 1897 μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐπεὶ ἡμεῖς οἱ νεώτεροι νὰ δυνηθῶμεν νὰ παραδώσωμεν τὴν πατρίδα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πολὺ μεγαλειότεραν καὶ εὐτυχεστέραν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ εὐρωπαϊκὴ Τουρκία κεῖται Β. Α. τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους περιλαμβάνουσα ὅλας τὰς ἐν Εὐρώπῃ Ἑλληνικὰς χώρας, αἵτινες διατελοῦσιν ἐτι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἶναι ὑπερδιπλασία τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὸν πληθυσμὸν, διότι ἔχει 162.550 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων ἑκτασιν καὶ περὶ τὰ 5,710,000 κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶναι Ἕλληνες, οἱ δ' ἄλλοι Τούρκοι, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Σλαῦοι, καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί. Περιλαμβάνει δὲ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Θράκην μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων.

ἩΠΕΙΡΟΣ

Ἡ Ἡπειρος εἶναι πρὸς β.δ. τῆς Ἑλλάδος, ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τοῦ νομοῦ Ἄρτης καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ βραχίονος ἀκρωτηρίου τῶν Ἀκροκεραυνίων, τὰ ὅποια περιβάλλουσι τὸν κόλπον τῆς Αὐλῶνος· συναρτεῖ δὲ πρὸς ἀ. μετὰ τὴν Μακεδονίαν, πρὸς β. μετὰ τὴν Ἀλβανίαν, καὶ πρὸς δ. μετὰ τὸ Ἰόνιον πέλαγος, τὸ ὅποσον τελευτᾷ πρὸς β. παρὰ τὰ Ἀκροκεραύνια, ὅπου σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Ὑδροῦντος. Ἡ Ἡπειρος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χώρα ὄρεινή, διότι πρὸς ἀ. ἔχει τὸ Βόϊον ὄρος, τὴν Τύμφην (Ζηγορικὸν ὄρος) καὶ τὸν Λάκμωνα (Ζυγίν), τὰ ὅποια διακλαδοῦνται ἐκ τῆς Πίνδου, πρὸς δ. τὴν ὄροστοιχίαν τῶν Κεραυνίων ὀρεώνεκτηνομένην κατὰ μήκος τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς χώρας τὸ ὄρος Τόμαρον (Μιτσικέλι). Ἐκατέρωθεν τῶν νοτίων διακλαδώσεων τοῦ Τομάρου ἐκτείνονται δύο μεγάλαι πεδιάδες, ἡ τῆς Ἄρτης, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Ἀραχθός, ὅστις χωρίζει τὸν νομὸν Ἄρτης ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἡπείρου, καὶ ἡ Ἀμβρακική, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Ὠρωπὸς (Λοῦρος), ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Τομάρου καὶ ῥέων πρὸς ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Μεταξὺ δὲ τῶν ἑλλων ὀρέων καὶ τῶν δια-

κλαδώσεων αὐτῶν σχηματίζονται πολλαὶ εὐφορώταται κοιλάδες διαρροεμεναι ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Ἀχέρων, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Κασσωπαίων ὄρεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι τὰ χωρία τῶν ἀνδρείων Σουλιωτῶν καὶ ῥέων πρὸς ν.δ. τηγματίζει τὴν λίμνην Ἀχερουσίαν καὶ ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν Παξῶν εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· ὁ Θύαμις (Καλαμᾶς), ὅστις πηγάζει ἐκ τινος διακλαδώσεως τῆς Τύμφης καὶ ῥέων πρὸς ν.δ. ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος ἀπέναντι τῆς Κερκύρας· ὁ Ἀφῶς, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Λάκμωνος καὶ ῥέων β.δ. ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ἐν τῇ μέσῳ δὲ περίπτῳ τῆς χώρας μεταξὺ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Τομάρου εἶναι ἡ λίμνη Πικυβῶτις, ἣτις λέγεται καὶ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων· ἐντὸς αὐτῆς ὑπάρχει μικρὸ νῆσος ἐν ἣ ἐφρονεύθη ὁ Ἀλῆ-Πασσᾶς. Ἡ Ἡπειρος ἔχει περὶ τὰς 500,000 κατ., οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ζῶσιν ἐκ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου εἶναι Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοί. Οἱ Ἕλληνες Ἡπειρώται διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν, τὴν φιλομουσίαν καὶ τὴν φιλοπατριάν αὐτῶν· πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν πλουτήσαντες εἰς τὰ ξένα μέρη, εἰς τὰ ὅποια ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας εἰργάζοντο, ἀφιέρωσαν ὅλην τὴν περιουσίαν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα τῶν, τὴν ὁποίαν κατεκόμησαν διὰ μεγαλοπρεπῶν ναῶν καὶ διαφόρων ἐκπαιδευτηρίων. Ἡπειρώται ἱδρυσαν καὶ πολλὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκπαιδευτηρίων καὶ κατεκόμησαν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους διὰ μεγαλοπρεπῶν δημοσίων οἰκοδομῶν· οἱ μεγάλοι τοῦ ἔθνους εὐεργέται. Τσιτίσας, Στουρνάρης, Ριζάρης, Ζάππας. Ἀβέρωφ καὶ ἄλλοι ἦσαν Ἡπειρώται. Πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου εἶναι τὰ Ἰωάννινα, τὰ ὅποια κείνται εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς ὁμωνύμου λίμνης καὶ ἔχουσι 26 000 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλληνες. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει λαμπρὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, τὰ ὅποια ἰδρύθησαν ὑπὸ τῶν μεγαλοψύχων αὐτῆς τέκνων, τῶν Ζωσιμαδῶν καὶ τῶν Καπλανῶν, καὶ συντηροῦνται διὰ τῶν κληροδοτημάτων αὐτῶν. Τὰ Ἰωάννινα ὑπῆρξαν ἡ πνευματικὴ ἐστία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, εἰς τὰ σχολεῖα δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἐδίδαξαν οἱ μεγάλοι τοῦ γένους διδάσκαλοι, Εὐγένιος Βούλγαρης, Ψαλιδας κλπ. Πρὸς ν. τῶν Ἰωαννίνων παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου ἔκειτο ἡ

ἀρχαία Δωδώνη, ἔνθα ἦτο τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Διός. Πρὸς ἀ. δὲ τῶν Ἰωαννίνων εἶναι τὸ εὐχάνδρον Μέτσοβον, τὸ ὅποιον κεῖται ἐντὸς βαθείας κοιλάδος παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Λάκμωνος καὶ ἔχει 7000 κατ. Τὸ Μέτσοβον εἶναι ἡ πᾶτρις τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀβέρωφ καὶ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Πολυτεχνείου Τοσίτσα καὶ Στουρνάση, τὸ ὅποιον, ἔνεκα τούτου καλεῖται *Μετασόβιον* πολυτεχνεῖον. Μεταξὺ τοῦ Τομάρου καὶ τῆς Τυμφης εἶναι ἡ ἐπαρχία τοῦ Ζαγορίου, ἡ ὁποία περιλαμβάνει 46 χωρία πλησίον ἀλλήλων κείμενα καὶ ἔχοντα 30,000 κατ. Πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ Ζαγορίου εἶναι Ἕλληνες διακρινόμενοι διὰ τὴν φιλομουσίαν αὐτῶν· πολλοὶ δὲ τῶν Ζαγοριανῶν ἀποδημοῦν εἰς ἄλλα μέρη, ἔνθα διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς οἰκονομίας τῶν ἀπέκτησαν μεγάλας περιουσίας. Πρὸς τὸ β.δ. τῶν Ἰωαννίνων εἶναι τὸ Ἀργυρόκαστρον, τὸ ὅποιον κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Κεραυνίων ὄρεων καὶ ἔχει 13 000 κατ. Εἰς δὲ τὴν εἰσόδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου εἶναι ἡ Πρεβεζα, ἡ ὁποία ἔχει ἰσχυρὰ φρούρια καὶ 8000 κατ. συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἰωαννίνων δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πρὸς τὸ β.δ. τῆς Πρεβεζης εἶναι ἡ Πάργα παράλιος πόλις, ἥτις κεῖται ἀπέναντι τῶν Παξῶν καὶ εἶναι ὀνομαστή διὰ τοὺς ἠρωϊκούς αὐτῆς ἀγῶνας ἐναντίον τοῦ αἰμοβοροῦ Ἀλῆ-Πασσᾶ.

A L B A N I A

Ἡ Ἀλβανία, ἥτις ἄλλοτε ἐλέγετο *Ἰλλυρία*, ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἠπείρου μέχρι τοῦ Μαυροβουνίου, ὀριζομένη πρὸς ἀ. μὲν ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, πρὸς δ. δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Ἡ Ἀλβανία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι χώρα ὄρεινή, διότι ἐκ τῆς μεγάλης ὄροστοιχίας τοῦ Σκάρδου ἐξέρχονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι διακλαδώσεις, αἵτινες διευθυνόμεναι ἀπὸ βορρᾶ πρὸς ν., χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ καθιστῶσι τὴν χώραν ἀπότομον καὶ τραχεῖαν. Αἱ ἐπισημότεραι τῶν διακλαδώσεων τούτων εἶναι τὰ *Καρθαούια* καὶ ὁ Ἀλβανικὸς λεγόμενος *Τόμαρος*. Τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας ἀλλαχοῦ μὲν κατακρημνίζονται ἀποτόμως καὶ σχηματίζουσι φάραγγας βαθείας καὶ ἀπροσίτους, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν κατέρχονται βαθμηδὸν καὶ ἀποτελεωτῶσιν εἰς κοιλάδας εὐφορωτάτας διαρροεμένας ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν. Οἱ

επίσημότεροι τούτων είναι ὁ Δρίλων, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἀλβανίας, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ρέων πρὸς Β. ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἄνωθεν κατερχομένου Λευκοῦ Δρίλωνος ὀλίγον δὲ περαιτέρω κάμπτεται πρὸς τὸ ν.δ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος· ὁ Γενοῦσος ἢ Σκούμπ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Κανδαουίων ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος καὶ διαιρεῖ τὴν Ἀλβανίαν εἰς δύο μέρη, βόρειον καὶ νότιον ἢ ἄνω καὶ κάτω Ἀλβανίαν. Ὁ Ἄψος, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Βοίου καὶ ρέων παραλλήλως πρὸς τὸν Ἄψον ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Εἰς δὲ τὰ πρὸς β. μεθόρια εἶναι ἡ λίμνη Λαθεάτις, τῆς ὁποίας ἐν μέρος κατέχεται ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τὸ δ' ἄλλο ἀνήκει εἰς τὸ Μαυροβούνιον. Ἡ Ἀλβανία παράγει ὀλίγα προϊόντα, διότι καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι τραχὺ καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς μᾶλλον ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς ἀνατολὰς· ἔχει ὅμως ἀφθότους βοσκὰς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι χώρα πολὺ κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχονται εἰς 500,000, εἶνε δὲ πάντες σχεδὸν Ἀλβανοί, διαιρούμενοι εἰς πολλὰς φυλάς· αἱ κυριώτεραι τούτων εἶναι εἰς μὲν τὴν κάτω Ἀλβανίαν οἱ Τσακιδεῖς, εἰς δὲ τὴν ἄνω οἱ Γκέκιδες. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ὀρεσίβιοι καὶ γενναῖοι, εἶναι ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι ἦσαν φυλὴ συγγενῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐπομένως εἶναι ἀδελφοὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι γραπτὴν γλῶσσαν, τὴν Ἑλληνικὴν μεταχειρίζονται οἱ πλείστοι αὐτῶν, ὅταν γράφωσιν. Ὅσοι ἐκ τῶν Ἀλβανῶν κατῴρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν θρησκείαν των συνηνώθησαν ἀνέκαθεν μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ πάντοτε συνεπολέμησαν μετ' αὐτῶν ἐναντίον τῶν Τούρκων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς ὅμως οἱ πλείστοι τῶν Ἀλβανῶν ἔγειναν Μωαμεθανοὶ καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν Τούρκων ἐπροξένησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἄλλοι δὲ πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀποσπασθέντες τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔγειναν καθολικοί. Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἡ Σκόδρα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Λαθεάτιδος, ἔχει δὲ λαμπρὰ ὅπλα· ποιεῖται καὶ 35,000 κατ. Πρὸς ν. τῆς Σκόδρας εἶναι ἡ Κρόιτ, ἡ ὁποία εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου βράχου καὶ ἔχει 7000 κ. ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Τουρκομᾶχος ἦρωρς Γεώργιος Καστριώτης ἢ Σκεντέρ-

μπης. Πρὸς ν. τῆς Κρόικας εἶναι τὰ Τύραννα, ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ἀλβανίας, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ εὐφορωτάτης κοιλάδος καὶ ἔχουσα 20,000 κ. Πρὸς δ. τῶν Τυράννων εἶναι τὸ Δυρράχιον, τὸ ὅποιον εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ἐπιδάμνου, ἔχει 10,000 κατ. καὶ εἶναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ εὐφορωτάτης πεδιάδος διαρρεομένης ὑπὸ τοῦ Γενούσου εἶναι ἡ ἐμπορικὴ πόλις Ἐλμπασάν, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, περιβάλλεται ὑπὸ ἰσχυρῶν τειχῶν καὶ ἔχει 25 χιλ. κατ. Πρὸς ν. τοῦ Ἐλμπασάν εἶναι τὸ Βεράτιον, τὸ ὅποιον κείται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας εἰς τὰς ὑπάρειας τοῦ Τομάρου, διασχίζεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἄψου καὶ ἔχει 13,500 κατ. Πρὸς τὸ ν.δ. τοῦ Βερατίου εἶναι ἡ Αὐλών, ἣτις κείται παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, καὶ εἶναι ὁ δευτέρος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀλβανίας.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ἡ Μακεδονία κατέχει τὸ μέσον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἔχουσα πρὸς ἀ. μὲν τὴν Θράκην, πρὸς δ. δὲ τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἡπειρον. Ἡ Μακεδονία εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται καὶ ἡ Ἐλασσών τῆς Θεσσαλίας, εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ πλουσιώτερα χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Βοσνίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ πρὸς ν. ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς τὸ ὅποιον προσηκτείνεται ἡ Χαλκιδικὴ χερσονήσος. Δύο μεγάλοι κόλποι, ὁ Θερμαϊκὸς καὶ ὁ Στρυμονικὸς εἰσχωροῦσι βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν ἐκατέρωθεν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἡ ὁποία δίκην τριαίνης ἀποτελεῖται εἰς τρεῖς ἄλλας ἐπιμήκεις χερσονήσους· ἐκ τούτων ἡ πρὸς ἀ. κατέχεται ὑπὸ τοῦ μεγάλουπρεποῦς ὄρους Ἄθω καὶ διὰ τοῦτο λέγεται χερσονήσος τοῦ Ἄθω καὶ τοῦ Ἀγίου Ὄρους, διότι ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσι μοναστήρια περιλαμβάνοντα περὶ τὰς 5,500 μοναχοῦς. Αἱ μοναὶ αὗται, καὶ μάλιστα αἱ ἀρχαιότεραι αὐτῶν, ἔχουσι πολλὰ ἅγια λείψανα, πολύτιμα ἱερὰ σκεύη, λαμπρὰς ἀγιογραφίας καὶ πλουσιωτάτας βιβλιοθηκῆς μετὰ πολυαριθμῶν χειρογράφων. Ἡ Μακεδονία περι-

βάλλεται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄρεων, τὰ ὅποια περιστέφονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν καὶ περιέχουσι πολλὰ μέταλλα. ἐκ τούτων τὰ κυριώτερα εἶνε πρὸς α. τὸ Παγγαῖον καὶ ὁ Ὀρβηλος, πρὸς β. τὸ Σκόμιον καὶ ὁ Σκάρδος, πρὸς δ. αἱ διακλαδώσεις τοῦ Σκάρδου καὶ τὸ Βοῖον καὶ πρὸς ν. τὰ Καμβούνια καὶ ὁ Ὀλυμπος. Τὰ ὄρη ταῦτα διακλαδοῦνται πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας· μεταξύ δὲ τῶν διακλαδώσεων τούτων ἐκτείνονται πεδιάδες εὐφορώταται, διαρρεόμεναι ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν. Οἱ ἐπισημότεροι τούτων εἶνε ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζει παρὰ τὸ Σκόμιον καί, ῥέων πρὸς ν., ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀντικρὺ τῆς νήσου Θάσου καὶ χωρίζει τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης. Ὁ Στρυμῶν, ὅστις κατέρχεται ἐκ τοῦ Σκομίου καί, ῥέων πρὸς ν., ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Ὁ Ἄξιός, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ ῥέων παραλλήλως πρὸς τὸν Στρυμόνα, ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Ἀλιάκμων, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Βοίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον πρὸς ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄξιου. Τινὲς τῶν ποταμῶν τῆς Μακεδονίας σχηματίζουνσι λίμνας μεγάλας καὶ πλήρεις ἰχθύων· ἐκ τούτων αἱ ἐπισημότεραι εἶνε ἡ Λυχνίτις, ἡ Πρέσπα καὶ ἡ Καστοριά, πρὸς δ. ἡ ἑλωδης λίμνη τοῦ Ἄχινου πρὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος καὶ ἡ πρὸς β. τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου κειμένη Βόλβη. Ὁ Θεὸς ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν Μακεδονίαν πολλὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα, διότι καὶ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε εὐκρὲς καὶ ἡ εὐφορία τῆς χώρας μεγάλη καὶ τὰ τοπία αὐτῆς ἔκτακτα καὶ μαγευτικὰ, διὰ τοῦτο δὲ παράγει καὶ πολλὰ προϊόντα, καθὼς δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, καπνόν, οἶνον, ἔλαιον, βάμβακα μέτῃξαν, καὶ τρέφει μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ πολυάριθμα ποίμνια. Οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἀνέρχονται εἰς δύο περίπου ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶνε Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Σέρβοι, Βλάχοι, Ἰσραηλῖται καὶ ἄλλοι λαοί. Ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας εἶνε ἡ Θεσσαλονίκη, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 150,000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις σχεδὸν εἶνε Ἰσραηλῖται, οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες, Τούρκοι καὶ διάφοροι Εὐρωπαῖοι.

Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς παραλίας πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Θέρμης, ἐξ ἧς καὶ ὁ κόλπος ἐκλήθη *Θερμαϊκός*: ἀνέρχεται δὲ ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν πέριξ λόφων καὶ ἔχει πολλὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, οἷον γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον, πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς μεταβληθέντας εἰς τζαμιά: οἱ ὠραιότεροι τούτων εἶναι ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅστις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Δημητρίου τοῦ πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης, οἰκοδομηθεὶς ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι ἐμπορικωτάτη πόλις, ὄχι μόνον διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς αὐτὴν καταλήγουσιν οἱ ἠνωμένοι σιδηρόδρομοι τῆς Εὐρώπης. Πρὸς τὸ β δ. τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι τὰ Γιαννιτσά, τὰ ὁποῖα ἔχουσι 5,000 κατ. καὶ εἶναι ἐκτισμένα πλησίον τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πέλλα, ἡ νεωτέρα πρωτεύουσα τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους. Πρὸς δ. τῶν Γιαννιτσῶν εἶναι τὰ Βοδενά, τὰ ὁποῖα ἔχουσι 6000 κατ., κατέχουσι δὲ τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ἐδέσσης, ἣτις ἦτο ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας καὶ κεῖται ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀποψὶς τῶν πέριξ εἶναι ἐκτάκτως ὠραία καὶ μαγευτικὴ. Πρὸς ν.δ. τῶν Βοδενῶν εἶναι ἡ Νιάουστα, ἡ ὁποῖα ἔχει 6000 κατ. καὶ εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τοὺς λαμπροὺς αὐτῆς οἶνους. Πρὸς τὸ ν.α. τῆς Νικουστῆς εἶναι ἡ Καστορία, κειμένη εἰς τὴν ὄχθην τῆς ὁμωνύμου λίμνης καὶ ἔχουσα πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 9,000 κατ. Πρὸς τὸ β.α. τῆς Καστορίας εἶναι ἡ Κοριτσά, ἡ ὁποῖα ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια συντηρούμενα ὑπὸ κληροδοτημάτων καὶ 10,000 κατ. Εἰς δὲ τὴν ἀ. ὄχθην τῆς λίμνης Λυχνίτιδος εἶναι ἡ Ἀχρίς, ἣτις εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰς ὑπωρείας ὠραίου γηλόφου καὶ ἔχει 15,000 κατ. Πρὸς τὸ ν.ἀ. τῆς Ἀχρίδος εἶναι τὸ Μοναστήριον (Βιτώλια), ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, κειμένη εἰς τὸ ἄκρον εὐφορωτάτης κοιλάδος διαρροεμένης ὑπὸ τινος παραποτάμου τοῦ Ἀξιοῦ, ὅστις διέρχεται διὰ μέσου τῆς πόλεως καὶ διαίρει αὐτὴν εἰς δύο μέρη συγκοινωνοῦντα διὰ πολλῶν γεφυρῶν. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ 45,000 κατ. Πρὸς τὸ β.α.

τοῦ Μοναστηρίου εἶναι τὰ Βελεσά, τὰ ὁποῖα κεῖνται μεταξύ δύο λόφων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ρεεὶ ὁ Ἀξιός, ἔχουσι δὲ 6000 κ. καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς τὸ β.δ. τῶν Βελεσῶν εἶναι τὰ Σκόπια, τὰ ὁποῖα ἔχουσι 20,000 κατ. Ἡ πόλις αὕτη, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ρεεὶ ὁ Ἀξιός, συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου καὶ εἶναι πατρις τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Εἰς δὲ τὰς βορείους ὑπωρεῖας τοῦ Σκάρδου εἶναι ἡ Πριπρένη, πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα 25,000 κατ. Πρὸς β. τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ἡ Στρουμίτσα, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὰς ἔχθας παραποτάμου τινὸς τοῦ Στρουμόνος καὶ ἔχει 12,000 κατ. Πρὸς τὸ β.δ. δὲ τῆς λίμνης τοῦ Ἀχينوῦ εἶναι αἱ Σέρραι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται εἰς τὸ ἄκρον εὐφορώτατης πεδιάδος, ἥτις παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καπνὸν καὶ ἀφθονώτατον βάμβακα. Αἱ Σέρραι εἶναι ἡ τρίτη πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχει δὲ Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια καὶ 30,000 κατ., ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλληνες. Πρὸς τὸ ν.α. τῶν Σερρῶν εἶναι ἡ Καθάλλα, παράλιος πόλις ἀπέναντι τῆς Θάσου κειμένη καὶ ἔχουσα 10,000 κατ. Ἡ Καθάλλα εἶναι ἐμπορικὴ πόλις, διότι ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται πολλὰ προϊόντα τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Μακεδονίας, καὶ εἶναι πατρις τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ Ἀλῆ.

Ἡ Μακεδονία ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων ἄχρι σήμερον διέμενε χώρα Ἑλληνικωτάτη καὶ μόνον τὰ βόρεια αὐτῆς κατοικοῦνται ὑπὸ Ἀλθανῶν καὶ Σέρβων. Οἱ Ἕλληνες βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας καὶ πρὸ πάντων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διεδωκαν τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ γράμματαις τὰς ἀπωτάτας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἀνεδειξαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν.

ΘΡΑΚΗ.

Ἡ Θράκη κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἐξίσταται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ πο-

πικρού Νέστου. Ἡ Θράκη προεκτείνει δύο χερσονήσους, τὴν μίαν
 πρὸς ἀ. τὴν δ' ἄλλην πρὸς ν. διὰ τῶν ὁποίων πλησιάζει πολὺ πρὸς
 τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο πορθμούς χαριε-
 στατότους τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλησποντον, ἐξ ὧν ὁ μὲν
 πρῶτος ἐνώνει τὸν Εὐξείνιον Πόντον μετὰ τῆς Προποντιδος, ἥτις κοι-
 νῶς λέγεται *θάλασσα τοῦ Μαρμαῶ* ὁ δὲ δεύτερος τὴν Προποντιδα
 μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Ἡ Θράκη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. βό-
 ρειον καὶ νότιον. Το βόρειον μέρος τῆς Θράκης ἀπετέλεσε τῷ 1878
 ἐπαρχίαν αὐτόνομον ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἀνατολικῆ Ρωμυλία*, τὴν ὁποίαν
 ἔμωσ τῷ 1885 κατέλαβον ἀθαιρέτως οἱ Βούλγαροι καὶ ἦνωσαν αὐ-
 τὴν μετὰ τῆς Βουλγαρίας. Ἡ μεσημβρινὴ Θράκη πρὸς ἀ. ἔχει δια-
 φόρους διακλαδώσεις τοῦ ὄρους Αἴμου καὶ πρὸς δ. τὴν ὄρειοτοιχίαν
 τῆς Ροδόπης· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἀτλοῦται μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς, τὴν
 ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Ἑβρος (Μκρίτσα) ὅστις πηγάζει παρὰ
 τὸ Σκόμιον καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Το κλίμα αὐτῆς
 εἶναι εὐκράες καὶ μάλιστα πρὸς τὰ περάλια, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς
 προΐοντα εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ ὄσπρια, ὁ οἶνος, ὁ βάμβαξ
 καὶ ὁ καπνός. παράγει δὲ προσέτι καὶ πολλὴν μέταξον καὶ τρέφει
 μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.
 Οἱ κάτοικοι τῆς μεσημβρινῆς Θράκης ἀνέρχονται εἰς 1,500 000, ἐκ
 τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀρμένιοι,
 Ἰσραηλῖται, Εὐρωπαῖοι καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί. Πρωτεύουσα
 αὐτῆς εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ ὁποία ἐκτίθη ὑπὸ τοῦ Μ. γα-
 λου Κωνσταντίνου τῷ 330 μ.Χ. ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Β. ζαν-
 τίου καὶ ἔχει μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς περὶ τὸ ἑξακατημύριον
 κατοίκων, ἐξ ὧν 300,000 εἶναι Ἕλληνες, 400 000 Τούρκοι, οἱ δὲ
 ἄλλοι λοιποὶ Ἀρμένιοι, Ἰουδαῖοι, διάφοροι Εὐρωπαῖοι καὶ ἄλλοι λαοί.
 Ἐκ τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλλα μὲν, καθὼς ἡ
 Κρυσόπολις καὶ ἡ Χαλκηδών, κείνται ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς περαλίας,
 ἄλλα δὲ ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς. Ὡς προάστεια αὐτῆς θεωροῦνται προ-
 σέτι καὶ αἱ χαριεστάτοι νῆσοι αἱ κείμεναι ἐν τῇ Προποντιδι παρὰ
 τὴν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου καὶ καλούμεναι Πριγκηπόννησος, ἐκ τῶν
 ὁποίων αἱ μεγαλειότεραι εἶναι ἡ Πρῶτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάλκη καὶ
 ἡ Πρίγκηπος χρησιμεύουσαι ὡς θεριναὶ διαμοναὶ πολλῶν Κωνσταντινου-

λιτών. Περικαλλής κόλπος, Κερατίος καλούμενος, ὅστις ἀποτελεῖ ἓνα τῶν λαμπροτέρων λιμένων τοῦ κόσμου εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διαίρει τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δύο μέρη, τὴν παλαιὰν πόλιν ἢ κυρίως Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν νέαν. Ἡ κυρίως Κωνσταντινούπολις, ἢ καὶ *Πόλις* ἀπλῶς ὀνομαζομένη, κεῖται εἰς τὴν νοτιὰν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου, πρὸς ν. τοῦ Κερατίου κόλπου, εἶνε δὲ ἐκτισμένη ἐπὶ ἑπτὰ λόφων καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ *Ἑπτάλοφος*. Ἐπὶ ἑνὸς τῶν λόφων τούτων εἶνε ὁ περικαλλής ναὸς τῆς Ἀγίας Σφίρας, τὸν ὅποιον οἱ Τούρκοι μετέτρεψαν εἰς τζαμίον καὶ ὁ περίφημος ἰππόδρομος, ὅστις ἦτο κεκομημένος διὰ πολλῶν ἀνδριάντων καὶ ἄλλων ἀριστουργημάτων, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα κατεστράφησαν. Ἄλλα δὲ πάλιν διηρπάγησαν, ἐλάχιστα δὲ μόνον λειψάνα διεσώθησαν. Παρὰ δὲ τὸν Κερατίον κόλπον εἶνε ἡ συναικία τοῦ Φαναρίου, ἐν ἣ κεῖται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἔνθα πρότερον κατόικουν οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν Ἑλλήνων, οἱ λεγόμενοι *Φαναριῶται*, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου οἱ μεγάλοι διερχόμενοι καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Ἡ δὲ νέα πόλις κεῖται πρὸς β. τοῦ Κερατίου κόλπου, εἶνε δὲ πολὺ ὠραιοτέρα τῆς παλαιᾶς, μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται διὰ δύο γεφυρῶν καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Πέραν, ἔνθα κατοικοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Ὅλη ἡ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου, ἐπέκεινα τοῦ Γαλατᾶ, κατέχεται ὑπὸ ὠραιοτάτων προαστείων, ἐν οἷς εἶνε καὶ τὰ νεώτερα ἀνώτερα τοῦ Σουλτάνου. Ἡ Κωνσταντινούπολις, θεωρουμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης, παρουσιάζει λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπέστατον θέαμα, ὅσον οὐδεμίαν ἄλλην πόλιν τοῦ κόσμου· ἔχει δὲ πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καθὼς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους σχολὴν, τὴν Θεολ. σχολὴν τῆς Χάλκης, τὸ Ζῆππειον παρθενιαγωγεῖον καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα διὰ κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν συντηρούμενα. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους μέχρι τοῦ **1453**, ὅτε κατὰ τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς **29 Μαΐου**, καθ' ἣν ἔπεσεν, ἠρωϊκῶς μαχόμενος, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνος ὁ Παισιολόγος, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἔκτοτε διατελεῖ πρωτεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους. Ἡ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Θρακίας μετὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶνε ἡ Ἀδριανούπολις, ἢ ὁποῖος

κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου ἐν τῷ μέσῳ εὐφρατωτάτης πεδιάδος καὶ ἔχει 100,000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι εἶναι Ἕλλη-
νες. Ἡ Ἀδριανούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδρια-
νοῦ· αὕτη ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους ἐπὶ τινα χρό-
νον, ἔχει ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευ-
τήρια, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν μεταξίνην καὶ βαμβακερῶν
ὑφασμάτων, ροδελαιίου ἐξαγομένου ἐκ τῆς κωμοπόλεως Κεζανλίκ, καὶ
συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ Ραιδεστός, ἐμπορικὴ πό-
λις, κειμένη εἰς τὰ παράλια τῆς Προποντιδίδος καὶ ἔχουσα 25,000 κα-
τοίκους. Εἰς δὲ τὴν Θρακικὴν χερσόνησον εἶναι ἡ Καλλιπόλις, ἡ ὁποία
κεῖται ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἔχει μέγα ἐμπόριον
καὶ 25,000 κατ. Πρὸς τὸ β.δ. τῆς Καλλιπόλεως εἶναι ἡ Αἶνος, κει-
μένη εἰς τὴν ἐκβολὰς τοῦ Ἐβρου καὶ πρὸς τὸ β.δ. αὐτῆς τὸ Δεδεα-
γάτς, εἰς ᾧ καταλήγει ὁ σιδηρόδρομος Ἀδριανουπόλεως.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς τὸ μέρος τῆς Θράκης λέγεται καὶ *Θρα-
κικὸν πέλαγος*· ἐν αὐτῷ δὲ ὑπάρχουσι τέσσαρες νῆσοι ὑπὸ Ἑλλήνων
κατὰ τὸ πλείστον κατοικούμεναι, ἡ Λήμνος ἔχουσα 25,000 κατ.,
ἡ Ἰμβρος 10,000, ἡ Θάσος 12,000 καὶ ἡ Σαμοθράκη 5,000. Ἐκ
τούτων ἡ Θάσος διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν Αἴγυπτον, δωρηθεῖσα
ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ-Ἀλῆν.
Παράγει ἐξαιρετὸν οἶνον καὶ ἔχει πολλὰ μέταλλα.

Η ΚΡΗΤΗ

Ἡ ἠρωικὴ νῆσος Κρήτη κατέχει τὴν ν. πλευρὰν τοῦ Αἰγαίου
πελάγους, τὸ ὅποιον ἐκεῖ καλεῖται *Κρητικὸν πέλαγος*· ἔχει 8,620
τετραγ. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ περὶ τὰς 294,000 κατοίκους, ἐκ
τῶν ὁποίων τὰ 3)4 εἶναι Χριστιανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοί, Ἕλ-
ληνες ὅμως τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, διὰ τῆς βίας ἀλλά-
ξαντες τὴν πίστιν των.

Ἡ Κρήτη εἶναι ἐπιμήκης, διασχίζεται δὲ κατὰ μῆκος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ μεγάλης ὄροστοιχίας, ἥτις πρὸς ν. μὲν καταπίπτει ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν, πρὸς β. ὁμως χαμηλοῦται βαθμηδὸν καὶ σχηματίζει πολλὰς κοιλάδας εὐφωρωτάτας. Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς ὄροστοιχίας ταύτης εἶναι πρὸς δ. μὲν τὰ Λευκὰ ὄρη, Ἄσπρα βουρά, ὅπου εἶναι τὰ χωρία τῶν ἀνδρείων Σφακιανῶν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Κρήτης, ἡ Ἴδη (Ψηλορείτης), ὅπου, κατὰ τὴν μυθολογίαν, λέγεται ὅτι ἀνετρέφθη ὁ Ζεὺς, καὶ πρὸς ἀ. ἡ Δίκτη (Λασσήσι).

Τὸ κλίμα τῆς Κρήτης εἰς μὲν τὰ παράλια εἶναι θερμόν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια εὐκραές, τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, ἄφθονον ἔλαιον, ἐξαιρετικὸν οἶνον, πορτοκάλια, κάστανα καὶ ἄλλα προϊόντα. Οἱ Κρήτες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ Κρητικὸς τυρὸς εἶναι ὀνομαστὸς διὰ τὴν γεῦσιν αὐτοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι εὐσταλεῖς, γενναῖοι καὶ φιλελεύθεροι, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάσωσι ζωὴν καὶ περιουσίαν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ Κρήτη οὐδέποτε ὑπέκυψεν εἰς τοὺς κατακτητὰς αὐτῆς Ἑνετοὺς καὶ Τούρκους. Καίτοι δὲ ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἡμῶν 1821, ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Οἱ γενναῖοι κάτοικοι αὐτῆς οὐδέποτε ἔμειναν ἡσυχιοὶ, πολλακίς ἔκτοτε ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Τούρκων, ἕως ὅτου ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς διὰ τῆς συνθήκης τῆς Χαλέπας κατὰ τὸ 1878 νὰ δώσωσιν εἰς τὴν νῆσον αὐτονομίαν τινά. Δὲν παρήλθεν ὁμως πολὺς χρόνος καὶ οἱ Τούρκοι ἀφῆρσαν τὴν αὐτονομίαν ταύτην καὶ ἐξηνάγκασαν οὕτω καὶ πάλιν τοὺς Κρήτας εἰς ἐπανάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκήρυξαν τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσιν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1897.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ σφαγαὶ καὶ αἱ καταστροφαὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Κρητῶν συνεκίνησαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸ ἐλεύθερον κράτος, ὥστε ἐξέπεμψε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1897 στρατὸν καὶ στόλον, ὅπως καταλάβωσι τὴν νῆσον καὶ διοικήσωσιν αὐτὴν ἐπ' ὄνοματι τοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'.

Ἡ δικαία αὕτη πράξις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ κράτους ἀπὸ

εσεν εἰς τὰς μεγάλας Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, αἵτινες, ἀφοῦ ἐξηναγασαν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν νῆσον, ἐκήρυσαν αὐτὴν αὐτόνομον, ὑπὸ ἴδιον πολίτευμα καὶ ὑπὸ ἰδίαν σημαίαν, ὑπὸ τὴν ψιλὴν δὲ ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, ἡ ὁποία συμβολίζεται πάλως διὰ μιᾶς Τουρκικῆς σημαίας ὑψουμένης ἐπὶ τινος φρουρίου. Ἡδὴ δὲ εἰς εὐκλεῆς γόνος τοῦ Βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἑλλάδος, ὁ πρίγκιψ Γεώργιος, τῇ ἐπινεύσει τῶν τεσσάρων προστατῶν Δυνάμεων ἀνωρίσθη Ὑπάτος ἀρμοστής τῆς Κρήτης. Νῦν δὲ ἡ Κρήτη γέυεται ἀρμόσυνος τῶν δώρων τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ μεγαλειότεραι πόλεις τῆς Κρήτης εἶναι πρὸς β. διότι τὸ νότιον αὐτῆς μέρος εἶναι ὀρεινὸν καὶ ἀλίμενον. Ἡ ἐπισημοτέρα τούτων εἶναι ἡ Χανία, παράλιος πόλις κειμένη εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς νήσου καὶ ἔχουσα 13,000 κατ. Ἐν αὐτῇ ἐδρεύει ὁ Ὑπάτος ἀρμοστής τῆς νήσου· εἰς δὲ τὸ ὠραῖον αὐτῆς προάστειον, τὴν Χαλέπαν, κατοικοῦντιν οἱ πρόξενοι. Πρὸς ἀ. τῶν Χανίων καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας περιπέου εἶναι ὁ μέγας καὶ ἀσφαλὴς λιμὴν τῆς Σούδας· πρὸς τὸ ν. ἀ. τούτου εἶναι ἡ Ρεθύμνη, παράλιος πόλις, ἔχουσα πολλὰ σακωνοποιεῖα, καὶ 8,000 κ. Πλησίον ταύτης κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, τὴν ποίαν διὰ πυρίτιδος ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἀέρα κατὰ τὸ 1866 οἱ ἐν αὐτῇ ἐγκλεισθέντες Ἕλληνες ἐπαναστάται.

Πρὸς ἀ. τῆς Ρεθύμνης εἶναι τὸ Ἡράκλειον (Μέγα Κάστρον) ἡ μεγαλειότερα πόλις τῆς Κρήτης, κειμένη ἐπὶ τῆς παραλίας, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης, ἔχουσα 20,000 κατ. Ἐτέρα κωμόπολις εἶναι οἱ Ἅγιοι Δέκα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Πηλοῖον ταύτης εὐρίσκονται πανάρχαια λατομεῖα, τὰ ὅποια, φαίνεται, ἔδωκαν μορφήν, ὅπως πλασθῆ ὁ μῦθος τοῦ Λαβυρίνθου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔζη ὁ Δινώταυρος, τὸν ὅποιον ἐφόνουσεν ὁ Θησεύς. Ἡ Κρήτη ὑπετάχθη πρότερον ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, ἔπειτα δὲ περιήλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων· ἀλλ' οἱ Κρήτες οὐδέποτε ἔπαυσαν ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐνόμι καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν. Ἐπὶ τέλους δὲ ἠνάγκασαν τὸν Σουλτάνον νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς αὐτονομίαν ὑπὸ χριστιανῶν διοικητῶν.

Πολίτευμα. Τούρκοι.

Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι μοναρχία ἀπόλυτος, ὁ δὲ Σουλτάνος καὶ Πατισάχ, δηλ. ὁ αὐτοκράτωρ, εἶναι ἀπόλυτος κύριος τῆς ζωῆς καὶ περιουσίας τῶν ὑπηκόων του καὶ συγχρόνως ἀρχὴν θρησκευτικῆς (Καλίφης τῶν Μωαμεθανῶν).

Οἱ Τούρκοι εἶναι λαὸς βάρβαρος, ὅστις ἤλθεν ἀπὸ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας καί, ἀποῦ ὑπέταξε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διεπεραιώθη εἰς τὴν Θοράκην τῷ 1354 μ. Χ., εἰς διάστημα δὲ 150 περίπου ἐτῶν κατέλαυσε τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὑπέταξεν ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον. Ὁλὴ ἡ Εὐρώπη ἔτρεμε τότε ἐνώπιον τῶν Τούρκων. Οἱ δὲ δυστυχεῖς Ἕλληνες ἔπαθον ἐξ αὐτῶν φοβερὰ καὶ ἀπερίγραπτα δεινὰ. Πολλοὶ ἠναγκάζοντο νὰ γείνωσι Μωαμεθανοί, ὅσοι δὲ ἔμενον πιστοὶ εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων των περιεφρονοῦντο ὡς ἄπιστοι, ἐπλήρωνον τὸ χαράτζι καὶ ἄλλους ἀπεχθεῖς καὶ καταθλιπτικοὺς φόρους· ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐκινδύνευον νὰ ληστευθῶσι ἢ καὶ νὰ φονευθῶσι, καὶ τὸ μέγιστον, ἠρπάζοντο τὰ τέκνα των τὸ ὅποια ἐκτουρκιζόμενα κατετάσσοντο εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἐγίνοντο Γενίτσαροι. Κατόπιν ὅμως οἱ Τούρκοι παρήτησαν τοὺς πολέμους καὶ παραδοθέντες εἰς τὴν τρυφήν καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἐξησθένησαν καὶ παρήκματαν· πολεμηθέντες δὲ τότε ὑπὸ τῶν Ῥώσων, τῶν Ἑλλήνων καὶ ἄλλων λαῶν ἔχασαν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς περιστετέρας χώρας ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας κατεῖχον ἄλλοτε ἐν Εὐρώπῃ.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία διαίρεται εἰς 7 βιλαέτια ἢ νομοῦς, ἐξ ἧς, 1) Κωνσταντινουπόλεως, 2) Ἀδριανουπόλεως, 3) Θεσσαλονίκης, 4) Μοναστηρίου ἢ Βιτωλίων, 5) Κοσσυφοπεδίου, 6) Ἰωαννίνων καὶ 7) Σκόδρας. Ἡ ἐν γένει δὲ διοίκησις τῶν Τούρκων εἶναι ἀθρόα καὶ ἐλλεινή.

Θρησκεία.

Ἐπίσημος θρησκεία εἶναι τὸ Ἰσλαμισμὸς, ὁ δὲ Σεῦχ-Οουλ-Ἰσλάμ εἶναι ὁ πατριάρχης τῶν Ὄθωμανῶν. Ἐπικρατεστέρα ὅμως εἶναι ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ θρησκεία, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐδρεύων ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τῆς ἱερατικῆς Συνόδου ἐκ 12 μητροπολιτῶν. Ἄπαντες οὗτοι εἶναι Ἕλληνες καὶ

Κωνσταντινούπολις είναι κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς μεγάλης τοῦ γένους Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας πιστὰ τέκνα εἰμεθα ἅπαντες οἱ Ἕλληνες, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι.

Ἑκπαίδευσις.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Τουρκίᾳ εὐρίσκεται ἐν τοῖς σπαργάνοις, ὅσον παρὰ τοὺς Τούρκους, καίτοι ὁ νῦν Σουλτᾶνος Χαμίτ μεριμνᾷ πολὺ ἐν τῆς παιδείας, διότι οἱ σοφοὶ Τούρκοι περιορίζονται μόνον εἰς τὸ σπουδάζωσι τὸ Κοράνιον, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ ἱερὰ Βίβλος τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ὅμως Ἕλληνες ἔχουσι ἰδρῶση πλεῖστα σχολεῖα καὶ γυμνάσια, εἰς τὰ ὅποια ἄριστα ἐκπαιδεύονται οἱ Ἕλληνοπαῖδες.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ Βουλγαρία εἶναι ἡγεμονία ὑποτελής εἰς τὴν Τουρκίαν ὀρίζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Ῥωμανίας, πρὸς ν. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ πρὸς δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας. Ἡ Βουλγαρία ἔχει 96 600 τετρ. χιλιόμετρων ἔκτασι καὶ 3,310,000 κκτ. ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰς 150,000 εἶναι Ἕλληνες· διακίρεται δὲ εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν κυρίως Βουλγαρίαν πρὸς β. καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν πρὸς ν.

Ἡ κυρίως Βουλγαρία πρὸς ν. εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινή, διότι κῦθα ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ὄροστοιχία τοῦ Αἴμου, ἥτις διευθύνεται ἐκ δ. πρὸς ἀ. καὶ χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας· ἀλλὰ τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶναι πεδινὸν διαρρέομενον ὑπὸ τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Αἴμου καὶ ἐκβάλλονται εἰς τὸν Δούναβιν, ὅστις χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν ἐν μέρει ἀπὸ τῆς Ῥωμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ὁ δεύτερος τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ μέγεθος, πηγάζει δὲ ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ βέβω δια πολλῶν κρατῶν δέχεται ἐκατέρωθεν πλείστους ὄτους παραποτάμους καὶ ἔχει διὰ τριῶν στόμάτων εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον. Ὁ Δούναβις ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθῦς, διαπλέουσι δὲ αὐτὸν μεγάλα ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα· ἀλλ' ὅταν ὁ χειμὼν εἶναι βεβω, ὁ ποταμὸς στεγνύεται καὶ διακόπτεται ἡ ποταμοπλοία. Τὸ κλίμα τῆς Βουλγα-

ρίας είναι ψυχρόν, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πολὺ εὐφορον· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχει ἀφθόλους βοσκάς, εἰσὶν αὐτῆς ὁποῖας τρέφονται πολυάριθμοι ἀγέλαι καὶ ποίμνια.

Πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας εἶναι ἡ Σόφια, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὸ δυτικὰς ὑπάρειας τοῦ Αἴμου, ἔχει 47,000 κατ. καὶ συγκοινωνοῦται μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου, ὅστις συνδέεται μετὰ τῶν ἠνωμένων σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς β. τοῦ Αἴμου καὶ ἐν τῷ μέσῳ περίπου τῆς χώρας εἶναι ὁ Τύρνοβος, πόλις ὄχυρὰ καὶ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας ἔχουσα 11,000 κατ. Πρὸς ἀ. τοῦ Τυρνόβου εἶναι ἡ Σοῦμλα ἔχουσα 25,000 κατ. αὕτη συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Βάρνης, ἥτις εἶναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ καὶ ἔχει 25,000 κατ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Ἡ Βουλγαρία ἔχει καὶ πολλὰς παραδουναβίους πόλεις, τῶν ὁποίων αἱ πλεῖσται εἶναι ὄχυραὶ καὶ ἔχουσι μέγα ἐμπόριον, ἰδίως δημητριακῶν καρπῶν· αἱ ἐπισημότεραι τούτων εἶναι τὸ Β.δίνιον, τὸ ὁποῖον ἔχει 15,000 κατ., τὸ Σίστοβον, τὸ ὁποῖον ἔχει 20 000 κατ., τὸ Ρουτσούκιον, εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγει ὁ ἀπὸ τῆς Βάρνης σιδηροδρόμος ἔχον 27,000 κατ. καὶ ἡ Σιλίστρια, ἡ ὁποία κεῖται, ἐκεῖ, ὅπου ὁ Δούναβις στρεφόμενος πρὸς β. εἰσέρχεται εἰς τὴν Ρωμανίαν καὶ ἔχει 11,000 κατ.

Ἡ πόλις Πλεῦνα εἶναι μεσόγειος καὶ ὄχυρὰ, ἐγένετο δὲ ὀνομασθῆναι κατὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον 1877—78.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Θράκης καὶ πρότερον μὲν ἀπετέλει ἐπαρχίαν αὐτόνομον καὶ ἦτο κερχωρισμένη ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, ὕστερον ὁμως κατελήφθη αὐθαίρετως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς Βουλγαρίας, ἡ δὲ διοίκησις αὐτῆς ἀνετέθη εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας πρὸς β. μὲν εἶναι ὄρεινόν, διότι ἐν αὐτῷ ἐκτείνεται ἡ ὄροστοιχία τοῦ Αἴμου μετὰ τῶν διακλαδώσεων αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς εἶναι μᾶλλον πεδινόν καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ, εἰς αὐτὸ διέρχεται ὁ ποταμὸς Ἐβρος. Ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία ἔχει καὶ εὐκραεὲς καὶ ἔδαφος εὐφορώτατον· παράγει δὲ ἀφθόλους δημητριακοὺς καρποὺς, εἶνον, καπνόν, κάνναβιν, μέταξαν, ροδέλαιον, καὶ ἔχει καὶ πετυχημένην κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἐβρου καὶ ἔχει 36,000 κ., ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι Ἕλληνες. Ἡ Φιλιππούπολις ἔχει Ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ πολλὰ ἄλλα κατώτερα ἐκπαιδευτήρια, συνδέεται δὲ διὰ σιδηροδρόμου ἀφ' ἑνὸς μὲν μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τῆς Σόφιας. Πρὸς τὸ ν.ά. τῆς Φιλιππουπόλεως εἶναι ἡ πόλις Στενήμαχος, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι εἰς 15,000 ἀνερχόμενοι εἶναι Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Εἰς δὲ τὰς ν.ά. ὑπερρείας τοῦ Αἴμου εἶναι ἡ Σέλιμος ἔχουσα 20,000 κατ. Πρὸς ν.ά. τῆς Σελίμου κεῖται ὁ Πύργος, ὅστις εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ἔχει 10,000 κατ., ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι εἶναι Ἕλληνες. Παράλιοι ἐπίσης πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας εἶναι ἡ Ἀγγιάλος, ἡ Σωζόπολις καὶ ἡ Μεσημβρία, κατοικούμεναι τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει πολιτεῦμα συνταγματικόν, ὃ δὲ ἡγεμῶν αὐτῆς λέγεται Φερδινάνδος. Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀπεσπάρθησαν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκηρύχθησαν σχισματικοί. Οἱ Βούλγαροι ἐν ἀρχῇ κατόικουν τὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βόλγαν χώρας, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθησαν *Βούλγαροι*. Ἐκεῖθεν δὲ ὀρμώμενοι διεβησαν τὸν Δούναβιν καὶ ἐγκαθιδρύθησαν περὶ τὰ 680 μ. Χ. εἰς τὴν σήμερον ἀπ' αὐτῶν καλουμένην *Βουλγαρίαν*, ἔνθα ἀναμιχθέντες μετὰ Σλαυικοῦ τινος λαοῦ παρέλαβον παρ' αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν καὶ ἐξεσλαυίσθησαν βραδύτερον δὲ ἐδιδάχθησαν παρ' Ἑλλήνων τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἔγειναν Χριστιανοί. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Βούλγαροι ἀπέτελεσαν κράτος ἀνεξάρτητον ἀλλ' ἐπειδὴ κατόπιν εἰσέβαλλον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐλεηλάτουσαν αὐτάς, κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔγειναν φόρου ὑπογελεῖς εἰς αὐτούς· ἀκολούθως δὲ καὶ ὑπετάχθησαν ὀλοσχερῶς, τὸ δὲ κράτος αὐτῶν κατελύθη. Ἐπειτα ὁμως πάλιν κατάρθωσαν νὰ ἰδρῦσωσι νέον Βουλγαρικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ὑπέταξαν οἱ Τούρκοι τῷ 1386· ἔκτοτε δὲ οἱ Βούλγαροι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων ἕως τοῦ 1386, ἔκτοτε δὲ οἱ Βούλγαροι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων μέχρις ὅτου ἀπληθεύρωσαν αὐτοὺς ἡ Ρωσσία τῷ 1878.

Οἱ Βούλγαροι ὁμως ἔκτοτε ἔγειναν θρασύτατοι καὶ τρέφουσι τὴν μωρὰν ἐλπίδα νὰ κατακτήσωσιν ὄχι μόνον τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἔνεκα τούτου ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἱερὸν καθήκον νὰ ἀντενεργήσωμεν κατὰ τῶν ἀρπακτικῶν αὐτῶν σχεδίων καὶ ἐπιδρομῶν καὶ νὰ διασώσωμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας των χώρας Ἑλληνικᾶς.

Οἱ Βούλγαροι μισοῦσι τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητοῦσι διὰ παντός μέσου ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ νὰ μεταβάλωσιν αὐτοὺς εἰς Βουλγάρους.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ Σερβία ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον, τὸ ὅποιον ἔχει 50,000 τετρ. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ 2,350,000 κ. Ὅριζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Σαῦου καὶ τοῦ Δουνάβεως, πρὸς ἀ. ὑπὸ τῆς Ρωμουνίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ πρὸς ν.δ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Βοσνίας. Ἡ Σερβία εἶναι χώρα μεσόγειος καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ μάλιστα πρὸς ἀ. ἔθρα διακλαδοῦνται πολλὰ ὄρη ἐκ τῆς ὄροστοιχίας τοῦ Αἴμου ἔχει ὁμως καὶ πολλὰ πεδινὰ μέρη καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ, ὅπου ἐκτείνεται μεγάλη πεδιάς, ἡ ὁποία εὐρύνεται πρὸς β. καὶ καταλήγει εἰς τὸν Δούναβιν. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Μοραῦς ἀποτελούμενος ἐν ἀρχῇ ἐκ δύο κλάδων, οἵτινες συνεννοῦνται εἰς ἓνα ποταμόν, ὁ ὁποῖος ῥέων πρὸς β. ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν, εἰς ὃν ἐκβάλλει καὶ ὁ Σαῦος. Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶναι ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἥτις εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἐν Σερβίᾳ.

Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι τὸ Βελιγράδιον, τὸ ὅποιον κεῖται ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σαῦου καὶ τοῦ Δουνάβεως, συνδέεται μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει ὄχυρὸν φρούριον, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, μουσεῖον καὶ 35,000 κατ. Ἐνταῦθα ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ῥήγας Φεραίος. Πρὸς ἀ. τοῦ Βελιγραδίου εἶναι ἡ Σεμένδρια ὄχυρὰ πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα 8,000 κατ. Ἐν τῷ

μέσω δὲ περίπου τῆς χώρας εἶναι ἡ Κραγούγεβατς ἔχουσα μέγα ὄπλιστάσιον καὶ 12,000 κατ. μετὰ χυτηρίου πυροβόλων. Πρὸς ν. δὲ εἶναι ἡ Νίτσκ, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τινος παραποτάμου τοῦ Μοραύου, εἶναι πατρὶς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἔχει 20,000 κατ.

Οἱ Σέρβοι εἶναι λαὸς Σλαυϊκός, ἀνήκουσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ κυβερνῶνται συνταγματικῶς. Καὶ οὗτοι δὲ ὑποταχθέντες εἰς τοὺς Τούρκους ἐπολέμησαν ἐπανειλημμένως ἕως οὗ ἐπὶ τέλους κατώρθωσαν ν' ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των.

Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Τὸ Μαυροβούνιον ἢ Τσερναγόρα ἀποτελεῖ μικρὰν ἀλλ' ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Αὐστρίας καὶ προεκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Τὸ Μαυροβούνιον ἔχει 9,800 τετρ. χιλιομέτρων ἕκτασιν καὶ 200,000 κατ. κατέχεται δὲ ὑπὸ μεγάλων καὶ κρημνωδῶν ὄρεων, τὰ ὅποια μακρόθεν θεώμενα φαίνονται σκιερά· διὰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὰ ὠνομάσθησαν *Μαῦρα βουνά* καὶ ἡ χώρα *Μαυροβούνιον*. Τὸ κλίμα τοῦ Μαυροβουνίου εἶναι πολὺ ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι ἔπιζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας.

Πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας εἶναι ἡ Κεττίγνη κωμόπολις μεσόγειος ἔχουσα 1800 κατ. Πρὸς β. ἀ. τῆς Κεττίγνης εἶναι ἡ Πογδορίτσα ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς ἡγεμονίας ἔχουσα 6,000 κατ. Πρὸς β. τῆς Πογδορίτσης εἶναι ἡ κωμόπολις Δανίλοβγραδ, ἐν ἣ συνήθως διακίμεται ὁ ἡγεμὼν, ἔχουσα 2,000 κατ. Εἰς δὲ τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους εἶναι δύο λιμένες, τὸ Ἀντιθκρι καὶ πρὸς ν. αὐτοῦ τὸ Δουλοσενον.

Τὸ Μαυροβούνιον ἀπετέλει μέρος τοῦ Σερβικοῦ βασιλείου πρὸ τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀποῦ δ' ἐκεῖνο κατελύθη, οἱ Μαυροβούνιοι πολεμοῦντες ἀδιαλείπτως ἐναντίον τῶν Τούρκων κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τῆς ἀνδρίας καὶ μεγαλοψυχίας αὐτῶν ἠνάγκασαν τὰς Μεγάλας Δυνάμεις ν' ἀνακηρύξωσι τὸ Μαυροβούνιον ἡγεμονίαν ἀνεξάρτητον φ 1878.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΟΥΝΙΑΣ

Ἡ Ῥωμουνία εἶναι ἐκ τῶν μεγαλειτέρων κρατῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἡερσονήσου ἔχουσα 131.000 τετραγ. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ 5,000,000 κατ. ἐν οἷς περὶ τὰς 100,000 εἶναι Ἑλληνας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς β.ἀ. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, πρὸς β.δ. ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἡ Ῥωμουνία μόνον πρὸς β.δ. εἶναι ὄρεινή, διότι ἐν-
ταῦθα ἐκτείνονται δύο μεγάλοι καὶ δασώδεις ὄροστοιχίαι ἡ τῶν Καρπαθίων καὶ ἡ τῶν Τρανσυλθανικῶν Ἄλπεων. εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουσι πλουσιώτατα ἀλατωρυχεῖα, ἀφρονώταται δὲ πηγαὶ πε-
τρελαίου εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτῶν. ὅλον δὲ τὸ ἄλλο
μέρος τῆς Ῥωμουνίας ἀποτελεῖ μίξιν ἀπέραντον πεδιάδα, τὴν ὁποίαν
χωρίζει ἀπὸ μὲν τῆς Σερβίας καὶ ἀπὸ τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῆς
Βουλγαρίας ὁ Δούναβις, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥωσσίας ὁ Δούναβις καὶ ὁ
Προύθος, ὁ ὁποῖος πηγαζει ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ ῤέων πρὸς ν. ἐκ-
βάλλει εἰς τὸν Δούναβιν. Ἡ ἀχανὴς αὕτη πεδιάς διαρρέεται ὑπὸ
πολλῶν παραποτάμων τοῦ Δουναβέως, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι
εἶναι ὁ Ἀλούτας καὶ ὁ Σερέτης. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρόν,
ἀλλὰ τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον· παράγει δὲ ἀφθόνους δη-
μητριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχει πλουσιωτάτας βοσκάς, εἰς τὰς ὁποίας
τρέφονται πολυάριθμοι ἀγέλαι καὶ ποίμνικα. Ἡ Ῥωμουνία διαιρεῖ-
ται εἰς τρία μέρη, τὴν Βλαχίαν κειμένην μεταξὺ τοῦ Δουναβέως
καὶ τῶν Τρανσυλθανικῶν Ἄλπεων, τὴν Μολδαυίαν κειμένην μεταξὺ
τοῦ Προύθου καὶ τῶν Καρπαθίων καὶ τὴν Δουβρουτσᾶν μεταξὺ τοῦ
Δουναβέως, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Βουλγαρίας.

Πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας καὶ ὅλου τοῦ κράτους εἶναι τὸ Βουκου-
ρέστιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐν τῇ μέσῃ περίπῳ τῆς χώρας καὶ ἔχει
ὄχυρά φρούρια, μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, λαμπροὺς περιπάτους, πα-
νεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρω-
πικὰ καταστήματα καὶ 220.000 κατ. Πρὸς ν. τοῦ Βουκουρεστίου
εἶναι τὸ Γιούργεβον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ
Δουναβέως, ἔχει 25,000 κατ. καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐ-

τοῦ κειμένου Ῥουτσουκίου, διὰ γεφύρας διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος ὁ συνδέων τὴν Βουλγαρίαν μετὰ τῆς Ῥωμουνίας. Πρὸς δ. τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι ἡ Κραϊόβα κειμένη ἐπι τινος παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα 40,000 κατ. Πρὸς β.ά. τῆς Κραϊόβης εἶναι ἡ μικρὰ κώμη Δραγατσάνιον, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀλούταν καὶ εἶναι ὀνομαστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὸν ἥρωικόν θάνατόν τῶν ἱερολοχιτῶν. Πρὸς β. δὲ τοῦ Βουκουρεστίου εἶναι ἡ Πλοέστη ἔχουσα 25000 κατ. Πρὸς β.ά. τῆς Πλοέστης εἶναι ἡ Βραίλα ἐμπορικὴ πόλις κειμένη εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα 40,000 κατ. ἐν οἷς εἶναι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες.

Τῆς δὲ Μολδαβίας πρωτεύουσα εἶναι τὸ Ἰάσιον, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ λαμπρῆς τοποθεσίας πλησίον τοῦ ποταμοῦ Προῦθου καὶ ἔχει πανεπιστήμιον, πολλὰ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια καὶ 90.000 κατ. Τὸ Ἰάσιον εἶναι ἐπίσημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, διότι ἐν αὐτῷ ἐκήρυξεν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τὴν ἐπανάστασιν τῇ 22 Φεβρουαρίου 1821. Πρὸς ν. τοῦ Ἰασίου εἶναι τὸ Γαλάζιον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως. εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κράτους καὶ ἔχει 80,000 κατ. μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες.

Τῆς δὲ Δοβρουτσᾶς ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Τοῦλτσα εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως ἔχουσα 15,000 κατ. Εἰς δὲ τὸν Εὐξείνιον Πόντον εἶναι ὁ Σουλινᾶς, ὁ ὁποῖος κεῖται εἰς τὸ μέσον στόμα τοῦ Δουνάβεως. Κατωτέρω τοῦ Σουλινᾶ εἶναι ἡ Κωνσταντσα ἔχουσα ἀσφαλῆ λιμένα.

Ἡ συγκοινωνία τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ῥωμουνίας γίνεται διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ, κθὼς καὶ διὰ τῶν πολυαρίθμων σιδηροδρόμων, οἵτινες συνδέονται μετὰ τοῦ σιδηροδρομικοῦ συμπλέγματος τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ῥωμουνία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν· οἱ δὲ Ῥωμοῦνοι κατάγονται ἐκ τῶν Δακῶν, οἵτινες ἀνεμίχθησαν μετὰ τῶν Ῥωμαίων, ἐξ ὧν παρέλαβον καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ἡ Ῥωμουνία πρότερον ἤτο διηρημένη εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βλαχίας καὶ εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μολδαβίας, αἱ ὁποιαὶ ἦσαν φόρου ὑπο-

τελείς εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀκολούθως ὁμως ἠνώθησαν τῷ 1866 καὶ ἀπετέλεσαν μίαν ἡγεμονίαν, ἣτις πολεμήσασα γενναίως τοὺς Τούρκους ἀπέσπασε παρ' αὐτῶν τὴν Δοβρουτσᾶν καὶ ἀνεκηρύχθη βασιλείον τῷ 1881.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

I. ΡΩΣΣΙΑ

Ἡ Ρωσσία εἶναι μεγαλειτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς ὅλης Εὐρώπης, κατέχει ὅλον τὸ β. ἀ. μέρος αὐτῆς καὶ ἔχει 100,000,000 κατ. Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσσίας εἶναι πεδινόν, μόνον δὲ πρὸς ἀ. ἔχει τὴν ὄροστοιχίαν τῶν Οὐραλίων, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσσίαν ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐξ ἀνατολῶν. Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Δουίνας καὶ ὁ Πετσχόρας ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ὁ Οὐράλης καὶ ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὁ Τάναϊς ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὁ Δνεϊστερος καὶ ὁ Δνείπερος ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὁ Οὐιστούλας καὶ ὁ Νεύας ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Λίμναι δ' ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Λαδόγα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ Ὀνέγα κείμεναι εἰς τὸ β. ἀ. τῆς Ρωσσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Ρωσσίας εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ μάλιστα πρὸς β. Ὅσον δηλονότι προχωροῦμεν πρὸς τὸν βόρειον πόλον ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτίνας αὐτοῦ περισσότερον πλαγίως καὶ ἐπομένως ὁ χειμὼν γίνεται δριμύτερος καὶ διαρκέστερος· καὶ τὸ μὲν θέρος αἱ ἡμέραι εἶναι πολὺ μεγάλαι καὶ αἱ νύκτες ἐλαχίσται, τὸν δὲ χειμῶνα συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ρωσσίας, καθὼς εἰς τὴν Λαπωνίαν π.χ., ὁ χειμὼν διαρκεῖ περὶ τοὺς 9 μῆνας, κατὰ τοὺς ὁποίους καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσα εἶναι παγωμένα καὶ ὅλη ἡ φύσις εἶναι νεκρά. Ἐνταῦθα ὀλίγα μόνον φυτὰ δύνανται νὰ ζήσωσι καὶ τὰ πλείστα τῶν κατοικιδίων ζῶων ἐλλείπουσιν, ἀναπληροῦσι δ' αὐτὰ οἱ τάρανδοι (1). Τοῦναντίον ἐν τῇ ἀξενῷ ἐκείνῃ χώρᾳ ζῶσι κατὰ πολυαρίθμους ἀγέλας λύκοι, ἄρκτοι, ἀλώπεκες, ἰκτί-

(1) Εἶδος ζῴου κερασφόρου εὐρισκόμενον εἰς τὰ βόρεια μέρη.

δες και άλλα άγρια ζῆα ἔχοντα δέρμα πυκνόμαλλον και ἐπομένως δυνάμενα νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὸ ψῦχος· εἰς δὲ τὰς θαλάσσας αὐτῆς, αἰτίνες σχηματίζονται ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, διακινῶνται πολυάριθμοι φῶκαι και φάλαιναι. Ἐς τὰ βόρεια τῆς Λαπωνίας κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας Μάιον, Ἰούνιον και Ἰούλιον, ὁ ἥλιος εἶναι διαρκῶς ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, ἀποκρύπτεται δὲ ὀλοσχερῶς κατὰ τοὺς τρεῖς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον και Ἰανουάριον, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ χῶραι αὐταὶ φωτίζονται ἀμυδρῶς ὑπὸ τοῦ λυκόφωτος, τὸ ὅποιον ἐνταῦθα διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ὑπὸ τῆς σελήνης, και ὑπὸ τινος ἄλλου φωτός. τὸ ὅποιον παράγεται εἰς τὰς βορείους ἐκείνας χῶρας και λέγεται *Βόρειον σέλας*.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ρωσσίας εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν ὁποίων κάμνει μεγάλην ἐξαγωγὴν, τὸ λίνον και ἡ κἀνναβις. Ἡ Ρωσσία προσέτι τρέφει και πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν και προβάτων και μεγάλας ἀγέλας βοῶν· ἐξάγει δὲ και ἀφθονον χαβιάριον, τὸ ὅποιον παρασκευάζεται ἐκ τῶν ὠθηκῶν τῶν ἰχθύων, οἷτινες ὑπάρχουσιν ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐντὸς τῶν ποταμῶν και παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ῥωσσίας εἶναι ἡ Πετροῦπολις, πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἔχουσα περὶ τὸ ἕν ἑκατομ. κατ., πόλις ἐμπορικὴ και πλουσία, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τῷ 1703 παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῆς Νεῦα Ἡ Μόσχᾳ ἡ παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Ρωσσίας ἔχουσα 826,000 κατ. μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς και ὄχυράν συνοικίαν τοῦ Κρεμλίνου, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι ἡ Μητρόπολις ἡ χρησιμεύουσα πρὸς στέψιν τῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ Βαρσοβία ἔχουσα 490,000 κατ. πρωτεύουσα τοῦ πρῶην βασιλείου τῆς Πολωνίας. Ἡ Ὀδησσός, ἡ ὁποία κεῖται εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου και εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ρωσσίας ἔχουσα 330,000 κ. μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι και πολλοὶ Ἕλληνες. Ἐν αὐτῇ ἰδρύθη ἡ Φιλικὴ ἑταιρία, ἡ ὁποία προπαρεσκεύασε τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐν αὐτῇ δὲ ἐτάφη και ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', τοῦ ὁποίου κατόπιν μετεκόμισαν τὰ ὄσῳ εἰς Ἀθήνας.

Οἱ Ῥῶσοι εἶναι λαὸς Σλαυϊκὸς και ἀνήκουσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὸ πολίτευμα τῆς Ῥωσσίας εἶναι μοναρ-

χία ἀπόλυτος, οἱ δὲ αὐτοκράτορες αὐτῆς λέγονται *Τσάροι*. Ἡ Ῥωσία ἐξουσιάζει καὶ πολλὰς ἄλλας ἀπεράντους χώρας ἐν τῇ Ἀσίᾳ, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν.

2. ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ

Ἡ Αὐστρουγγαρία κεῖται πρὸς β. τῆς Ἑλλην. χερσονήσου, εἶναι δὲ δεκαπλασία τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἔχει 41 1/2 ἑκατομ. κ., ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις περίπου εἶναι Σλαῦοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Γερμανοί, Οὐγγροὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί. Ὅρη αὐτῆς εἶναι ὁ Βοημικὸς δρυμός, τὸ Ἔρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδήτια πρὸς β. χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας, τὰ Καρπάθια πρὸς β.δ. αἱ Τρανσυλθανικαὶ Ἄλπεις πρὸς ν.δ. καὶ αἱ διακλαδώσεις τῶν Ἀνατολικῶν Ἄλπεων διευθυνόμεναι πρὸς ν.α. καὶ ἀκολουθοῦσαι τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Ποταμοὶ δὲ ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Ἄλβις, ὁ Οὐιστούλας, ὁ Δούναβις, ὁ Τυσίας καὶ ὁ Σαῦος. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Οὐγγαρίας ἀποτελεῖται ἐκ δύο βασιλείων τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας, ἠνωμένων ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον Ἰωσήφ.

Πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας εἶναι ἡ Βιέννη, μία ἐκ τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, κειμένη παρὰ τὸν Δούναβιν καὶ ἔχουσα 1,300,000 κ. Τῆς δὲ Οὐγγαρίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βουδαπέστη, ἡ ὁποία κεῖται ἐκατέρωθεν τῶν ὄχθων τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχει 492,000 κ. Ὁ δὲ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ Τεργέστη κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ ἔχουσα 170,000 κ. ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἔμποροι.

3. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι μὲν ὀλίγον μικροτέρα τῆς Αὐστρουγγαρίας κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλ' ἔχει ὑπὲρ τὰ 52 ἑκατομ. κατ., ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν εἶναι χριστιανοὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ἄλλοι δὲ διαμαρτυρόμενοι. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας πρὸς β. εἶναι πεδινόν, πρὸς ν. δὲ ἔχει τὸν Βοημικὸν Δρυμόν, τὸ

Ἔρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδήτια, τὰ ὁποῖα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν καὶ πρὸς τούτοις τὸν Μέλαναν Δρυμὸν καὶ τὰ Βόσγια. Ἐπισημότεροι δὲ ποταμοὶ αὐτῆς εἶναι ὁ Βίσουργις, ὁ Ἄλβις, ὁ Ὀδερσ, ὁ Οὐιστούλας. ὁ Ῥήνος καὶ ὁ Δούναβις.

Ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία συνίσταται ἐκ πολλῶν κρατῶν ἀποτελουμένων ὁμοσπονδίαν, ἰδρυθεῖσκαν μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870 - 71· ταύτης προϊσταται ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας, ὅστις διὰ τοῦτο λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Τὰ ἐπισημότερα τῶν κρατῶν τούτων εἶναι τὰ ἐξῆς· Τὸ βασίλειον τῆς Πρωσίας, τὸ ὁποῖον ἔχει 32 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸ Βερολίνον, τὴν μεγίστην πόλιν τῆς αὐτοκρατορίας· ἐν αὐτῇ ἀκμαζοῦσιν αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ καλλιτεχνία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, ἔχει δὲ 1,680,000 κατ.

Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο ὁ Ὅθων, ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἔχον 5,600,000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸ Μόναχον 400,000 κατ.

Τὸ βασίλειον τῆς Σαξωνίας, τὸ ὁποῖον ἔχει 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Δρέσδην 300,000 κατ. Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης, τὸ ὁποῖον ἔχει 2 ἑκατομ. κ., πρωτεύουσαν δὲ τὴν Στουτγάρδην 158,000 κατ. Ἡ Γερμανία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς διακρίνονται διὰ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν.

4. ΙΤΑΛΙΑ

Ἡ Ἰταλία καίται πρὸς β.δ. τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τινῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο, ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία, εἶναι αἱ μέγιστα νῆσοι τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ Ἰταλία εἶναι περίπου τετραπλασία τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ πολὺ πυκνῶς κατοικημένη, διότι ἔχει ὑπὲρ τὰ 31 ἑκατομ. κατοίκους.

Ὁρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶναι αἱ Ἄλπεις, αἱ ὁποῖαι χωρίζουσι τὴν Ἰταλικὴν χερσονήσον ἀπὸ τῆς ἄλλης Εὐρώπης, τὰ Ἀπέννινικα διήκοντα κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ τὸ ἠφάιστεον Βεζούβιος

πλησίον τῆς Νεαπόλεως· εἰς δὲ τὴν Σικελίαν εἶναι τὸ ἡραιστειὸν Ἀΐτην.

Ποταμοὶ τῆς Ἰταλίας ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Πάδος, ὁ Ἄρνος καὶ ὁ Τίβερις. Λίμναι δὲ αὐτῆς μεγαλύτεραι εἶναι ἡ Μείζων, ἡ Κόμος καὶ ἡ Γάρδα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γλυκύτατον καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· παράγει δὲ τὰ αὐτὰ περίπου προϊόντα, τὰ ὅποια καὶ ἡ Ἑλλάς. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰταλίας εἶναι συνταγματικόν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι χριστιανοὶ καθολικοί.

Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ ἄλλοτε κοσμοκράτωρ Ῥώμη, κειμένη παρὰ τὸν Τίβεριν καὶ ἔχουσα πλεῖστα ὄσα ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ 450,000 κατ. Ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ ναὸς τοῦ ἀγίου Πέτρου, ὁ μέγιστος τῶν χριστιανικῶν ναῶν· ἐν αὐτῇ δὲ ἔδρευε καὶ ὁ Πάππς, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Καθολικῶν. Πρὸς β.κ. τῆς Ῥώμης κεῖται ἡ Φλωρεντία, ἔχουσα 200,000 κατ. καὶ πρὸς ν.κ. εἶναι ἡ Νεάπολις, ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας καὶ ἔχει 520,000 κατ. Εἰς δὲ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι τὸ Τουρίνον 337,000 κατ. ἡ Γένουα 220,000 κατ., τὸ Μιλᾶνον 480,000 κατ. παρὰ τὸν Ὀλέαν ποταμὸν μετὰ ὀνομαστοῦ θεάτρου, καὶ ἡ Βενετία, ἡ ὁποία εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νήσων· εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ ἔχει 160,000 κατ. Ἡ Βενετία ἀπετελεῖ ἄλλοτε ἴδιον κράτος, τὸ ὅποτον εἶχεν ὑποτάξῃ καὶ μέγα μέρος τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν.

Τῆς δὲ Σικελίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Πάνορμος (Παλέρμον) 275,000 κατ. καὶ ἡ Μεσσόνη 147,000 κατ.

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου καθὼς καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ ὑπῆρχον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους πολλαὶ καὶ μεγάλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἰταλία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὠνομάζετο *Μεγάλη Ἑλλάς*.

§ ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Γαλλία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, ἤτοι κατέχει τὴν β.δ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης, ἔχει μόνον περὶ τὰ 38 ἑκατομ. κατοίκους, σχεδὸν πάντας καθολικοὺς.

Ἡ Γαλλία κατέχει καὶ τὴν νῆσον Κύρνον κειμένην πρὸς ν.ά. αὐτῆς καὶ πολλὰς χώρας ἐκτεταμένας, αἵτινες κείνται ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Ἀφρικῇ.

Ὅρη τῆς Γαλλίας ἐπισημότερα εἶναι αἱ δ. Ἄλπεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ Λευκὸν Ὄρος, ὁ Ἰούρας, τὰ Βόσγια, τὰ Κεντρικὰ τῆς Γαλλίας ὄρη, τὰ Ἀρδενα πρὸς τὸ Βέλγιον, προεκτεινόμενα καὶ τὰ Πυρηνιαῖα χωρίζοντα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας.

Ποταμοὶ δὲ αὐτῆς εἶναι ὁ Ροδανός, ὁ Σηκουάνας, ὁ Λεῖγερὸς καὶ ὁ Γαρούνας. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶναι ψυχρὸν, εἰς δὲ τὰ νότια εὐκραές· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ παράγει πλεῖστα ὄσα προϊόντα. Ἡ Γαλλία ἐκτὸς τῆς γεωργίας, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κράτος τῆς Εὐρώπης, ἔχει καὶ λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἣτις προήγαγεν εἰς μέγαν βαθμὸν καὶ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας. Ἐν γένει δὲ ἡ Γαλλία κρίνεται εἰς μέγιστος παράγων τοῦ κόσμου ἐν τῷ πολιτισμῷ.

Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι οἱ Παρίσιοι, ἡ ὠραιότερα πόλις τοῦ κόσμου ἔχουσα 2,500,000 κατ., κείνται ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα. Εἶναι πόλις ὠραιότατη ἔχουσα περικαλλῆ δημοσία κτίρια, ἀνάκτορα, παγκόσμιον ἐμπόριον καὶ ἀκμαϊοτάτην βιομηχανίαν. Πλησίον τῶν Παρισίων κείνται αἱ Βερσαλλεῖαι 62,000 κατ. ἄλλοτε καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας. Ἡ Γαλλία ἔχει καὶ πολλὰς ἄλλας μεγάλας πόλεις καθὼς τὴν Δίλλην παρὰ τὸ Βέλγιον ἔχουσα 200,000 κ. τὴν Βορδὼ ἔχουσαν 250,000 κατ. ὀνομαστήν διὰ τοὺς εἰνους τῆς, τὴν Λυὼν περίφημον διὰ τὰ μεταξωτὰ τῆς ὑφάσματα 440,000 κατ. καὶ τὴν Μασσαλίαν, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἔχει 400,000 κατ. καὶ εἶναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας.

Τὸ πολίτευμα τῆς Γαλλίας εἶναι δημοκρατικόν. Διαφέρει δὲ τοῦτο τῆς συνταγματικῆς βασιλείας, καθ' ὅτι, ἀντὶ βασιλείως, ἐκλέγεται πρὸ τοῦ λαοῦ εἰς ἓκ τῶν πολιτῶν λεγόμενος Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, ὅστις ἐν Γαλλίᾳ κυβερνᾷ τὴν χώραν ἐπὶ μίαν ἐπταετίαν.

ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ Μ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

6. ΑΓΓΛΙΑ

Ἡ Ἀγγλία ἀποτελεῖται κυρίως ἐκ δύο μεγάλων νήσων τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, εἶναι δὲ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Ν. ΜΕΤΑΞΑ

9

πενταπλασία τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἔχει περὶ τὰ 40 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι καθολικοί. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία διαιρεῖται εἰς τὴν κυρίως Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Οὐαλίαν καὶ εἰς τὴν Σκωτίαν.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσημότερα εἶναι τὸ Σνόβδονον ἐν τῇ Οὐαλίᾳ καὶ τὰ Γραβιανὰ ἐν τῇ Σκωτίᾳ· μεγαλειότεροι δὲ ποταμοὶ εἶναι ὁ Τάμεσις καὶ ὁ Σαβέρνης ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλίᾳ. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει πολλὰ καὶ πλούσια μεταλλεῖα καὶ τὰ μεγαλειότερα ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἰρλανδία εἶναι μικροτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινή· ἀκμάζει δ' ἐν αὐτῇ μάλιστα ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὑγρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος καλῶς καλλιεργημένον καὶ πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἐπλούτισε τὴν χώραν καὶ προήγαγε τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸ σημερινὸν αὐτῆς μεγαλεῖον, εἶναι πρῶτον ἡ βιομηχανία, τῆς ὁποίας τὰ προϊόντα διακρίνονται ἐπὶ μοναδικῇ στερεότητι, καὶ δεύτερον ἡ ναυτιλία, διὰ τῆς ὁποίας ἔγινε κυρία τῆς θαλάσσης, κατέκτησεν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους τῆς γῆς μεγάλας χώρας κατοικουμένας ὑπὸ 350 ἑκατομ. ψυχῶν καὶ ἐπέξτεινε τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀγγλίας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Τὸ πολίτευμα τῆς Ἀγγλίας εἶναι συνταγματικόν· πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι τὸ Λονδίνον ἡ μεγαλειότερα πόλις τοῦ κόσμου κειμένη ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως καὶ ἔχουσα 4 1/2 ἑκατομ. κατ. Ἄλλαι πόλεις ἐπίσημότεραι εἶναι ἐν μὲν τῇ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ ἡ Λιβερπούλη 520000 κ., ἡ Μαντσεστρία 500000 κατ., ἡ Βιομιγγάμυ 570000 κ., τὸ Ἐδιμβούργον 250,000 κ. καὶ ἡ Γλασκόβη 800000 κατ., ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ τὸ Δουβλίον 350000 κατ. καὶ ἡ Βελφάστη 260000 κατ. ὁ πρῶτος τῆς νήσου λιμὴν, ἔχουσα μεγάλα ἐργοστάσια λινῶν ὑφασμάτων.

ΤΑ ἌΛΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Ἡ Ἰσπανία κεῖται πρὸς ν.δ. τῆς Γαλλίας καὶ κατέχει τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου, ἣτις σχηματίζει μετὰ τῆς Ἀφρικῆς τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνεῖ ἡ μεσόγειος θάλασσα μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Ἰσπανία περὶ

λαμβάνει καὶ τὰς Βαλεαρίδας νήσους κειμένας πρὸς ἀ. τῆς χερσονήσου, εἶναι δὲ σχεδὸν ἴση μὲ τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἀραιῶς, διότι μόλις ἔχει περὶ τὰ 17 ἑκατομ. κατ. Ὅρη αὐτῆς εἶναι τὰ Πυρηναῖα, τὰ Ἰβηρικά, ἡ Σιέρρα Μορένα καὶ ἡ Σιέρρα Νεβόδα.

Ποταμοὶ δὲ ὁ Ἔβρος, ὁ Δουῆρος, ὁ Τάγος, ὁ Γουδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλκίβερος.

Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰσπανίας εἶναι συνταγματικόν, πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ Μαδρίτη ἔχουσα 500,000 κατ. Πόλις ὠραία ἐκτισμένη ἐπὶ ὄροσπεδίου, Γρενάδη 73,000 κατ. Πάλαι λαμπρὰ πρωτεύουσα τῶν Μαυριτανῶν βασιλέων. Τὸ ἀκρωτήριο Γιβραλτᾶρ μετὰ φρουρίου ἰσχυροῦ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου, εἶναι δὲ ὀλίγον μεγαλειτέρα τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἔχει περὶ τὰ 5 ἑκατομ. κατ.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν, πρωτεύουσα δ' αὐτῆς εἶναι ἡ Λισαβῶν κειμένη ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας καὶ ἔχουσα 250,000 κατ., Ὀπόρτον 140,000 πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουρίου, παράγουσα ἐκλεκτοὺς οἴνους.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Τὸ Βέλγιον κεῖται πρὸς β.ἀ. τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῆς ὄροστοιχίας τῶν Ἀρδένων, εἶναι δὲ πολὺ μικρὸν κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ πυκνότερα κατοικημένον, διότι ἔχει περὶ τὰ 6 ἑκατομ. κατ. Τὸ Βέλγιον εἶναι χώρα πεδινὴ διαρρομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Μῶσα καὶ Σκάλδιν ἔχει δὲ πολλὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθη σπουδαίως ἡ βιομηχανία τῆς χώρας. Πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου εἶναι αἱ Βρυξέλλαι 500,000 κατ. πόλις λίαν βιομήχανος, τὸ δὲ πολίτευμα αὐτοῦ εἶναι συνταγματικόν. Ἀμβέρσα 263,000 κατ. πρῶτος τοῦ κράτους ἐμπορικὸς λιμὴν.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Ἡ Ὀλλανδία κεῖται πρὸς β. τοῦ Βελγίου, εἶναι δὲ πολὺ χαμηλὴ χώρα καὶ ἕνεκα τούτου εἰς τινὰ μέρη ἐνίσταται κατακλύζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ Ὀλλανδία διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ρήνου, Μῶσα καὶ Σκάλδι, εἶναι ὀλίγον μεγαλειτέρα τοῦ Βελγίου, ἔχει περὶ $4 \frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ. καὶ διοικεῖται συνταγματικῶς.

Πρωτεύουσα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἡ Χάγη 175000 κατ. μεγίστη δὲ καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τὸ Ἄμστελέρδαμον 450000 κ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας εἶναι καὶ μέγας δούξ τοῦ Λουξεμβούργου, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον κείμενον μεταξὺ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας καὶ ἔχει περὶ τὰς 200000 κατ. καὶ εἶναι πολὺ μικρότερον τῆς Εὐβοίας κατὰ τὴν ἔκτασιν.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Ἡ Ἑλβετία κεῖται πρὸς β. τῆς Ἰταλίας, εἶναι δὲ μικροτέρα τοῦ Ἑλλην. κράτους κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλ' ἔχει περὶ τὰ 3 ἑκατομ. κατ., ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ὀμιλοῦσι τὴν Γερμανικὴν, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τῆς Εὐρώπης, διότι ἐν αὐτῇ ὑψοῦται ὁ κορμὸς τῶν Ἄλπεων, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζουσιν ὁ Ῥῆνος, ὁ Ῥοδανὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ποταμοί. Ἡ Ἑλβετία ἔχει καὶ πολλὰς λίμνας, ἐκ τῶν ὁποίων μεγαλύτερα καὶ ὠραιότερα εἶναι ἡ Γενεύη, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ ποταμὸς Ῥοδανός.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι πολὺ ψυχρὸν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ζῶσι κυρίως ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ βιομηχανίας. Ἡ Ἑλβετία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 25 μικρὰς δημοκρατίας, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ὁμοσπονδίαν τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βέρνη, ἔχουσα 50000 κατ. πόλις βιομηχανοῦς ἰδίως ὠρολογίων, ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Ζυρίχη, 150000 κατ. ἡ Γενεύη 80000 κατ.

ΔΑΝΙΑ.

Ἡ Δανία ἢ Δανιμαρκία κεῖται πρὸς β. τῆς Γερμανίας, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου Ἰουτλανδίας καὶ ἐκ τινων νήσων κειμένων παρὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης· ἡ μεγαλύτερα τούτων εἶναι ἡ Σηλανδία, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους Κοπεγχάγη 400000 κατ. Ἡ Δανία ἄνευ τῶν προσηρητημένων αὐτῇ χωρῶν, εἶναι μικροτέρα τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχει περὶ τὰ 2 ἑκατομ. κατ. καὶ κυβερνᾶται συνταγματικῶς. Ἡ Δανία εἶναι πατρίς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως.

Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκουσι καὶ αἱ πρὸς β. τῆς Μ. Βρετανίας νησοῖδες, Φαρέαι καὶ ἡ κατάψυχρος νῆσος Ἰσλανδία.

ΣΟΥΗΔΙΑ καὶ ΝΟΡΒΗΓΙΑ.

Αἱ δύο αὗται χῶραι κατέχουσι τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται πρὸς β.δ. τῆς Εὐρώπης, ἀποτελοῦσι δὲ δύο βασι-

λεια ἠνωμένα ὑπὸ τὸν αὐτὸν βασιλέα καὶ συνταγματικῶς κυβερνώμενα. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶναι μάλλον πεδινὴ καὶ κεῖται πρὸς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ἔχει δὲ περὶ τὰ 5 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Στοκχόλμην 250000 κατ. Ἡ δὲ Νορβηγία εἶναι χώρα ὄρεινή, διότι ἐν αὐτῇ ἐκτείνεται ἡ ὄροστοιχία τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων, κεῖται πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ ἔχει περὶ τὰ 2 ἑκατομ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Χριστιανίαν μὲ 155,000 κατ.

Οἱ κάτοικοι ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν εἶναι γεωργοί, μεταλλευταί, ναυτικοὶ ἐξάιρετοι καὶ ἄλιεῖς φολσίνης καὶ μινιδῶν (ρεγγῶν).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Ἑλλάς, βασιλεῖον. Πρωτ. Ἀθῆναι.
2. Τουρκία, σουλτανᾶτον, 5 ἑκατ. Πρωτ. Κ/πολις 1,000,000.
3. Βουλγαρία, ἡγεμονία, 3 310,000. Πρωτ. Σόφια 47,000.
4. Σερβία, βασιλεῖον, 2,315.000. Πρωτ. Βελιγράδιον 55,000.
5. Μαυροβούνιον, ἡγεμονία, 200.000. Πρωτ. Κετίγνη 1800.
6. Ρωμανία, βασιλεῖον, 5 ἑκατ. Πρωτ. Βουκουρέστιον 200,000.
7. Ρωσσία, αὐτοκρατ. 100 ἑκατ. Πρωτ. Πετρούπολις 1 ἑκατ.
8. Αὐστροουγγαρία { Αὐστρία, αὐτοκρ. 24 ἑκ. Πρ. Βιέννη 1 1/2 ἑκ.
Οὐγγαρία, βασ. 18 ἑκ. Πρ. Βουδαπέστη 1 1/2 ἑκ.
9. Γερμανία, αὐτοκρατ., 52 ἑκ. Πρωτ. Βερολίνον 1,700,000.
10. Ἰταλία, βασιλεῖον, 31 ἑκ. Πρωτ. Ρώμη 451,000.
11. Γαλλία, δημοκρατία, 38 ἑκ. Πρωτ. Παρίσι 2 1/2 ἑκατ.
12. Ἀγγλία, βασιλεῖον 39 ἑκ. Πρωτ. Λονδίνον 4 1/2 ἑκατ.
13. Ἰσπανία, βασιλεῖον, 17 ἑκατ. Πρωτ. Μαδρίτη 370,000.
14. Πορτογαλία, βασιλ. 4,700,000 Πρωτ. Λισσαβῶν 210000.
15. Βέλγιον, βασιλεῖον, 6 ἑκατ. Πρωτ. Βρυξελλαι 590,000.
16. Ὀλλανδία, βασιλεῖον, 4 1/2 ἑκατ. Πρωτ. Χάγη 185,000.
17. Ἑλβετία, δημοκρατία, 3 ἑκ. Πρωτ. Βέρνη 50,000.
18. Δανία, βασιλεῖον, 2,000,000. Πρωτ. Κοπεγχάγη 400,000.
19. { Σουηδία, βασιλεῖον, 5 ἑκατ. Πρωτ. Στοκχόλμη 250,000.
Νορβηγία, βασιλεῖον, 2 ἑκ. Πρωτ. Χριστιανία 155,000.

Α Σ Ι Α

Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγίστη καὶ πολυανθρωποτάτη τῶν ἡπείρων τῆς γῆς· ὀρίζεται δὲ πρὸς β. ὑπὸ τοῦ Β. Παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ

ώκεανου, ἐνῶ ἡ δυτικὴ αὐτῆς πλευρὰ ἐνοῦται πρὸς β. μὲν μετὰ τῆς Εὐρώπης, πρὸς ν. δὲ μετὰ τῆς Ἀφρικῆς· ἐν τῷ μεταξύ περιβρέχεται ὑπὸ διαφόρων θαλασσῶν σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανου. Ὅλη σχεδὸν ἡ Ἀσία κεῖται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον, καὶ τὸ μὲν μεγαλειότερον αὐτῆς μέρος ἐκτείνεται ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ ζώνῃ, τὸ δὲ λοιπὸν ἐν τῇ βορείῳ κατεψυγμένη καὶ ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ.

Μεγάλαι θάλασσαί καὶ παμμέγιστοι κόλποι κατατέμνουσι τὴν παραλίαν αὐτῆς μεταξύ δ' αὐτῶν προεκτείνονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι χερσόνησοι, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ἥπειρος αὕτη πλησιάζει πολὺ καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ πρὸς τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν· πολυάριθμοι δὲ νῆσοι πρὸς ν. ἀ. κείμεναι ἀποτελοῦσιν οἶονεὶ γέφυραν μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Ἡ Ἀσία ἔχει τὰ ὑψηλότερα ὄρη τοῦ κόσμου, τὰ Ἰμαλάια, καὶ τὴν μεγαλειτέραν λίμνην, τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς β. μὲν εἶναι πολὺ ψυχρὸν, ὃ δὲ χειμῶν δριμύτατος καὶ μακρὸς, πρὸς ν. δὲ καυστικώτατος καὶ ὑγρὸν καὶ μόνον ἐν τῷ μέσῳ εἶναι εὐκράες· διὰ τοῦτο δὲ ἡ ἥπειρος αὕτη παράγει ὄλων τῶν κλιμάτων τὰ προϊόντα καὶ τρέφει τὰ ζῷα ὄλων τῶν ζωνῶν τῆς γῆς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 835 ἑκατομμύρια, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Καυκασίαν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀσίας εἶναι εἰδωλολάτραι, ὑπὲρ τὰ 100 ἑκατομμύρια εἶναι Μωαμεθνοὶ καὶ μόνον 15 ἑκατομμ. χριστιανοί. Ἡ Ἀσία περιλαμβάνει πολλὰ κράτη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μέγιστον εἶναι ἡ Σινικὴ αὐτοκρατορία. Ἄλλὰ τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς ἡπείρου κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρωσσίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Τουρκίας.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ὅλαι αἱ χῶραι, τὰς ὁποίας κατέχει ἡ Τουρκία ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀποτελοῦσι τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ ἔχει περὶ τὰ 15 ἑκατομμύρια κατ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία περιλαμβάνει τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Συρίαν καὶ ἄλλας τινὰς χώρας κειμένας εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου.

Ἡ σπουδαιότερα καὶ ὠραιότερα χῶρα τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶναι ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ ὁποία λέγεται καὶ Ἀνατολή καὶ κεῖται πρὸς ἀ. τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι χερσόνησος ἐκτεταμένη μετὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντιδος, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πλησιάζει δὲ πολὺ πρὸς τὴν

Θρακίην καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο στενωτάτους πορθμούς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Παρὰ τὴν ν.δ. παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι πολλαὶ καὶ χαριέσταται νῆσοι, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλείτεραι εἶναι ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, ἡ Σάμος, ἡ Ῥόδος καὶ ἡ Κύπρος. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι σχεδὸν ὀκταπλασία τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 8 ἑκατομ. ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατομ. εἶναι Ἕλληνες.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων συνέστησαν πολυαριθμούς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων περιῆλθον εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας. Αἱ Ἑλληνικαὶ αὗται ἀποικίαι ἤκμασαν εἰς τὰ γράμματα, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμόν· ἐν αὐταῖς ἐγεννήθησαν ὁ πατὴρ τῆς ποιήσεως Ὁμηρος, ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς Ἱπποκράτης καὶ πολλοὶ ἄλλοι μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Πρὶν δὲ κυριευθῆ ἡ Μικρὰ Ἀσία ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅλοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν καὶ Ἕλληνες καὶ χριστιανοί, ἀφοῦ ὅμως οἱ Τούρκοι τὴν ἐκυρίευσαν ἄλλους μὲν ἐκ τῶν κατοίκων ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἠνάγκασαν ν' ἀλλάξωσι πίστιν καὶ νὰ γείνωσι Μωαμεθανοί· πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν, οἱ ὅποιοι ἐσώθησαν, ἐπειδὴ εὗρισκοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τούρκων, καὶ συναναστρέφοντο μετ' αὐτῶν, ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσαν των καὶ ἔχουσι μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Τουρκικὴν. Τώρα ὅμως διὰ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, σὺν τῷ χρόνῳ θ' ἀνακτήσωσι πάντες οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν, οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἕνεκα τῆς πολυχρονίου δουλείας ἀπώλεσαν.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία διατέμνεται κατὰ μῆκος ἀπὸ δ. πρὸς ἀ. ὑπὸ μεγάλης ὀροστοιχίας, τῆς ὁποίας τὸ μὲν δυτικὸν μέρος λέγεται Ταῦρος, τὸ δὲ ἀ. Ἀντίταυρος. Ἡ ὀροστοιχία αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἄλυσιν καταλήγουσαν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς β. δ' αὐτῆς ἐκτείνεται μέγα καὶ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, ὑπὲρ τὸ ὅποτον ἐξέχουσι πολλαὶ καὶ μεγάλαι κορυφαί, τὸ δὲ χαμηλότερον μέρος αὐτοῦ κατέχει ἡ ἄλμυρὰ λίμνη Τάττα κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς χερσονήσου. Τὸ ὄροπέδιον τοῦτο πρὸς β. καταπίπτει εἰς τὴν μονότονον παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς τὸν ὅποτον ἐκβάλλουσι δύο μεγάλοι ποταμοί, ὁ Ἄλυς καὶ ὁ Σαγγάριος, οἵτινες διαρρέουσι τὸ ὄροπέδιον. Ἀλλὰ τὸ εὐφορώτερον καὶ ὠραιότερον μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι τὸ δυτικόν. διότι εἶναι πολὺ χαμηλότερον, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ἑρμου, τοῦ Καύστρου, τοῦ Μαιάνδρου καὶ πολλῶν ἄλλων ποταμῶν, καὶ δὲν ἀπο-

κλείεται τῆς θαλάσσης δι' ὄροστοιχιῶν συνεχῶν. ὅπως αἱ δύο ἄλλαι πλευραὶ τῆς χερσονήσου, ἡ δὲ παραλία αὐτοῦ εἶναι πλήρης κόλπων καὶ λιμένων, πρὸ τῶν ὁποίων κεῖνται ὅλκι σχεδὸν αἱ νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι εὐκραές καὶ υἁλιστα εἰς τὰ παραλία, τὰ δὲ προῖοντα αὐτῆς εἶναι ὅποια καὶ τὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἀλλὰ πολὺ ἀφρονότερα καὶ ὠριότερα. Ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐπισημότεραι πόλεις ἡ Τραπεζοῦς 45,000 κατ., ἡ Σαμψοῦς 15,000 κατ. καὶ ἡ Σινῶπη 10,000 κατ., εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἡ Χρυσόπολις, εἰς τὸν Βόσπορον, ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, 100,000 κατ., ἡ Νικομήδεια, εἰς τὴν Προποντιδα, 15,000 κατ., αἱ Κυθωνίαι 40,000 κατ. καὶ ἡ Σμύρνη, ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Μ. Ἀσίας, ἔχουσα 225,000 κατ. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων εἶνε Ἕλληνες, οὔτινες διατηροῦσιν ἄριστα ἑλληνικὰ σχολεῖα. Εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἡ Μάκρη 10,000 κατ. καὶ ἡ Ἀττάλεια 25,000 κατ., εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χερσονήσου ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Ἀράσεια πρὸς ν. τῆς Σαμψοῦντος 30,000 κατ., ἡ Καισάρεια πρὸς ν. τῆς Ἀμασειᾶς 55,000 κατ. καὶ ἡ Σεβάστεια παρὰ τὸν ποταμὸν Ἄλυν 40,000 κατ., ἡ Ἄγκυρα πρὸς β. τῆς λίμνης Τάττης 30,000, ἡ Προῦσα πρὸς ν. τῆς Χρυσουπόλεως 60,000 κατ., τὸ Κοτυάειον πρὸς ν. α. τῆς Προῦσης 50,000 κατ., ἡ Μαγνησία 40,000 κατ. καὶ τὸ Ἀιδίνιον 45,000 κατ., συνδεόμεναι μετὰ τῆς Σμύρνης διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Ἰκόνιον, κείμενον μετὰ τῆς Ἀτταλείας καὶ τῆς λίμνης Τάττης 40 000 κατ. καὶ τὰ Ἄδανα παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Σάβρου, ἐκβάλλοντος ἀπέναντι τῆς νήσου Κύπρου καὶ Ταρσῆς παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν, πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Αἱ νῆσοι τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἑλληνικαὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων, οὔτινες συντηροῦσι λαμπρὰς ἑλληνικὰς σχολὰς, μόνον δὲ εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν μεγαλειτέρων νήσων ζῶσιν ὀλίγοι Τούρκοι. Καὶ ἐν μὲν τῇ Προποντιδίᾳ εἶναι αἱ ἐξῆς: Τέσσαρες μικραὶ νῆσοι ἡ Πρώτη, ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάλκη καὶ ἡ Πρίγκιπος, αἱ ὅποια λέγονται Πριγκιπόννησος. Ἐχουσι περὶ τὰς 10,000 κατ. καὶ κεῖνται πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Προκόννησος, κειμένη ἀπέναντι τῆς Χερσονήσου τῆς Κυζίκου καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρ' αὐτὴν 9 ἄλλων νησιδῶν 20,000 κατ.

Ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἶναι αἱ ἐξῆς:

Ἡ Τένεδος, μικρὰ νῆσος, κειμένη πλησίον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς Τριφάδος. Ἐν τῷ στενῷ ταύτης ὁ Κανάρης, κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα, κατέκαυσε δίκροτον τουρκικόν. Ἡ Λέσθος, νῆσος μεγάλη καὶ εὐφορος, παράγουσα ἀφθονοὺς ἔλαιον καὶ ἔχουσα 130.000. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Μυτιλήνη 20,000 κατ.

Τὰ Μοσχονήσια, μικραὶ νῆσοι. 32 τὸν ἀριθμὸν, αἱ ὁποῖαι κείνται μεταξὺ τῆς Λέσθου καὶ τῶν Κυθωνιῶν καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑκατόννησοι.

Αἱ Ἀργινοῦσαι, τρεῖς μικραὶ νῆσοι, κείμεναι πρὸς νότον τῶν προηγουμένων.

Ἡ Χίος, νῆσος μεγάλη καὶ ὡς κῆπος καλλιεργημένη, παράγουσα τὴν μαστίχην, ἔχουσα 70,000 κατ καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον.

Τὰ Ψαρά, μικρὰ νῆσος, κειμένη πρὸς δ. τῆς Χίου. Ἐξ αὐτῆς κατήγετο ὁ ἀρόμητος πυρπολητῆς Κωνστ. Κανάρης.

Ἡ Σάμος, νῆσος εὐφορωτάτη, παράγουσα ἐκλεκτὸν εὐώδη οἶνον καὶ ἔχουσα 47,000 κατ. Ἡ Σάμος ἀποτελεῖ ἡγεμονίαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Πρωτεύουσα δὲ αὐτῆς εἶναι τὸ Βαθύ.

Πρὸς ν. τῆς Σάμου εἶναι τρεῖς μικραὶ νῆσοι, ἡ Πάτμος, ἡ Λέρος καὶ ἡ Κάλυμνος, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶναι περίφημοι σπογγαλιεῖς.

Ἡ Κῶς, νῆσος πεδινὴ καὶ εὐφορωτάτη, πατρὶς τοῦ μεγίστου ἱατροῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Ἱπποκράτους, ἔχουσα λαμπρὰς μεταλλικὰς πηγὰς.

Πρὸς δ. τῆς Κῶ εἶναι ἡ Ἀστυπάλαια καὶ πρὸς ν.ἀ. ἡ Νίσυρος, ἡ Τήλος, ἡ Χάλκη καὶ ἡ Σύμη, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν.

Ἡ Ρόδος, νῆσος μεγάλη καὶ εὐφορος, ἀλλὰ κακῶς καλλιεργημένη, ἔχουσα 32,000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον. Μεταξὺ τῆς Ρόδου καὶ τῆς Κρήτης εἶναι αἱ νῆσοι Κάρπαθος καὶ Κάσος, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν ναυτιλίαν.

ΚΥΠΡΟΣ

Ἡ Κύπρος εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἐξ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν νήσων, ἔχουσα 9,600 τετραγῶν. χιλιομέτρων ἔκτασιν καὶ 200,000 κατ., ἐξ ὧν τὰ 3)4 εἶναι Ἑλληνες, αἱ δὲ λοιποὶ Τούκοι. Ἡ Κύπρος ἔχει δύο παραλλήλους ὄροστοιχίας, αἱ ὁποῖαι διασχίζουσι τὴν νῆσον ἐκ δ. πρὸς ἀ., μεταξὺ δ' αὐτῶν εἶναι πεδιάς, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ ποταμὸς Πεδιατός.

Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι γλυκύτατον, τὸ ἔδαφος αὐτῆς εὐφωρῶτατον· παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐξαιρετικὸν οἶνον.

Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶναι ἡ Λευκωσία, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ περιῶν τῆς νήσου παρὰ τὸν ποταμὸν Πεδιαιὸν καὶ ἔχουσα 11,000 κατ., ἔδρα τοῦ ἀρμοστοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ Μητροπολίτου. Ἄλλαι δὲ πόλεις εἶναι ἡ Λάρναξ, κειμένη ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς νήσου ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Κιτίου καὶ ἡ Λεμεσός, κειμένη ἐπὶ τῆς νοτίου παραλίας τῆς νήσου. Ἡ Κύπρος κατέχεται ἀπὸ τοῦ 1878 ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, εἰς τοὺς ὁποίους τὴν ἐπώλησαν οἱ Τούρκοι. Οἱ Κύπριοι ὁμως δὲν εὐχαριστοῦνται ἐκ τῆς πολιτικῆς ταύτης μεταβολῆς, ἀλλὰ διακαῶς ποθοῦσι νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς ν. ἀ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου εἶναι ἡ Συρία, τῆς ὁποίας τὸ ν. δ. μέρος κατέχει ἡ Παλαιστίνη. Αὕτη εἶναι ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του, εἶναι ἡ ἱερὰ γῆ, ἐν ἣ ἔζησε καὶ ἀπεθάνεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγως θεωρεῖται ἡ Παλαιστίνη ὡς τὸ προσκύνημα ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ Κόσμου, εἰς τὸ ὅποιον κατ' ἔτος εὐλαβῶς συρρέουσι χιλιάδες προσκυνητῶν. Ὅπως ἀσπασθῶσι τοὺς ἱεροὺς τόπους, ἐν οἷς ἐγεννήθη, ἐδίδαξεν, ἔπαθεν, ἐτάφη, ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἡ Παλαιστίνη, ἣτις ἐλέγετο καὶ *Χαναάν*, ἐκτείνεται πρὸς ν. τοῦ ὄρους Ἀντιλιβάνου, εἶναι δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου, εἰς ὃν ἐβαπτίσθη ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἐκ τινος κλάδου τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ, διερχόμενος διὰ τῆς λίμνης Τιβεριάδος, ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Τὸ πρὸς ἀ. τοῦ Ἰορδάνου μέρος εἶναι πεδινὸν καὶ καλεῖται *Περαία*· τὸ δὲ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ὑποδιηρεῖτο ἄλλοτε εἰς τρία μέρη, τὴν Γαλιλαίαν πρὸς β., τὴν Ἰουδαίαν πρὸς ν. καὶ τὴν Σαμάρειαν, κειμένην μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι θερμὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἁγία Γραφή ὀνομάζει αὐτὴν γῆν ρέουσαν μέλι καὶ γάλα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης εἶναι μίγμα διαφόρων λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐπισημότερα πόλις εἶναι ἡ Ναζαρέτ, ἐν ἣ ἀνετράφη ὁ Ἰησοῦς, ἐν δὲ τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Βηθλεέμ. εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει τὸ σπήλαιον, ὅπου ἐγεννήθη, καὶ πρὸς β. αὐτῆς ἡ Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ἡ Ἱερουσαλήμ κείται ἐπὶ ὄροσπεδίου ὑψηλοῦ καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Παλαιστίνης ἔχουσα 43,000 κατ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ ἔδρευε ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, τὸ δὲ ἐπίνειον αὐτῆς εἶναι ἡ Ἰόπη.

Πρὸς ν. τῆς Συρίας κεῖται ἡ Ἀραβία, ἐκ τῆς ὁποίας μόνον τὰ ἐπὶ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου δυτικὰ παράλια αὐτῆς κατέχει ἡ Τουρκία. Ἐνταῦθα κεῖνται αἱ ἱεραὶ πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν ἢ Μέλκκ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθη ὁ προφήτης Μωάμεθ, ὁ ἰδρυτὴς τῆς θρησκείας τῶν Τούρκων, καὶ ἡ Μεδίνα, ἐν ἣ εὐρίσκεται ὁ τάφος αὐτοῦ

Α Φ Ρ Ι Κ Η

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι μία ἐκ τῶν τριῶν ἡπείρων τοῦ παλαιοῦ κόσμου. ὀρίζεται δὲ πρὸς ἀ. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς Ἀσίας, πρὸς ν. δὲ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς ἐλπίδος. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι τριπλασία τῆς Εὐρώπης, ἔχει δὲ περὶ τὰ 200 ἑκατ. κατ., ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Καυκασίαν.

Ἡ Ἀφρικὴ διατέμενεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τὸ μὲν μεγαλειότερον μέρος αὐτῆς κεῖται ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, μικρὸν δὲ μόνον μέρος πρὸς β. καὶ πρὸς ν. ἐκτείνεται εἰς τὰς δύο εὐκράτους ζώνας. Ἡ παραλία τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος, ἐκ δὲ τῶν νήσων, αἵτινες περιστέφουσιν αὐτὴν μεγαλειότερα εἶναι ἡ Μαδαγασκάρ, ἡ ὁποία κεῖται πρὸς ν.ἀ. καὶ κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀφρικῆς ἀλλαγῆς μὲν εἶναι εὐφορώτατον καὶ κοσμεῖται ὑπὸ μεγαλοπρεπεστάτων δασῶν, ἀλλαγῆς δὲ πάλιν, καθὼς ἐν τῇ Σαχάρα εἶναι γυμνὸν καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου· τὰ ἄμμωδη ταῦτα μέρη καλοῦνται ἐρημοὶ, οἱ δὲ ἐντὸς αὐτῶν σύδενδροι καὶ χλοεροὶ τόποι λέγονται ὄασις.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι θερμὸν καὶ μάλιστα εἰς τὰς πεδινὰς χώρας τὰς κειμένας ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, εἰς τὴν ὁποίαν, ὅταν ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ, ρίπτει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ κατακορύφως ἢ ἐλάχιστα πλαγίως καὶ ἐπομένως κατακαίει αὐτήν. Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἰσημερινὸν ἢ ἡμέρα εἶναι πάντοτε ἴση μὲ τὴν νύκτα, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἡ διαφορὰ τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν εἶναι ἐλαχίστη, τὸ δὲ λυκόφως, τὴν ἐσπέραν καὶ τὸ λυκαυγὲς τὴν πρωΐαν βραχύτατα.

Εἰς τὰς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν χώρας αἱ βροχαὶ εἶναι συχναὶ καὶ διαρκεῖς, ἀπαιτέρω δὲ τοῦ Ἰσημερινοῦ διακρίνονται ὠρισμαὶ ἐποχαὶ βροχῶν, αἵτινες ἐναλλάσσονται μετὰ τῆς Ξηρασίας· αἱ βροχαὶ αὗται εἶναι ραγδαῖαι καὶ διαρκεῖς καὶ λέγονται βροχαὶ τῶν τροπικῶν. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν τῇ Ἀφρικῇ καὶ χῶραι, εἰς τὰς ὁποίας οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ἡ Ἀφρικὴ παράγει καφέ, βανάνας, φοίνικας καὶ πολλὰ ἄλλα

προιόντα, τὰ ὅποια ἐν Ἑλλάδι δὲν δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσι, καὶ τρέφει πολλά ἄγρια ζῶα, καθὼς ἐλέφαντας, ἵπποποτάμους, ρινοκέρωτας, καμηλοπαρδάλεις, πθήκους καὶ στρουθοκαμήλους, τὰ ὅποια δὲν ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις. Οἱ δὲ ποταμοὶ αὐτῆς βρῖθουσι κροκοδείλων. Ὀλίγοι ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶναι χριστιανοί, οἱ δὲ περισσότεροι εἶναι εἰδωλολάτραι, λατρεύοντες ὡς θεοὺς εὐτελεῖ τινὰ ἀντικείμενα, καὶ Μωαμεθανοί. Μέγα μέρος τῆς Ἀφρικῆς ὑπετάχθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Τρίπολις εἶναι ὑποτεταγμέναι εἰς τοὺς Τούρκους, ὀλίγα δὲ μόνον κράτη τῆς ἡπείρου ταύτης διατελοῦσιν ἀκόμη ἀνεξάρτητα.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἡγεμονία ὑποτελῆς εἰς τὴν Τουρκίαν, κατέχει τὴν β. ἀ. γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μετὰ τῆς Μεσογείου. Ἡ Αἴγυπτος κατέχει πρὸς ν. καὶ πρὸς δ. μεγάλας ἐκτάσεις, αἵτινες εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔρημοι, τὰ δὲ καλλιεργήσιμα μέρη τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχονται εἰς 30,000 τετραγ. χιλιόμετρα, ἐν οἷς κατοικοῦσιν ὑπὲρ τὰ 7 ἑκατομμύρια κατ. Ἐκ τούτων ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατομ. εἶναι Φελλάχοι, περὶ τὰς 700,000 Κόπται, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Ἀραβες, Τούρκοι καὶ διάφοροι Εὐρωπαῖοι, ἐν οἷς περὶ τὰς 100,000 Ἕλληνες. Οἱ Κόπται καὶ οἱ Φελλάχοι κατάρχονται ἐκ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἀλλ' οἱ μὲν Κόπται εἶναι χριστιανοί, οἱ δὲ Φελλάχοι εἶναι Μωαμεθανοί, ὀμιλοῦντες τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Αἴγυπτος πρὸς ἀ. ἔχει τὰ Ἀραβικὰ ὄρη καὶ πρὸς δ. τὰ Λιβυκὰ, ἐν τῷ μεταξύ δὲ ἀπλοῦται χώρα πεδινή, ἥτις εὐρυνομένη πρὸς β. καταλήγει εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν πεδιάδα ταύτην διαρρέει ὁ Νεῖλος, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ἰσμερινὸν χώρας καὶ ρεῖων πρὸς β. ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσογείον θάλασσαν. Ὁ Νεῖλος κατὰ τὸ θέρος πλημμυρεῖ ἕνεκα τῶν ραχδαίων βροχῶν, αἵτινες πίπτουσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς καὶ κατακλύζει ὅλην τὴν πεδιάδα τῆς Αἰγύπτου μεταβάλλων αὐτὴν εἰς ἀπέραντον λίμνην, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ἐξέχουσιν ὡς νησιδία αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία· ἔπειτα δὲ ἀφοῦ τὰ ὕδατα ἐπανέλθουσιν εἰς τὴν κοίτην τοῦ ποτάμου, ἡ πεδιάς μένει κεκαλυμμένη ὑπὸ παχυτάτης ἰλύος, ἡ ὁποία λιπαίνει θαυμασίως τὴν χώραν καὶ καθιστᾷ αὐτὴν εὐφορωτάτην.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶναι θερμὸν καὶ διὰ τοῦτο συντελεῖ σπουδαίως εἰς τὴν γονιμότητα τῆς χώρας, ἡ ὁποία σπεύρεται δις καὶ τρίς τοῦ ἔτους ἀποφέρουσα πλεῖστα προϊόντα· τὰ κυριώτερα τούτων

είναι οί δημητριακοί καρποί, τὰ ὄσπρια, ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ, τὸ σακχαροκάλαμον καὶ οἱ φοῖνικες.

Ἡ Αἴγυπτος διακρίεται εἰς δύο μέρη, τὴν Ἄνω Αἴγυπτον, κειμένην πρὸς ν. καὶ τὴν Κάτω Αἴγυπτον, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπου εὐρύνεται ἡ πεδιάς, ὁ δὲ Νεῖλος διακλαδοῦται καὶ σχηματίζει τὸ λεγόμενον Δέλτα μέχρι τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς ὅλης Αἰγύπτου εἶναι τὸ Κάϊρον ἡ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, κειμένη μεταξὺ τῆς Ἄνω καὶ Κάτω Αἰγύπτου καὶ ἔχουσα 375000 κατ. Πλησίον αὐτῆς εἶναι κί τρεῖς μεγάλαι πυραμίδες, τὰς ὁποίας ἀνήγειραν πρὸ χιλιάδων ἐτῶν οἱ βασιλεῖς τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου· ἡ μεγίστη τῶν πυραμίδων εἶναι ἡ πυραμὶς τοῦ Χέοπος ἔχουσα 140 μέτρων ὕψος. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ ἐπίσημοτέρα πόλις εἶναι ἡ Ἀλεξάνδρεια, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 230000 κατ. ἐν οἷς πολλοὶ καὶ πλουσιώτατοι Ἕλληνες, πρὸς ἄ. αὐτῆς εἶναι τὸ Πορτ-Σαῖδ εἰς τὴν βόρειον εἰσοδὸν τῆς Σουεζίου διώρυγος, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ Δέλτα εἶναι ἡ Τάντα ἔχουσα 35000 κατ. δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος, ὅς τις ἐνάγει τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τοῦ Καίρου. Ἡ ἡγεμονία τῆς Αἰγύπτου περιέρχεται διαδοχικῶς εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ· ὁ δὲ ἡγεμὼν αὐτῆς λέγεται ἀντιβασιλεὺς ἡ Κεδίβης (Μέγας Κύριος) καὶ κυβερνᾷ τὴν χώραν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἀγγλίας ἡ ὁποία κατέλαβε στρατιωτικῶς τὴν Αἴγυπτον τῷ 1882 καὶ ἐκτοτε κατέχει αὐτήν.

Ἐν τῇ β. παραλίῳ τῆς Ἀφρικῆς κείνται προσέτι ἡ ἡγεμονία τῆς Τύνιδος ἀποτελουμένη ἐξ Ὀθωμανῶν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

Ἡ Ἀλγερία αὕτη ἀπετέλει ἄλλοτε δημοκρατίαν ἐκ πειρατῶν Ὀθωμανῶν φοβερῶν. Τώρα εἶναι σπουδαία ἀποικία τῆς Γαλλίας πρωτεύουσα Ἀλγερίον.

Τὸ Μαρόκκον πρὸς β.δ. μέρος τῆς Ἀφρικῆς κατοικεῖται ἐπίσης ὑπὸ Μουσουλμάνων καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ τυραννικωτάτου Σουλτάνου· πρωτεύουσα Μαρόκκον· δευτέρα καθέδρα τοῦ Σουλτάνου εἶναι τὸ Φέζ.

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

Ἡ Ἀμερικὴ λέγεται καὶ Νέος Κόσμος, ἀνεκαλύφθη δὲ ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου τῷ 1492 μ. Χ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἐκτείνεται ἐν τῷ δυτικῷ ἡμισφαιρίῳ ἀπὸ τῶν βορείων πολιτικῶν χωρῶν μέχρι σχεδὸν τῆς νοτίου κατεψυγμένης ζώνης, ὀρίζεται δὲ πρὸς Α ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ πρὸς Β ὑπὸ

Βορείου Παγωμένου Ωκεανού. Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Ἀσίας καὶ σύγκειται ἐκ δύο μεγαλειτέρων τμημάτων, τὰ ὅποια συνεχόνται διὰ μακρᾶς λωρίδος ξηρᾶς· ἐκ τούτων τὸ μὲν πρὸς βορρᾶν λέγεται Βόρειος, τὸ δὲ πρὸς νότον Νότιος Ἀμερικὴ, ἢ δὲ συνάπτουσα αὐτὰς χώρα Μῆση ἢ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ.

Μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι πολλαὶ νῆσοι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ, αἵτινες λέγονται Δυτικαὶ Ἰνδίαι. Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μίαν μεγάλην ὄροστοχίαν, ἢ ὅποια ἐκτείνεται ἀπὸ β. πρὸς ν. καὶ κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων. Πολλὰ τῶν ὄρεων τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἠφαιστειώδη, ἄλλα δὲ πάλιν ἐγκρύπτουσι πολὺν χρυσὸν ἀφθονώτατον ἄργυρον καὶ πολλὰ ἄλλα ὄρυκτά, τὰ πλεῖστα δὲ περικαλύπτονται ὑπὸ μεγαλοπρεπεστάτων δασῶν, ἐν οἷς διακτινῶνται φοβερώτατα θηρία καὶ ἄλλα ζῷα. Ὅλον τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἀμερικῆς εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινόν, πολλαχθῶς δὲ καλύπτεται ὑπὸ γιγαντιαίων δασῶν καὶ διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ποταμῶν, ἐξ ὧν ὁ Μισισσιπῆς ἐν τῇ Βορείῳ καὶ ὁ Ἀμαζόνιος ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ εἶναι οἱ μέγιστοι ποταμοὶ τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει ποικιλίαν κλιμάτων, ἐν τῇ δικακεκαυμένη ζώνῃ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, ἐκτέρωθεν αὐτῆς εἶναι εὐκραές, εἰς δὲ τὰς χώρας τὰς κειμένas πρὸς τοὺς πόλους εἶναι ψυχρὸν καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἕπειρος αὕτη τρέφει τὰ ζῷα ὄλων τῶν ζωνῶν καὶ παράγει τὰ προϊόντα ὄλων τῶν κλιμάτων. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς ἀνέρχονται εἰς 122 ἑκατομ. ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατομ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Κανακασίαν φυλὴν, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν, τὴν Αἰθιοπικὴν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐπιμιξίας τῶν τριῶν τούτων παραχθεῖσαν Μιγάδα φυλὴν.

Ἡ Ἀμερικὴ περιλαμβάνει πολλὰ κράτη δημοκρατικῶς κυβερνώμενα· τὸ μέγιστον τούτων εἶναι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. αἱ ὅποιαί σύγκεινται ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν ἀποτελούντων ὁμοσπονδίαν. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν ἀνέρχονται εἰς 60 ἑκατομ. Πρωτεύουσα δὲ αὐτῶν εἶναι ἡ Βασιγκτῶν καὶ μεγίστη πόλις ἡ Νέα Ὦρκη ἔχουσα 1,600,000 κατ.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ἡ Αὐστράλια εἶναι ἡ ἐλαχίστη τῶν ἡπείρων, ἔχει σχῆμα κυκλοπερὲς καὶ κεῖται πρὸς Ν τοῦ Ἰσημερινοῦ, μεταξὺ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Αὐστράλια ὀνομάζεται καὶ Νέα Ὀλλανδία, διότι πρῶτοι Ὀλλανδοὶ θαλασσοπόροι ἀνεκάλυψαν τὴν ἡπειρὸν ταύτην πρὸ 250 περίπου ἐτῶν καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὸ

ὄνομα τῆς πατρίδος των, ἔπειτα ὅμως ἐλησμονήθη καὶ οὐδεὶς πλέον ἐφρόντισε περὶ αὐτῆς, ἕως ὅτου κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τῷ 1770.

Πρὸς ΒΑ τῆς Αὐστραλίας εἶναι πολυάριθμα συμπλέγματα νήσων, ἐξ ὧν ὀλίγοι τινὲς κεῖνται ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ, ὅλοι δὲ αἱ ἄλλαι ἐν τῷ δυτικῷ. Ὁ νησιωτικὸς οὗτος κόσμος λέγεται *Πολυνησία* καὶ Ὁκεανία. διότι αἱ νῆσοι αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὸν κεῖνται ἐν τῷ Μεγάλῳ ὠκεανῷ. Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει τὴν ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν αἱ ἄλλαι ἡπειροὶ. Ἡ παραλία αὐτῆς εἶναι μονότονος, τὰ ὄρη μικρὰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄδενδρα, ὀλίγοι μόνον ποταμοὶ ρέουσι δι' ὅλου τοῦ ἔτους, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σπανιώτατα βρέχει. Αἱ πεδιάδες τῆς Αὐστραλίας ἀλλαχοῦ μὲν κκλύπτονται ὑπὸ ἀφθονωτάτης πύας, ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ὑπὸ σκληροτάτων θάμνων ἀποτελούντων δάση ἀδιάβατα.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς Β μὲν εἶναι θερμὸν, πρὸς Ν δὲ εὐκραές. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῆς Αὐστραλίας εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διάφορα τῶν ἄλλων ἡπειρῶν καὶ πολὺ παράδοξα. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον προσεῖλκυσε τοὺς Εὐρωπαϊοὺς, εἶναι τὰ πλούσια χρυσορυχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ πρὸ 50 περίπου ἐτῶν, σήμερον δὲ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 3 ἑκατομ. ἀποτελοῦντες πέντε αὐτονόμους πολιτείας ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Αὐστραλίας ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, εἰσαγαγόντες ἐξ Εὐρώπης τὰ χρησιμώτερα τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, ἅτινα ἀποφέρουσιν εἰς αὐτοὺς πολὺ περισσότερα κέρδη ἀπὸ τὰ χρυσορυχεῖα. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡ Σίδνεϋ καὶ ἡ Μελβούρνη.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

1899

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000160700

"Αγα
D!
Παπαύσα

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

— EN AΘΗΝΑΙΣ —

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως

Πρὸς τὸν κ. Ν. Μεταξῶν.

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδασκτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν Γεωγραφίαν ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν. Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς
ΔΘ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1899—1904

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς II- Διαθήκης
ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΣΙΑ τῆς Κ. Διαθήκης
ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος συνταχθεῖσα βιογραφικῶς μετ' εἰκόνων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης μετὰ πολλῶν πινάκων τῶν ρημάτων τῆς καθωμιλημένης. Ἐκδόσις τετάρτη βελτιωμένη.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ Μαθήματα Ὁρθογραφίας:

Τεῦχος Α' διὰ τὴν Β' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

» Β'. » » Γ' » » » »

» Γ'. » » Δ' » » » »

» Δ'. » » Ε' » » πλήρους Σχολ. καὶ Α' τοῦ Ἑλληνικοῦ

